

МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені Лесі Українки

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ХVI МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

- Волинська обласна рада
- Управління освіти і науки Волинської обласної державної адміністрації
- Волинський національний університет імені Лесі Українки
- Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»
- Первинна об'єднана профспілкова організація Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»
- Наукове товариство здобувачів освіти та молодих учених Фахового коледжу технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки

МОЛОДЬ

ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XVI МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*

*Рекомендовано до друку Методичною радою
Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий Коледж технологій,
бізнесу та права Волинського національного університету
імені Лесі Українки» (Протокол № 1 від 10.02.2023)*

До збірника включені тези доповідей студентів на XVI Міжнародній студентській науковій конференції «Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки». Висвітлені актуальні проблеми і перспективи розвитку менеджменту та економіки; запропоновані шляхи вдосконалення фінансової та маркетингової політики; підвищення мовної компетенції майбутніх фахівців; вирішення глобальних і регіональних екологічних проблем сучасності.

Оргкомітет не несе відповідальності за зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних та статистичних даних.

ЗМІСТ

Секція 1. ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

1. Василенко Дарина ІГОР КУШНІР – ПАТРІОТ УКРАЇНИ.....	11
2. Виваль Софія НОВІТНІ СЛЕНГІЗМИ-НЕОЛОГІЗМИ – МОВНЕ ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СЬОГОДЕННЯ.....	13
3. Войтюк Софія «РАШИЗМ»: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ.....	18
4. Гречанюк Данило ДІЯЧІ ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ, ДОЛЕЮ ПОВ'ЯЗАННІ З ВОЛИННЮ...	20
5. Данилюк Андрій РОЗВИТОК ОСВІТИ ЗА ПРАВЛІННЯ БРАТІВ ЗАМОЙСЬКИХ У БЕРЕСТЕЧКУ.....	23
6. Івченко Ольга ДОБА ВЕЛИКОГО ТЕРОРУ.....	25
7. Киричок Ельвіра ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УНР.....	27
8. Кіричук Ірина БІЙ ПІД КРУТАМИ ЯК СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ У БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ.....	29
9. Коваль Катерина ГЕОРГІЙ ДРОГОБИЧ – МАЛОВІДОМИЙ ВЧЕНИЙ, ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДОКТОР МЕДИЦИНИ.....	32
10. Мохнар Катерина Сергій ТЕПЛЯКОВ – ВІДВАЖНИЙ ЗАХИСНИК УКРАЇНИ.....	34
11. Нагірська Лілія «СТАРИЙ ЛУЦЬК» – ІСТОРИЧНА ПЕРЛИНА МІСТА.....	36
12. Остапюк Світлана ВСТАНОВЛЕННЯ КОРДОНІ УРСР ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	39
13. Ребрина Ірина УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ: ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ.....	41
14. Самозван Надія СЛЕНГ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	43
15. Сахарчук Вікторія ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» У с. ЗАБОРОЛЬ ЛУЦЬКОГО РАЙОНУ.....	46

16. Сахнік Софія	
ІСТОРІЯ РОДИНИ КРОНШТЕЙНІВ У ЛУЦЬКУ.	
МАРК КРОНШТЕЙН.....	48
17. Семенюк Олександра	
ІСТОРІЯ ШКОЛИ В СЕЛІ ЗАБОРОЛЬ ЛУЦЬКОГО РАЙОНУ.....	51
18. Сизюк Антон	
УСПІШНІСТЬ ПЛАНУ МАРШАЛА.....	53
19. Тричева Софія	
БИТВА ЗА ОСТРІВ ЗМІЇНИЙ.....	56
20. Тричева Софія	
СУЧАСНІ ПІСНІ, НАРОДЖЕНІ ВІЙНОЮ.....	59
21. Хотинська Іванна	
КАФЕДРАЛЬНИЙ КОСТЕЛ СВЯТИХ АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА	
– ПАМ’ЯТКА АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ.....	62
22. Ціхоцька Олена	
МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ПОМИЛКИ	
ВЕДУЧИХ ТЕЛЕКАНАЛУ «1+1».....	65
23. Щебет Юлія	
«МОВА – НЕ ПОЛОВА, А ЖИТТЯ ОСНОВА» (ВАСИЛЬ СТУС).....	68
24. Яровой Роман	
ОСОБЛИВОСТІ ВОЛИНСЬКОГО ГОВОРУ.....	71

Секція 2. СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ

1. Василюк Богдан	
ДОПОМОГА ВОЛИНЯН ГОЛОДУЮЧИМ УРСР У 1946–1947 рр.....	74
2. Кравчук Божена	
АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ ФКТБП	
(ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ).....	76
3. Плевако Софія	
ЕКОНОМЕТРІЯ ЯК ПРОГРЕСИВНИЙ НАПРЯМОК	
ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ.....	79
4. Черній Вікторія	
ІНФОРМАЦІЙНА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН,	
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ.....	81

Секція 3. УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

1. Бібко Інна	
СУЧАСНІ МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ	
ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	84
2. Британ Вікторія	
БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	86

3. Войтюк Софія	
ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНІ СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	88
4. Гаврилюк Діана	
ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС І ЙОГО ВПЛИВ НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	91
5. Дорош Аліна	
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІЗИНГ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	94
6. Жукова Корнелія	
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	96
7. Іванова Дарія	
ОПЕРАЦІЇ БАНКУ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ.....	98
8. Кисельова Анастасія	
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ: ЯК НЕ ПІДДАТИСЯ МАНІПУЛЯЦІЯМ?.....	101
9. Кіричук Ірина	
ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ	104
10. Кіричук Ірина	
ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	107
11. Колеснікова Анастасія	
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ. РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ.....	109
12. Костеюк Ганна	
БАНКІВСЬКЕ (BANCASSURANCE) СТРАХУВАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ... ..	111
13. Котельчук Софія	
МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	113
14. Ліпич Сергій	
ПОРІВНЯННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	115
15. Микитин Іванна	
ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	117
16. Омелянюк Ангеліна	
ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ МОТИВАЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ ПЕРСОНАЛУ.....	119
17. Остапюк Світлана	
ФУНКЦІЇ ФІНАНСІВ.....	122

18. Перфун Анна	
МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	124
19. Шеменюк Богдана	
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	127

Секція 4. ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЛОГІСТИКА

1. Бикирюк Марк	
ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМЕРЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	130
2. Іщук Поліна	
АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ КОСМЕТИКИ В УКРАЇНІ.....	131
3. Крапостін Дмитро	
ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН, ЯК ЗАСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГУ ПРОДАЖУ ІГРАШОК.....	134
4. Лещук Катерина	
SUPPLY CHAIN MANAGEMENT.....	136
5. Матюк Ангеліна.	
ЯКІСНІ ВЛАСТИВОСТІ КУРКУМИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ.....	139
6. Назарук Діана	
ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ УКРАЇНСЬКОЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КЕРАМІКИ.....	140
7. Поліщук Микола	
КАРАМЕЛЬ, АБО «ІДЕАЛЬНІ СОЛОДОЩІ»!.....	143

Секція 5. ПРАВО

1. Желєзнова Тетяна	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО».....	146
2. Лєсна Богдана	
СУДОВО-ПОЧЕРКОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА.....	148
3. Сахнік Софія	
ОСКАРЖЕННЯ НЕЗАКОННИХ ДІЙ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЇХ ПОСАДОВЦІВ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ.....	151
4. Стрелюк Яна	
ЕВТАНАЗІЯ ЯК ПРАВО НА ПРИПИНЕННЯ ВЛАСНОГО ЖИТТЯ.....	153

Секція 6. БІОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

1. Криштапюк Дарина	
ДОРЕЧНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНИХ ПІДСОЛОДЖУВАЧІВ ПРИ ЦУКРОВОМУ ДІАБЕТІ.....	156

2. Куш Вероніка	
ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ДІАБЕТУ У ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ.....	158
3. Лавришик Ольга	
ПРОБЛЕМА ЙОД-ДЕФІЦИТУ НА ВОЛИНІ.....	160
4. Лавришик Ольга	
ТЕЛЕСКОП ДЖЕЙМС ВЕББ ДОСЯГЕННЯ ТА МАЙБУТНЄ.....	161
5. Левчик Вероніка	
ЧИ БЕЗПЕЧНІШІ ЕЛЕКТРОННІ СИГАРЕТИ ТА КАЛЬЯН ЗА ЗВИЧНЕ КУРІННЯ?.....	164
6. Мороз Дмитро	
ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	167
7. Пертак Ірина	
ЯК РОСІЙСЬКА ВІЙСЬКОВА АГРЕСІЯ ВПЛИВАЄ НА ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ.....	169
8. Сизюк Антон	
РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКІВ.....	172
9. Сокоринська Юлія	
АТМОСФЕРА.....	173
10. Тричева Софія	
НАСЛІДКИ АВАРІЇ НА ЗАЕС.....	175
11. Хавщ Мар'яна	
ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ: ЗМІНА РОДЮЧОСТІ ҐРУНТУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	178
12. Хазанюк Софія	
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ МАКАРЕВИЧІВСЬКОГО ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ.....	181
13. Хазанюк Софія	
ТЕХНОЛОГІЇ SAR У «НАРОДНОМУ СУПУТНИКУ».....	183
14. Ярмолук Олександра	
ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ НА СТАН ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ.....	184
15. Яровой Роман	
ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗАБРУДНЕНІСТЬ ВОДОЙМ ТА ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ УКРАЇНИ.....	186

Секція 7. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА

1. Бороденко Соломія	
ПОДОЛАЙ РУТИНУ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ З POWER AUTOMATE.....	189
2. Данелюк Ольга	
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВЕТЕРИНАРІЇ.....	192

3. Крицька Ліза	
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ.....	195
4. Курноскіна Оксана	
ЗАСТОСУВАННЯ ВИЗНАЧЕНОГО ІНТЕГРАЛА	
В ЕКОНОМІЧНИХ ЗАДАЧАХ.....	197
5. Романчук Максим	
ГРАНИЦЯ МІЖ ЖИВОЮ ПРИРОДОЮ ТА ЦИФРОВОЮ СФЕРОЮ.....	199
6. Хазанюк Софія	
ЗАСТОСУВАННЯ ВІДСОТКІВ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ.....	201

Секція 8. ВИРОБНИЦТВО, ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

1. Артемюк Едита, Овдійчук Марія, Обухова Валерія	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ	
ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	
ЯК СПОСІБ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	204
2. Бручко Тетяна	
ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВИРОБІВ ІЗ ПІСОЧНОГО ТІСТА.....	207
3. Величко Анна	
ВИКОРИСТАННЯ ЇСТИВНОГО ПОСУДУ:	
ЕКОЛОГІЧНО СТІЙКІ ПРАКТИКИ	
РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	210
4. Гережун Олександра	
НОВІТНЄ УСТАТКУВАННЯ – ГАРАНТІЯ ЯКОСТІ РОБОТИ	
ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	212
5. Денисюк Юлія	
РЕСТОРАННІ ТРЕНДИ В УКРАЇНІ.....	214
6. Додик Анна	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	216
7. Жовтко Анастасія	
РЕСТОРАННИЙ БРЕНДИНГ.....	218
8. Ковальчук Оксана	
КАВА – НЕЗРІВНЯННИЙ НАПІЙ.....	220
9. Кундас Ірина, Вакулко Вікторія	
ВСТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	
В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	223
10. Кучімова Анна	
ІННОВАЦІЇ У ВИРОБНИЦТВІ	
ДІЄТИЧНИХ ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ.....	225
11. Логвіс Дарина	
РОЗВИТОК ВЕГАНСТВА.....	227

12. Максимів Вадим	
ІНОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ШОКОЛАДУ.....	231
13. Максимович Лілія	
СЬОГОДЕННЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	233
14. Парфенюк Марія	
ГУРБИ – МІСЦЕ ПАМ’ЯТІ, СЛАВИ ТА ВІДВАГИ	
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ОБ’ЄКТ ТУРИСТИЧНОЇ АТРАКЦІЇ....	236
15. Пархомей Софія	
ДОСТАВКА ТА ЇЖА НА ВИНІС.	
ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ ДОСТАВКИ ІЗ ЗАКЛАДІВ.....	239
16. Сова Єлисавета	
СУЧАСНІ ВИДИ ОБЛАДНАННЯ	
ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	241
17. Хвалько Михайло, Сидорчук Анастасія	
ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	
В ТУРИЗМІ РІВНЕНЩИНИ.....	243
18. Хижун Олена	
ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ	
РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ.....	245
19. Ціхоцька Олена	
ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ РЕСТОРАННОЇ КУХНІ.....	249
20. Яремчук Дарина, Яцута Вікторія	
ДІДЖИТАЛ-МУРАЛИ РІВНОГО, ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ	
ТУРИСТИЧНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ.....	251

Секція 9. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ’Я ТА БЕЗПЕКА

1. Julia Stołpiak	
EKOLOGICZNY KLIMATYZATOR – DRUGIE ŻYCIE BUTELKI PET.....	254
2. Kamila Okrasa	
SKUTKI SPOŁECZNE I EKONOMICZNE PANDEMII	
COVID-19 NA ŚWIECIE.....	256
3. Бороденко Соломія	
СТАРТИ НАДІЇ.....	260
4. Веснянка Анастасія	
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВОЛИНІ.....	261
5. Куць Зоя	
ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ	
ЗІ СКОЛІОТИЧНОЮ ПОСТАВОЮ.....	264
6. Маковська Богдана	
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЧОРНИЦІ	
ТА БАДІВ, ВІТАМІННИХ КОМПЛЕКСІВ	
ІЗ ЧОРНИЦЕЮ В МЕДИЦИНІ.....	267

7. Мельничук Маргарита	
МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	269
8. Шахрай Олена	
ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА	
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА ГОЛОВНИЙ ФАКТОР	
ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	272

Секція 10. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ

1. Войтюк Софія	
«ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	277
2. Кравецька Валерія	
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ	
ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	279
3. Михальчук Данило	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ.....	282
4. Савюк Віталій	
МАНІПУЛЯТИВНІ СТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНІЙ РЕКЛАМІ.....	285
5. Сизюк Антон	
ФЕМІНІТИВИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	288
6. Шепель Вікторія	
РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНІЙ КОНЦЕПЦІЇ	
ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ.....	290
7. Яровой Роман	
РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
У ПІДПРИЄМНИЦТВІ, БІЗНЕСІ ТА ТОРГІВЛІ.....	292
8. Яценко Наталія	
СЛОВА НІМЕЦЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ	
В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	295

1. ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Василенко Дарина

*Комунальний заклад загальної середньої освіти «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

Науковий керівник: Василенко Н. В.,

учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ІГОР КУШНІР – ПАТРІОТ УКРАЇНИ

Актуальність зумовлена потребою дослідження та поширення інформації про захисника Ігора Кушніра, який загинув під час виходу з Іловайського котла 29 серпня 2014 р. Мета – дослідити та узагальнити біографічні відомості про Кушніра Ігора Миколайовича.

У результаті дослідження з'ясовано, що Ігор Кушнір народився 11 лютого 1984 року в селі Великий Омеляник Луцького району. До 9 класу він навчався у Луцькій школі № 3, а потім перейшов до Затурцівської загальноосвітньої школи. Там жили бабуся з дідусем Ігоря, зовсім старенькі, вони потребували догляду. Тож Ігор поєднував навчання із допомогою по господарству.

Після закінчення школи хлопець відслужив півтора роки в Збройних силах. А потім почав працювати в компанії «Волиньтабак».

9 квітня 2014 року Ігорю прийшла повістка. Це була перша хвиля мобілізації. «Звісно, я піду», – сказав він тоді твердо батькам. Відтак у складі 51-ї механізованої бригади Ігор рушив спочатку на рівненський полігон, а потім їх відправили на Схід [1, с. 9].

«Брат не знав, куди їх везуть. На Схід, та й на Схід, казав. Ми з ним зідзвонювались кожного дня. Ігор постійно нас заспокоював. Мовляв, тут не стріляють, все спокійно. А я чую у слухавку постріли. Кажу йому: «Що ж ти нас обманюєш!» А він сміється: «То наші хлопці у відповідь мочать сепаратистів» [2, с. 277]. А потім була Волноваха. Багато тоді наших хлопців залишилося лежати на полі.

«Ігор тоді нам розказував, що після побоїща біля Волновахи він із бойовими побратимами підходив до генерала, який приїхав подивитися, що ж там сталося, запитували, а як їм оборонятися, бо ж зброї нормальної немає, бронежилети мають через одного. Навіть окопи немає чим рити. А генерал посміхнувся та й видав: «Захочеш жити – будеш штик-ножем землю довбати» [1, с. 9].

«Пригадую, як 24 серпня 2014 року я телефонувала до Ігоря, просила прийти у відпустку. Я вже знала, що їх перекинули до

Іловайська. І серце стискалося у передчутті чогось поганого. Він спочатку казав: мовляв, а як же я хлопців тут полишу. А потім тихо так промовив: «Та й не вийдемо ми звідси...» Я тоді аж скрикнула: «Ігорю, ви що, в оточенні?» А він мені: «Так, і ніхто нас не врятує. Труп солдатів лежать усюди, ніхто їх не забирає, ніхто не хоронить. Пробач, сестричко...» – із того часу для усієї родини Ігоря Кушніра дата 29 серпня назавжди залишилася кривавою... [2, с. 278].

29 серпня 2014 р. Ігор був у БМП-2, яку терористи розстріляли на дорозі між хутором Горбатенко та селом Новокатеринівка. У цій БМП також загинули комбриг 51-ї бригади Павло Півоваренко, В'ячеслав Іонов та один або кілька інших не встановлених військовиків 51-ї механізованої бригади. Після обстрілу з Ігорем обірвався зв'язок, і 9 місяців волинянин вважався зниклим безвісти.

15 вересня 2014 р. рештки Ігоря були знайдені пошуковою групою Місії «Евакуація-200» («Чорний тюльпан») біля БМП, вони сильно обгорілі. Причина смерті не встановлена через сильне обвуглення.

«Знаєте, ми до останнього не вірили, що Ігор загинув. Десь через місяць після подій в Іловайську показали перших українських бійців, які потрапили до полону. На фото був дуже схожий хлопчина, Ми тоді телефонували до волонтерів, просили дізнатися, хто це на фото. Нам відповіли, що це сирота... Навіть коли прийшли документи, що підтверджували загибель Ігоря, я не могла повірити. Якось ввечері, готуючись до сну, помолилася і про себе мовила: «Братику, якщо ти дійсно загинув у тій БМП, якщо ти зараз у світі мертвих, надішли мені звісточку, наснись мені...» І Ігор дійсно прийшов до мене уві сні...» – розповідає Ірина [1, с. 9].

У травні 2015 року бійця Кушніра ідентифікували за експертизою ДНК серед похованих під Дніпропетровськом невідомих героїв. Після того, як рідні забрали тіло, його перепохоронили у с. Великий Омеляник.

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовий присязі під час російсько-української війни, Ігор Кушнір нагороджений 22 вересня 2015 року – орденом «За мужність» III ступеня (посмертно) [3, с. 103; 4, с. 4].

Отже, Кушнір Ігор Миколайович назавжди залишиться у пам'яті молодим героєм, який віддав своє життя за Україну, за її незалежність і свободу, за щасливе життя юного покоління.

Список використаних джерел

1. Белоцька І. Мама до останнього вірила, що син не загинув, а потрапив у полон. Твій вибір. 4 квітня 2018 р. с. 9.
2. Волинський небесний батальйон. Вісник+К, 2019. 384 с.
3. Дем'янчук О., Гулько Г. Волинський пантеон: Схід – 2014-2017. Луцьк Вежа-Друк, 2018. 248 с.
4. Залишаться у пам'яті поколінь. Слава Праці № 73. 3 жовтня 2015 р. с. 4.

Виваль Софія

Відокремлений структурний підрозділ

«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права

*Волинського національного університету
імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Данилюк Інна,

*викладач української мови та літератури,
спеціаліст вищої категорії, старший викладач*

НОВІТНІ СЛЕНГІЗМИ-НЕОЛОГІЗМИ – МОВНЕ ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СЬОГОДЕННЯ

Лексика української мови надзвичайно динамічна. Вона постійно розвивається і змінюється, реагуючи на події, які відбуваються у країні або світі. Саме тому в мові постійно виникають нові слова – неологізми. Це терміни або фрази, які зовсім нещодавно з'явилися та увійшли у вжиток. Вони є досить важливими для мови, оскільки збагачують словниковий запас та впливають на культуру спілкування у суспільстві. Неологізми характеризуються абсолютною новизною як щодо форми, так і змісту. Вони найменують нові реалії й поняття, людей та їх чесноти. Кожне слово відображає те, що знайоме всім українцям. Крім того, вони підкреслюють особливу характеристику їх авторів: образність мислення, здатність переосмислення дійсності та велике почуття гумору, з якими безперервно виникають нові метафори чи метонімії, звужуються чи розширюються попередні значення слів тощо/

Серед неологізмів, які віднедавна з'явилися в українській мові, можна виділити слово «медфлюенсер», яке стало особливо популярним і вживаним від початку пандемії коронавірусу. Все через те, що у суспільства, медіа виникли потреба і запит на людей, які не просто розуміються на доказовій медицині, а ще й можуть пояснити незрозумілі речі простою мовою. Сьогодні медфлюенсерами є лікарі, епідеміологи,

інфекціоністи, які діляться рекомендаціями і максимально просто пояснюють складні речі у соцмережах або через ЗМІ.

Від початку пандемії коронавірусу в українській мові дедалі частіше використовували це слово «санітайзер». Поступово воно почало витісняти більш звичний для нашої мови антисептик. Сьогодні санітайзер став популярним синонімом, який використовує сучасна молодь, коли йдеться про кишеньковий антисептик для гігієни рук.

Антивакс (скорочення від антивакцинатор) – це ще одне слово, яке з'явилося в українській мові через пандемію Covid-19, і має дещо негативне емоційне забарвлення. Антивакс – людина, яка не бажає вакцинуватися від коронавірусу. Зазвичай антивакси не вірять в ефективність вакцин, вважають їх великим бізнесом, а також переконані, що обов'язкова вакцинація порушує права людини.

Термін «інфодемія» походить від англійського information epidemic (інформаційна епідемія). Це стрімке поширення як правдивої інформації, так і фейків. Але зазвичай цей термін вживають, коли йдеться про неправдиві новини, оскільки людям стає все важче шукати важливу інформацію.

Спендемік – це ще один неологізм, який з'явився під час пандемії. Походить він від слів spend (витрачати) і epidemic (епідемія). Спендемік означає тенденцію несподівано витрачати гроші під час кризи, особливо на якісь непотрібні речі. Яскравим прикладом цього явища можна назвати період, коли у березні 2020 року люди змитами з полиць супермаркетів туалетний папір або інші речі.

Локдаун – цей неологізм, на відміну від інших, вже значно краще прижився у мові. З часом він замінив або став синонімом до українського слова карантин. Походить від англійського lockdown (ізоляція) і означає запровадження обмежень заради захисту людей через небезпеку.

Зумпінг – неологізм наразі більше поширений за кордоном, але не виключено, що з часом його почнуть активно використовувати в українській мові. Слово з'явилося, коли поєднали назву Zoom (програма для організації відеоконференцій) та дієслово to dump (кидати, розривати стосунки). Тобто зумпінг означає розлучення з хлопцем або дівчиною за допомогою відеозв'язку.

Поп-іт – іграшка-антистрес стала дуже популярною в Україні навесні 2021 року. Слово поп-іт можна було почути усюди. Популярність іграшки принесло те, що для когось вона стала черговим способом зайняти гіперактивні руки. Багатьом це

допомагало сконцентруватися або, навпаки, відволіктися, а комусь – навіть впоратися з тривогою.

Кандидатка філологічних наук, лексикографиня і мовознавиця Ірина Гнатюк говорить: поява неологізмів у мові свідчить про те, що вона жива і реагує на все, що відбувається у суспільстві і зазначає, що серед неологізмів є й нелітературні слова, нерідко емоційно забарвлені, як, до прикладу, слово антивакс. Але поява подібних слів є відгуком на виклики часу. Тому вони мають право на існування, право бути в активному розмовному вжитку. Адже часто саме живе розмовне мовлення живить літературне.

Проте, за словами мовознавиці, лише з часом буде зрозуміло, чи засвояться нові слова, чи, можливо, виникнуть їхні паралельні або ж літературні відповідники. Крім того, Ірина Гнатюк звертає увагу на те, що утворення неологізмів є свідченням того, що мова активно функціонує, що нею користуються і думають, тому й з'являється багато нової лексики. Вона додає: категорично говорити, що неологізми засмічують мову, не можна. Адже потрібно зважати на стилі мовлення, у яких нові слова використовують.

Загалом, на думку мовознавиці, щоб мова не відлякувала, не слід боятися використовувати у ній ці новотвори. А вже час покаже, чи приживуться вони, чи, можливо, будуть запропоновані альтернативні та кращі варіанти [1].

У різні періоди історії під впливом якихось подій в мові можуть з'являтися нові слова. Нам випало не тільки вплинути на хід новітньої історії сучасного світу, але й збагатити українську мову – духовну скарбничку нації – військовою субстандартною лексикою. Неологізми з цього списку з'явилися внаслідок нападу «рашистів» на мирну та незалежну Україну. Кожне слово відображає певну подію або явище, знайоме всім українцям.

Наприклад, тепер ми можемо описувати словом «чорнобаїти» дії, коли повторюємо одне й те саме, про що потім сильно шкодуємо.

А от слово «макронити» означає, що ти робиш дуже стурбований вигляд через якусь ситуацію, ніби сильно переймаєшся, але насправді нічого не робиш, щоб виправити її або хоча б допомогти чимось.

Мамкувати — не виконувати простих дій задля збереження власного життя. Слово з'явилося після реакції багатьох батьків на тривоги та евакуації.

Приклад: Він мамкує і не хоче йти до сховища.

Дебахнулько – людина, яка через свій інтерес та стурбованість може причинити багато шкоди.

Приклад: Ось Андрій – справжній дебахнулько, бо кожним своїм питанням робить тільки гірше.

Арестовлення – заспокійливе повідомлення.

Приклад: Я постійно відправляю своїм родичам арестовлення.

Натівець – людина, яка не дотримується своїх обіцянок.

Приклад: Ти обіцяв взяти парасольку, щоб закрити мене від дощу і не взяв її. Ти натівець!

Затридні – поставити собі нереалістичні плани та щиро врити у їх успіхи.

Приклад: Ваш план – затридні. Ви дійсно вважали, що захопите усю Україну за три дні? [2].

Культура скасування – український відповідник англійського «cancel culture», що як явище набирає популярності в усьому світі. Воно полягає у суспільному осуді осіб, які, на думку того ж таки суспільства, вчинили чи висловились всупереч поширеним нормам моралі та етики. Таких людей не просто публічно засуджують, а й закликають повністю забути разом з усіма їхніми досягненнями й соціальним капіталом.

Ватник – так називають прихильників «руського міра», а також людей, які ностальгують за Радянським Союзом та загалом дотримуються проросійський поглядів. Автором мему є росіянин із Новоросійська Антон Чадський. Картинка ватника, яку він створив, була вперше опублікована в соціальній мережі «ВКонтакте» в одній із груп 9 вересня 2011 року. У 2012 році мем став широко популярним і на інших ресурсах в інтернеті, але найширшої популярності він отримав після початку військової агресії росії проти України у 2014 році. Сукупність ватників часто позначають збірним іменником «вата».

Вагнергейт – це слово виникло в українській мові через перейняту із США традицію, коли термін для позначення політичних скандалів з особливим суспільним резонансом формується з додаванням суфікса -гейт. Так повелося від часів Вотергейтського скандалу, що призвів до відставки президента Річарда Ніксона. Тож і в Україні провал спецоперації із затримання російських бойовиків («вагнерівців»), у якому звинувачують президента і близьких до нього політиків, теж отримав скандальний суфікс.

Деолігархізація – процес, початий з ухвалення закону про олігархів, що має позбавити їх визначального впливу на внутрішню політику України з одночасним поверненням впливу державних інститутів і неурядових організацій. Попри поверхневий позитив,

закон, що має почати деолігархізацію, критикують як такий, що не тільки не розв'язує проблему олігархів в Україні, а й навіть поглиблює її [3].

Гандж – вада, недолік. План російської армії зі знищення України.

Заукраїнено – новий термін, що з'явився у словнику слів та фраз англomовного сленгу *Urban Dictionary*. Використовується як опис приниження на глобальному рівні країни, що посягала на незалежність і суверенність своїх мирних сусідів.

Орки – вигаданий справно оцінювати ситуації, характеризувати вчинки людей. Водночас, мовні реакції на нові воєнні обставини є дуже ціннісним етапом подальшого розвитку української мови та країни в цілому. Вид або раса істот з фантастичних, переважно фентезійних творів. Зазвичай зображають як кремезними варварами зі звіриними рисами. Запроваджені Джоном Толкіном як злі істоти-ординці, подібні на людей, але приземкуваті, з великим іклами, гострими вухами. Під час російсько-української війни орками українці стали називати російські війська, порівнюючи їх з «жителями Мордору». Зокрема мелітопольці зустріли російських окупантів словами «Орків геть!»

Шойгувати – вдавати, що все добре, коли це не так.

Визвольна війна в Україні впливає не лише на нашу лексику. Скажімо, і в англійському сленгу з'явилося нове дієслово *Ukrained* – «зукраїнити». Воно описує суть становища, в якому опинилася росія після нападу на Україну. Автори онлайн-словника англomовного сленгу *Urban Dictionary* так описують суть нового слова: коли росія вдерлася до країни, а у відповідь отримала приниження на глобальному рівні. Приклад: росія була зукраїнена [4].

Звісно, неможливо війну назвати навіть нейтральними обставинами, що приводять в ужиток нові слова. Однак, воєнні неологізми свідчать як про багатство української мови, так й інтелектуальну дотепність нашого народу, вміння тримати стрій, настрій, дух і волю. А ще – про здатність гостро бачити деталі.

Список використаних джерел

1. https://lux.fm/lifestyle_t4
2. https://lux.fm/novi-ukrayinski-slova-yaki-vinikli-pid-chas-vijni_n118170
3. <https://chytomo.com/tse-zh-bulo-vzhe-lokdaun-i-chypuvannia-33-novi-ukrainski-neolohizmy-i-frazeolohizmy/>
4. <https://fakty.com.ua/ua/>

Войтюк Софія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Дяченко Вікторія,
викладач другої категорії, доктор філософії

РАШИЗМ»: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ

Активна фаза російсько-українського військового протистояння у лютому 2022 року загострила нагальну потребу розуміння концепції держави-агресора. Для позначення ідеологічної політики російської федерації світова спільнота та інформаційний медіапростір активно використовує термін «рашизм».

Цей, не зафіксований словниками, неологізм утворено за притаманною як російській, так і українській мовам схемою словотвору: основа іменника (корінь) плюс суфікс –изм із відомим значенням. Особливість полягає в тому, що іменник перекладено англійською мовою (росія – russia) – транслітеративно: «раша», а тому його значення зрозуміле не тільки слов'янам.

Рашизм – це різновид політичного режиму, а також радикальна авторитарна політична ідеологія, характерними ознаками якої є сильний культ особи, мілітаризм, тоталітаризм призначений для загарбання чужих земель через проведення гібридних війн або повної руйнації. Під рашизмом потрібно розуміти російську державницьку квазі-ідеологію, яка є еклетичною сумішшю імперського неоколоніанізму, великодержавницького шовінізму, ностальгії за радянським минулим та релігійним традиціоналізмом [1, с. 339].

Рашизм характеризується цілою сукупністю властивостей:

- схильність до моделей політичного устрою, що базуються на вождизмі, авторитаризмі і тоталітаризмі;

- створення та інтенсивне використання потужного пропагандистського механізму задля формування прихильної громадської думки і мобілізації російського суспільства на втілення тих чи інших політичних рішень, а також позитивного іміджу режиму у світі;

- зв'язність ідеології з так званими «духовними скрепами», які виступають орієнтацією на «традиційні цінності» (канонічне православ'я, російська мова, спільна історія);

- інструменталізація підміни понять, застосування евфемізмів, брехні у внутрішній та зовнішній політиці;
- використання насильства та війн як універсальних методів досягнення цілей правлячою верхівкою та узвичаєння такої практики у свідомості більшості громадян;
- закріплення у масовій свідомості завдяки відповідним політтехнологіям різних фобій, постійна експлуатація синдрому зовнішнього “ворожого оточення» та загроз, втручання у справи суверенних держав (пошук причин усіх негараздів ззовні, а не всередині себе на противагу колективному Заходу, “укро-нацистів», “космополітів», та просто всіх “інших» і “чужих»);
- формування штучних поділів між народами та різними соціальними і культурними спільнотами;
- безперервне маніпулювання натовпом, позбавленим індивідуальної і колективної спроможності розрізняти добро і зло, що швидко відгукується на експансіоністські заклики і неспроможний усвідомити руйнівні наслідки своїх дій у середній та віддаленій перспективі;
- брак соціальної відповідальності, глибокої людської солідарності, спроможності до самоорганізації на мікро-рівнях, справжнього співчуття до страждених;
- схильність до расових, етнічних та конфесійних упереджень, ксенофобії у всіх її виявах, гуртування довкола шовіністичних гасел та агресивного націоналізму;
- втрата гуманістичних орієнтирів, відчуження від засад демократії, індивідуальної та колективної свободи;
- відсутність глибокої культури діалогу, толерантності, поваги до іншої думки;
- штучно сконструйований, апологетичний історичний наратив [2, с. 28].

Для рашизму притаманним є використання символів “Z» та “V», якими маркується військова техніка Збройних сил російської федерації. Після вторгнення в Україну рашисти активно використовують такі фрази : “За своїх», “За победу» – це є знаком підтримки режиму Володимира путіна та військової агресії [3, с. 38 – 39].

Таким чином, “рашизм» – це ідеологія, яка має яскраво виражений культ вождя, як представника всього народу, що поєднується з культом мертвих, організований навколо Другої світової війни. У внутрішній політиці проявом “рашизму» є

порушення прав людини на свободу думки, переслідування інакомислячих, використання ЗМІ для дезінформації власного народу. Поява рашизму як ідеології є результатом впливу об'єктивних загальних політичних тенденцій в державі, пов'язаних із кризою демократичних політичних форм і поширенням тоталітарних ідей у російській федерації.

Список використаних джерел

1. Сучасна політична лексика: енциклоп. Словник-довідник/ за наук. Ред. Хоми Н. М.; [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Львів: Новий Світ-2000, 2015, 396 с.
2. Шестопалова Л. Російський виклик світопорядку: поіменування. Науково-інформаційний вісник ПРАВО. 2016. Вип. 1(13). С. 22 – 29
3. Дем'яненко Б. «Рашизм» як квазіідеологія пострадянського імперського реваншу. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. С. 35-40

Гречанюк Данило

Комунальний заклад вищої освіти «Волинський медичний інститут» Волинської обласної ради

Науковий керівник: Козира Євгенія,
викладач вищої категорії, викладач-методист

ДІЯЧІ ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДОЛЕЮ ПОВ'ЯЗАНІ З ВОЛИННЮ

Актуальність: Історично склалося так, що Волинь протягом століть розвивалася як полікультурний край, який в тій чи іншій мірі став колискою для діячів української, польської, єврейської, чеської та інших культур. В сучасних суспільно-політичних обставинах актуальним є дослідження зв'язків зокрема польської культури з волинським краєм з метою осмислення давнього єднання нашої культури з європейським культурним простором.

Визначними особистостями життя яких пов'язане з волинським краєм належать велика кількість діячів польської культури.

Серед них, значне місце посідає відомий польський письменник, публіцист, видавець, історик, політичний і громадський діяч Юзеф-Ігнацій Крашевський який народився 28 липня 1812 у Варшаві. Родина мешкала на Гродненщині, поблизу Пружан у своєму маєтку Довге. З 1829 року навчається на медичному відділенні, Віленського університету, а згодом на факультеті філології. Під псевдонімом

Клеофаса Факунда Пастернака видавав перші друковані твори в петербурзьких та віленських журналах. У 1838 разом з дружиною поселився на Волині в селі Городок біля Луцька. У 1853 році переїхав до Житомира де у 1856 році стає директором театру. У 1879 році до 50-річчя творчої діяльності отримав титул почесного доктора Краківського та Львівського університетів. Помер Ю. Крашевський 19 березня 1887 року у Женеві. Похований у Кракові.

Ю. Крашевський є одним з найбільш плідних авторів в історії польської літератури (його спадщина налічує близько 600 томів.) На Волині Ю. Крашевський прожив 20 років та створив цілий ряд творів, а саме : «Спогади з Полісся, Волині і Литви», «Хата за селом», «Остап Бондарчук», «Історія Савки» та інші. Він є автором численних малюнків волинських краєвидів його ще називають «поляк закоханий у Волинь»

До знаних діячів польської культури, які народилися на Волині належить Габріеля Запольська, відома польська письменниця і акторка. Марія Габріеля Стефанія Корвін-Піотровська народилася 30 березня 1857 року у селі Підгайці біля Луцька. Її мати Юзефа у молоді роки танцювала у балеті Варшавського театру. Літературний дебют під сценічним псевдонімом «Запольська» відбувався 1881 року, коли Габріеля видала оповідання «Один день із життя троянди». Повернувшись з Парижа на батьківщину засновує у 1900 році власний Незалежний театр, акторську школу, а в наступні роки керує «мандрівним театром», «Театром прем'єр». Театри ставили її п'єси, найвідомішою стала «Мораль пані Дульської» (1907). Померла Г. Запольська у Львові 17 грудня 1921 року, похована на Личаківському цвинтарі.

Серед видатних польських діячів пов'язаних з волинським краєм особливо виділяється постать етнічного поляка Вячеслава Липинського (1882–1931рр.). Народився в селі Затурці Володимир-Волинського повіту Волинської губернії. Навчався агрономії, філософії, історії у Ягелонському та Женевському університетах. Засновник Української християнсько-демократичної партії для якої написав програму, основні положення якої передбачали створення незалежної Української держави. Це йому належать такі слова: «Я хочу, щоб була Україна, щоб був український державний лад на моїй рідній землі, і знаю, що як не буде України, як не буде нашої Української держави, то я і нащадки мої не зможемо на своїй землі по-людськи жити». (Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Відень. 1926. с. 8). В. Липинський по праву вважається ідеологом

української державності. Помер В. Липинський в Австрії, але похований у рідному селі.

Видатним діячем культури є Томаш Оскар Сосновський який народився 12 жовтня 1810 року в родині шляхтичів, що жили в Новомалині Острозького повіту Волинської губернії. Після навчання у Кременецькому ліцеї Томаш переїхав до Варшави. У Варшаві вступив на навчання до Академії красних мистецтв, де почав займатися скульптурою і різьбою на мармурі. Продовжив навчання 1833 р. у Берлінській академії мистецтв. Через три роки переїхав у Рим. Брав участь у виставках і мистецьких заходах у Римі, Варшаві, Парижі, Відні. Ніхто перед ним не створив стількох робіт, пов'язаних з образами Богородиці та Христа. Папа римський Пій IX 1859 р. нагороджує Томаша Сосновського орденом Григорія Великого за заслуги в розвитку релігійної скульптури. Т. Сосновський був почесним доктором 24 художніх академій. Помер митець у Римі 1886 р. Там і похований.

На особливу увагу заслуговує постать Антонія Мальчевського – поета-романтика, одного з представників «української школи» в польській поезії якого літературні критики називають «співцем України». Народився Антоній Мальчевський 3 червня 1793 року у сім'ї Констанції та Яна Юзефа Мальчевських. Місце народження дослідниками чітко не визначено. Це може бути Варшава, а може і Княгинин Дубенського району, за декілька кілометрів від Кременця. Навчався А. Мальчевський у Кременецькій гімназії. Захоплювався альпінізмом. У 1818 році здійснив сходження на Шпиль Півдня на масиві Монблан, він був першим поляком який підкорив цю вершину. А. Мальчевський є автором першої польської поетичної повісті «Марія» (1825), невеликої поеми, що принесла йому несподівану славу після смерті і стала одним із найкращих творів епохи. Помер А. Мальчевський 3 червня 1826 року у Варшаві.

Висновок: наша історія культури тісно пов'язана з європейськими країнами, а саме з Польщею. Нам слід досліджувати і вивчати ці зв'язки та ширше знайомитись з представниками цієї культури для глибшого розуміння європейського спрямування нашої історії та культури.

Список використаних джерел

1. <https://nasze-slowo.pl/poljaki-jaki-tvorili-ukrainskoju/>
2. <http://libr.rv.ua/ua/virt/107/>
3. <https://www.radiosvoboda.org/a/vyacheslav-lypynskyy/31806531.htm>

Данилюк Андрій

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Макарук К. В., голова
циклової комісії історії та суспільствознавства,
викладач першої кваліфікаційної категорії

РОЗВИТОК ОСВІТИ ЗА ПРАВЛІННЯ БРАТІВ ЗАМОЙСЬКИХ У БЕРЕСТЕЧКУ

Потрібною умовою для економічного процвітання держави є добре функціонування системи освіти. Це розуміли брати Ян та Андрій Замоїські, які були відомими шляхтичами XVIII ст. Їх доля тісно пов'язана з Берестечком з 1761 до 1795 року, коли вони були його безпосередніми власниками і доклали значних зусиль розвиток та розбудову міста у різних сферах громадського життя.

Андрій Замоїський був одним з найвидатніших гуманістів і мислителів історії Польщі, а також реформатором освіти та кодифікатором права. Ян Замоїський підтримуючи прогресивні погляди брата, сприяв розвитку соціальної та освітньої сфери, не забуваючи при цьому про економічне зростання Берестечка.

Ян та Андрій Замоїські розуміли, що для розвитку містечка була потрібна підтримка державної школи та вчителів. Початкова школа Берестечка, що діяла і підтримувалася стараннями братів Замоїських, уособлювала в собі основні тенденції шкільництва та освіти на теренах всієї України у складі Речі Посполитої. Кращі умови навчання створювалися в польських закладах освіти, куди потяглося багато дітей української знаті та заможнішого міщанства, переслідуючи мету кар'єрного зростання. Селянство та незаможне міщанство переважно міцно трималося своєї віри і культури, навчаючи дітей у церковних школах або у мандрівних дяків.

Певний вплив на формування освітньої справи в Україні того часу мала епоха європейського Відродження, яка породила гуманізм і реформацію. Такі вчення проникали в Україну передусім з Польщі. Під їх впливом на території України створювалися численні громади, які відкривали свої школи.

Брати Замоїські, орієнтуючись на зазначенні тенденції, широко впроваджували і заохочували до навчання у школі ще й представників незаможного міщанства, які мали схильність до наук та величезне бажання вчитися. Для цієї категорії осіб були певні пільги. Крім того вони надавали певного значення сімейному,

домашньому вихованню молодих людей, щоб продовжувати розвиток польської педагогічної думки.

Навчання у школі проводилося польською мовою. Викладали гуманітарні, математичні й природничі науки. Наприклад, математичні науки викладалися за підручником Казіміра Страшинського «Арифметика і геометрія» [1].

У школі навчалися діти не тільки з Берестечка, а й з округи, які добиралися на навчання самотужки. Натомість вчителі, серед яких були як місцеві, так і запрошені з інших регіонів, забезпечувалися житловими кімнатами і пристойною заробітною платою.

Початкова школа, яка існувала в Берестечку, вже не задовольняла у повній мірі потреби мешканців містечка та й вимоги самого Андрія Замойського. Адже він був одним з перших членів Національної комісії з питань освіти Польщі, який м'яко та тактовно продовжував впроваджувати реформи в освітні заклади. Саме з цією метою у 1783 році Андрію Замойському був даний дозвіл едукативної комісії на побудову семирічної школи у Берестечку [2].

Відповідно до одержаного дозволу, магістрат мав приступити до будівництва будівлі 7-го класу початкової школи. Однак будівництво не дійшло до закінчення у зв'язку зі скасування договору про кредити і допомогу. Таким чином, не зважаючи на всі прагнення Замойських, школа так і не була завершена. Хоча Андрій прекрасно розумів нагальну потребу Берестечка та околиць у такому навчальному закладі, оскільки тодішні клуби і школи не відповідали своєму завданню, побудувати школу не вдалось.

Майже до останніх днів свого життя А. Замойський залишався зацікавленим у покращенні роботи в галузі освіти. Про це свідчить і той факт, що він, критикував викладачів університетів за відсталість та відсутність готовності до реформ. Важливо також, що його практична діяльність, зокрема у Берестечку, вказала на доцільність із розумінням ставитися до сподівань селян на здобуття освіти та потребу піклуватися про них у цій сфері відповідно до законодавства.

Отже, активна діяльність братів Замойських на освітянській ниві дозволила виховати розумних і свідомих людей, які й надалі прославляли наш регіон як в Україні, так і у Польщі.

Список використаних джерел

1. Чучман Л. П. Берестечко: Історико-краєзнавчий нарис / Л. П. Чучман. – Луцьк; Надстир'я, 1997. – С. 42
2. Офіційний сайт Берестечківської ЗОШ I-III ступеня. Історія школи. Режим доступу: URL : <https://berestechko.info/osvita/shkola/> (дата звернення: 20.01.2023)

Івченко Ольга

*Відокремлений структурний підрозділ
«Львівський фаховий коледж харчових
технологій та бізнесу НУХТ»*

Науковий керівник: Кучеренко К. А.,
Викладач історії – спеціаліст

ДОБА ВЕЛИКОГО ТЕРОРУ

В Україні 5-го серпня вшановують пам'ять жертв сталінського терору 1937–1938 років, який отримав назву – «Великий терор».

Тоді загинули тисячі безневинних людей.

Великий терор – масштабна кампанія масових репресій громадян, що була розгорнута в СРСР у 1937–1938 рр. з ініціативи керівництва СРСР й особисто Йосипа Сталіна для ліквідації реальних і потенційних політичних опонентів, залякування населення, зміни національної та соціальної структури суспільства. Наслідками комуністичного терору в Україні стало знищення політичної, мистецької та наукової еліти, деформація суспільних зв'язків, руйнування традиційних ціннісних орієнтацій, поширення суспільної депресії й денаціоналізація.

Початком «Великого терору» був сумнозвісний Пленум ЦК ВКП(б), на якому з доповіддю «Про недоліки партійної праці та заходи ліквідації троцькістських та інших дворушників» виступив І.В. Сталін, де повторив свій відомий висновок про загострення класової боротьби. Відразу почалися арешти по всій території країни, фактично, це було чітко сформульоване перед НКВС СРСР завдання на знищення «ворогів народу». Органи НКВС розкривали сотні контрреволюційних організацій, в країні було відкрито жіночі табори дружин викритих зрадників батьківщини та дитячі будинки. Караючий меч НКВС повинен був вразити численних ворогів незалежно від їх місця знаходження. Ці постанови та накази породили у суспільстві атмосферу страху, безвиході, подвійної моралі, доносів. Усюди відбувався пошук «ворогів народу» і «шпигунів».

Одна з маловідомих сторінок «Великого терору» — репресії проти національних меншин. Упродовж другої половини 1937 – в листопаді 1938 року на території України провели масові репресії проти різних національних меншин. Розпочав етнічну лінію «Великого терору» оперативний наказ від 25 липня 1937-го про переслідування запідозрених у шпигунстві німців. Через кілька

тижнів стартувала одна з найбільших національних операцій – проти поляків. Наказ НКВС від 11 серпня передбачав арешт членів «Польської військової організації» (ПОВ), військовополонених армії Другої Речі Посполитої, що опинилися на території СРСР, перебіжчиків ізвідтіля, політемігрантів та колишніх членів польських партій. Окремо були проведені заходи проти румунів, латишів, китайців, японців, афганців, греків, іранців тощо.

У грудні 1937 року було започатковано антисіоністську кампанію. Тільки в першій половині 1938-го заарештували 279 «учасників підпілля», ліквідували «бундівські комітети» в Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Вінниці й Молдавській АСРР.

1937-1938 роки – це гігантський масштаб репресій, плановий характер арештів і розстрілів, фальсифікація обвинувачень заарештованим, тортури і катування під час допитів, закритий характер судочинства, офіційна неправда про долі розстріляних, десятки тисяч ув'язнених у спеціальні табори, сотні тисяч сиріт – людей з украденим дитинством і зламанною юністю.

Репресії завдавали непоправної шкоди всім народам СРСР і загрожували самому існуванню української нації.

На жаль, антигуманні репресії свободи слова та вираження поглядів не відійшли в минуле з розпадом СРСР. Сьогодні в росії активно відроджується культ Сталіна, а політика історичної пам'яті спрямована на замовчення, применшення або виправдання злочинів радянської влади. Більше того, репресії в дусі сталінського НКВД тривають і сьогодні.

Пам'ять про терор – це спільна пам'ять народу.

Список використаних джерел

1. Бойко О. Д. Історія України: підручник / о. Д. Бойко. – 7-мевид., стер. – Київ: Академія, 2018. – 717 с.
2. Власов В. С. Історія України (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти/ В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 304 с.
3. Історія України: підруч. для 10 кл. (рівень стандарту). закладів загальної середньої освіти/ Н.М. Сорочинська, О.О. Гісем. – Тернопіль, Навчальна книга — Богдан, 2018.-254 с.
4. Великий терор в Україні. "Куркульська операція" (Том 4, частина І) 1937-1938 рр. Києво-Могилянська академія 2010 р. 614 ст. Упор. Сергій Кокін, Марк Юнге.

Киричок Ельвіра

*Відокремлений структурний підрозділ
Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки*

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
*викладач першої кваліфікаційної категорії,
кандидат історичних наук*

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УНР

Завершення Першої світової війни увінчалось створенням на руїнах імперій низки незалежних національних держав у Східній Європі. Серед поневолених народів, що піднялися тоді на боротьбу за самостійність були й українці, які теж зуміли створити Українську Народну Республіку та Західноукраїнську Народну Республіку, які згодом об'єдналися в єдину державу. Саме 22 січня 1918 року уперше в ХХ столітті Україна проголосила незалежність. Постала держава, яка протягом трьох наступних років не припиняла боротьби за власне існування. Українцям вдалося утвердити державні кордони, мову, гроші, символіку (герб, гімн і прапор), збудувати національне боєздатне військо, добитися визнання світової спільноти. Проголошення незалежності IV Універсалом Центральної Ради стало логічним етапом розвитку Української революції.

Українська незалежність була проголошена в умовах російської більшовицької агресії. Бойові дії спонукали Центральну Раду відмежуватися від Росії. 22 січня 1918 року проголошено незалежність УНР. Цьому було присвячене закрите засідання Малої ради. Воно розпочалося 22 січня і закінчилося вночі 25 січня. На обговорення винесли три проекти: Михайла Грушевського, Володимира Винниченка та Микити Шаповала, але врешті виробили спільну редакцію, яка і увійшла в історію як доленосний IV Універсал Української Центральної Ради [1, 77].

22 січня 1918 р. Центральна Рада проголосила УНР (Українську Народну Республіку) самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу. Також, за IV Універсалом УЦР: влада в УНР належить народу (до Установчих зборів її вищими органами залишалися УЦР та уряд – Рада Народних Міністрів); проголошувала тверду й рішучу боротьбу з більшовиками; початок самостійних мирних переговорів;

проголошення програми соціально-економічних перетворень: розпуск постійної армії та створення народної міліції, обрання народних рад – органів місцевого самоврядування; боротьба з безробіттям, допомога інвалідам війни; державний контроль над банками; підтвердження демократичних свобод проголошених III Універсалом; передача землі селянам без викупу на основі скасування приватної власності на землю (ліси, води, надра).

Державний контроль за виробництвом і фінансами, переведення всіх фабрик і заводів з воєнного на мирний стан, на вироблення продуктів, потрібних насамперед трудящим масам визнала дійсними всі свободи, проголошені в III Універсалі, і права всіх націй в УНР на національно-персональну автономію; закликала народ якнайпильніше провести вибори до Українських Установчих Зборів.

Проголошуючи в IV Універсалі повну й абсолютну незалежність України, УЦР відкрито заявляла, що не розриває зі своєю традиційною ідеєю федералізму і залишає в цій справі останнє слово за Українськими Установчими Зборами.

Вперше в новітній історії український народ дійшов до найважливішого рішення – проголошення незалежної суверенної Української держави, остаточно розірвавши відносини з імперським центром і заклавши основи наступного державного будівництва. З проголошенням IV Універсалу автономізм і федералізм у складі Росії остаточно йде в минуле української суспільно-політичної думки. IV Універсал надав нового якісного статусу Українській державі; державна влада стала єдиною в межах своєї території, незалежною від інших держав. Українська Центральна Рада нарешті відкинула коливання і пішла на радикальне вирішення земельного питання – головного для країни, у якій переважало сільське населення. Український національний рух знову підтвердив свій демократичний характер: у найважчі для революції дні Центральна Рада продовжувала відстоювати демократичні свободи, права національних меншин (у тому числі – росіян) [2].

Українська незалежність понад 100 років тому зазнала поразки від більшовиків, зокрема, через використання ними методів гібридної війни: невизнання своїх військ на території УНР, створення маріонеткових псевдореспублік, підтримку антиукраїнських рухів. Але також – через періодичний брак згуртованості в діях, попри спільне бажання українців жити в об'єднаній державі. Сьогодні

Російська Федерація знову прагне знищити українську державність і окупувати нашу землю. Тож так важливо залишатися монолітними в боротьбі проти ворога.

Нині Україна продовжує боротьбу за незалежність. Тому соборність залишається на порядку денному національних завдань. Цілісність держави буде цілковито відновлена тільки після того, як Україна звільнить усі території, захоплені ворогом.

Список використаних джерел

1. Власов В. С. Історія України (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти/ В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – С.77-82.

2. 22 СІЧНЯ УКРАЇНА ВІДЗНАЧАТИМЕ 100 РОКІВ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ
<https://old.uinp.gov.ua/methodicmaterial/22-sichnya-ukraina-vidznachatime-100-rokiv-progoloshennya-nezalezhnosti-ukrainskoi->

Кіричук Ірина

*Відокремлений структурний підрозділ
Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки*

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
*викладач першої кваліфікаційної категорії,
кандидат історичних наук*

БІЙ ПІД КРУТАМИ ЯК СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ У БОРОТБІ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

Понад 100 років тому історія України закарбувала на своїх скрижалях новий символ, який став невід'ємною складовою генетичної пам'яті українського народу. Цей символ – Крути!

27 січня 1918 р. з Києва назустріч більшовицьким військам, що наступали на Україну, вирушив добровольчий Студентський Курінь. Він складався зі студентів Університету імені Святого Володимира (нині Київський Національний Університет ім. Т. Шевченка), новоствореного Українського Народного Університету, а також із гімназистів Київських гімназій. Вони майже не мали ніякої бойової підготовки. Курінь мав на меті допомогти українським частинам утримати станцію Бахмач. По дорозі прийшло повідомлення, що в Бахмачі уже ворог. Тому загін зупинився відразу за Ніжином, на станції Крути – за 120 км від Києва.

Командувачем українських частин, які брали участь у бою під Крутами, був Аверкій Гончаренко – колишній капітан російської імператорської армії, нагороджений Георгіївським хрестом. На час подій він був командиром куреня Першої української військової школи імені Богдана Хмельницького. Пізніше він працював у Військовому міністерстві Української держави П. Скоропадського, а у 1919 році був одним з соратників С. Петлюри, очолював його державну канцелярію. Після війни він оселився на Галичині. У Другій світовій війні воював в лавах Першої української дивізії Української національної армії (дивізія «СС Галичина»). Помер в еміграції у США 1980 року [1].

Перемога під Крутами давала б шанси відбити Бахмач, зруйнувати колії і почекати підтягнення до Києва військових частин з регіонів. Поразка відкривала б ворогові шлях на столицю. Студентський Курінь становив до 300 юнаків. Проти них рухався передовий загін військ Муравйова кількістю близько 6 тисяч військових, який підтримувала вогнем артилерія з бронепотягів. У захисників Крут була тільки одна гармата. Бій тривав цілий день з ранку 29 січня 1918 р. й до вечора. У результаті більшість загинуло, 35 потрапило до полону. Надвечір 27 полонених студентів та гімназистів розстріляли у дворі станції Крути. Перед смертю гімназист-галичанин І. Г. Піпський заспівав «Ще не вмерла України...», його спів підхопили й інші юнаки [2, 31-32].

Битва під Крутами не мала вирішального значення в перебігу військових дій, однак вона на кілька днів зупинила наступ більшовицьких військ, відтак Центральна Рада змогла протриматися в Києві, що було надзвичайно важливо для делегації УНР на мирних переговорах у Бресті, яка готувала документи про визнання Центральними державами незалежності України.

Загалом, за різними підрахунками, у Крутах 29 січня 1918 року перебувало від 420 до 520 українських вояків і юнаків та студентів, які мали на озброєнні до 16 кулеметів та одну гармату на залізничній платформі. Впродовж усього дня вони вели бій за станцію з більшовицькими військами загальною чисельністю (за твердженням більшості джерел) понад 3000 осіб, в їх числі 400 балтійських матросів. Усі добре озброєні і з артилерією.

За сучасними підрахунками втрати українських військ під Крутами оцінюють у 70–100 загиблих. Серед них – 37–39 вбитих у бою та розстріляних студентів і гімназистів. На сьогодні відомі

прізвища 20 з них. Це студенти Народного університету Олександр Шерстюк, Ісидор Пурик, Борозенко-Конончук, Головашук, Чижов, Сірик, Омельченко (сотник); студенти університету Св. Володимира Олександр Попович, Володимир Шульгин, Микола Лизогуб, Божко-Божинський, Дмитренко, Андрій; гімназисти 2-ї Кирило-Мефодіївської гімназії Андрій Соколовський, Євген Тернавський, Володимир Гнаткевич (з 6-го класу), Григій Піпський (галичанин), Іван Сорокевич (з 7-го класу), Павло Кольченко (прапорщик), Микола Ганкевич (з 8-го класу).

Втрати більшовицьких військ під Крутами були значними, сягали тільки вбитими 300 вояків. Затримавши ворога на чотири дні, київські юнаки дали змогу укласти Брест-Литовський мир, що de facto означав міжнародне визнання української незалежності.

Трагічна загибель студентського куреня під Крутами стала символом патріотизму і жертвності у боротьбі за незалежну Україну. За рішенням УЦР тіла 27 вояків-студентів було перевезено до Києва та урочисто поховано на Аскольдовій могилі. Вшановуючи нині героїв Крут, ми низько схиляємо голову перед їхнім патріотизмом і жертвністю, особливо коли знову змушені обороняти власну незалежність. В ім'я миру на рідній землі, любові та відданості своїй державі подвиги наших Героїв переконливо доказують всьому світу готовність захищати нашу незалежність та територіальну цілісність навіть ціною власного життя.

Приклад героїчної боротьби, мужності, відданості і незборимості духу, повинні залишатися взірцем для нас та прийдешніх поколінь задля збереження й утвердження вільної, незалежної, соборної Української Держави.

Герої не вмирають!

Список використаних джерел

1. Бій під Крутами: п'ять важливих фактів.
<https://www.bbc.com/ukrainian/news-55853090>
2. Власов В. С. Історія України (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти/ В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – С.31-32.
3. Інформаційні матеріали до Дня пам'яті Героїв Крут – 2021.
<https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-pamyati-geroyiv-krut-2021>

Коваль Катерина

*Ковельський фаховий медичний коледж
Волинської обласної ради*

Науковий керівник: Зубрикова Ольга,

*заступник директора з питань гуманітарної
освіти та виховання, I категорія*

ГЕОРГІЙ ДРОГОБИЧ – МАЛОВІДОМІЙ ВЧЕНИЙ, ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДОКТОР МЕДИЦИНИ

Першою видатною постаттю в українській медичній науці, про яку ми маємо досить докладні історичні відомості, був Георгій Дрогобич – перший не лише український, але й східно-слов'янський доктор медицини, перший професор медицини, перший відомий нам з того часу видатний український медик європейського масштабу [1].

Доктор медицини і філософії, мислитель-гуманіст, астроном, астролог, медик, математик [2].

Народився у Дрогобичі (тоді – Руське воєводство, Королівство Польща) в сім'ї солеваря Михайла-Доната. Першу освіту отримав у священника церкви святого Юра о. Евтимія. Тоді ж отримав перші знання про розрахунок пасхалій і основні знання з латини. Майбутній вчений ніколи не приховував свого українського походження, а навпаки гордився ним. Своє офіційне прізвище Дрогобич він узяв собі на честь рідного міста, у списках Болонського університету він був записаний, як Георгій з Русі (так називали тоді Україну), у своїх працях він називав свою батьківщину Русія-Подолія, тобто Україна, зазначав, що Львів та Дрогобич належить до Русі-України. До речі цікаво, що в працях Дрогобича, вперше у друкованому вигляді згадується ці та інші українські міста [3].

Навчався у Краківському й Болонському (де йому присвоїли ступінь доктора філософії та медицини) університетах – найбільших на той час гуманістичних центрах Європи. Уже в 1470 році Дрогобич одержав ступінь бакалавра, а в 1473 році звання магістра. Оскільки Краківський університет у той час не мав ще права присуджувати ступінь доктора медицини, Георгій Дрогобич поїхав продовжувати свою освіту до найстаршого і на той час одного з найславніших європейських університетів в Болонії Італія. В Болонському університеті впродовж 1478–1482 рр. викладав філософію, астрономію та медицину [1].

Був ректором університету медиків та вільних митців. Повернувшись до Кракова, викладав медицину й астрономію в Ягеллонському університеті (1487–1494) [3].

Подальший життєвий шлях Дрогобича не менш цікавий. У періоді між 1482 та 1488 роками він був придворним лікарем герцога

Феррарського, професором та віце-канцлером Істрополітанської академії в Братиславі [1].

Викладацька діяльність Георгія (Юрія) Дрогобича була спрямована на поширення гуманістичних ідей епохи Відродження. Він вважав, що ідеал доброчесності – Бог, до якого людина може наблизитися завдяки самовдосконаленню [3].

Г. Дрогобич зробив значний внесок у розвиток астрономії, медицини, географії. Заслужують на увагу його наукові відомості про перші визначення географічних координат міст (уперше названо Львів, Дрогобич, Феодосію, Москву, Вільно), про залежність погоди від географічної широти місцевості та можливості її передбачити, виходячи зі спостережень за нею [2].

З великою як на той час точністю визначив він і час двох майбутніх місячних затемнень і фаз Місяця протягом року.

1483 р. в Римі видано книгу Ю. Дрогобича «Прогностичне судження поточного 1483 року», що була першою друкованою книгою українського автора, виданою за кордоном. У розділі «про становище Польщі» він підкреслює, що Львів і Дрогобич належать не до Польщі, а до Русі, під якою розуміє «Руське Королівство» – колишні володіння галицько-волинського короля Данила [3].

У бібліотеках Парижа збереглися копії двох астрологічних трактатів Георгія Дрогобича, а в Баварській державній бібліотеці в Мюнхені – його прогноз на 1478 рік, переписаний німецьким гуманістом Гартманом Шеделем. Ці праці свідчили про ґрунтовну обізнаність вченого з античною і середньовічною літературою [3].

Одним із перших видатний українець сприяв поширенню гуманістичних ідей на батьківщині, підтримував видавничу діяльність Швайпольта Фіоля.

Всупереч агностицизму релігійно-схоластичного вчення, висловив цілком гуманістичну думку про пізнання світу.

Отже, можна зробити висновок, що Георгій Дрогобич був першим українським академічно освіченим вченим, який своєю працею та досягненнями знайомив Європу з Україною. Доктор медицини, який проявив свій геній у різних сферах життя.

Список використаних джерел

1. Плющ В. Нариси з історії української медичної науки та освіти. Мюнхен, 1970. С. 18-23.
2. Дрогобич (Дрогобицький) Георгій (Юрій). URL: <http://100v.com.ua/uk/Drogobich-Drogobickiy-Georgiy-Yuriy-person>
3. Юрій Дрогобич. URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Юрій_Дрогобич

Мохнар Катерина

*Комунальний заклад загальної середньої освіти «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

**Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої категорії**

СЕРГІЙ ТЕПЛЯКОВ – ВІДВАЖНИЙ ЗАХИСНИК УКРАЇНИ

Актуальність зумовлена потребою дослідження та поширення інформації про внесок волинянина Сергія Теплякова – українського захисника у боротьбі з російським агресором.

Мета дослідження – узагальнити інформацію про життя та діяльність Теплякова Сергія Олександровича.

Для України 2014 рік був багатий на історичні події, які вплинули на історію нашої держави. Російська збройна агресія проти України цього року змінила долі багатьох українців. 27 січня 2015 року Верховна Рада України визнала російську федерацію агресором. 24 лютого 2022 року о 3:40 почався відкритий воєнний напад росії на Україну. Розпочалася трагічна сторінка боротьби за незалежність і суверенітет в новітній історії України. Цього дня життя всіх українців поділилось на «до» і «після». Хтось змушений був покинути свій рідний дім, хтось залишився, не в змозі виїхати і залиши стіни рідного будинку, хтось почав активно займатись волонтерством і допомагати всім, чим тільки можна для наших бійців, а хтось став до лав Збройних Сил України для захисту і оборони нашої незалежної держави.

У результаті дослідження з'ясовано, що Тепляков Сергій Олександрович народився 5 травня 1972 року в м. Луцьк Волинської області. Батько працював автомеханіком, мати – бухгалтером. Навчався також в Луцьку, у 1989 році закінчив школу. Під час навчання у школі мав хороших друзів. Має вищу незакінчену освіту. Намагався вступити в педагогічний інститут. Працював у Луцькій школі № 2 лаборантом. У віці 18 років пішов служити в армію. Був пожежником. Після армії працював інструктором по водінню, заочно навчався в інституті на юридичному факультеті, але не закінчив [1].

Одружився у 1993 р., має двох доньок. У 2015 р. році пішов на фронт. Його сім'я дізналась про це лише через три місяці. Сергій казав рідним: «Хто, якщо не я» [2]. Цим він обґрунтовував своє бажання воювати із ворогом та захищати рідні українські землі.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну знаходився в Маріуполі як боєць полку «Азов» на території «Азовсталі». Зацікавився полком «Азов», оскільки він одним із перших став на захист української землі та українського народу. За плечима бійців підрозділу – успішні виходи та операції на передовій, де вони демонструють професіоналізм та злагожденість. Спочатку пішов добровольцем, пізніше – підписав контракт. 20 травня потрапив у полон. На даний момент точне місцезнаходження невідоме [3].

Вся родина з нетерпінням чекає його визволення із російського полону та повернення додому. Дуже тяжко переживають рідні за долю Сергія. З теплом у серці згадують свого героя. Відважний, сміливий, нездоланий, мужній, сильний патріот своєї Батьківщини. Військовий, який не злякався та із гідністю опинився у вирі найжахливіших подій, у коліщатах несправедливої кривавої війни.

Бути воїном та захищати свою державу – справа, варта поваги та шани. У цей нелегкий час наймужніші українці об'єдналися для гідного опору. Сьогодні дії кожного українського захисника є дуже важливими для нашої перемоги і незалежності. Сергій із однодумцями зробили усе можливе задля щасливого майбутнього України під мирним небом. Ми щиро завдячуємо нашим захисникам.

Сподіваємося, що до виходу в друк цієї статті ми отримаємо гарну звістку про повернення додому нашого героя із полону живим та неушкодженим.

Список використаних джерел

1. Опитано Теплякову Н. П., 1950 р.н., м. Луцьк, 15.09.2022 р.
2. Опитано Теплякову С. М. 1974 р.н., м. Луцьк, 16.09.2022 р.
3. Опитано Теплякову Ю.С., 2007 р.н., м. Луцьк, 18.09.2022 р.

Нагірська Лілія

Комунальний заклад загальної середньої освіти «Заборольський ліцей № 32 Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої категорії

«СТАРИЙ ЛУЦЬК» – ІСТОРИЧНА ПЕРЛИНА МІСТА

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю дослідження найвидатніших пам'яток нашої Батьківщини, оскільки вони будуть невичерпним джерелом історії для майбутніх поколінь. **Мета публікації** – дослідити і узагальнити історію створення, розвиток історико-культурного заповідника «Старий Луцьк».

Результати дослідження. У 1985 році місто Луцьк відзначало 900-ліття першої згадки про себе в Іпатіївському літопису, хоча деякі вчені вважають, що місту більше за тисячу років [1]. Саме до цієї визначної дати і було прийняте рішення про створення в Луцьку історико-культурного заповідника «Старий Луцьк». Історична цінність «Старого Луцька» в тому, що це єдине в Україні місто, яке має два оборонні замки: Верхній (Любарта) та Окольний.

Окольний замок був значно більший за Верхній: мав вісім веж, із них чотири муровані, його стіни зі сходу, півдня і частково із заходу були теж цегляні і лише з півночі і трохи із заходу – дерев'яні. Обидва замки навколо оточували перекопи – рови, які з'єднували річки Стир і Глушець, що робило ці два замки важкодоступними для ворогів.

Окольний замок, який своїми стінами підковою примикав до Стирової і В'їзної веж Верхнього, слугував першою лінією оборони старовинного Луцька. На жаль, сьогодні ця цитадель, якій понад півтисячі років, майже повністю втрачена. Залишилась вежа Чарторійських з невеликою ділянкою мурів поблизу колишнього колегіуму єзуїтів. Колегіум теж був пристосований для потреб оборони Луцька, як і споруджений майже чотириста років тому єзуїтами костел святих Петра і Павла. Про це свідчать бойові бійниці на Західній вежі костелу. Ще одна невелика ділянка фортечних мурів збереглася в кінці вулиці Драгоманова. Їх вирізняють наскрізні фундаментні арки для пропуску води та орнаментальна кладка. Стан стіни викликає тривогу: в будь-який момент вона може впасти.

Площа історико-культурного заповідника «Старий Луцьк» складає близько 40 гектарів. На цій історичній території можна споглядати багато древніх пам'яток матеріальної культури. І перш за все, це Верхній замок – реліктове творіння часів середньовіччя. Замок зараз – не тільки музеї, виставки, діючі моделі старовинної зброї і устаткування. Він також є своєрідною культурною візитівкою нашого міста, де проходять різноманітні фестивалі, шоу, конкурси, концерти і, звичайно, лицарські турніри.

Історико-культурний заповідник «Старий Луцьк» також знаменний такими історичними пам'ятками як: величний кафедральний костел XVII ст., який нагадує про перебування на території міста польських представників, оборонна синагога XVII ст. свідчить про єврейські поселення у Луцьку, найстаріші православні церкви міста, стіни яких пам'ятають визначних діячів України: І. Виговського, Д. Братковського, П. Могилу, І. Кондзелевича. Поруч – зовсім «молода» німецька лютеранська кірха, якій налічується всього 103 роки. Зовсім мало, але можна натрапити і побачити рештки мурів Окольного замку XVI ст., музей-аптеку, меморіальну «Лесину вітальню», присвячену пам'яті Лесі Українки і сторінку історії сучасного міста – «будинок з химерами» місцевого скульптора Миколи Голованя. Таким чином, ми споглядаємо переплетіння сивої давнини і вже нових пам'яток, які також є цінними і унікальними, що робить наше місто ще величнішим і привабливим для туристів.

Слід зауважити, що Луцька міська рада прикладає великих зусиль, щоб історична спадщина «Старий Луцьк» не згасала з часом, а мала можливість відновлюватись. Саме таку мету має проєкт «Нове життя старого міста: ревіталізація пам'яток історико-культурної спадщини Любліна і Луцька», який щойно завершився і був профінансований Програмою транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства та партнерства. Були успішно проведені ремонтно-реставраційні роботи у башті Чарторийських з оборонним муром та Монастирі єзуїтів загальною вартістю у понад 30 млн гривень [2].

У процесі реставраційних робіт 19 травня 2020 року під цокольним поверхом башти Чарторийських та південно-західного крила монастиря єзуїтів було виявлено досі невідомі підвальні приміщення, що датуються різними періодами XV-XVIII ст. У рамках проєкту проведено їх археологічне дослідження та розчищення, розкопано й відреставровано засипаний ґрунтом і будівельним

сміттям 18-метровий коридор, що сполучає відомі та новознайдені підвали. Загальна площа нововідкритих підземних галерей 170 метрів квадратних. Облаштована музей-майстерня лицарства та середньовічних часів – заклад, який буде працювати у реставрованих пам'ятках. Роботи з його облаштування стартували ще на початку 2021 р. [3].

Сьогодні дуже важливим є відновлення і збереження пам'яток історії Луцька. Адже, історія посилює патріотизм, а це любов та відповідальність. Любов до землі, на якій ми народилися, та відповідальність за її долю та долю нашого народу, який черпає енергію від пращурів, які, як показує історія, впевнено і сміливо протягом тисячоліття боронили власну землю, щоб ми могли жити і творити у вільній країні задля світлого майбутнього наступних поколінь.

Отже, історико-культурний заповідник «Старий Луцьк» являється важливим історичним комплексом міста. Він об'єднує найвизначніші історичні будівлі Волині та займається їх збереженням.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Р.І. Луцький історико-культурний заповідник. Енциклопедія історії України: у 10 т. Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2009. Т. 6. 784 с.
2. Досвід ревіталізації і промоції історико-культурної спадщини. Збірник статей міжнародної наукової конференції. Луцьк. 2019. 182 с. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/static/content/files/t/nw/flvot3aeklgutoklx7576pnqy44k2nwt.pdf> (дата звернення 09.09.2022)
3. Нове життя старого міста: ревіталізація пам'яток історико-культурної спадщини Любліна і Луцька. Луцька міська рада. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/nove-zhyttia-staroho-mista-revitalizatsiia-pam-iatok-istoryko-kulturnoi-spadshchyny-liublina-i-lutska> (дата звернення 14.09.2022)

Остапюк Світлана

*Відокремлений структурний підрозділ
Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки*

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
*викладач першої кваліфікаційної категорії,
кандидат історичних наук*

ВСТАНОВЛЕННЯ КОРДОНІВ УРСР ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Друга світова війна призвела до значних змін у долі України. Повоєнна Україна в багатьох відношеннях виявилася дуже відмінною від тієї, якою була до війни. Зазнавши значних збитків (зруйнований економічний потенціал, значні людські втрати), вона, значно розширила кордони, та й зросла політична й економічна вага республіки в СРСР. Держава вийшла на міжнародну арену як суб'єкт міжнародного права, докорінно змінився склад населення і уперше за багато століть майже всі українські землі опинились у межах однієї держави. Територіальні зміни розпочалися після підписання 23 серпня 1939 р. радянсько-німецького договору про ненапад. До нього додавався секретний протокол, у якому розмежовувалася сфера «обопільних інтересів» у Центрально-Східній Європі. Розмежувальна лінія у Польщі пролягала по Нареву, Віслі і Сану, тобто більша частина міжвоєнної Польщі опинялася в «сфері інтересів» СРСР [1, 14].

Договір «Про дружбу і кордон» від 28 вересня 1939 р. закріплював нову «сферу інтересів» держав. Одним із наслідків зовнішньополітичного курсу Сталіна стало «збирання» українських земель у межах УРСР. У вересні 1939 р. до її складу ввійшли Волинь, Галичина, частина Полісся, що до того перебували в складі Польщі, у червні 1940 р. – Північна Буковина, Акерманський, Ізмаїльський та Хотинський повіти, які належали Румунії. Територія республіки збільшилася до 560 тис. км², а населення – до 41 млн чол. (за рахунок нових 8,1 млн громадян) [1, 14].

Питання про західний кордон України (відповідно і про східний кордон Польщі) активно обговорювали під час Тегеранської, Ялтинської та Потсдамської конференцій лідерів держав антигітлерівської коаліції. На Тегеранській конференції, що відбувалася у листопаді–грудні 1943 р., керівники країн антигітлерівської коаліції виявили близькість поглядів у польському питанні. Таким чином, керівники СРСР, США та Великобританії

дійшли висновку, що польський уряд повинен визнати кордоном між СРСР і Польщею лінію Керзона.

На Ялтинській конференції (лютий 1945 р.) знову було порушено питання щодо українсько-польських кордонів. Рішення Ялтинської конференції докладно уточнили на конференції в Москві (серпень 1945 р.), коли був підписаний польсько-радянський прикордонний договір, який визначав перебіг спільного кордону. Договір від 16 серпня 1945 р. між Радянським Союзом і Польщею віддавав Польщі значну частину українських етнічних територій: «...на схід від «лінії Керзона» до ріки Західний Буг і ріки Солокія, на південь від м. Крилів з відхиленням на користь Польщі максимально до 30 км» [1, 14]. Виступаючи 30 червня 1945 р. на VII сесії Верховної Ради УРСР, М. Хрущов заявив, що український народ уперше возз'єднався в єдиній Українській державі. 22 січня 1946 р. було видано указ Президії Верховної Ради СРСР про утворення в складі УРСР Закарпатської області [2, 156]. Цей акт одночасно ліквідовував без згоди населення Закарпатську Україну як державне утворення. Таким чином, вирішальним у приєднанні Закарпаття до України став саме етнічний чинник, однак він не був єдиним – свою роль зіграв також адміністративно-територіальний поділ довоєнної Чехословаччини, внаслідок чого невелика частина української етнічної території (2,6 тис. км²), що не була до 1939 р. у складі Підкарпатської Русі, залишилася в складі Словаччини. Остаточні обриси повоєнних кордонів УРСР сформувались у процесі україно-польського, україно-чехословацького, україно-румунського територіальних розмежувань та юридичному закріпленні західноукраїнських земель, що увійшли до складу УРСР протягом 1939–1945 р.

Отже, повоєнний процес урегулювання територіальних питань мав для України такі наслідки: були остаточно визначені та юридично визнані кордони республіки; територія УРСР збільшилася на 110 км²; відбулися демографічні зміни; основну частину українських земель було об'єднано в складі однієї держави.

Список використаних джерел

1. Реєнт О. П. Ідея соборності України і спроби її реалізації в XIX–XX ст. / О. П. Реєнт // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – К. : Ін-т історії України, 2004. – Вип. VIII. – С. 7–15.
2. Єфіменко Г. Кордони і територія України у XX ст. / Г. Єфіменко, С. Кульчицький // Регіональна історія України : зб. наук. ст. – Вип 2. – К., 2008. – С. 135–160.

Ребрина Ірина

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Бардюк Л. В.,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ: ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ

Культурна спадщина України — це сукупність успадкованих від попередніх поколінь матеріальних і духовних надбань, пам'яток, історико-культурних об'єктів і територій (ландшафтів), що зберегли автентичність і етнокультурну самобутність і відбивають внесок держави та її народу у розвиток світової цивілізації [1].

З метою захисту культурної спадщини, Україна послуговується такими законами: Закон України «Про охорону культурної спадщини» (2000), «Про охорону археологічної спадщини» (2004), «Про культуру» (2010) та іншими нормативно-правовими актами. Україна також ратифікувала низку міжнародних конвенцій з питань культурної спадщини.

На 2021 рік на державному обліку перебувало близько 170 тис. нерухомих пам'яток культурної спадщини, що розташовані на території України.

У 2015 було ухвалено пакет так званих декомунізаційних законів — і пам'ятки, що підпадають під їх дію, більше не охороняються державою, не підлягають включенню до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та, відповідно, можуть бути демонтовані. Це пам'ятники радянським партійним і державним діячам, пам'ятні знаки, присвячені комуністичним активістам місцевого рівня, та інше, що пов'язано з особами, причетними до організації Голодомору, здійснення політичних репресій тощо, втратили правовий статус пам'яток і державну опіку.

24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала вторгнення в Україну, що стало новим етапом російсько-української війни, розпочатої в 2014 році, і, за деякими оцінками, наймасштабнішою війною в Європі з часів Другої світової. Під час бойових дій багато об'єктів культурної спадщини України були знищені, пошкоджені або потрапили під загрозу.

Міністерство культури та інформаційної політики України станом на 3 вересня 2022 року зафіксувало 500 випадків пошкодження або руйнування об'єктів культури, серед яких 169 релігійних споруд, 75 мистецьких осередків (будинків культури, театрів, кінотеатрів тощо), 52 меморіальних пам'ятника, 45 бібліотек і 36 музеїв та заповідників. Серед постраждалих об'єктів — 23 пам'ятки національного значення, 112 — місцевого та 7 — щойно виявлених об'єктів культурної спадщини. Найбільше злочинів проти культурної спадщини зареєстровано в Донецькій (130), Харківській (108), Київській (80), Луганській (59), Чернігівській (38) та Сумській (28) областях [2].

Від російського ракетного обстрілу згоріли та були пошкоджені Іванківський історико-краєзнавчий музей в Київській області (у музеї зберігалися картини Марії Примаченко та текстильні роботи Ганни Верес), Меморіальний центр Голокосту «Бабин Яр» у Києві, краєзнавчий музей у Бородянці, музей-заповідник М. М. Коцюбинського та обласний художній музей імені Григорія Галагана в Чернігові, музей природи Харківського університету, історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова» в Запорізькій області, Харківський художній музей, Тростянецький районний краєзнавчий музей, будівля якого є пам'яткою архітектури XVIII—XIX століть, Охтирський міський краєзнавчий музей, розташований у мастку початку XX століття, військово-історичний музей в Чернігові, Національний музей-заповідник «Битва за Київ у 1943 році» в Київській області, художній музей імені Куїнджі в Маріуполі, Національний літературно – меморіальний музей Г. С. Сковороди в Харківській області. Всіхсвятський скит Святогірської лаври згорів ущент внаслідок російського обстрілу під час спроби наступу ворога у Донецькій області. Він вважався пам'ятником дерев'яного зодчества і був найбільшим дерев'яним храмом України. Росіяни пограбували краєзнавчий музей в окупованому Мелітополі Запорізької області. Було викрадено колекцію скіфського, гунського і сарматського золота, срібні монети з духоборського скарбу та історичну зброю. Безчинства та грабунки продовжуються [3].

Висновок. Питання відшкодування завданих збитків у культурній царині Україна повинна піднімати вже сьогодні, застосовуючи як загальні, так і спеціальні приписи міжнародного права – конвенції ЮНЕСКО, резолюції Генеральної Асамблеї ООН. Ключовим інструментом відшкодування є реституція – повернення

викрадених цінностей та відновлення цілісного культурного надбання держави шляхом заміни цінностей на аналогічні. Органи державної влади повинні ретельно документувати злочини з метою подальшої роботи в правовій царині та притягнення Росії до відповідальності.

Необхідно створити платформу та спеціальний рахунок для збору коштів на відбудову та відновлення пам'яток культури, які постраждали від російської агресії, активно залучати до цього процесу іноземних спонсорів та небайдужих громадян України.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. М. Г. Новосад, С. І. Білоус, О. Ф. Терешкун, Л. В. Борисевич «Руйнування культурної спадщини країни в умовах війни як проблема: філософсько-культурологічний аспект [Електронний ресурс]. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37>
3. [Електронний ресурс]. URL: [https:// spravdi.gov.ua/armiya-vandaliv-i-maroderiv-yak-rosiyany-voyuyut-proty-ukrayinskoyi](https://spravdi.gov.ua/armiya-vandaliv-i-maroderiv-yak-rosiyany-voyuyut-proty-ukrayinskoyi).

Самозван Надія

ВСП «Горохівський фаховий коледж ЛНУП»

Науковий керівник: Клемба Л.П.,

викладач української мови та літератури,

спеціаліст вищої категорії

СЛЕНГ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Висловитися, порозумітися, поспілкуватися ми можемо певною мірою завдяки мові. Мова – засіб спілкування і джерело інформації про світ, про народ, якому вона належить. Наше слово до того ж і розповідь про себе. Тому мовленнєве спілкування відіграє значну роль у житті людей. Від співрозмовника ми чекаємо розуміння та співпереживання, тому і шукаємо найточніші і найвиразніші слова, тим самим впливаючи на його настрій та самопочуття. Щоб спілкування було успішним, потрібно, перш за все добре знати мову, дотримуватись її літературних норм, володіти різними стилями мовлення. Отже, культура мовлення чи не найяскравіший показник стану нашої моральності, духовності, культури. Доведено, що чим досконаліше особа володіє мовою, тим виразніше постає перед людьми як особистість.

Поруч із стилістично нейтральною лексикою, що становить основу словника для усного і писемного спілкування, сьогодні

молодь активно вживає сленгові слова. Це настільки поширене явище, що уявити собі молодіжну субкультуру, особливо міську, без сленгу неможливо.

Сленг (з англійської – неформальна мова) – напівнормативні слова або вирази, що вживаються тією чи іншою соціальною або професійною групою і є частиною її субкультури. Яскравим прикладом є молодіжний сленг. Майже всі слова і вирази мають загальномовний відповідник. Наприклад: прикольно – цікаво, провтикав – пропустив, не сконцентрував увагу, прикинь – уяви собі, впарити – повідомити неправдиву інформацію, погонялово – прізвисько. [1]

Навіть етимологія слова «сленг» досі не з'ясована. Уважають, що слово прийшло із циганської мови, у якій воно, власне, означало слово «мова». Сленг підкреслює емоційно – експресивну функцію мовлення. Останнім часом його використовують не лише в розмовному мовленні, а й у текстах художнього стилю та засобах масової інформації для збільшення неофіційного, фамільярного елементу, іронічного або комічного забарвлення. Молодіжний сленг є засобом спілкування великої кількості людей, об'єднаних віком, та й то досить умовно. Носіям його здебільшого від 12 до 30 років. Сленг охоплює практично всі сфери життя, описує майже всі ситуації.

Класифікувати сленг можна за різними ознаками. Молодіжний сленг можна поділити на такий, що вживається у певному середовищі:

- людей, які мають справу з комп'ютерами – сленг хакерів. Так, у цій сфері можна почути слова: батони – клавіші, сидюк – дисковод.

- людей, які мають справу з автомобілями – сленг автомобілістів (радер – кермо, кар – автомобіль)

- підлітків, які захоплюються музикою (саундтрек – мелодія, що супроводить відеофільм).

Власний сленг мають книголюби, газетярі, спортсмени та інші. До того ж у кожній з названих груп можна виділити підгрупи. Наприклад, спортивний сленг поділяється на сленг футболістів, хокеїстів, плавців тощо. Отож, можна зробити висновок, що кожна група людей зі спільними інтересами має свій особливий тип мовлення. Молодіжний сленг не є цілісною системою, до нього входить загальномолодіжний жаргон, що характеризує мову певного покоління. [2]

Молодіжний сленг неоднорідний – кожне із середовищ його побутування має свої відмінності й він дає змогу озвучувати свої реалії життя саме в цьому оточенні. Наприклад, серед студентства популярні такі лексичні одиниці: тічер – викладач, брейк – перерва,

універ – університет. Сленгові слова та вислови, що їх уживає молодь досить різноманітні. Відмінності зумовлені насамперед тим, що підлітки прагнуть вирізнитися не лише як окрема суспільна група, а й як особистості. Це відбувається за допомогою мовно – виражальних засобів, зокрема через власні новотвори. У молодіжному середовищі сленг посідає помітне місце як засіб виділення індивіда з маси і спосіб вербального спілкування.

Новотвори становлять цілий пласт сленгової молодіжної лексики, вони формуються і змінюються разом зі змінами в суспільстві. Наприклад, англійська мова дедалі більше входить у наше життя, впливаючи на формування нових лексем. Тому не дивно, що український молодіжний сленг певною мірою англізований. Лексеми, утворені від англійських слів, є результатом їхньої інтерпретації. Наприклад, спікати – говорити, паті – вечірка, фазер – батько, мазер – мати, піпли – люди, мані – гроші. [3]

Отже, слід відзначити велику роль сленгізмів у формуванні словника сучасної молоді людини. Цей процес відбувається постійно: фіксуються нові реалії нашого життя, даються їм нові найменування.

Мова кожного народу функціонує й розвивається в контексті інших мов світу. Сленг займає важливе місце в молодіжному середовищі, але потрібно пам'ятати, що надмірне вживання його веде до збідніння рідної мови, тож послуговуватися ним треба в тому соціально – культурному оточенні, де він може бути доречним. Можливо, що незабаром нам не знадобиться сленг, бо стане модним і престижним спілкуватися чистою, граматично правильною, літературною українською мовою. Тому, ознакою сучасної людини має бути прагнення до вдосконалення своєї мовної культури і заохочення до цього інших.

Список використаних джерел

1. Жадан С., Покальчук Ю. «Словник іншомовного сленгу»
2. Кондратюк Т. Словник сучасного українського сленгу. Харків: 2006
3. Ставицька Л. Агро, жаргон, сленг. – К; «Критика», 2005

Сахарчук Вікторія

*Комунальний заклад загальної середньої
освіти «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

**Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої категорії**

ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» У С. ЗАБОРОЛЬ ЛУЦЬКОГО РАЙОНУ

Нині значно зростає інтерес до становлення й розвитку культурно-освітніх товариств на Волині у міжвоєнний період, оскільки вони сприяли формуванню національної свідомості та патріотизму українців. **Актуальність** зумовлена потребою дослідження та поширення інформації про діяльність просвітницької організації у с. Забороль. **Мета дослідження** – описати культурно-освітню діяльність заборольської «Просвіти».

У результаті дослідження з'ясовано, що у 30-х роках ХХ століття в Заборолі була заснована громадсько-просвітницька організація «Просвіта». Перший осередок, що називався «Сільський господар», був у хаті Уласа Мулярчука. Тут збиралися молоді селяни, щоб на агрономічних курсах навчитися по-научному обробляти землю. Просвітяни пропагували здоровий спосіб життя: не палити, не вживати алкоголю і лайливих слів [1, с. 28].

Першим головою «Просвіти» був Мулярчук Кузьма. Потім головою став Семенюк Карпо, а секретарем і скарбником – Дейнега Мусій. Відкрили в селі три хати-читальні: в Архипа Семенюка, Федося Шовкомуда та в Мулярчуків. Виписували та завозили в сільські читальні україномовні газети, журнали, календарі, наукову й художню літературу. Тут можна було прочитати твори Уласа Самчука, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Богдана Лепкого, Михайла Старицького. Для дітей виписували журнал «Дзвіночок». Згодом запрацювали гуртки куховарства, крою та шиття. Селянки навчалися, як стати добрими господарями, дружинами, як правильно виховувати дітей. Був створений дуже гарний церковний хор, яким пишалися заборольчани. Особливо процвітало хорове мистецтво, коли диригентом був Олександр Боброніцький. Щороку в березні проводились Шевченківські дні. Діти декламували вірші, хор співав «Заповіт», «Реве та стогне...», а драмгурток ставив п'єсу «Назар Стодоля» [1, с. 29].

На роботі сільського драмгуртка хочеться зупинитись детальніше. Першим режисером був пан Степняк, який приїжджав з Луцька. Коли він переконався, що артисти аматори грають добре, то передав

режисерство Леонтію Кисілю. Найдовше керував заборольським драмгуртком Макар Третяк. Він чудово співав і виконував у п'єсах головні ролі. В репертуарі були вистави «Жидівка-вихрестка», «Безталанна», «Глитай-павук». «Заки сонце зійде – роса очі виїсть» та інші п'єси, які з успіхом були поставлені на сцені рідного села й по сусідніх селах. Виручені за вистави гроші поступали в скарбницю «Просвіти» і витрачалися на громадсько-просвітницькі потреби. Так як Народного дому в селі не було, то для вистав і концертів безкоштовно надавав свій недобудований будинок Федір Шовкомуд. Потім громада наймала в оренду частину будинку в Йосипа Станіславського. Коли ж чехів переселили в Чехословаччину, то з хати власника млина Цмунта зробили сільський клуб [1, с. 30–31].

У 1932, 1934 рр. відбувалися постійні обшуки в читальнях, арешти активістів. У зв'язку із цим було прийнято рішення про призупинення діяльності луцької «Просвіти» [2, с. 33]. Відповідно, із часом було заборонено діяльність філій «Просвіти» на Волині [3, с. 193].

У вересні 1939 р. розпочалася Друга світова війна. Прийшовши до влади на західній Україні більшовики не пробачили «Просвіті» її виняткової діяльності у формуванні національної свідомості. Восени 1939 р. режим повністю заборонив діяльність «Просвіти», як осередку націоналізму та сепаратизму.

Драмгурток у Заборолі все ж продовжував працювати аж до 70-х років. Найактивнішими драмгуртківцями були: Бондар Володимир, Берегович Ліда, Мулярчук Ліда, Третяк Макар, Поліщук Галина та інші. Вони змогли своїми силами поставити п'єсу-оперу «Наталка Полтавка», Івана Котляревського та «Лісову пісню» Лесі Українки, з якими успішно виступали в навколишніх селах і навіть на обласній сцені.

Отже, просвітянський рух відіграв особливу роль у формуванні громадянського суспільства. Культурно-освітні організації мали благодатний вплив на розвиток культури, освіти, літератури заборольчан. «Просвіта» стала центром українського культурного життя на селі.

Список використаних джерел

1. Байда Т., Мялковська Г. Забороль – наше рідне село / Т. Байда, Г. Мялковська. Луцьк: Волинська обл. друкарня, 2006. 60 с.
2. Кучерепа М. Становлення та діяльність просвітянських організацій на Волині (1918–1939 рр.) Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: історичні науки. Луцьк 2016. Вип. 3 (328). 199 с. С. 28–35.
3. 3. Філіпович М. Луцька «Просвіта». 1918–1935 рр. Монографія. Луцьк: «Вежа», 2007 р. 240 с.

Сахнік Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Ткачик Олександр,

викладач історії, викладач вищої категорії, к. і. н.

ІСТОРІЯ РОДИНИ КРОНШТЕЙНІВ У ЛУЦЬКУ. МАРК КРОНШТЕЙН

Луцьк – одне з найстаріших міст України, давній центр історичного регіону Волинь. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть місто було багатонаціональним за складом. У Луцьку на той час проживало кілька заможних родин. Кронштейни, які ймовірно походять із території Угорщини, були однією з таких родин. Заможна сім'я переїхала до Луцька у 1880-х роках.

Першими представниками цієї родини в Луцьку були Рахіль та Йосиф Кронштейни. У них було двоє дітей – Ілля та Марк. Ілля був власником банку і великої кількості залізничних складів. Його дружина Міна займалася торгівлею коштовним камінням – зокрема, діамантами. Марк також був значним домовласником, мав бізнес-партнерів далеко за кордоном. У його сім'ї народився син Леон, який згодом став знаменитим луцьким бізнесменом [1].

Кронштейни активно займались підприємницькою діяльністю. Будували та набували нерухомість, перепродавали набуте, здавали в оренду. Вони активно скуповували, продавали землю і, відповідно, тому швидко багатіли.

Найгарніші будівлі в Луцьку також належали Кронштейнам. Родина переймалася не лише потребою просування власної справи, а й естетичним оновленням міських вулиць. Зокрема дві найпомітніші будівлі на одній із центральних вулиць Луцька того часу були зведені коштом Кронштейнів. Будинок на Лесі Українки, 2, у якому у наш час розміщено Волинський медичний інститут, після Першої світової війни належав Марку Кронштейну, одному із найбагатших луцьких власників нерухомості [1].

Споруда мала представницький вигляд: пілястри з капітелями, багато складної ліпнини з візерунками, ковані балончики, фігурні елементи, а по центру фасаду на фронтоні – виліплений череп і зірка Давида. Будинок пережив дві війни, не був знищений, не зазнав сильних пожеж, однак втратив свій попередній представницький

вигляд, яким і привертав увагу. А все тому, що його власник вирішив перевірити одну справу, ціна якої виявилась надто високою [3].

Виявляється, декор споруди змінив сам Марк Кронштейн, який у 1927 році затіяв ремонт у будинку, зокрема – вирішив перебудувати 3-й поверх. Уже на початку березня 1927 року Марк Йосипович писав до луцького магістрату. Оскільки зміст листа і підпис адресанта суттєво відрізняються, можна зробити висновок, що лист писав не сам Марк [2]. Метою листа було прохання до магістрату засвідчити право на пільги, які начебто мав отримувати Марк за оновлення старого будинку відповідно до закону від 22 вересня 1922 року (про пільги для новозбудованих споруд) і закону від 29 квітня 1925 (про розбудову міст) [2].

Відповідь магістрату була позитивною. Більше того, в листі-відповіді було зазначено, що ремонтні роботи в будинку треба кваліфікувати як нове будівництво, отже 3-й поверх повинен підлягати пільгам [2].

Однак скористатися пільгами Марку Кронштейну так і не вдалося. Це доводить наступний пакет листувань, який датується серединою 1930-х років. Марк чекав обіцяні магістратом пільги рівно 7 років, після чого наважився на кардинальний крок – вирішив повністю переробити фасади і збити декор. Згідно вище згаданих законів, Марк Йосипович, хоч і був повноцінним власником споруди, не міг без дозволу магістрату перероблювати будинок на свій розсуд. Самочинні дії загрожували штрафом. Проте Марк досягнув свого – і вже 5 травня 1934 року отримав дозвіл технічного відділу магістрату на перероблення фасаду [2].

Масштаби робіт постійно збільшувались, що дало підставу Кронштейну ще більше наполягати на пільгах. А згодом у справі почали фігурувати відсотки. Мойсей Табачник, уповноважений Марка Кронштейна, 28 березня 1935 року звернувся від імені Марка до Міського уряду з проханням видати засвідчення, що вартість старих частин будинку становить 15% загальної вартості. Однак на Марка Йосиповича очікував цілковитий провал [2].

У квітні 1935 року луцьким магістратом було створено комісію, яка оглянула будинок і, як висновок, скасувала засвідчення магістрату від 1927 року про право на пільги. Комісія аргументувала своє рішення наступним чином: «Третій поверх не набув характеру нової забудови з господарської точки зору, оскільки під час

перебудови не виникли нові житлові кімнати. Комісія робить запит на анулювання цих засвідчень» [2].

Спроба апелювати до будівельного комітету Волинського воєводства поставила крапку у цьому питанні, погодившись з рішенням комісії. Після тривалого будівництва будинок і справді виглядав як новий, однак його оновлений вигляд не міг зрівнятися з первинним [2].

Очевидно, що ситуація, яка трапилась з Марком Кронштейном, довела йому і його послідовникам, що щастя не в грошах: часто естетика, турбота про зовнішній вигляд міста і законослухняність беруть верх над невинуватою можливістю збагатитися. Більше того, законодавство еволюціонувало. Згідно сучасного Житлового кодексу, особи, які є власниками споруд або земельних ділянок, мають право розпоряджатися ними самостійно. А за зміну чи переробку житлових споруд, навіть якщо наслідком цього стане утворення нових кімнат, – ніякі пільги не передбачаються.

Список використаних джерел

1. Котис О. Віднайдені Кронштейни та Глікхи. Коротка генеалогія власників Луцька // Видання «Хроніки Любарта» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.hroniky.com/articles/view/375-vidnaideni-kronshteiny-ta-hliklikhy-korotka-henealohiia-vlasnykiv-lutska>

2. Котис О. Марку, ти не правий. Як луцький мажор спаскудив місто // Видання «Хроніки Любарта» [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://www.hroniky.com/articles/view/366-marku-ty-ne-pravyi-iak-lutskiyi-mazhor-spaskudyv-misto?fbclid=IwAR10cBTWxBZ5P2VZ_ymeVla5JkBaXSjT6j43Y8ec9zoYnOe4PVfnWPE3XHI

3. Хто знищив унікальну архітектуру у центрі Луцька. Історик розкопав нові факти. Фото // Перший, 29 листопада 2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://pershyj.com/p-hto-znischiv-unikalnu-arhitekturu-u-tsentri-lutska-istorik-rozkopav-novi-fakti-foto-31301>

Семенюк Олександра

*Комунальний заклад загальної середньої
освіти «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

**Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої категорії**

ІСТОРІЯ ШКОЛИ В СЕЛІ ЗАБОРОЛЬ ЛУЦЬКОГО РАЙОНУ

Актуальність теми зумовлена важливістю дослідження шкільних закладів, виникнення та діяльність яких дає змогу здобувати освіту.

Мета роботи полягає у вивченні історії виникнення, розвитку та діяльності школи у селі Забороль Луцького району.

У результаті дослідження з'ясовано, що за часів царської Росії в Заборолі функціонувала церковно-приходська школа. Навчання в ній велось російською та старослов'янською мовами. Українська мова була заборонена численними царськими указами. Основним предметом вважався Закон Божий, а основним підручником – «Родное слово» К. Ушинського. Школа стояла над шосейною дорогою майже навпроти сучасної сільради. Шкільний будинок був дерев'яний, старий. Він згорів, а може його зумисне підпалили. При Польщі на хуторі Підпожарниця збудували школу з цегли, дах накрили бляхою. Крім того, щоб діти мали де навчатись, віддав пів хати наш односельчанин Олександр Юрчук. Школу відвідували як українські, так і польські діти. Всі предмети викладались польською мовою. На українську мову відводилося лише дві години на тиждень. Директором був поляк Антон Козловський, вчителькою – Ядвіга Фікувна. Селяни хотіли, щоб їхні діти навчалися в українських школах. Поляки ставилися до українців зверхньо, тому між українськими та польськими школярами виникали часті суперечки. Місцева молодь чинила польській владі опір, почала вступати спочатку в «Пласт», а потім в лави ОУН. Не забарилися й переслідування з боку польської поліції. Дітей виганяли зі школи, а згодом почалися арешти [1, с. 26–27].

З 1939 року, коли наше село в складі Західної України було приєднане до Радянського Союзу, викладання в школі проводилось українською мовою, а російська мова і література вивчалася по кілька годин на тиждень. Польських вчителів зі школи звільнили. На їхнє місце прислали педагогів зі Східної України та з Росії. Директором

став Андрій Андрійович Висовень. Спочатку школа була чотирикласною, потім шестикласною. Заборольські школярі змушені були продовжувати навчання в школах міста Луцька, в селах Боголюби та Антонівка [1, с. 27].

У 1960-1970-х роках у Заборолі була збудована двоповерхова школа, яка функціонує досі. За планом вона мала бути багатоповерховою школою-інтернатом. До 1968 року школа була восьмирічною, а тепер це середня школа.

Відкриття нової школи відбулося 1 вересня 1970 року [2]. Участь у будівництві брали: колгосп, сільська рада та мешканці села. На деякий час будівництво було зупинене, за невідомих нам причин, але згодом його відновили.

Пробувши директором всього лиш рік, Саламан Ганна Олексіївна, передала керівництво школи Кравченку Анатолію Антоновичу. Він був директором з 1971 по 1978 р. У цей час в школі навчалось приблизно 140 дітей, а працювало 36-38 вчителів. У навчальному закладі учні відвідували такі гуртки: малювання, співочий та української мови. Держава повністю фінансувала школу. Багато відомих людей приїжджало до навчального закладу, серед них – письменник Гей Василь Степанович та автор відомої волинської пісні «Ожина» Мах Петро Петрович [3].

Наступними директорами Заборольської середньої школи були: 1978 р. – Горіна Галина Євгенівна, 1980 – 1986 рр. – Герасимчук Ольга Василівна, 1986 – 1999 рр. – Товстанюк Тамара Олександрівна, 1999 – 2011 рр. – Шевчук Галина Костянтинівна [3]. Із 2011 р заклад освіти у Заборолі очолює Приймачук Ірина Михайлівна.

Протягом багатьох років школа удосконалювалась. У листопаді 2018 року розпочато будівництво ще одного корпусу школи для здобувачів початкової освіти [2]. Було утеплено дах та фасад, розширено спортзал, проведено благоустрій території [4]. Наразі тривають внутрішні ремонтні роботи та реконструкція закладу освіти.

У 2020 році «Заборольський ліцей № 32» відсвяткував 50-річчя. З нагоди цієї події учні та вчителі організували флешмоб у вишиванках. У зв'язку із карантинними вимогами офіційних заходів не проводилося.

На сьогоднішній день кількість учнів становить 556 осіб. На базі школи працює 51 педагог, 22 працівники технічного персоналу. Учням слугують 11 навчальних кабінетів, спортивний зал, бібліотека, їдальня, навчально-дослідні ділянки, дві майстерні, комп'ютерний

клас, стадіон. Заклад освіти забезпечує здобуття початкової, базової середньої та профільної середньої освіти.

Учні школи завжди були громадсько-активними. На даний момент ліцей співпрацює з еколого-натуралістичним центром та бере участь у обласних та всеукраїнських зльотах. Учні школи є слухачами ВО МАН, беруть активну участь у конкурсах, дослідженнях, проєктах. Багато випускників школи навчаються та працюють за кордоном.

Отже, дослідивши історію школи у с. Забороль Луцького району вдалося з'ясувати, що освіту в селі здобували ще у ХІХ ст., коли функціонувала церковно-приходська школа. У 1970 р. була збудована двоповерхова школа, яка функціонує досі. За планом вона мала бути багатоповерховою школою-інтернатом. До 1968 року школа була восьмирічною, а тепер це повна загальноосвітня середня школа.

Список використаних джерел

1. Байда Т., Мялковська Г. Забороль – наше рідне село. Луцьк: Волинська обл. друкарня, 2006. 60 с.
2. Заборольський ліцей № 32 URL: <https://www.zaborol.ukr.education/> Дата звернення 20.08.2022.
3. Опитано Саламан Г. О., 1939 р. н., с. Забороль Луцького району Волинської області, 18.08.2022.
4. Офіційний сайт Луцької міської ради URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/tryvaie-rekonstruktsiia-zaborolskoho-litseiu-32> Дата звернення 26.08.2022.

Сизюк Антон

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
*викладач першої кваліфікаційної категорії,
кандидат історичних наук*

УСПІШНІСТЬ ПЛАНУ МАРШАЛА

5 червня 1947 року державний секретар США Джордж Маршалл виступив у Гарвардському університеті з програмою активної підтримки європейських країн, економіка котрих була зруйнована під час Другої світової війни [1]. Вона була підтримана Конгресом і 3 квітня 1948 року президент Трумен підписав відповідний закон. З

1948 по 1951 рік європейські країни отримали допомогу на суму 15 мільярдів доларів. Через те, що Радянський Союз блокував надання допомоги Польщі та Чехословаччині, «План Маршалла» фактично посприяв створенню «залізної завіси» між Західною та Східною Європою

Після закінчення Другої світової війни значна частина Європи була спустошена — постраждали великі промислові міста, міждержавна торгівля практично припинилась, мільйони людей перебували в таборах для біженців, живучи на гуманітарну допомогу фондів Організації Об'єднаних Націй, в більшості країн відчувався брак продовольства. Цьому сприяло і впровадження заходів американо-британської адміністрації в Німеччині по частковій реалізації плану, запропонованого в 1944 році міністром фінансів США Генрі Моргентау, і направленого на розчленування Німеччини та ліквідацію в ній важкої промисловості з метою перетворення її на ізольовану від світу сільськогосподарську країну. Хоча план Моргентау був офіційно відхилений, здійснені в перші повоєнні роки заходи привели до масового безробіття і погіршення загальної економічної ситуації.

Єдині з держав-учасниць Другої світової війни, які на момент її закінчення демонстрували економічне зростання були США і Канада. Однією з небагатьох проблем їх економік був невеликий експорт. Тому, на думку державного секретаря США Джорджа Маршалла, досягнення економічної стабільності в Європі якнайкраще відповідало інтересам США, які розглядали цей регіон як потенційно великий експортний ринок. План реконструкції європейських країн, з яким Джордж Маршалл 5 червня 1947 року виступив у Гарвардському університеті, знайшов підтримку і вже 12 липня у Парижі зібралися представники 16 країн Західної Європи. На цю нараду запрошувались і держави Східної Європи, однак, Радянський Союз блокував намір Польщі і Чехословаччини приєднатись до «Плану Маршалла», вбачаючи в ньому загрозу американської експансії. Двомісячні переговори Маршалла і міністра закордонних справ СРСР В'ячеслава Молотова не досягли успіху і допомоги США була також позбавлена окупована радянськими військами Східна Німеччина. Через можливий тиск з боку СРСР від «Плану Маршалла» також відмовилась і Фінляндія [2].

Розглядаючи американську допомогу як інструмент політичного впливу, Радянський Союз вжив рішучих заходів у окупованих країнах Східної Європи — в серпні 1947 року в Угорщині та Болгарії були

репресовані незалежні політичні партії, а у вересні в Польщі була проведена нарада компартій східноєвропейських країн, на якій «План Маршалла» був названий «планом поневолення Європи» і причиною поділу світу на «два табори — імперіалістичний і демократичний» [3, 92–93].

За рішенням Паризької конференції 1947 року була створена Адміністрація економічного співробітництва, а в США — Урядовий комітет з вивчення економічного стану країн, що висловили бажання отримати допомогу, і їх можливостей прийняти таку допомогу. Практична реалізація Плану Маршалла розпочалась 4 квітня 1948 року з прийняттям Конгресом США закону «Про економічне співробітництво», який передбачав чотирирічну програму економічної допомоги. Однією з умов отримання допомоги було виведення комуністів з урядів, що і було здійснено в усіх країнах Західної Європи.

До грудня 1951 року США надали 13 країнам Європи допомогу у розмірі 13,3 млрд доларів. Поставки із США були направлені на запобігання голоду (надавались у вигляді дотацій), розвиток промисловості (промислове устаткування) та ринку споживання (промислові товари, сировина, мале машинобудування).

Отже, «План Маршалла» виявився одним з найуспішніших економічних програм в історії — за короткий час була відновлена економіка і суттєво підвищена конкурентоспроможність європейського експорту, європейські країни змогли розрахуватись за зовнішніми боргами, було ослаблено вплив СРСР і комуністичного руху. За чотири роки валовий внутрішній продукт західноєвропейських країн підвищився на 33 %, сільськогосподарське виробництво зросло на 11 %, промислове — на 40 %, обсяг торгівлі — на 40 %.

В 1951 році «План Маршалла» був замінений на «Закон про взаємну безпеку», за яким США щороку виділяли 7,5 млрд доларів на військово-економічне співробітництво з країнами Західної Європи. У 1961 році американська зовнішня програма допомоги була реорганізована у Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Список використаних джерел

1. Цей день історії. <https://www.jnsn.com.ua/h/0605M/>
2. Почему СССР отверг «план Маршалла»? https://www.bbc.com/russian/international/2012/07/120711_marshall_plan_ussr
3. Мудрий М. М. Історія : Україна і світ : (інтегр. курс, рівень стандарту) : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти /. Мар'ян Мудрий, Олена Аркуша. С.92–93

Тричева Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Кузьмич Ольга,
*викладач першої кваліфікаційної категорії,
кандидат історичних наук*

БИТВА ЗА ОСТРІВ ЗМІЇНИЙ

Невеликий – площею у близько 20 гектарів – острів Зміїний в Чорному морі територіально належить Одеській області, Україна. Для скелі розміром всього вдвічі менше Алькатрасу острів Зміїний відіграв напрочуд значну роль у російсько-українській війні. Якби росії вдалося розмістити на цьому острові засоби ППО, пускові установки ракет, радары, він цілком міг би стати центром і одним з основних опорних пунктів у такій операції, прикриваючи десант з повітря, і підтримуючи його вогнем ракетних батарей. Упродовж чотирьох місяців цей невеликий острівцець був ареною справжньої битви, в якій загинули десятки людей, а загальний тоннаж потоплених поряд з ним кораблів потягне на результат морської битви, наприклад Ютландський морський бій Першої світової війни біля берегів Британської імперії.

Близько 18:00 24 лютого 2022 року до захисників острова Зміїний підійшли ракетний крейсер «Москва», фрегат «Адмірал Ессен» і патрульний корабель «Василь Биков» ЧФ ВМФ рф. Гарнізону острова запропонували здатися. Одним із керівників обстрілу був Антон Купрін, що керував судном «Адмірал Ессен». У заяві до українських прикордонників острова Зміїний йшлося: «Ви перебуваєте в повній ізоляції в зоні ураження зброї. У разі опору будете знищені. Подумайте про дітей і близьких, яким ви потрібні, які вас люблять і чекають удома живими. Це скоро закінчиться і ви продовжите своє звичне життя. Прийміть правильне рішення, залиштеся живими. Повідомте каналами зв'язку, на 16 каналі, про намір співпрацювати. Припинити роботу РЛЗ та засобів зв'язку. Вишикуватися та скласти зброю. Діяти згідно з такими вказівками» [1]. «Відповідь захисників на адресу «руського воєнного корабля» увійшла в історію війни та відома майже всьому світу. За підтримки авіації острів атакували ракетний крейсер російського Чорноморського флоту «Москва» та корвет «Василий Быков».

Зміїний було захоплено, його інфраструктуру знищено. 26 лютого 2022 року.

Прикордонна служба України повідомила, що захисники острова Зміїного можуть перебувати в полоні російських військ. 27 лютого російські пропагандистські ЗМІ поширили сюжет, де брали інтерв'ю в начебто затриманих захисників острова. Згодом з'ясувалося, що людина, яка давала інтерв'ю від імені українського військового, була підставною особою. В інтерв'ю російським журналістам 27 березня 2022 Президент України В. Зеленський заявив, що частина прикордонників загинула, частина потрапила в полон, полонених згодом обміняли на російських окупантів.

14 квітня 2022 року український ракетний комплекс «Нептун» уразив ракетний крейсер «Москва». Той самий, що пропонував здатися захисникам острова Зміїний. Флагманський корабель Чорноморського флоту рф затонув 2-3 травня. На самому острові ударний безпілотний комплекс «Bayraktar» ліквідував російську ППО. 26 квітня «Південь» повідомило про ураження російських сил на острові; зафіксовано влучання в пункт управління та знищення зенітно-ракетного комплексу «Стріла-10». 30 квітня «Південь» повідомило, що на острові розбили 3 зенітні установки, зенітно-ракетний комплекс «Стріла-10», а також машину зв'язку — серверну з телекомунікаційним обладнанням, знищили 42 одиниці особового складу. 2 травня на світанку біля острова Зміїний у Чорному морі знищили два російських патрульно-десантних катерів «Раптор», удар по катерам наносив ударний безпілотник Bayraktar TB2 [2].

17 червня ВМС ЗСУ завдали в Чорному морі удару по російському військовому буксиру, на борту якого був зенітно-ракетний комплекс «ТОР». В акваторії Чорного моря вразили буксир Чорноморського флоту «Василій Бех», під час транспортування ним на острів Зміїний боєприпасів, озброєння та особового складу Чорноморського флоту. Навіть наявність на борту зенітно-ракетного комплексу «ТОР» не завадила Військово-морським силам України демілітаризувати російських загарбників. 20 червня ЗСУ завдали масового удару по російському гарнізону на острові, окупанти зазнали значних втрат. 27 червня ЗСУ завдали 10 авіаударів по території острова, внаслідок чого було знищено російський ЗРГК «Панцирь-С1». 30 червня ОК «Південь» повідомило про евакуацію залишків російського гарнізону двома швидкісними катерами, це сталося після нічних ракетних ударів. МО рф повідомило про виведення російського гарнізону з території острова, назвавши це

«кроком доброї волі». 1 липня українськими БПЛА Bayraktar TB2 одним влучним ударом знищено декілька російських вантажівок та одну РСЗВ БМ-21 «Град» з боєкомплектom, що стояли на причалі. Залишки покинутої техніки намагались знищити і російські льотчики ударами з Су-24М та Су-30. 4 липня острів Зміїний повернувся під контроль України, на острів доставлено гелікоптером Державний Прапор України. Військова операція з деокупації завершена і територія знову повернена під юрисдикцію України.

Вночі 7 липня до острова Зміїний на підводних носіях підійшли бойові плавці 73-го морського центру СпП імені кошового отамана Антіна Головатого ССО України. За допомогою спеціального обладнання вони обстежили прибережну зону на наявність протичовнових та протидесантних мін. Після встановлення проходу для човнів основної групи вони подали сигнал для продовження операції. Першими на острів зійшли інженери, які розчищали прохід від мінних загороджень та пасток для решти групи. Після виходу на плато острова група приступила до виконання завдань: огляду місцевості, фіксації та збору даних про ворожу техніку, озброєння та матеріально-технічні засоби противника, завезені ним на Зміїний. Під час виконання завдання зведена група встановила українські прапори у різних частинах острова. Також над Зміїним замаяврів стяг 73-го центру спеціального призначення ССО України. В той час, коли українські воїни виконували завдання, російські окупаційні судна почали маневрування в напрямку острова Зміїного.

Отже, росіяни хотіли зробити з острова Зміїний скелю-авіаносець з достатньо серйозним ПВО, і якби вони це зробили, мали б можливість десантуватися. Зараз вони не можуть виходити за межі умовної акваторії, умовних берегів Криму і підходити ближче, адже там працює наша протикорабельна артилерія. Тому жодних загроз із десантуванням або наближенням до наших берегів на сьогоднішній момент немає. Саме тому, що ми змогли відбити острів Зміїний, який за час великої війни став морським форпостом України.

Список використаних джерел

1. Від захоплення до звільнення: хроніки острова Зміїний. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/amp/deokupacia-ostriv-zmiinyi/31933571.html>

2. Битва за острів Зміїний. Режим доступу: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%B7%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2_%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%97%D0%BD%D0%B8%D0%B9

Тричева Софія

Відокремлений структурний підрозділ

*«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Данилюк Інна,

*викладач української мови та літератури,
спеціаліст вищої категорії, старший викладач*

СУЧАСНІ ПІСНІ, НАРОДЖЕНІ ВІЙНОЮ

«Українська пісня – це геніальна поетична біографія українського народу» *Олександр Довженко*. «Народні пісні для України – все: і поезія, й історія, і батьківська могила. Пісні ці – народний літопис, живий яскравий, сповнений барв, істини, який розкриває все життя народу» *Микола Гоголь* [1]. Це історія українського народу, народу-трудівника, народу-воїна, народу, що цілі віки бився, як лев, за свою свободу, що цілі віки витрачав усю свою силу, свою кров, своє життя, як казав великий Шевченко, «без золота, без каменю, без хитрої мови» на виковування в боротьбі свободи, права на повноцінне життя, на виявлення в житті всіх своїх здібностей.

Минають віки, змінюються покоління, а українська пісня залишається, через усі поневіряння проносить вона свої чари, свою нев'янучу молодість. Зароджувалась вона у праці і забавах, у календарних святах наших предків. Була і з козаками у звияжних походах, і в турецькій неволі, ночувала при козацьких вогнищах під високими зорями.

Кожна історична епоха відповідно до своїх ідейно-естетичних принципів, концепції людини й дійсності формує свій музичний світ. Не є винятком і наша сучасність. Відповідно до сьогоденних умов життя, а саме політична, економічна, екологічна ситуація та власне, суспільні відносини людей, знаходять відображення в сучасній музиці. Музика є своєрідним відображенням дійсності або ж реакцією на події, що відбуваються. Роль пісні сьогодні, у часи російсько-української війни, надзвичайно велика. Вона відображає все те, що відчуває народ, а також воїни, що його захищають. В українських текстах оспівується патріотизм, любов, дружба і ненависть до спільного ворога, що прийшов усе нищити. Музика, як і багато сучасних розваг, надає впевненості і мужності.

Музика підтримує людину в тяжкий час, а, можливо, і дарує радість там, де її вже немає. Пісні необхідні, як повітря, як джерело сил для подальших важких буденних справ. Кожна композиція має свою історію, шлях і долю.

Багато хто з виконавців у своїй творчості використовував військову тематику усі вісім років – відколи в Україні розпочалася війна. Та за останній рік відкритого протистояння і боротьби з російським окупантом, після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, у музичному мистецтві стався справжній сплеск патріотичного духу.

Війна без докору сумління забирає у народу все найкраще: впевненість в завтрашньому дні, любов, дитинство. Часто у людей залишається лише надія і улюблена музика. У ці страшні для нашої країни дні війна триває на усіх фронтах – і у кожного своя зброя! Не стоять осторонь артисти. Вони ідуть у тероборону, волонтерять, створюють нові пісні. «Забирайся, війна!» – пісня, народжена з великого болю і великої боротьби, які переживає український народ.

Ми відклали музику до кращих часів. АЛЕ! Наші друзі з інших міст почали писати про те, що «Доброго вечора» лунає у всіх бомбосковищах, і так чи так підіймає бойовий дух наших Українців. Під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну трек завірусився та став символом незламності, а люди почали використовувати цю фразу як привітання під час зустрічі, її пишуть на марках. Наразі у цього треку на YouTube понад 17 млн переглядів, а в TikTok із цим звуком зняли 832 тисячі відео.

Народна пісня, яка колись була гімном Січових стрільців «Ой у лузі червона калина», отримала друге життя після виконання її Андрієм Хливнюком – фронтменом гурту «Бумбокс». Сьогодні неможливо знайти українця, котрий не знає слова першого куплету. Не так давно легендарний рок-гурт Pink Floyd зіграв цю пісню у власній інтерпретації. З цією метою його учасники вперше за 28 років зібралися разом.

З піснею «Стефанія» гурт Kalush Orchestra переміг у травні в Італії на міжнародному пісенному конкурсі «Євробачення-2022».

Після виходу кліпу фронтмен гурту Олег Псюк розповідав, що хоч у тексті немає ані слова про війну, багато людей почали асоціювати цей трек з Україною-мамою й навіть називати його гімном війни. Наразі кліп має 46 млн. переглядів на YouTube.

Композиції «Не твоя війна» і «Обійми» від гурту Океан Ельзи. Музикантів українці завжди поважали за неповторність і виключний патріотизм. Багато їх пісень побачили нове життя з настанням війни. Але особливе місце в серцях зайняла композиція «Не твоя війна». Вперше вона побачила світ в 2015 році. Пісня «Обійми» – ліричний твір, що вийшов 2013 року. Вона починається словами, котрі так важливі для всіх: «Коли настане день, закінчиться війна».

«У мене немає дому» – пісня гурту Один в Каное. Пісня була створена не в 2022, а ще в 2016 році і описує те, що зараз відбувається з великою кількістю сімей. Сумна пісня дає зрозуміти, що, незважаючи на важкі часи, прийде щасливий момент, коли всі повернуться до рідного дому. Можливо, у когось він буде вже зовсім в іншому місці.

У травні 2022 року гурт «Енджі Крейда» випустив пісню «Враже» на слова Людмили Горової, яка виклала вірш у Facebook. В цій пісні використовуються магічні формули, які відомі нам із замовлянь, наприклад у рядках:

*Скільки в святу землю
Впало зерен жита –
Стільки разів буде
Тебе, враже, вбито.*

Наразі кліп набрав понад 10 млн. переглядів на YouTube. Цікаво те, що згодом після виходу кліпу «Враже» російські пропагандисти зняли відео, де перераховують та ілюструють начебто переваги життя в Росії. Там вони показують фрагмент відео «Енджі Крейди» з дівчиною з різними очима й видають її за «красиву росіянку» [2].

Війна скінчиться обов'язково. А ось музика, що супроводжує людей в цей непростий час, залишиться назавжди. Безумовно, у вільного народу будуть інші пісні. У них буде менше смутку й болю, більше світлої радості й надії, бо наш народ уміє розкривати свою душу в пісні. Варто просто берегти себе, своїх рідних та вірити в Збройні сили України.

Список використаних джерел

1. <https://vseosvita.ua/library/embed/002sla-b013.docx.html>
2. <https://suspilne.media/343394-muzicnij-sprotiv-12-pisen-so-stali-simvolom-nezlamnosti-ukrainskogo-narodu-v-2022-roci/>

Хотинська Іванна

*Комунальний заклад загальної середньої освіти «Заборольський ліцей № 32
Луцької міської ради»*

**Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої категорії**

КАФЕДРАЛЬНИЙ КОСТЕЛ СВЯТИХ АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВЛА – ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ

Актуальність зумовлена потребою дослідження Кафедрального костелу святих апостолів Петра і Павла як історичної пам'ятки міста Луцька.

Мета дослідження – узагальнити інформацію про створення та історичний розвиток, описати екстер'єр та інтер'єр Кафедрального костелу святих апостолів Петра і Павла, який знаходиться в історико-культурному заповіднику «Старий Луцьк» на вулиці Кафедральній у Луцьку.

У результаті дослідження з'ясовано, що наріжний камінь великого костелу в ім'я апостолів Петра і Павла було освячено 6 липня 1616 року в розриві оборонної стіни Луцького Окольного замку. Проводив цю діяльність єпископ Павло III Волицький, котрий всі вісім попередніх років був активним організатором будівництва храму, а його енергія була такою, що під час влаштування котловану він сам власноручно виніс із нього дванадцять корзин землі. Костел на честь Святих Апостолів Петра і Павла, колегіум та інші споруди зайняли собою великий обшир терену Окольного замку, поглинувши добрий десяток шляхетських дворів та 28 городень дерев'яної стіни замку між Воротньою та Чарторийською вежами. Ця обставина зробила певний вплив на архітектуру єзуїтського комплексу, в ядро якого увійшли як будівельний матеріал і, можливо, яке складові частини, муровані шляхетські будівлі. А західний фасад, за місцем городень набув фортифікаційних властивостей [1, с. 231–232]. Будівництво костелу і колегіуму відбувалося у 1616-1639 рр. за проектом італійського архітектора Джакомо Бріано [2, с. 28].

Споруда костелу завжди належала до найбільших архітектурних домінант міста і грала в його композиції домінуючу роль. Крім сакральної функції вона була важливим оборонним пунктом. Про це

свідчать численні бійниці на фасадах та в підвалах, які раніше не були так заглиблені в землю. У зв'язку з пожежами та змінами з часом мистецьких уподобань зовнішній вигляд костелу та його інтер'єр не були сталими.

Зараз костел – це тринавна, хрестовокупольна базиліка на основі грецького хреста з незначно вкороченими бічними раменами. Над бічними навами, за виключенням трансепта, розташовані емпори. Ззовні вздовж нав влаштовані чотириярусні коридори та галереї. Нартекс (притвор) фланкований низькими триярусними, з гвинтовими сходами, баштами, що накриті куполами. З обох боків пресвітерія знаходиться два поверхи приміщень, рівних за шириною бічним навам з галереями. Центральний купол опирається на паруси та підпружні арки, що покояться на чотирьох стовпах хрестового профілю. Циліндричні склепіння нав мають підпружні арки й розпалубки. Бічні від пресвітерію приміщення перекриті дзеркальними та лотковими склепіннями з розпалубками, обхідні коридори й галереї хрещатими склепіннями на підпружних арках. У цілому об'ємно-просторова композиція костьолу триярусна. Нижній двоповерховий об'єм формують бічні нави, обхідні галереї з баштами на їх рівні та приміщення з обох боків пресвітерію. Середній ярус утворюється виступаючими над нижнім ярусом трансептом і середньою навою з пресвітерієм. Верхній ярус – це куполи над середньою навою та баштами [3].

Костел прикрашають скульптури, ліпнина, в тому числі герб біскупа Павла Волицького, живописні образи, розписи, зокрема, зображення неіснуючих давніх луцьких костьолів та різьблені меблі.

Важливе місце в інтер'єрі костелу займають посвяти та епітафії (надгробні написи). Окремі з них виконані на високому художньому рівні. Написані вони латинською або польською мовами. Деякі розміщені високо і тому, щоб їх прочитати, треба витратити досить багато часу. До найстаріших (1824 р.) належать дві великі круглі меморіальні дошки на бічних стінах пресвітерія. На лівій розповідається про перенесення католицької кафедри 1428 р. з Володимира до Луцька, про роль великого князя Вітовта, будівництво єпископом Фальчевським мурованого кафедрального костелу. На правій мова йде про роль в розбудові костелу Каспара Колумни Цецишевського [3].

Фасад є повернутим у внутрішній простір Окольного замку. Колись до нього було прибудоване приміщення школи з оточеним

арковими галереями внутрішнім двором. Залишки аркади можна побачити на сусідньому колегіумі, а сліди прибудови – на фасаді костелу. Композиція фасаду побудована на протиставленні горизонтальним членуванням вертикально спрямованих архітектурних акцентів. Своєю масою переважають горизонтальні членування. Вони відбивають суть базилікальної основи споруди, що формує простір вздовж витягнутих до головного вівтаря нав. До цих членувань належать: стіна обхідних коридорів з галереєю і площа даху над ними та бічною навою; стіна середньої нави, що виступає над бічною навою, і площа даху над нею [3].

Луцький костел св. Трійці поєднував у собі сакральні й оборонні функції, тобто був храмом-твердинею. Таке поєднання функцій було дуже характерним для історичних періодів, коли існувала небезпека не лише від зовнішніх ворогів, але навіть від сусідських нападів, що були звичним явищем. Більшість цих храмів з часом перебудували, а частину – зруйнували. Є підстави вважати, що на Волині в період з середини XV ст., коли почастишали набіги, до половини XVII ст. майже всі храми пристосовувались до оборони [4, с. 17-18].

Отже, визначною пам'яткою старої частини міста Луцька є Кафедральний костел святих апостолів Петра і Павла. Окрім сакральної та оборонної функції костел багатий ще на архітектурні спорудження, які були створені для комфорту та краси. Костел і колегіум належали ордену єзуїтів і були збудовані для його потреб. Сьогодні колегіум використовують як навчальний заклад, а костел є кафедральним собором Луцької дієцезії – адміністративної одиниці Римо-католицької Церкви в Україні.

Список використаних джерел

1. Марків А. Історіографічні дослідження кафедрального костелу Святих Апостолів 02 Петра і Павла у м. Луцьк. Хроніки Ладомерії. Матеріали IV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Хроніки Ладомерії», присвяченої 820-тій річниці утворення Галицько-Волинської держави та 695-ти річниці надання Володимиру Магдебурського права, м. Володимир-Волинський, 13 лист. 2019 р.: наук. зб. Адміністрація Держ. іст.-культурного заповідника «Стародавній Володимир». Тернопіль: Паляниця В. А., 2019. Вип. IV. С. 231-234.
2. Одне надійне життя (до 100-річчя від дня народження Леоніда Маслова). Луцьк: Твердиня, 2009. 494 с.
3. Знайомство з Луцьким костелом Св. Трійці та Св. Петра і Павла: Буклет. Київ, 1996.
4. Колосок Б. В. Римо-католицькі святині Луцька. Київ: Техніка, 2004. 224

Ціхоцька Олена

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету
імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Шадловська Л. А. –

викладач української

мови та літератури, спеціаліст 2 категорії

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ПОМИЛКИ ВЕДУЧИХ ТЕЛЕКАНАЛУ «1+1»

Телебачення як засіб масової комунікації має свої виражальні засоби: текстові, звукові, зображувальні, екранні, комп'ютерні. Проте головним його засобом є мовлення. Телебачення передає усну мову природно. У людей завжди існує соціальна потреба у спілкуванні за допомогою усної мови і найкраще її задовольняє ТБ [1, с. 45].

У сучасній мові засобів масової інформації відбуваються процеси лібералізації й демократизації, характерні для мов усіх посттоталітарних суспільств. На лексичному рівні це простежується в руйнуванні перегородок між так званими стилістичними категоріями слів. Просторіччя, жаргонізми, арготизми, яким раніше визначали місце на периферії, «вирвалися» з неї і опановують різні, навіть «поважні» тексти. Все частіше чуємо на наших телеканалах слова і вирази, які колись використовували лише на вулиці, у спілкуванні серед певних, соціально маркованих груп [2, с. 10].

Під час дослідження проблем мовлення на телебаченні для аналізу було вибрано найпопулярніший телеканал – «1+1» на прикладі випусків новин «ТСН» на предмет грамотності, дотримання норм і правил української мови.

Порушення мовних норм в ефірі було відзначено у мовленні телеведучих на телеканалі «1+1» (Алла Мазур «Тиждень 1+1», Лідія Таран «ТСН», Наталія Мосейчук «ТСН», Соломія Вітвіцька «ТСН», Марічка Падалко «ТСН Ранок» та «ТСН День»). Загалом, найчастіше ведучі робили лексичні та стилістичні помилки, які були озвучені у прямих ефірах. Проте, не варто забувати, що до телемовлення глядачі ставляться як до взірця. Зростає конкуренція, тому все більше українських телеканалів прагне вийти на вищий рівень, набагато якісніший, ніж був декілька років тому [3, с. 54].

Як показують результати проведеного дослідження, мовлення ведучих «ТСН» містить доволі багато мовних та мовностилістичних помилок. Найчастіше трапляються такі відхилення від норми:

- вживання слів, у яких ненаголошений (о) наближується до (а) («акання») – *опитування, відповідей, окремої, здобуток, робота, команда, з роками, Голландія, родині, коли, один, говорю*. Ці помилки траплялись у ведучих «ТСН» Лідії Таран та Наталії Мосейчук;

- оглушення дзвінких приголосних – *погода, сніг, ожеледь, Ганна*;

- м'яка вимова шиплячих приголосних – *щось, таємничий птах щастя, читачі, зустрічати, сучасна, щирий* (Ю. Бориско, «ТСН»);

- неправильне наголошування слів – *напій, помилка водія, зрідка коштує, іншу їжу, далеко їхати*.

- порушення лексичних норм та вживання ненормативних словосполучень – *не соромно, вот так, винувата, на даний час, судячи по твоєму виду*;

- нехтування формами кличного відмінка та вживання невластивих українській мові пестливих форм – *Анічка, Катічка, Ваня, Леночка, Андрюша* найчастіше трапляється у мовленні Н. Мосейчук. Загалом найчастіше ведучі «ТСН» роблять помилки у наголосах слів. Найменшу кількість помилок помічено у мовленні Алли Мазур, а найбільше – в Наталії Мосейчук.

Доволі багато помилок також у мовленні Лідії Таран. Зокрема, проаналізувавши випуски новин, які вона веде, ми виокремили такі найтипівіші помилки:

- ✓ фонетичні («*анигдот*» замість «*анекдот*»),

- ✓ лексичні («*задавати питання*» замість «*запитати*», «*відгадайте спортсмена, що зображений на цій світлині*» замість «*відгадайте спортсмена, який зображений на цій світлині*»),

- ✓ морфологічні та синтаксичні («*Потан, прошу*» замість «*Потане, прошу*», «*згідно опитування*» замість «*згідно з опитуванням*»).

Своєю жестикуляцією і рухами Лідія Таран підкреслює, що не тільки вміє подати матеріал глядачам, а й сама активно сприймає підготовлені журналістами репортажі (переведення погляду з камери вбік на екран), опускає погляд на аркуші з текстом. Рухи на середньому і загальному планах доволі незначні, на великому плані стримано використовує міміку (закриває очі на знак підтвердження сказаного, дещо зловживаючи цим), голова рухається плавно і

небагато. Однак поведінка на загальному плані із гостями у студії кардинально міняється – допомагає собі жестами. *Наприклад:* надаючи слово гостям, протягує руку в напрямку до співрозмовника із долонею вгору; висловлюючи якісь категоричні речі, долоню вертикально опускає на стіл, у разі заперечення діє голова і рухи долоні в напрямку до співрозмовника жестом, що ніби відмежовує ведучого від співрозмовника.

Отже, формування та популяризування мовних норм взагалі, а особливо у ЗМІ – одне з важливих завдань культурної України. Цей процес повинен бути професійним, систематичним, різноманітним за формою та змістом, цікавим для пересічного реципієнта. Професіоналізм у тому, що авторами передач є мовознавці, які спільно з редакторами ЗМІ створюють «екологічно чисті» у мовностилістичному плані науково-популярні матеріали для ефіру.

Безсумнівно, канал має як переваги, так і недоліки. Не можна забувати, що ведучий – це обличчя всього каналу. Тому мовлення ведучих має бути взірцем для всіх інших, насамперед творчих працівників редакції та пересічних глядачів. Українське телебачення має ще багато проблем, поки що нашим журналістам далеко до зразкового мовлення. Але ми повинні пам'ятати, що наше слово – це наша зброя.

Список використаних джерел

1. Єлісєвєнко Ю. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці / Ю. Єлісєвєнко // Стил ь і текст. – К., 2001. – С. 45–52.
2. Нікітіна Н. Українська мова на телебаченні: сьогочасна ситуація / Н. Нікітіна // Дивослово. – 2004. – № 12.
3. Штурнак О. Порушення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР) / О. Штурнак // Телевізійна й радіожурналістика: зб. наук.-метод. праць. – Львів, 2003. – С. 51–57.

Щебет Юлія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету
імені Лесі Українки»*

Шадловська Л. А. –

викладачка української мови та літератури

«МОВА – НЕ ПОЛОВА, А ЖИТТЯ ОСНОВА» (Василь Стус)

Час, у якому нам судилося жити, не лише інформаційна доба, а й грізний період переломних реформ – суспільство, освіта, медицина, не оминули і мову – оту родзинку, стержень народу, який перетворили на зброю, на одну з причин жорстокої повномасштабної війни.

«Найбільша розкіш – це розкіш людського спілкування» (А. де Сент-Екзюпері). А час сьогодення закидає значення цього вислову у довгу шухляду. Причини половини непорозумінь та конфліктів – відсутнє спілкування, відсутність діалогів, що і привело та веде до «німого» співжиття у суспільстві. «Мова – також жива істота, як і народ, що її витворив, і коли він кине свою мову, то вже буде смерть його душі, смерть всього того, чим він відрізняється від інших людей» (Панас Мирний). Тобто, у кожного народу є своя мова, вона найрідніша і найдорожча, якою той народ і повинен розмовляти та думати. Теперішня ситуація у державі приклад недотримання такої позиції і особливості – своя грошова одиниця, своя територія, свої традиції і звичаї, своя історія і своя ж мова!

Багата й милозвучна, багатозначна і рідна! Голос мами, що говорить рідною, колоритною, українською, ми пронесемо у пам'яті все свідоме життя. Це «дарунок предків», «коштовний скарб», «життєвий орієнтир» українців.

Село і говірка, «шкварок» і «шушварок», «п'єтро» і «горище» – українська говіркова лексика як частина словникового складу української мови репрезентує той найдавніший пласт мови, який не повинен зникнути з нашої історії, відійти у далеке минуле, бо це ж одне із першоджерел, маленький потічок у великому українському словникові. Маємо дбати про збереження говіркових лексем, передавати з покоління в покоління, як звучання так і лексичне значення, яке найчастіше губиться у передруках.

Вивченням говірок займається багато мовознавців, але найдостойніші з них волинські дослідники (Г. Аркушин, Ю. Громик,

Л. Чирук, А. Яворський) впевнена, що збережуть та зафіксують наші перли на довгу історію, бо якщо ми загубимо минуле, можемо не зустріти і майбутнього.

Я вдячна, що завдяки багаторічним дослідженням авторів, які цікавилась мовленням своєї Батьківщини, я та багато інших людей можуть дізнаватися про існування таких говірок як: було – картопля, деркач – старий стертий віник, крадюга – злодій та багато інших. Яскравим прикладом популяризації та дослідження таких слів, є «Словник західнополіських говірок», автором яких є Григорій Аркушин.

Рецензована лексикографічна праця містить велику кількість мисливської лексики: бокі, боковща, вабник, волочок, впіканка, головушка, гуджа, гучок, дугою, ємщук, живець, залога, зараднік, звитрити, кальбук, кантивка, кнея, котюх, ловець, лови, лустка, макека, мовчак, мострувати, обшар, поволока, пругайло, пташнік, роговниця, росхвалка, сарняк, свистулька, свіжити, силце, скачок, стрича, теремок, трубне, цилівка, циліндер, шкай, шупляк та ін. Ці та багато інших слів (значень) ще раз підтверджують, що мисливство було важливим промислом для жителів цього залісненого краю. Доповнює Словник низка народних повір'їв, напр.: Роскйдайеш кубаха, то бдц'ун принесе головен'ку і спалит'хату (3, с. 95, див. головенька); Мана напала і лЧсом меине водйла (3, с. 300, див. мана); Йак на марасалнум тйжн'ї родиц'а і йак умре, то вже пуїде в марасавкЧ (3, с. 301, див. марасални тиждень); Онб вже кругом тбйї п'ер'еп'елЧ ци' вйрвут стерн 'у, такуйу стежечку до дорбгЧ, кобрусалка пр'іхбд'іла (3, с. 391, див. перепеліца).

У словнику подано й оказіоналізми: «КУНДЕЛІТИ.. .оказ. Прясти. Савини савити, Гандрей ани гандрей іти, а тра було (забрати: пробіл, а також наголос у слові тра; поставити наголос у слові було. – М. М.) кундел' кукундел'іти (с. 265); «КУНДОСИТИ.. .оказ. ... Варварини варварити, Савини савити, Микблини микблити, Гандрбсини гандрбсити, а кундел'і кундбсити... Не варварити, ни андрусити, а на сорочку кундусити...» (3, с. 265) та ін. Словник містить скарби прислів'їв, приказок, загадок, замовлянь, а також уривки з народних пісень, більшість з яких — обрядові, напр.: рогулійка (Ої те, молодеце молодеїка, чого те не веїдиеш на йулийку ї ни заспивайішрогулі'їку?) (3, с. 478).

У Словнику широко відтворено лексичне багатство говірок, архаїчну лексику, а також наслідки міжмовної взаємодії. Досить

повно й докладно висвітлено значення слів зі всіма їхніми відтінками. Словник представляє й повноту фонетичних, акцентуаційних, морфологічних і синтаксичних особливостей західнополіського говору. Праця цінна також локалізацією реєстру, що відтворює записи із 794-х поселень.

Значення мови для держави, для народу – це як повітря для організму – життєво необхідне. Допоки житиме говіркова лексика з літературною нормою у співпраці, доти буде творитись історія, що має надійне коріння з минулого. Зникає предмет чи явище – стає пасивне та незрозуміле звучання слова, допоки не звернешся до словника чи Інтернету. Але ж і з'являється багато нових слів, бо це закономірність – час і розвиток не стоять на місці.

Зацікавлення говірковою лексикою та архаїзмами чомусь не є надто популярним, хоча це зрозуміло – кожен вивчає те, що йому цікаве чи потрібне в роботі. Але українці – це щирий народ, який знає свою історію і своїх предків, які точно б пишалися, якби знали, що ми несемо багаж умінь і знань крізь віки, щоб достойно передати і далі нащадкам, а це, перш за все, мова...

Список використаних джерел

1. Презентація (Василь Гей) «Скільки воскресати нам із мертвих, довести щоб долю до пуття» <https://naurok.com.ua/prezentaciya-vasil-gey-skilki-voskresati-nam-iz-mertvih-dovesti-schob-dolyu-do-puttya-302280.html>
2. Колеса Ф. Українська усна словесність. – Едмонтон
3. Аркушин Г. Словник західнополіських говірок. Т.1

Яровой Роман

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Юлія Войтюк,

викладач з української мови та літератури

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛИНСЬКОГО ГОВОРУ

Волинський говір – це один із старожитніх говорів волинсько-подільської групи південно-західного наріччя. Охоплює південні райони Волинської, Рівненської і Житомирської, а також північні райони Львівської, Тернопільської, Хмельницької і Вінницької областей.

У волинському говорі виділяють північно-волинські і південно-волинські говірки (приблизна межа – по лінії Горохів – Шепетівка – Бердичів), західно-волинські і східно-волинські говірки (приблизно по течії р. Стир). Розмежування говірок на західно-волинські і східно-волинські пов'язують із найдавнішими етнічними межами. На думку Г. Шила, західно-волинські говірки утворюють окремий наддністрянський говір. Їх близькість пояснюється тенденцією до утворення територіальних об'єднань на землях поширення перед прилученням їх до Київської Русі.

Для північно-волинських говірок властиві риси західно-поліських говірок, а південно-волинські говірки споріднюються рядом рис із наддністрянськими і подільськими говірками [1].

Волинський говір від наддністрянського по лінії Белз–Великі Мости–Буськ–Золочів–Збараж до Збруча відмежовується рисами:

- голосні звуки на місці давнього «е» в іменнику мед: мед – мід;
- початкові приголосні звуки в дієслові мандрувати: мандрувати – вандрувати;
- початкові приголосні в іменнику квасоля: пасоля і квасоля – фасолі;
- звукова будова іменника ложка: ложка – лишка;
- звукова будова іменника вїйт: вїйт і вуйт – віт;
- звукова будова прикметника різний: різний – ріжний;
- приставні приголосні перед «о»: горати, горіх – ворати, воріх;
- твердість і м'якість приголосного «л» в іменнику мельник: мелник – мельник;

•м'якість і твердість приголосного «ц» в іменнику нецьки: нецьки – нецки;

•форма орудного відмінка однини іменників I відміни м'якої групи: долонею і долоньою – долонев, долонем і долоньом;

•форма місцевого відмінка іменників I відміни м'якої групи: у землі, на ріллі – у земли, на ріли;

•форма родового відмінка однини іменників III відміни: солі, злості – соли, злости;

•форма давального відмінка однини іменників II відміни м'якої групи: коневі, женцеві – коневи, женцеви;

•форма місцевого відмінка однини іменників II відміни з основою на -ц: у кінці, вінці – у кінци, вінци;

•форма давального відмінка однини іменників IV відміни з суфіксами «-ат-», «-ят-»: лошаті, теляті – лошету, телету і лошетови, телетови;

•форма орудного відмінка однини іменників IV відміни з суфіксами «-ат-», «-ят-»: лошам, телям – лошетом, телетом;

•форма називного відмінка числівника дев'яносто: дев'яносто і девиносто – дев'ядесет і девідесет;

•форма 2-ї особи однини теперішнього часу дієслів дати, їсти: даси, їси і дасиш, їсиш – дась, їсь і даш, їш;

•варіанти сполучників «що, щоб»: шо – же і шо; шоб і шоби – жеб, жеби і шоб, шоби;

•варіанти частки «-ся»: ся – сі, си, се;

•уживання словосполучень: після обіду, війни і по обіді, війні – по обіді, війні;

•уживання словосполучень типу взяти ножа: взяв ножа – взєв ніж; [2].

Яскравим фрагментом говіркової лексики Волині є говіркові дієслова, вживані для називання поведінкових особливостей людини, окремих особливостей зовнішності [3]. Прикладами таких слів є:

•Бéштати – сварити, критикувати.

•Ви́преньгóвуватися – пручатися, вириватися з обіймів.

•Гúздратися – робити щось дуже повільно.

•Задрі́патися – забруднити взуття та низ одягу при ходьбі.

•Кату́лятися – крутитися, обертатися під час сну.

•Лáдитися – жити мирно, миритися.

•Мóмляти – повільно їсти; нечітко говорити; повільно щось робити.

•Настрéнчити – підбурювати когось проти когось.

•Пащекува́ти – говорити з неповагою (до літніх людей, батьків), грубіянити.

•Спу́няти, спу́нькати – спати, спатоньки.

•Телебе́ндати – говорити багато, говорити дурниці, те саме, що паствалякати.

•Цвірати – говорити з неповагою, грубіянити.

•Чу́сятися – чухатися, гладити дитину по спинці перед сном.

•Шемóртатися – крутитися під час сну; шарудіти.

•Шкодува́тися – жалітися на щось або когось, пригортатися до когось.

Отже, наведені діалектизми репрезентують багатство та різноманітність волинського говору, зокрема говірок території півдня Волинської області, засвідчують специфічні для цієї території говіркові особливості. Волинський говір має характерні особливості, що надає йому певну передісторію.

Список використаних джерел

1. <https://esu.com.ua/article-27585>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Волинський_говір
3. <https://www.volynpost.com/news/150605-vandity-karabkatysia-telebendaty-nezvychna-volynska-govirka>

2.СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ

Василюк Богдан

Комунальний заклад загальної середньої освіти «Заборольський ліцей № 32 Луцької міської ради»

Науковий керівник: Василенко Н. В.,
учитель історії, спеціаліст вищої категорії

ДОПОМОГА ВОЛИНЯН ГОЛОДУЮЧИМ УРСР У 1946–1947 рр.

Актуальність роботи зумовлена потребою у дослідженні місцевої спадщини, яка зараз є відомою тільки у вузьких територіальних колах. Якщо голод 1921-1923 рр, Голодомор 1932-1933 рр. є достатньо дослідженими в історії України, то питання дослідження періоду повоєнного голоду та особливостей порятунку голодуючих залишається відкритим.

Мета роботи – дослідження особливостей допомоги волинян голодуючим Української Радянської Соціалістичної Республіки у 1946–1947 рр.

У результаті дослідження з'ясовано, що повоєнний голод 1946–1947 рр. спричинений посухою, неврожаєм та післявоєнним занепадом економіки. Проте радянське керівництво посилило цей голод своєю жорстокою політикою: завищені плани хлібозаготівель, максимальне вилучення продукції в колгоспах і експорт зерна.

Під час повоєнного голоду велика кількість людей з території Радянської України звернулася по допомогу на Волинь. У 1946–1947 рр. люди зі Східної, Центральної, Південної, Північної України приїжджали із проханням допомогти продуктами харчування. Вони привозили для обміну різні побутові речі, одяг, взуття. Тяжкою була дорога за порятунком, ще важче було довести продукти додому, щоб врятувати від голодної смерті своїх рідних. Очевидці розповідають, що багато людей гинуло в дорозі, адже часто їхали на дахах вагонів.

Люди масово їхали на Волинь із усієї України. Багато із них наймалися на сезонні роботи, за виконану роботу отримували продукти та поверталися додому. Вони пасли корів, обробляли городи, сіяли, косили, орали, збирали зернові та виконували різну домашню роботу, допомагали по господарству. У жнивну пору біженці наймалися жати жито, пшеницю і в'язати снопи.

Як поодинокі, так і цілими сім'ями, із метою порятунку переселялися на постійне місце проживання на територію Волині. Згідно аналізу свідчень очевидців подій, найчастіше переселенці влаштовувалися на роботу в навчальні заклади області та займалися педагогічною діяльністю. Про це свідчать учасники міграційного руху повоєнного періоду, зокрема, Дем'янюк Михайло, Жукалюк Марія, Пухова Марія, Марченко Олександра, Оліферович Віра, Зарічанська Ольга.

Завдяки подвижництву західняків вдалося врятувати життя мільйонам голодуючих. «У ті роки моя сім'я не вимерла завдяки мужності мами, яка шість разів узимку їздила на даху вагона у Західну Україну, щоб привезти звідти картоплі й зерна. До кінця своїх днів я завдячуватиму тим українцям, яких зараз кремлівська кліка обізвала фашистами», – свідчила Ніна Гейко (Шевченко) з Богодухова, що на Харківщині [1].

Варто зазначити, що представники ОУН та УПА прихильно ставилися до прохачів. Вони розповсюджували серед селян Волині відозви, в яких закликали допомагати продуктами голодуючим, підтримувати їх, ділитися необхідним.

Особливо великий наплив голодуючих спостерігався в районах, що були розташовані поблизу залізниць. В містах Ковель і Луцьк із Східної України прибували поїзди з зерном, борошном та іншими продовольствами.

Для протидії напливу населення в Західну Україну керівництво республіки вживало заходи, які мали на меті зменшити потік мас і ліквідувати шкоду, що завдавали приїжджі авторитету радянської влади у західному регіоні.

31 липня 1946 р. Рада міністрів УРСР заборонила продаж хліба на базарах колгоспами, колгоспниками й одноосібниками аж до виконання ними плану хлібоздачі державі із врожаю 1945–1946 рр. Тож для боротьби із тепер уже незаконним перевезенням селянами хліба залізницею органи транспортної міліції УРСР почали організовувати на великих залізничних станціях спеціальні загороджувальні загони, які не дозволяли продавати й купувати на базарах зерно й борошно [2, с. 96].

Особливим теплом прийняті розповіді тих людей, хто приїхав на Захід рятуватися, зустрів добрих людей і прижився тут, зумів адаптуватися до нових умов, пустив міцне коріння і дякує своїм рятівникам. До числа таких людей належить і відомий історик,

краєзнавець Григорій Олександрович Гуртовий, який, рятуючись від голоду потрапив на Волинь і всім серцем полюбив цей мальовничий край [3, с. 140].

Саме Г. О. Гуртовий ініціював ідею – спорудити пам’ятник Християнському милосердю волинян, які рятували голодуючих. Його виготовили у Львові. Це бронзові дівчинка і хлопчик із голодуючих регіонів та їхній рятівник – щирість, доброта волинян в особі Ангела. Біля нього – стела з подякою ініціатору. Відкриття пам’ятника відбулося 26. 11. 2016 р. у м. Луцьку.

Таким чином, волиняни відіграли велику роль у порятунку голодуючого населення УРСР в 1946–1947 рр. Це була дійсно справжня братерська допомога, прояв гуманності, милосердя з боку волинян. Вони доброзичливо, по-християнськи допомагали стражденним.

Список використаних джерел

1. Бондарчук А. Чи увійде в історію моральний подвиг західняків? Як на Волині рятували голодуючих у 1946–1947 рр. URL: <http://m.day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/chy-uviyde-v-istoriyu-moralnyu-podvyg-zahidnyakiv/> Дата звернення 14.09.2022.
2. Рабенчук О. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946–1947 рр. Український історичний журнал. 2006. №4. С. 87–100.
3. Гуртовий Г. О. Голгофа голоду: Спогади про пережите. Луцьк: Надстир’я, 2008. 144 с.

Кравчук Божена

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Романчук Галина,
практичний психолог

АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКУРСНИКІВ ФКТБП (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ)

Адаптація, як здатність людини пристосовуватися до змін умов середовища, в якому вона знаходиться у певний період свого життя, вивчається різними науками: біологією, культурологією, педагогікою, психологією, соціологією, філософією тощо [1].

Найперше ми проникаємо у сутність цього процесу, не знаючи його наукового означення – адаптація, – коли нам у ранньому дитинстві читають казки.

Широко розкрито значення постійних змін в поведінці та розвитку людини в адаптаційному плані в художній літературі, яку кожен з нас читав і читає самотійно за власним вибором. Особливо яскраво звучить це в Л. Керролла в «Алісі в задзеркаллі» – щоб вижити треба швидко змінюватися. І цьому вчить його книжка [2].

У розуміння сутності, початки опанування науковою термінологією цього процесу нас вводять викладачі біології при вивченні тем: «Адаптація як загальна властивість біологічних систем. Класифікація і властивості адаптації. Принцип єдності організмів та середовища існування». На цих же уроках ми знайомимося з теоретичним обґрунтуванням впливу змін, які переживали й переживаємо ми при переході з початкової школи в п'ятий клас, з основної в старшу школу, зі школи до інших закладів освіти тощо.

Із вступом до коледжу в нашому житті відбувається новий етап змін. Нове освітнє середовище, новий колектив, нові соціальні ролі, нове для багатьох місце проживання – вимагають виникнення адаптивності. Це необхідно для успішного навчання, збереження фізичного і психічного здоров'я, психологічного комфорту тощо.

З метою виявлення особливостей початкового етапу процесу адаптації першокурсників до студентського життя в коледжі проведено соціологічне опитування (жовтень – грудень 2022 року), масив якого склав 230 респондентів. Респонденти відзначили, що в групах, як і в цілому на курсі, складаються доброзичливі, товариські відносини (83,5% опитаних). Однак у процесі формування колективів студентських груп іноді виникають конфліктні ситуації та для 4,3% опитаних студентів це значимо і викликає певний психологічний дискомфорт.

Щодо освітнього процесу, то кожен другий опитаний акцентує на тому, що вони втомлюються більше, ніж у школі. З'явилося відчуття страху у кожного десятого респондента, що викликано новими навчальними вимогами та іншими, ніж у школі, вимогами до організації освітнього процесу, навчальної поведінки та дисципліни. Цей процес закономірний, він знаходиться в полі зору викладачів та керівників навчальних груп і, здійснюваний ними психолого-педагогічний супровід розвитку студентських колективів та

індивідуальна робота з окремими здобувачами освіти дає позитивний результат.

Загалом респонденти почувають себе у коледжі комфортно(77,8%), кожного третього переповнює почуття радості, що збулася мрія про вступ до коледжу, 27,8% опитаних отримують задоволення від навчання. Друзів у своїх групах знайшли 90,4% респондентів, 40% відзначили, що потоваришували зі студентами з інших груп першого курсу, а ще 26% – зі старшокурсниками.

У відповідях на відкрите запитання «Що подобається вам у коледжі?» першокурсники відзначили: доброзичливе ставлення викладачів (60% опитаних) та турботу про них керівників груп (39,6%); умови навчання (оснащення освітнього процесу, обладнання аудиторій, чистота і порядок в них та в рекреаціях й місцях гігієни) (58,7%); зрозуміле пояснення викладачами навчального матеріалу (58,3%); те, що викладачі не принижують гідності студентів (43,9%).

Щодо труднощів, які переживають нині першокурсники. Це, по-перше, труднощі в оволодінні навчальними предметами. Як і в школі, найважче даються математика, хімія, фізика, іноземна мова. Із особистих труднощів респонденти назвали: невміння розподілити час так, щоб встигнути вивчити домашні завдання і відпочити – кожен другий; «важко вчитися» – 36%; сум за школою і шкільними друзями відзначив кожен третій опитаний. На їх вирішення самостійно налаштовані 71% опитаних, 43% сподіваються на допомогу батьків і 41% респондентів уже долають їх за допомогою керівників груп і відзначають, що і надалі будуть звертатися в складних ситуаціях до керівників груп.

Вивчення мотивації до навчання в коледжі показало, що студенти сподіваються, що успішне навчання забезпечить їм успішне майбутнє (72% респонденти), 51% мають бажання стати справжніми фахівцями, кожен другий вчиться з почуттям обов'язку.

Таким чином, вивчення громадської думки здобувачів освіти засвідчило, що перший етап адаптації першокурсників до студентського життя пройшов успішно.

Список використаних джерел

1. Адаптація – Енциклопедія сучасної України. URL. <https://esu.com.ua>
2. Керролл Льюїс. Аліса в задзеркаллі. Харків: Фоліо, 2012. 160 с.

Плевако Софія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Трофимчук Наталія,
*викладач економічних дисциплін вищої
категорії, викладач-методист*

ЕКОНОМЕТРІЯ ЯК ПРОГРЕСИВНИЙ НАПРЯМОК ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Відколи економіка стала серйозною самостійною наукою, дослідники намагалися спрогнозувати певні ситуації, передбачити майбутні значення економічних показників та запропонувати інструменти для впливу на них. Користувачі ж цієї інформації, обираючи одну з можливих стратегій, отримують певний результат. Поганий чи хороший він та чи можна було досягти кращого результату, перевірити досить складно. Економічна ситуація практично ніколи не повторюється в точності. Тому одним із основних завдань економічного аналізу є моделювання розвитку економічних явищ і процесів при створенні тих чи інших умов. Зрозумівши глибинні рушійні сили досліджуваного процесу, можна навчитися раціонально керувати ним. Застосування математичних методів у економіці дає змогу виокремити та описати найважливіші зв'язки економічних змінних і об'єктів, а також індуктивним шляхом отримати нові знання про об'єкт.

Економетрія – порівняно новий напрямок економічної науки, що утворився від поєднання теоретичної економіки, математики та статистики. Слово «економетрія» (у деяких джерелах «економетрика») буквально перекладається як «вимірювання в економіці», що дає підстави розуміти під цим терміном все, що пов'язано з вимірюваннями в економіці. Однак таке тлумачення надзвичайно широке і не відображає особливостей цієї галузі. Тому точнішим є таке визначення: Економетрія – це самостійна наукова дисципліна, яка об'єднує сукупність теоретичних результатів, засобів, прийомів, методів і моделей, призначених для того, щоб на базі економічної теорії, економічної статистики та математико-статистичного інструментарію надавати конкретних кількісних

значень загальним (якісним) закономірностям, обґрунтованим економічною теорією.

Об'єктом економетрії є економічні системи та простори різного рівня складності: від окремого підприємства чи фірми до економіки галузей, регіонів, держави й світу загалом.

Предмет економетрії – це методи побудови та дослідження математико-статистичних моделей економіки, проведення кількісних досліджень економічних явищ, пояснення та прогнозування розвитку економічних процесів.

Метою економетричного дослідження є аналіз реальних економічних систем і процесів, що в них відбуваються, за допомогою економетричних методів і моделей, їх застосування при прийнятті науково обґрунтованих управлінських рішень.

Основне завдання економетрії – оцінити параметри моделей з урахуванням особливостей вхідної економічної інформації, перевірити відповідність моделей досліджуваному явищу і спрогнозувати розвиток економічних процесів [1].

Економетрія існує уже лише близько 100 років. Павел Чомпа, львівський економіст (у деяких джерелах австрійсько-угорський чи навіть польський), ввів термін «економетрика» в 1910 році, але незабаром його внесок у цю сферу був затьмарений двома економістами, яких зараз називають батьками-засновниками цієї дисципліни [2].

Економетрія як наукова дисципліна виникла в 20–30-х роках ХХ століття. У 1930 р. у США було засновано «економетричне товариство», яке визначило себе як «Міжнародне товариство для розвитку економічної теорії у зв'язку зі статистикою і математикою» [3].

Економетрія важлива в економіці з кількох причин. Найважливіше те, що це допомагає економістам перевіряти теорії чи гіпотези. Економетрія дозволяє перетворювати економічні теорії на кількісно вимірювані показники. Вона також має вирішальне значення для встановлення тенденцій між наборами даних. На основі цих тенденцій економісти можуть прогнозувати майбутні фінансові чи економічні ситуації.

Сьогодні економетрика займає гідне місце серед економічних наук. У світі виходить ряд наукових журналів, повністю присвячених економетриці. Її вивчають в провідних світових університетах,

прийшло розуміння, що без економетричних методів неможливо проводити сучасний макро- і мікроекономічний аналіз.

Список використаних джерел

1. Лещинський О. Л., Рязанцева В. В., Юнькова О. О. Економетрія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге видання, стереотипне. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 208 с.
2. Лемішовська О. С. Павло Цюмпа (1886 – 1914) – львівський вчений у сфері бухгалтерського обліку та його «нарис економетрії» (недосліджені сторінки історії). Історія науки і біографістика. Електронне наукове фахове видання. 2018. №1.
3. Волошин О.Р., Галайко Н.В. Економетрія. Ч. 1: навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 192 с.

Черній Вікторія

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий
коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Лещенко Олександр,
викладач, викладач першої категорії

ІНФОРМАЦІЙНА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

Інформаційною сучасна економіка стає розвинутою, оскільки продуктивність і конкурентоспроможність факторів чи агентів у цій економіці (будь-то фірма, регіон чи нація) залежать, в першу чергу, від їх здатності генерувати, обробляти й ефективно використовувати інформацію, засновану на знаннях. Глобальна – тому що основні види економічної діяльності, такі як виробництво, споживання і циркуляція товарів і послуг, а також їх складові (капітал, праця, сировина, управління, інформація, технологія, ринки) організуються у глобальному масштабі безпосередньо або з використанням інформаційних мереж, що пов'язує економічних агентів. І нарешті, інформаційна та глобальна – тому що в нових історичних умовах досягнення певного рівня продуктивності та існування конкуренції можливо лише всередині взаємозалежної глобальної мережі [5, с. 81].

Основу інформаційної економіки становлять наукоємні галузі, які виробляють продукцію з високою інтелектуальною ємністю.

Інформаційна економіка характеризується підвищенням ролі сектора інформаційних послуг і відповідними змінами у національному господарстві. Саме інформаційний сектор є основою для поступової трансформації традиційних форм господарювання в економічну систему інформаційного типу.

Нова економіка, як зазначає А.А. Чухно, характеризується якісно новою структурою, коли на зміну матеріальному виробництву, яке було основою індустріальної економіки, приходить економіка постіндустріальної епохи, яка пов'язана з таким науково-технологічним рівнем економіки, за якого порівняно незначна частка зайнятих у матеріальному виробництві забезпечує обсяги матеріальної продукції, які задовольняють потреби суспільства і її експорт. Це створює можливості для того, щоб основна маса зайнятих зосередилася у сфері послуг, тобто нематеріальному виробництві (освіта, наука, культура та інші галузі), які безпосередньо служать задоволенню потреб людини, її всебічному розвитку [8]. Третю групу утворюють нормативно-правові умови розвитку інформаційної економіки, які в сучасних умовах є, скоріше, перешкодою для формування і розвитку в Україні інформаційної галузі. Сюди слід віднести як державні та регіональні документи – концепції, доктрини, стратегії, сценарії розвитку, так і законодавчі і нормативно-правові акти, що мають відповідний статус і значення.

Четверта група виділена на основі розуміння і трактування більшістю авторів інформації як однієї з найважливіших умов розвитку інформаційної економіки, з чим важко погодитися, оскільки інформація на ринку виступає, передусім, як товар, як благо. Умовою розвитку інформаційної економіки в даному випадку буде виступати не сама інформація, а ступінь її доступності, досконалість інфраструктури і каналів її поширення. А з цим аспектом безпосередньо пов'язане існування п'ятої групи умов.

У п'яту групу умов розвитку інформаційної економіки слід включити інформаційну асиметрію як своєрідний каталізатор процесів, що відбуваються в інформаційному секторі. В силу того, що основним критерієм високого рівня розвитку інформаційної економіки є загальнодоступність інформації та комп'ютерна грамотність населення, подолання цифрової нерівності і розриву між окремими суб'єктами інформаційних відносин стає найбільш важливою проблемою, яка стоїть на шляху української влади.

У сучасній глобальній економіці ігнорування вимог, які диктуються принципово новою комунікативно-інформаційною ситуацією, що склався у світі, неминуче призведе до втрати нашою країною перспектив увійти у перелік економічно та соціально розвинутих країн, витисне державу на узбіччя техніко-технологічного, наукового, інтелектуального прогресу, в значній мірі дискредитує ідею всебічного та гармонійного людського розвитку.

Список використаних джерел

1. Литвин А. Є. Тенденції розвитку світового ринку інформаційних технологій [Електронний ресурс] / А. Є. Литвин // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – Вип. 2. – С. 132–137. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/-123456789/4299/стр.132.pdf?sequence=1>
2. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання: Аналітична доповідь [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1472/>
3. Чухно А. А. Поєднання індустріального ринкового та інформаційного постіндустріального типів розвитку: теорія і практика / А. А. Чухно // зб. наук. праць. – Спец. вип. Методологічні проблеми сучасної політичної економії / Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана; відп. ред. О. О. Беляєв. – К.: КНЕУ, 2011. – С. 40–52.

3.УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Бібко Інна

Відокремлений структурний підрозділ

*«Фаховий коледж технологій бізнесу та права
Волинського національного університету
імені Лесі Українки»*

**Науковий керівник: Півнюк Майя, викладач
фінансів**

СУЧАСНІ МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективність діяльності підприємства є необхідною умовою виживання в конкурентному середовищі ринкової економіки, що досягається за рахунок успішного управління підприємством в цілому та його виробничим процесом зокрема. Для забезпечення поточних бізнес-процесів і нових виробничих програм необхідним є планування оборотних активів для раціонального використання наявних ресурсів підприємства. Ціль планування фінансів – визначення можливих обсягів надходження грошових коштів і їх витрат у плановий період [1].

Ефективне використання оборотних активів полягає насамперед у визначенні оптимального обсягу, розробці варіантів фінансування та забезпеченні ефективного використання.

Оптимальний рівень оборотних активів повинен, з одного боку, забезпечувати безперебійне та ефективне функціонування підприємства, з іншого – мінімізувати наявність незадіяних оборотних активів..

Потреба в оборотних активах визначається шляхом їх нормування, яке полягає у знаходженні оптимального розміру оборотних активів, необхідних для організації та ведення ефективної господарської діяльності підприємства. Якщо оборотні активи є в запланованому обсязі виробництва і реалізації продукції, то підприємство може отримати прибуток з мінімальними витратами. У разі зменшення оборотних активів можливі збої в постачальницько-виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва і прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості та інші негативні явища в господарській діяльності підприємства.

Виділяють наступні методи планування: метод прямого розрахунку, аналітичний метод, коефіцієнтний метод, метод суми строків оборотності, метод кореляційно-регресійного аналізу [2].

Найбільш поширеними є прямий та аналітичний методи. Метод прямого рахунку передбачає розрахунок норм і нормативів на

підприємстві з урахуванням багатьох факторів, які пов'язані з особливостями постачання, виробництва і реалізації продукції, та на їх основі визначається потреба в оборотних коштах. Визначення потреби в оборотних коштах прямим методом передбачає виконання розрахунків для кожного елемента оборотних коштів. Вони здійснюються на тривалий період, якщо раптово не змінюється асортимент продукції, технологія виробництва, умови постачання та збуту продукції. Обчислений методом прямого розрахунку норматив щорічно коригується підприємством, враховуючи зміни виробничої програми і швидкість обертання коштів. Проте його доцільно використовувати при створенні нового підприємства, а при наявності достатньої інформації з минулих періодів та впевненості, що в планованому періоді не передбачаються суттєві зміни, більш зручним буде використовувати аналітичний метод, що простіший у розрахунках [3].

Аналітичний метод базується на розрахунках з урахуванням середніх фактичних залишків і зміни обсягів виробництва. При цьому проводяться зміни з урахуванням надлишкових і непотрібних запасів, які могли виникнути в попередньому періоді. Крім того, цей метод економічно вигідніший, оскільки використовуються наявні дані з минулих періодів.

Отже, процес управління потенціалом компанії через управління оборотними активами відіграє важливу роль у її діяльності, оскільки від ефективних управлінських рішень керівництва щодо активів компанії залежить подальша фінансова діяльність, конкурентоспроможність та платоспроможність компанії. При цьому одним із найважливіших факторів стабілізації економіки є раціональне використання оборотних активів на підприємствах, покращення їх використання за умови врахування чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. А використання того чи іншого методу планування оборотних активів залежить від специфіки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Базецька Г. І. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб. / Г. І. Базецька, Л. Г. Суботовська, Ю. В. Ткаченко; Харк. Нац. акад. міськ. госп- ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 292 с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/27132/1/Фінансипідприємствапосібник.pdf>.
2. Левченко Д. В. Методи планування оборотних активів підприємств / Д. В. Левченко // URL: https://eaf.nmu.org.ua/ua/naukova_diyalnist/Internet_tezi_2015/ЛевченкоД.pdf.
3. Волковська Я. В. Планування оборотних активів як необхідна складова управління оборотними активами підприємства / Я. В. Волковська // URL: http://www.rusnauka.com/23_NTP_2013/Economics/7_143446.doc.htm

Британ Вікторія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Дацюк-Василюк Г. Я.,
викладач облікових дисциплін, спеціаліст першої категорії.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Вночі 24 лютого Російська Федерація відкрито розпочала повномасштабну війну проти України, що стало підставою введення на всій території України воєнного стану відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX «Про введення воєнного стану в Україні» [1], затвердженого Верховною Радою України, який наразі продовжено до 25 лютого 2023 року.

Незважаючи на введення воєнного стану на території України, банківська система країни продовжує працювати, але з урахуванням деяких тимчасових обмежень. Перш за все, банки продовжують забезпечувати платежі населення та бізнесу. Вклади клієнтів та заощадження зберігаються на рахунках у банках, які установи використовують для продовження кредитування. Банківська система була частково підготовлена до цієї ситуації – пандемія COVID-19, коли були розроблені чіткі інструкції, не дозволила ринку опинитися беззбройними. Банківська система, попри все, залишається стабільною та ліквідною.

У період дії воєнного стану в Україні прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання важливих сфер суспільних відносин та забезпечення їх стабільності для належної роботи банківської системи у надскладних умовах. Зупинимось на основних антикризових рішеннях регулятора, перш за все тих, які ґрунтуються на захисті інтересів клієнтів банків, вкладників щодо збереження доступу до власних та кредитних коштів, платежів і переказів.

Так, Національний банк врегулював питання щодо використання банками України хмарних послуг у своїй діяльності. Банки отримали можливість надавати банківські послуги, а також здійснювати процесинг за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів, зокрема платіжних карток, використовуючи хмарні сервіси,

що надаються з використанням обладнання, розміщеного на території держав Європейського Союзу, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки та Канади. Ця норма діятиме на період воєнного стану та впродовж двох років після його скасування.

Національний банк врегулював діяльність кредитних спілок. Перед бачено, що на час дії воєнного стану та в тридцяти денний строк після дня його припинення або скасування споживач не буде нести відповідальності перед кредитором у разі прострочення виконання зобов'язань за споживчим кредитом [2].

Однією з перших законодавчих ініціатив було введення «кредитних канікул». Їх суть: протягом воєнного стану та 30 днів після його завершення позичальник у разі прострочення звільняється від штрафу, а також нарахувань за ст. 625 Цивільного кодексу України (3 % річних та інфляційні втрати).

Банки зобов'язані самостійно списати всі нараховані штрафні санкції для всіх позичальників, немає необхідності подавати відповідну заяву. Тобто під час воєнного стану обов'язок повертати кредит залишається, обов'язок сплачувати проценти за кредит також залишається. Але якщо позичальник не може вчасно погасити кредит за графіком чи проценти, то банк не може штрафувати. Це стосується як споживчих, так і бізнес-кредитів.

Банки в індивідуальному порядку запроваджували додаткові заходи підтримки. Наприклад, відтермінували повернення кредиту, якщо строк його повернення припав на воєнний стан.

Проте «Кредитні канікули» в нинішній редакції заморожують проблему непрацюючих кредитів, однак несуть значний ризик в майбутньому. Так через 30 днів після скасування воєнного стану виникне наступна проблема. Для позичальників в один момент настане необхідність погашення всіх прострочених сум за кредитами та відсотками, які накопичились за період воєнного стану. В разі непогашення будуть нараховані штрафи. Очевидно, що більшість позичальників не зможуть в один момент погасити платежі. А тому вже сьогодні необхідно думати про механізми відстрочення чи реструктуризації боргів. Інакше – це потенційні судові спори.

Пропонується надати замороження кредиту тим, хто брав кредит на придбання житлової нерухомості або автомобіля. При цьому можливі три варіанти, залежно від того, де знаходиться майно:

Варіант 1. Нерухоме майно перебуває на тимчасово окупованій території або на території ведення бойових дій. Ця опція розрахована для позичальників, які або не знають про долю свого майна або поки не можуть зібрати докази про його пошкодження чи знищення.

Варіант 2. Майно перебуває на підконтрольній Україні території, однак було знищено чи пошкоджено внаслідок військової агресії російської федерації.

Варіант 3. Майно перебуває (перебувало) на території, яка вже була окупована до 24 лютого 2022 року, тобто до повномасштабної війни.

В цьому випадку, як і в попередньому, позичальник для зупинення кредиту має подати заяву і одночасно документи на підтвердження знищення чи руйнування майна. Банк звільняє від обов'язку сплати кредитної заборгованості до моменту отримання позичальником компенсації від держави за знищене майно [3].

Після подачі заяви про призупинення банк в усіх трьох випадках не може продавати таку заборгованість, а також вчиняти будь-які дії з її врегулювання, в тому числі залучати колекторські компанії.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24 лютого 2022 року No 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> .

2. Біленко М. С. Новели законодавства у банківській сфері в умовах воєнного стану/ М. С. Біленко// Нове українське право. 2022. № 2. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/225>

3. Кредити та іпотека під час війни/ URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/19/689328/>

Войтюк Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Дацюк-Василюк Г. Я.,
викладач облікових дисциплін, спеціаліст першої категорії.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНІ СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Податкове законодавство України є динамічним, складним, а податкова система характеризується надзвичайним розростанням неформальних зв'язків, корупцією, що призводить до поляризації інтересів держави і платника податків. У результаті, податкове середовище українських суб'єктів господарювання характеризується

невизначеністю, а податкове навантаження є надмірним для сумлінних платників податків, що призводить до збитковості або тінізації діяльності організацій. Проблема оцінки рівня податкового тиску на підприємства є досить складною та до кінця нерозв'язаною, і в наш час вона лише загострюється [1].

Питанню оптимізації податкового навантаження на вітчизняні підприємства було приділено значну увагу з боку таких авторів, як І. М. Андрєєв, І. О. Атаманенко, В. А. Бабенко, Е. В. Боровикова, С. Ф. Голов, М. Елінгхем, А. Г. Загородній, О. А. Єрмоленко, М. Г. Підлужний та ін. Водночас треба відзначити, що низка проблем щодо оптимізації податкової політики підприємства потребують подальшого системного вивчення.

Саме тому метою даного дослідження є визначення можливості мінімізації та оптимізації податкового навантаження вітчизняних підприємств.

Проведене дослідження показало, що в економічній літературі підходи до визначення поняття «податкове навантаження» відрізняються за суттю. В одних виданнях увага акцентується на його кількісній характеристиці, в інших – дають його якісну характеристику, розкриваючи його сутність. На мікрорівні під податковим навантаженням розуміють вартісний вираз усієї сукупності податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, які повинна сплачувати юридична чи фізична особа згідно з чинним податковим законодавством країни.

На макрорівні податкове навантаження визначають як відношення податкових надходжень у зведений бюджет держави до обсягу валового внутрішнього продукту [1].

На макроекономічному рівні процедура оптимізації податкового навантаження є процесом вибору найбільш оптимальних форм організації податкової політики держави, що враховувала б особливості функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання з метою стимулювання їх активної діяльності і підвищення доходів.

Шляхом послаблення податкового тягара підприємств є оптимізація оподаткування – зменшення розміру податкового зобов'язання шляхом цілеспрямованих правомірних дій платника податку, що включають у себе повне використання всіх наданих законодавством пільг, податкових звільнень та інших законних переваг.

Податкова оптимізація полягає у виборі суб'єктом господарювання найдоцільніших правових форм здійснення

діяльності з метою обчислення оптимальної суми податків у конкретних умовах господарювання та згідно діючого законодавства. У цілому, до шляхів оптимізації податків належать всі законні та незаконні методи та способи, спрямовані на зменшення належних до сплати податків. Відповідно до мети діяльності науковці узагальнюють три способи зменшення податкових платежів: законні – уникнення сплати податків і податкове планування, і незаконний – ухилення від сплати податків [2].

Спеціальні методи легальної податкової економії включають у себе декілька складників, сутність яких наведено нижче.

Метод заміни відносин. Сутність цього методу зводиться до ситуації, за якої одна господарська операція замінюється іншою, що відрізняється від першої насамперед своїм правовим змістом, але при цьому дає змогу досягнути планового економічного результату і застосувати більш м'який порядок сплати податкових платежів.

Метод розподілу відносин. Цей метод є більш простою версією попереднього методу. Вся різниця полягає лише в тому, що господарська операція не замінюється на іншу, а такій дії підлягає лише її частина.

Метод відстрочення податкового платежу. Ідея цього методу полягає у відкладенні моменту виникнення об'єкта оподаткування.

Метод прямого скорочення об'єкта оподаткування. Цей метод полягає у відчуженні майна або відстороненні від операцій, що мають негативний вплив на процес оподаткування, але без незадовільних наслідків для господарської діяльності.

Метод офшору. Такий спосіб податкової оптимізації є досить притаманним для багатьох вітчизняних підприємств. Сутність методу полягає у сплаті податків не в країні, де здійснюється безпосередня прибуткова діяльність, а в державах, що надають зареєстрованим у них суб'єктам господарювання певні податкові знижки, пільги, канікули та ін. [3]

Отже, можливості податкової оптимізації вельми широкі за умов правильного їх використання. Успіх від упровадження механізмів оптимізації податкового навантаження вимагає не лише повних знань податкового законодавства, але й креативних підходів та оригінальних ідей.

Список використаних джерел

1. Матвійчук М. О., Брехов С. С. Оптимізація рівня податкового навантаження на суб'єкти господарювання в Україні/ М. О. Матвійчук,

С. С. Брехов// Молодий вчений, 2018. № 1, с. 926–929. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/215.pdf>

2. Ільїн В., Кузьмич С. Оптимізація податкового тягара підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід/ В. Ільїн, С. Кузьмич// URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42094/1/%D0%86%D0%BB%D1%8C%D1%97%D0%BD.pdf>

3. Швець Ю. О. Оптимізація податкового навантаження на підприємстві ПАТ «Янцівський гранітний кар'єр»/ Ю. О. Швець// Економіка та управління підприємствами. 2018. № 4. С. 117–125. URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_66_2018_ukr/18.pdf

Гаврилюк Діана

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Денисюк Наталія Володимирівна, викладач вищої категорії, старший викладач

ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС І ЙОГО ВПЛИВ НА СИСТЕМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Електронний бізнес – вид електронної економічної діяльності, яка інтенсивно розвивається у сучасному світовому просторі.

Завдяки Е-бізнесу відбувається перетворення основних бізнес-процесів компанії шляхом впровадження Інтернет-технологій, націлене на підвищення ефективності діяльності.

Основними напрямками електронного бізнесу є: електронна комерція; надання маркетингових послуг; проведення фінансового аналізу; використання електронних платіжних систем; пошук співробітників та фахівців; партнерські взаємовідносини; підтримка користувачів мережі Інтернет та покупців.

Електронні бізнес-процеси включають: купівлю та продаж товарів, робіт і послуг; обслуговування клієнтів; обробку платежів; ведення контролю; співпрацю із діловими партнерами; обмін інформацією; управління персоналом; рекрутинг тощо.

Електронний бізнес, враховуючи задіяні в ньому системи електронної документації (СЕД), можна умовно поділити на три

системи: у межах одного підприємства; у вигляді об'єднання груп підприємств; у вигляді глобальної мережі Інтернет.

Переведення бізнес-процесів в електронне середовище сприяє виникненню нових, незвичних об'єктів обліку і способів реєстрації господарських операцій, таких як електронні гроші, електронні документи чи різного роду електронні активи, що відповідно призводить до трансформації елементів методу бухгалтерського обліку.

В свою чергу в системі Е-бізнесу можна виділити наступні моделі взаємодії: B2C (бізнес-споживач); B2B (бізнес-бізнес); B2G (бізнес-влада), C2C (споживач-споживач) і C2G (споживач-влада).

Взаємодія між суб'єктами Е-бізнесу забезпечується за допомогою таких видів електронного бізнесу: електронна комерція; електронні банки, електронні аукціони, електронні каталоги, електронні магазини, електронні майданчики, електронний маркетинг, сторінки і комерційні групи у соціальних мережах, розробка цифрових товарів, клієнтське програмне забезпечення, електронне навчання, електронна реклама, тощо. Е-бізнес здійснює такі електронні фінансові послуги: платіжні системи, Інтернет-банкінг, Інтернет-трейдинг, Інтернет-страхування. Основними характеристиками електронного бізнесу є зручність, швидкість, гнучкість, персоналізація та порівняння.

Реалізація бізнес процесів в системі Е-бізнесу зумовлює низку проблемних питань, що потребують специфічного застосування елементів методу бухгалтерського обліку. Зокрема: 1) трансформація окремих елементів методу бухгалтерського обліку, що відбувається при перенесенні господарської діяльності в електронне середовище (електронне документування; окремі аспекти інвентаризації і оцінки нематеріальних активів і електронних грошей); 2) виникнення нетрадиційних об'єктів бухгалтерського обліку, їх оцінка та відображення на рахунках бухгалтерського обліку (різні види нематеріальних активів; електронні гроші).

Особливістю здійснення господарських операцій в електронному середовищі є те, що первинний документ у паперовому вигляді може не формуватися. Його замінює електронний документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [1].

Новим, притаманним лише електронним документам та електронній звітності, реквізитом є електронний цифровий підпис. Його використання є обов'язковим, оскільки цей процес пропагується вітчизняними органами влади та міжнародними організаціями.

Здійснення господарських операцій в електронному середовищі передбачає здійснення платежів із використанням різних платіжних систем, у тому числі із використанням електронних грошей.

Узагальнюючи підходи про розуміння природи електронних грошей існує п'ять тенденцій, що визнають їх: 1) формою безготівкових грошей; 2) грошовими зобов'язаннями банку; 3) правом вимоги; 4) аналогом цінного паперу; 5) еквівалентом грошей [2], кожна з яких має право на існування.

Крім того, різноманітна технологічна реалізація електронних грошей у вигляді платіжних систем прив'язаних до карт (VISA, MASTERCARD тощо), систем електронних гаманців (QIWI, WebMoney тощо), платіжних посередників (Skrill) і інших, порушує ті ж питання документування.

Питання використання електронних грошей в Україні регламентується «Положенням про електронні гроші в Україні», відповідно до якого, електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента [2].

Для їх обліку Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено використання субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті», на якому відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів НБУ та правил використання електронних грошей.

Невирішеними залишаються питання документального оформлення, інвентаризації і оцінки специфічних нематеріальних активів, засобами яких реалізується Е-бізнес, таких як інтернет-реклама, сторінки і комерційні групи в соціальних мережах, інші електронні ресурси, особливо, якщо вони отримані суб'єктом господарювання самостійно.

Переведення бізнес-процесів в електронне середовище сприяє виникненню нових, незвичних об'єктів обліку і способів реєстрації господарських операцій, що відповідно призводить до трансформації елементів методу бухгалтерського обліку. До них належать нові об'єкти бухгалтерського обліку такі як електронні гроші і нематеріальні активи у вигляді засобів реалізації Е-бізнесу і елементи методу бухгалтерського обліку, що потребують специфічного застосування у зв'язку із розвитком мережевих технологій, до яких можна віднести документування, інвентаризацію, оцінку і звітність.

У сучасних умовах господарювання електронний бізнес набуває все більшої перспективності та прибутковості, адже він має ряд вагомих переваг: зменшення цін завдяки скороченню логістичних витрат; економія витрат через відсутність стандартних магазинів; отримання більших прибутків унаслідок скорочення вартості опрацювання покупки, але збільшення контролю всіх операцій; швидше і краще обслуговування клієнтів; можливість порівнювати ціни і товар, зростання продуктивності через скорочення часу для обслуговування покупців; зручний обмін та управління інформацією.

Список використаних джерел

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV (зі змінами та доповненнями).
2. Положення про електронні гроші в Україні затверджене постановою Правління Національного банку України від 04.11.2010 №481 (зі змінами та доповненнями).
3. Шимон, С. Електронні гроші: форма грошей чи майнові права вимоги? [Текст] / С. Шимон // Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис. 2015. №9. С. 36 – 41.

Дорош Аліна

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Трофимчук Наталія,

*викладач економічних дисциплін вищої
категорії, викладач-методист*

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІЗИНГ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Лізинг – це різновид підприємницької діяльності, за якої одна особа (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) майно у користування на певний строк. За це лізингоодержувач сплачує своєму контрагенту лізингові платежі [1].

Основна перевага лізингу полягає у можливості значно зменшити витрати на придбання товарів виробничого призначення (засобів виробництва), адже суб'єкт підприємницької діяльності може одержати різноманітне обладнання, техніку, устаткування у тимчасове користування, а не змушений їх купувати за високою ціною.

Ще однією позитивною характеристикою лізингу є можливість застосування механізму прискореної амортизації. Так лізингоодержувач протягом перших років після придбання основних засобів суттєво скорочує свої виплати з податку на прибуток [2].

На даному етапі економічного розвитку України лізинг знаходиться в нестабільному становищі, тому варто наголосити на розробленні та впровадженні стратегії розвитку даного ринку і проведенні різноманітних економічних заходів щодо стимулювання державної допомоги оренди в Україні, що, своєю чергою, допоможе стимулювати залучення іноземних інвестицій та поліпшить роботу українських підприємств.

Сьогодні український ринок лізингу зосереджений у двох галузях – сільському господарстві та транспортній промисловості.

Найбільш перспективними напрямками для лізингу вважаються: сфера ІТ, придбання медичного обладнання, нерухомість, логістика, альтернативна енергетика, сфера переробки відходів тощо. Експерти відзначають, що фактично зараз закладається фундамент українського ринку лізингу, який гальмується цілою низкою різних економічних факторів [1].

Серед головних перешкод для розвитку лізингу в Україні можна виділити: відсутність пропрацьованої законодавчої бази; немає спеціальних державних програм розвитку; недостатній об'єм фінансування; ситуація, коли немає належних податкових стимулів; брак вітчизняного та іноземного інвестиційного капіталу; погане розуміння інструментів лізингу з боку бізнесу; політична ситуація в країні.

Українська економіка гостро потребує інвестицій. Більшість експертів стверджує, що лізинг може сприяти подоланню промислового спаду. До того ж, на думку багатьох фахівців, лізинг сьогодні є єдиним законним і надійним у всіх відношеннях механізмом залучення засобів для українських виробників. Досвід використання міжнародного лізингу показує, що цей метод фінансування підприємств є дуже ефективним.

Сьогодні українські банки розширюють свої можливості і стають не лише засновниками лізингових компаній, а й кредиторами, поручителями, а також орендарями. Таким чином вони збільшують прибуток та зменшують ризики пов'язані зі здійсненням лізингових операцій [3].

На теперішньому етапі розвитку вітчизняної економіки лізинг може стати найбільш доцільним джерелом фінансування діяльності

підприємств. Фінансовий лізинг є альтернативною формою фінансування, яка складається з орендних відносин, кредитування і фінансування. Застосування лізингу впливає на розвиток малого і середнього бізнесу, спосіб залучення капіталу для покращення виробництва. Лізинг може слугувати поштовхом до технічного розвитку, оновлення виробництва і покращення економіки у цілому. Отже, фінансовий лізинг виступає як реальний і дієвий спосіб залучення фінансування на підприємство для покращення виробництва, тобто це найперспективніший фінансовий інструмент. Активізація лізингових послуг на фінансовому ринку України суттєво може вплинути на розширення реального сектору економіки та вивести вітчизняні підприємства на зовнішній ринок як конкурентоспроможні.

Список використаних джерел

1. Що таке лізинг простими словами. URL: <https://onlinecredit.club/lizyng/> (дата звернення: 20.01.2023).
2. Іщенко Н.А. Сучасний стан та фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. Проблеми економіки. 2020. № 4. С. 320—325.
3. Казакова Л. О., Лесьо Я. Ю. Лізинг як особливий вид інвестиційної діяльності та використання його на ринку України. URL: <https://onlinecredit.club/lizyng/> (дата звернення: 20.01.2023).

Жукова Корнелія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Жукова Дарія,
викладач першої категорії

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Сучасною тенденцією розвитку сфери бухгалтерського обліку є її діджиталізація. Однією з інноваційних технологій, яка може спричинити зміни у традиційному бухгалтерському обліку, є блокчейн. Спочатку дану технологію використовували у сфері криптовалют, однак вона чудово підходить для роботи з різною інформацією, зокрема із фінансовою.

Блокчейн ґрунтується на технології розподіленого реєстру (*англ.* – distributed ledger technology (DLT)), де усі дані зберігаються у

вигляді блоків, а кожен наступний блок містить в собі зашифровану інформацію про попередні. Це база даних, які зберігаються на багатьох комп'ютерних пристроях на зразок бухгалтерської книги, де міститься інформація про усі проведені операції. Її обсяг зростає по мірі додавання учасниками у лінійному послідовно-хронологічному порядку нових блоків із записами останніх трансакцій. Оскільки ця база – децентралізована, то вона не належить жодному учаснику, не контролюється і не регулюється третьою стороною (усі функції в системі розподіляються між учасниками), характеризується анонімністю й застосуванням узгодженого механізму консенсусу [1].

Перспективність використання блокчейн-технології у бухгалтерському обліку обґрунтовуються низкою переваг:

- скорочення часу, що витрачається на ведення обліку, мінімізація кількості паперових документів;
- уникнення свідомих маніпуляцій і помилок у розрахунках;
- забезпечення тіснішої координації і взаємовідносин з дебіторами та кредиторами, створення нових бізнесможливостей;
- можливість постійного відстеження всіх фінансових операцій;
- диференційовані рівні доступу до інформації в режимі, близькому до реального часу;
- існування можливості здійснення громадського контролю за змінами в системі;
- безпечність і надійне збереження даних, адже будь-які оновлення та зміни інформації фіксуються одразу на кількох комп'ютерах, об'єднаних в єдину мережу;
- захищеність від несанкціонованого доступу та можливість ефективного оновлення онлайн;
- конфіденційність інформації про учасників;
- легітимність, яка забезпечується підтвердженням інформації в блоках електронними підписами [2].

Проте блокчейн не позбавлений деяких недоліків:

- затрати на придбання техніки, впровадження технології, енергоспоживання, навчання персоналу тощо;
- потреба переведення усіх господарських операцій у віртуальне середовище, що не завжди можливо;
- відсутність нормативної бази з регулювання операцій, відображених з використанням блокчейн-технологій;
- можлива потреба зміни бізнес-процесів на підприємстві;
- безповоротність операцій, при якій, у разі помилкового введення даних, внесення змін – практично неможливе;

- рівень приватності і конфіденційності даних про діяльність підприємства;
- потенційні загрози кібератак.

Важливо, що при використанні досліджуваної технології, усі принципи ведення обліку залишаються незмінними із відповідним застосуванням елементів методу бухгалтерського обліку. Змінюється лише технологія обробки, збереження, передачі та накопичення інформації [3].

Сьогодні в Україні багато проектів реалізуються з використанням блокчейн-технології і немало вчених вважає її перспективним напрямом. Проте, як і стосовно будь-якого іншого нововведення, перед прийняттям управлінського рішення про запровадження цієї технології на конкретному підприємстві, треба зважити усі «за» й «проти».

Список використаних джерел

1. Попівняк Ю.М. Технологія блокчейн у бухгалтерському обліку й аудиті: сучасний стан, можливості та перспективи застосування// Економіка, управління та адміністрування. 2019. №3 (89). С. 137 – 144. URL: researchgate.net/publication/337751904_Tehnologia_blokcejn_u_buhgalterskomu_obliku_j_auditi_sucasnij_stan_mozlivosti_ta_perspektivi_zastosuvanna
2. Пілевич Д. С. Теоретико-прикладні засади використання blockchain-технології в бухгалтерському обліку// Проблеми економіки. 2020. №1. С. 267–274. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-267-274>
3. Базалюк О. Ю., Пилявець В. М. Технологія блокчейн: дослідження суті та аналіз сфер використання// Економіка та суспільство. 2022. № 43 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-13>

Іванова Дарія

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: **Кадубець Дар'я,**
викладач вищої категорії

ОПЕРАЦІЇ БАНКУ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Потужні світові фінансові кризи останніх років призвели до серйозних випробувань банків на міцність. Нині банківська діяльність великою мірою залежить від використання нових технологій ведення бізнесу, зокрема у сфері платіжних карток.

На основі системного підходу до оцінки економічної ефективності банківських операцій з платіжними картками можна

визначити обґрунтованість цих операцій та визначити доцільні заходи щодо розширення сегменту платіжних карток. З огляду на це чітко визначено проблему розробки методології аналізу ефективності, яка допоможе оцінити ресурсоемність, трудомісткість операцій, обсяг інвестицій, необхідних для впровадження нових карткових продуктів і технологій. Це вимагає комплексного та системного застосування методів економічного аналізу в цій сфері.[1]

У процесі аналізу економічної ефективності банківських операцій з використанням платіжних карток виявлено фактори, що впливають на розмір доходів і витрат від цієї діяльності. При цьому комплексна оцінка ефективності банківських операцій спрямована не лише на вдосконалення роботи банківських карткових продуктів, а й на виявлення резервів підвищення якості обслуговування потенційних клієнтів, насамперед фізичних, юридичних осіб, торгівлі та підприємства сфери послуг

Використання карток у країнах з розвиненою ринковою економікою спричинило справжню революцію в персональних банківських послугах. Фактично пересічний клієнт більше не відвідує банк. Все спілкування з банком здійснюється клієнтом тільки за допомогою безготівкового розрахунку в банкоматах або торгових установах. Остання форма набула великої популярності в західних країнах, оскільки вона вигідна як банкам, що нараховують відсотки за послуги, так і магазинам, яким не потрібно стягувати величезні суми грошей, а отримувати прибуток у безготівковій формі, тим самим економлячи багато витрат, для клієнтів, які носять маленькі кредитні картки замість товстих гаманців.

Особливу увагу необхідно приділити визначенню деталей впровадження Національної системи електронних платежів.

Платіжна картка – це спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для:

- 1) для оплати товарів і послуг, ініціювання переказу коштів з рахунку платника або відповідного банківського рахунку, перерахування коштів зі свого рахунку на рахунок іншої особи
- 2) Отримувати готівку в касах банків, продавців і банкоматах
- 3) Здійснювати інші операції, обумовлені договором між банком і клієнтом.[3]

Основна функція платіжної картки – забезпечення ідентифікації особи, що її використовує, як суб'єкта платіжної системи. Для цього на пластикову картку наносяться логотипи банку-емітента і платіжної

системи, що обслуговує картку, ім'я власника картки, номер його рахунку, строк дії картки. Крім цього на картці може бути фотокартка власника і його підпис.

Проаналізувавши літературні джерела в галузі дослідження систем платіжних карток, банківських операцій на картковому ринку, визначення економічної ефективності цих операцій та методики аналізу банківської діяльності, закладено основу для оцінки економічної ефективності банківських операцій з використанням платіжних карток. . За результатами проведеного аналізу з'ясовано сутність пристрою понять, зокрема термінів «система платіжних карток», «система банківських платіжних карток», «процес роботи системи платіжних карток» тощо. З урахуванням технічного інструментарію карткового ринку та особливостей роботи банків у платіжній системі. Цей термін може представити операції з платіжними картками та ефективність їх здійснення як об'єкти аналітичного дослідження.[2]

Ефективність операцій з платіжними картками – це відносний прояв ефекту від операцій з платіжними картками, який пов'язаний зі здатністю банків формулювати власні цілі з урахуванням зовнішніх і внутрішніх умов функціонування та забезпечувати їх реалізацію шляхом використання засобів соціалізації, інструмент орієнтації для визначення співвідношення витрат і результатів

Результати різних методів аналізу ефективності роботи банків із використанням платіжних карт підтверджують, що картки, як фінансовий продукт, мають характеристики та функції майже всіх роздрібних послуг, які пропонують банки. Загалом бізнес із платіжними картками потребує значних інвестицій, розмір яких залежить від безпосередньої емісії карток, засобів обробки інформації, технічної та технологічної інфраструктури, рентабельних методів контролю обладнання та операцій. По суті, цей вид бізнесу потребує найбільших інвестицій з усіх сфер банківської діяльності. Впровадження в практику запропонованого методу аналізу та організації обґрунтованості операцій з банківськими платіжними картками не є одноразовим процесом, його необхідно впроваджувати поступово в загальному контексті вдосконалення методу аналізу та організаційних засад формування аналізу. основи банківської діяльності та економічної науки.

Список використаних джерел

1. О. С. Кушнерьов, Т. В. Доценко. Платіжні системи. Конспект лекцій – Суми : Сумський державний університет, 2020. 268 с.

2. Пасічник І.В., Вязовий С. М., Лозовий С.В. Новітні форми безготівкових розрахунків у контексті підвищення конкурентоспроможності банків. Електронний науково практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2021. № 37. с.637–642

3. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. № 16

Кисельова Анастасія

Черкаський фаховий коледж харчових технологій та бізнесу

Душейко Олександра Сергіївна, викладач
товарознавчих дисциплін, викладач – спеціаліст.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ: ЯК НЕ ПІДДАТИСЯ МАНІПУЛЯЦІЯМ?

1. Медіаграмотність і її складові

Усі добре знають, що таке звичайна грамотність. Найпростіше — здатність читати й писати. Наступний рівень грамотності — функціональна грамотність. Це коли ми не просто вміємо читати й писати, а й використовуємо набуті навички на практиці в різних ситуаціях у реальному житті для порозуміння між людьми, розвитку себе та своєї спільноти.

Медіаграмотність — розширення цих здатностей, що дозволяє «відфільтрувати» корисну й перевірену інформацію в потоці численних повідомлень, новин тощо. Це вміння критично важливе. Адже нині ми живемо в ситуації «перевантаження інформації». Що ж визначає рівень нашої медіаграмотності? З яких складових вона формується?

Медіаграмотність — це насамперед розуміння того, як працюють медіа, і усвідомлення, що вони формують суспільну думку. За даними дослідження Детектор медіа від 2021 року, наприклад, 25 відсотків українців були переконані, що медіа на них жодним чином не впливають. Тобто, аж чверть опитаних не усвідомлювали, що все, що вони читають в інтернеті чи дивляться по телебаченню, прямо чи опосередковано формує їхній світогляд.

Утім, медіаграмотність не обмежується одним лише усвідомленням впливу медіа та розумінням процесів створення контенту. Друга значна складова медіаграмотності — це вміння оцінювати повідомлення, використовуючи як цифрові навички та інструменти для перевірки фактів, так і своє критичне мислення. І

третій важливий компонент медіаграмотності — це відповідальне створення та поширення контенту. Простіше кажучи, це про вміння грамотно комунікувати свої думки й передбачати наслідки такої комунікації.

2. Рівень медіа грамотності в Україні та світі

Наскільки ж медіаграмотні українці?

У березні 2021 року ГО «Детектор медіа» провела комплексне дослідження «Індекс медіаграмотності українців». Його результати показали, що медіаграмотність 15% українців низька й лише у 8% вона висока. Решта українців має середній рівень. Дослідження зокрема виявило, що на медіаграмотність людини впливає низка чинників — стать, вік, доходи та рівень освіти.

Чи перевіряють українці спожиту інформацію?

Дослідження за 2021 рік показало, що аж 42% українців ніколи цього не роблять. Перевіряє медіаконтент лише чверть аудиторії (24%). Кожен четвертий (25%) схильний довіряти новині, якщо вона не суперечить його уявленням і скидається на правду.

Що ж змінилося з початку війни?

Війна росії проти України дещо покращила розуміння проблем маніпулятивного контенту серед українців. Медіаграмотність виявилася безпосередньо дотичною до нашої безпеки, тому попит на тему зріс.

Тож попит на медіаграмотність в українського суспільства є.

2021 року Міністерство культури та інформаційної політики заснувало національний проєкт із медіаграмотності «Фільтр». Одна з цілей «Фільтра» — є об'єднання зусиль медіа, громадських організацій, уряду та міжнародних партнерів для того, щоб розвивати медіаграмотність українського суспільства.

Окрім того, усі українці можуть узяти на себе відповідальність за боротьбу з дезінформацією. Від 24 лютого кожен із нас бере участь в інформаційній війні.

Перемогти в ній можна тільки з критичним підходом до оцінки інформації та вмінням мудро нею розпоряджатися.

Бути медіаграмотним українцем — означає повсякчас ухвалювати мудрі рішення на користь своєї держави.

3. Способи перевірки й розвитку своєї медіаграмотності

Чи вважаєте ви себе медіаграмотним чи медіаграмотною?

Якщо ваша відповідь «ні», — це вже добре. Першим кроком до розвитку критичного мислення може стати саме ваша невпевненість у своєму рівні медіаграмотності.

Якщо ж ваша відповідь «так» і ви вважаєте себе вже достатньо медіаграмотною людиною, нагадаю, що цю навичку потрібно постійно тренувати, аби відповідати новим викликам часу.

Національний проєкт із медіаграмотності «Фільтр» зібрав на своїй платформі тести та ігри, що допоможуть вам безкоштовно перевірити свою медіаграмотність. Завдяки їм можна розібратися, які навички потребують удосконалення. Але відверто кажучи, у нашому мінливому світі хороші результати тестів — це не показник, що так буде надалі. Варто готуватися до навчання й удосконалення, що триватиме все життя.

Є декілька щоденних практик, що дозволять вам тримати свою медіаграмотність у тонусі.

По-перше, контролюйте свої емоції.

Другий крок до розвитку медіаграмотності — вчіться емпатії.

Третя порада для того, щоб тримати свою медіаграмотність у тонусі, — виходьте зі своїх «інформаційних бульбашок».

Ще одна важлива техніка — ставте запитання.

4. Як розвинути стійкість до переконання. Теорія інокуляції

У час війни в соцмережах із неймовірною швидкістю поширюється безліч фейків — аби викликати в людей сильні емоції, страх або гнів. Це, звісно, допомагає фейкам «віруситися» швидше: на емоціях ми дужче схильні робити репости й коментувати. Це додає фейковому допису активності й популярності.

Спростування фейків, на жаль, не так блискавично вірусяться й часто взагалі й не потрапляють у поле зору людей, які найбільше схильні піддаватися маніпуляціям. Це доведено під час численних досліджень. Більше того, повторюючи фейк у контексті спростування, ми навіть ризикуємо вкорінити пам'ять про нього.

Що ж тоді робити? Діяти превентивно!

Деякі вчені переконані, що від фейків можна вакцинуватися. Не буквально, звісно. А розвиваючи своє критичне мислення й ознайомлюючись із тактиками пропаганди та маніпуляцій. В академічному світі є навіть така теорія — теорія інокуляції, згідно з якою боротися з дезінформацією треба на випередження.

Методом для ефективної «вакцинації» від дезінформації є, так званий «pre-bunking», тобто попереднє спростування.

Що це означає? Замість того, щоб чекати, поки неправдива інформація пошириться, а потім ретельно перевіряти факти й розвінчувати її, — варто завдати превентивний удар. Тобто, пояснити

суспільству, де, як і в яких контекстах можуть відбуватися маніпуляції. Таким чином, вивчаючи ці техніки й методи, люди вибудовуватимуть поведінкову резистентність до майбутніх спроб дезінформаторів увести їх в оману. «Вакцинувати» суспільство від фейків можна різними шляхами — поширюючи освітні матеріали у вигляді коротких роликів, аналітичних статей, в ігрових форматах і навіть через гумор. Pre-bunking використовував і український уряд, коли на початку війни попереджав, що ворог готує хакерські атаки на медіа та дідфейки з президентом. Врешті це справді сталося, та наслідки від таких вкидів були не катастрофічними. Суспільство виявилось до них готовим і обізнаним.

Тільки спільними зусиллями, усвідомлюючи рівень відповідальності кожного з нас — ми відбудуємо країну, за яку наші воїни нині віддають найцінніше, і створимо здоровий інфопростір України.

Список використаних джерел

1. <https://msu.edu.ua/library/mediahramotnist-korysni-materialy/>
2. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA101+2018_T3/about
3. <https://www.youtube.com/watch?v=8Puq1OqwXYg>

Кіричук Ірина

Відокремлений структурний підрозділ

«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права

Волинського національного університету імені

Лесі Українки»

Науковий керівник: Півнюк Майя, викладач фінансів

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Провідною складовою системи публічних доходів є податкова система.

На сьогоднішній день іноземні інвестори орієнтуються на один із найважливіших аспектів для ведення бізнесу в Україні — це оподаткування, попри умови та економічну ситуацію в країні.

Також в Україні, крім загальної системи оподаткування, яка передбачає сплату всіх податків та зборів, які були визначені законодавством, є спрощена система оподаткування, призначена на розвиток малого та середнього бізнесу [2].

Визначення податкової системи прирівнюється до твердження системи оподаткування, а податкова система аналізується, як сукупність податків та інших обов'язкових платежів.

Під терміном податкова система слід розглядати взаємопов'язану сукупність чинних та суттєвих умов оподаткування у конкретний момент у конкретній державі.

Елементами податкової системи в цьому випадку є:

- система всіх податкових платежів;
- система принципів оподаткування;
- система податкового законодавства;
- правовий механізм податку;
- система податкових органів, їх права, обов'язки, відповідальність;
- порядок, форми й методи встановлення, зміни та скасування податків;
- закріплення правового механізму податку по кожному податковому платежу;
- форми й методи податкового контролю;
- права, обов'язки, відповідальність, способи захисту прав і законних інтересів платників податків та інших учасників податкових правовідносин тощо [1].

Принципи (від лат. *princīpium* – основа, першопочаток) – це головні й керівні ідеї, провідні положення, фундаментальні начала певної сфери. Принципами оподаткування варто вважати базові плани та положення, які знаходяться в основі податкової сфери [1].

Економічні принципи оподаткування були сформульовані класиком політичної економії А. Смітом у 1776 р. [1].

Суть цих принципів зводиться до наступного:

- кожен громадян повиннен сплачувати податки відповідно до своїх; можливостей і доходів;
- будь який податок має бути відомий та чітко визначений для всіх;
- податок мусить сплачуватися в зручний час і спосіб;
- система мобілізації податку будується так, щоб мінімізувати витрати держави.

Щодо законодавчого закріплення принципів оподаткування в Україні, то відповідно до положень статті 3 Податкового кодексу України принципами побудови системи оподаткування в Україні є:

- стимулювання науково-технічного прогресу;

- стимулювання підприємницької виробничої діяльності та інвестиційної активності;
- обов'язковість;
- рівнозначність і пропорційність;
- рівність;
- соціальна справедливість;
- стабільність;
- економічна обґрунтованість;
- рівномірність сплати;
- компетенція;
- єдиний підхід;
- доступність [1].

Отже, система оподаткування – це важливий атрибут діяльності держави. Будь яка держава формує власну систему оподаткування з врахуванням досвіду інших країн, розвитку ринкових відносин, економічного стану, необхідність вирішення реальних економічних і соціальних завдань, особистих національних особливостей [3].

Список використаних джерел

1. Податкова система України. Основи Галузевої Економіки і Підприємництва. URL: http://cpto.dp.ua/public_html/posibnyky/posibnyk/page16.html.
2. Податкова Система України: Податок На Прибуток і Спрощена Система Оподаткування. URL: <https://dlf.ua/ua/podatкова-sistema-ukrayini-podatok-na-pributok-i-sproshhena-sistema-opodatkuvannya/>.
3. Податкова Система України, Її Недоліки Та Шляхи Реформування. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/6433/3/42-47.pdf>.

Кіричук Ірина

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Денисюк Наталія Володимирівна, викладач вищої категорії, старший викладач

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогоднішній день кожна компанія, яка займається виробництвом, повинна розуміти та вміти ліквідувати всі негативні наслідки своєї діяльності. Для вирішення таких проблем потрібно вводити екологічний облік.

Екологічний облік – це система, яка може використовуватися для виявлення, організації, регулювання і відображення даних та інформації про стан навколишнього середовища в натуральних та вартісних показниках [1].

Екологічні витрати – всі витрати, пов'язані зі здійсненням екологічної діяльності підприємств [3].

Ключовим завданням обліку екологічних витрат є збір та подання актуальної і достовірної інформації про екологічні витрати для здійснення результативного управління екологічної діяльності підприємства, метою якого є збереження природних ресурсів.

Л.М. Пелиньо, вважає, що існує низка перешкод, які заважають національним підприємствам вводити в дію екологічний облік:

- після проведення витрат здійснюється їх вирахування з суми оподаткованого податком доходу. Внаслідок цієї операції у підприємств немає стимулу враховувати зобов'язання, в тому числі екологічні;

- підприємства відтермінують вживання заходів котрі можуть спричинити зменшення прибутків, в зв'язку з тим, що інвестори пильно слідкують за величиною прибутку виходячи з однієї акції;

- виникають надмірні труднощі у виділенні із загальних витрат на природоохоронні заходи;

- відсутність чітких рекомендацій щодо надання інформації про природоохоронну діяльність та організацію екологічного обліку на підприємствах [2, с. 70–75].

Виділяють чотири основні напрями розвитку екологічного обліку:

- фінансовий облік;
- управлінський облік (облік виробничих витрат);
- облік потоку основних засобів;
- екологічна звітність [3, с. 109-120].

Доцільна організація ведення обліку екологічних витрат дасть можливість промисловим організаціям в повному обсязі врахувати екологічні аспекти діяльності. Це надасть можливість вчасно розпізнати ризики виникнення надмірного людського впливу на довкілля, завчасно вживати запобіжних заходів, визначаючи екологічність напрямків розвитку підприємства [4].

Екологічний облік стане ефективним інструментом природоохоронної діяльності на підприємстві, лише за умови, що він стане частиною загальної системи бухгалтерського обліку.

Отже, на сьогоднішній день впровадження екологічного обліку є важливою складовою підприємницької діяльності. Оскільки він запобігає виникненню нових екологічних катастроф.

Список використаних джерел

1. Екологічний облік: об'єкти, методи та звітність | Соціальна економіка. URL: <https://cutt.ly/i29C2eD> (дата звернення: 17.01.2023).
2. Пелиньо Л. М. Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення. 2008. С. 70–75.
3. Замула І. В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки : монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 440 с.
4. Совик М.І. Необхідність упровадження обліку екологічних витрат в умовах здійснення економічної згідно з концепцією сталого розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 19. Частина 3. 2018. С. 61–64.

Колеснікова Анастасія

студентка групи ПТБ(мс)з-31

Луцький національний технічний університет,

Науковий керівник: Речун О. Ю. к. е. н.,

доц. каф. товарознавства та експертизи в митній справі

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Митна справа – це критично важливий механізм забезпечення розвитку зовнішньоекономічних відносин країни, що передбачає захист прав та інтересів усіх учасників міжнародної діяльності. Реалізація митної справи в Україні є недосконалою, про що свідчить високий рівень корумпованості, тінізації економіки, контрабанди, порушення митних та податкових правил тощо. Саме тому, виникає необхідність дослідження, порівняння та пошуку перспектив імплементації зарубіжного досвіду реалізації митної справи в Україні, що і обумовлює актуальність обраної теми.

Дослідження теми міжнародного досвіду реалізації митної відображається в працях вітчизняних вчених: А. Макаренка [1], Л. Івашової, Л. Кийди [2], В. Зосімова [3] та ін.

На реалізацію митної справи в українській державі суттєво впливає: географічне розташування; низький інноваційний розвиток митних органів; високий рівень контрабанди та корупції; порушення митних правил; складність організаційної структури митних органів; недосконалість чинного митного законодавства в Україні; кадрові проблеми [1;2;3].

Усі вищезгадані проблеми спричиняють нестабільну діяльність митної служби України. Це так само впливає на розмір надходжень до державної казни, спричиняє високий рівень тіньової економіки та ускладнення функціонування вітчизняних виробників. Саме тому, виникає необхідність пошуку та застосування успішних іноземних практик в сфері реалізації митної справи.

Для підвищення ефективності реалізації митної справи в Україні пропонуємо наступне: діджиталізацію митних процедур; спрощення митних процедур; застосування «американської» моделі для митного та прикордонного контролю.

Під напрямом діджиталізація митних процедур розуміється створення «Смарт-митниці», що допоможе забезпечувати

інноваційний ріст та підвищення ефективності діяльності митних органів. На «Смарт-митниці» буде використовуватись інтелектуальна система ризиків, єдиний портал для забезпечення необхідних дозвільних документів (надаватиметься 31 дозвільний документ), електронне декларування, здійснюватись контроль та управління над всіма ланцюгами поставок, постмитний контроль та постаудит, застосовуватись передові та високо технічні засоби митного контролю. Крім того, така митниця забезпечує обмін важливою інформацією з морськими лініями, авіалініями, NCTS – TIRepd, адміністрацією Державної прикордонної служби та Укрзалізницею. Таким чином, буде надаватись інформація щодо реєстру номера транспортного засобу, найменування товару та ваги [2].

Спрощення митних процедур допоможе підвищити ефективність діяльності митних органів, зменшення кількості правопорушень та рівня корупції. Це забезпечуються впровадженням Митного кодексу ЄС, який передбачає створення «єдиного вікна» на митниці (електронне подання необхідних документів), заснування інституту уповноважених економічних операторів (зменшення кількості митних процедур для надійних компаній), єдиний адміністративний документ (запровадження митних декларацій, які будуть відповідати документам ЄС), приєднання до Конвенції про єдиний режим транзиту (головною перевагою є те, що буде скасовано декларування експортних товарів на кордоні ЄС) [3].

Американська модель реалізації митної справи полягає об'єднанні прикордонних та митних служб в один орган, який підпорядковується Міністерству внутрішньої безпеки. Для України застосування цієї моделі допоможе спростити організаційну структуру митних та прикордонних органів, пришвидшити проходження митного та прикордонного контролю. Така інтеграція митних та прикордонних органів допоможе у реалізації принципу «Єдиного вікна», бо на митниці буде здійснюватись належний контроль та фіксація правопорушень і більше того, не будуть виникати перешкоди для бізнесу [1].

Отже, можна зробити висновок, що реалізація митної справи в Україні зараз є на низькому рівні, про це свідчить показник ефективності діяльності митниці розрахований міжнародним банком. Це обумовлено низкою проблем, які притаманні українській митниці: низькому рівню впровадження інновацій, контрабанді, корупції, порушеннях митних правил, складністю організаційної структури

тощо. Нині в Україні впроваджуються заходи щодо уніфікації митної справи під вимоги ЄС, проте вони є малоефективними і не приносять належного результату. Задля підвищення діяльності митних органів, було запропоновано діджиталізацію та спрощення митних процедур, а також застосування американської моделі митного та прикордонного контролю.

Список використаних джерел

1. Макаренко А. В. Митна реформа: пошук оптимальної концепції. LEX PORTUS. 2017. № 2 (4). С. 21-35.
2. Івашова Л. М., Кийда Л. І. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи. Публічне управління та митне адміністрування. 2019. № 3 (22). С. 218-231.
3. Спрощення митних процедур: огляд основних європейських нововведень. 2019. URL: <https://www.legalalliance.com.ua/publikacii/sprosenna-mitnih-procedur/>

Костеюк Ганна

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: Кадубець Дарія,
викладач вищої категорії

БАНКІВСЬКЕ(BANCASSURANCE) СТРАХУВАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

В економічній літературі має місце багато визначень поняття «банкострахування» (англ. Bancassurance), однак, цей термін досі не є звичним і зрозумілим для багатьох учасників фінансового ринку. Разом із тим, на практиці і страховики, і банкіри вже давно визначилися з перевагами цієї фінансової послуги.

Вперше в Україні bancassurance запровадив «Райффайзенбанк Україна» спільно з компанією «Інго-Україна» у 2005 році. Пізніше до цієї програми приєдналися страхові компанії «ПЗУ-Україна» та «АІГ Життя». Хоча страхові компанії готові запропонувати широкий спектр продуктів банківського страхування, в Україні стрімкого розвитку набули продукти, характерні для співпраці між банківськими установами і страховиками у сфері обов'язкового і умовно-обов'язкового страхування. Специфіка розвитку bancassurance

в Україні викликана непоширеністю страхування, недосконалістю законодавства, недовірою клієнтів до страхових компаній, непрозорістю страхових послуг, а також неконкурентними діями з боку банків і страхових компаній.

Банкострахування – це юридично оформлена угода між банком і страховою компанією щодо задоволення потреб споживачів у страховому захисті (банківському обслуговування) через банківські (страхові) канали збуту[1]. Bancassurance є сучасним непрямим каналом збуту і в своїй найпростішій формі являє собою продаж страхових продуктів через канали збуту банків. Він є способом економічно ефективного збуту страхових та пенсійних продуктів шляхом проникнення на різні ринки. Для збуту складних різноманітних фінансових послуг, які об'єднують в собі банківські та страхові послуги, використовують різні організаційні форми для фінансових інститутів. Ця форма залежить як від встановлених цілей установи, так і від нормативно-правової бази країни, в якій функціонує фінансова установа.

Серед найважливіших особливостей розвитку банкострахування в Україні варто виділити суттєву банкоцентричну модель ринку фінансових послуг, низьку фінансову інклюзивність населення та відсутність досвіду побудови довгострокових партнерських відносин, як банків зі страховими компаніями, так і фінансових інститутів зі своїми клієнтами[2].

Під час проведення компаративного аналізу продуктів банкострахування, що наразі пропонуються на ринку фінансових послуг в Україні, ми виділили сильну стандартизованість та недиференційованість страхових продуктів, що не відповідають ані потребам споживачів, ані вимогам ринку.

Зважаючи на результати дослідження психологічних чинників, задля успішної діяльності як банк, так і страхова компанія, повинні проводити активну інформаційну та маркетингову політику для підвищення рівня впізнаваності свого бренду, адже він суттєво впливає на рівень довіри потенційних споживачів.

Страхування ризиків банками є одним з методів забезпечення фінансової стабільності і має бути обов'язковим компонентом захисту від невизначеної ситуації на ринку і впливу непередбачених факторів. Міжнародний досвід свідчить про те, що страхування банківських ризиків забезпечує банкам надійну репутацію, довіру з

боку вкладників і партнерів, а тому і взагалі ефективну діяльність, фінансову стійкість.

Стосовно технологічного розвитку, Україна стрімко розвивається у фінтех галузі, але всі розробки направлені здебільшого на сферу розрахунків, а сфера Bancassurance оминається вітчизняними стартапами. З огляду на зарубіжний досвід, технологічні рішення у сфері оптимізації взаємодії банків та страхових компаній стосовно аналізу клієнтів, обміну інформацією та інших форм, можуть та вже є дуже прибутковими та популярними серед зарубіжних фінансових установ[3].

Отже, Bancassurance є надзвичайно перспективним каналом продажу для страхових компаній, який заслуговує на увагу та подальше впровадження на українському фінансовому ринку, хоча і передбачає низку попередніх покращень.

Список використаних джерел

1. Борисюк О. В. Тенденції банкострахування в умовах нестабільності розвитку фінансового ринку України. Молодий вчений. № 1 (65) січень, 2022 р. с.428-432.
2. Садура О.Б., Агрес О.В. Bancassurance як цінний інструмент фінансового ринку.//Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми економіки та управління». Т. 4, № 1, 2020.с.56
3. Офіційний сайт Національного банку України <https://bank.gov.ua>

Котельчук Софія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Технічний фаховий коледж Луцького
національного технічного університету»*

Науковий керівник: Динько Інна,
*викладач економічних дисциплін, кандидат
економічних наук*

МОТИВАЦІЯ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Для будь-якої організації, установи тощо, важливо, аби їхні працівники були зацікавлені своєю роботою. Не секрет, що лише невелика частина спеціалістів працює стабільно, інші потребують заохочень. Дії щодо стимулювання робітників до праці – це процес мотивації. [1]

Мотивація – спонукання людей до праці, який передбачає використання мотивів поведінки людини для досягнення особистих

цілей або цілей організації. Поведінка людини визначається мотивами.

Мотив – це внутрішня спонукальна сила, яка примушує людину до здійснення певних дій або вести себе певним чином. [2]

Для чого потрібна мотивація? В першу чергу, вона сприяє виконанню поставлених цілей на підприємстві, зацікавлює робітників краще виконувати свою роботу. А ще, мотивація, – це один з факторів, який бере участь у створенні людських взаємостосунків у колективі. [3]

Мотиви, які формуються під дією багатьох зовнішніх і внутрішніх, суб'єктивних і об'єктивних факторів, починають діяти під впливом стимулів. Стимул – це зовнішня причина, яка спонукає людину діяти для досягнення поставленої мети. За змістом стимули можуть бути економічними і неекономічними. Економічні надають можливість отримувати матеріальні вигоди, які підвищують добробут. Неекономічні спрямовані на створення гідних умов для спілкування, створення власної корпоративної культури тощо. [2]

Мотивація визначається як функція керівництва, завданням якої є створення у робітників стимулів до праці з повною віддачею.

Чим заохочують працівників до якісного виконання своїх обов'язків? Найпоширенішими критеріями впливу є:

1. Пряма мотивація, яка у свою чергу поділяється на:

Матеріальну – всі фінансові стимули, які використовує підприємство. Бонуси, премії, надбавки, соціальний пакет та інші види доплат формують мотивацію досягнень. Також можливе застосування штрафів, які спонукають уникати невдач. Проте, насамперед, рекомендовано формувати в колективі бажання отримати винагороду, а не страх отримати лише певну частину заробітної плати.

Нематеріальну – впровадження комфортних умов праці для робітника, гнучкого графіку, зручних засобів праці.

2. Непряма мотивація – не стосується однієї особи конкретно. Це робота над всім колективом, створення заходів, подій, що дозволяють відчувати себе його частиною, це формування відчуття єдності у співробітників. [1]

Отже, щоб працівники виконували свою роботу якнайкраще, необхідно створювати відповідні для цього умови. Інтерес керівника до працівника, допомога, в деяких випадках коректні зауваження, та

інші форми впливу стимулюють до кращого виконання своїх обов'язків.

Список використаних джерел

1. Мотивація персоналу: додайте бізнесу ефективності. Освітній хаб міста Києва. URL: <https://eduhub.in.ua/news/motivaciya-personalu-dodayte-biznesu-efektivnosti>.
2. Рульєв В.А. Менеджмент: навч. посібник / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич. К.: Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
3. Моргулець О.Б. Менеджмент у сфері послуг. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 384 с.

Ліпич Сергій

*Відокремлений структурний підрозділ
«Любешівський технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного
університету»*

Науковий керівник: Матюк Людмила,
викладач вищої категорії

ПОРІВНЯННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Податки – це практично весь державний бюджет будь-якої країни. За допомогою податків, які сплачують підприємці та пересічні громадяни держава може профінансувати всі необхідні державні та суспільні потреби, а саме:

- будівництво та ремонт доріг;
- медичну сферу;
- соціальні виплати, пенсії;
- освіти і науку та ін.

В різних країнах податкова система по різному працює, тому що в одних країнах які розвинені створюються усі умови для того щоб збільшити кількість підприємців і зробити не велике податкове навантаження, а в країнах які розвиваються не завжди так виходить зробити, тому що державний бюджет треба наповнювати грошима, а через відносно невелику кількість великих компаній все податкове навантаження беруть на себе малі та середні підприємства, що створює для них не абиякі труднощі.[1]

Україна на жаль відноситься до країн які розвиваються і навіть через 31 рік своєї незалежності немає чіткого податкового

законодавства, тому що до існуючих законів постійно вносять доповнення і через це немає стабільної податкової системи. Звичайно для ФОПів 1-4 груп надаються певні зменшення податкового навантаження і це трішки полегшує ведення підприємницької діяльності. Велика кількість підприємців України сплачують податки на загальній системі оподаткування.[1]

Податки, які діють в Україні:

- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – 18%;
- військовий збір (ВЗ) – 1,5%;
- єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – 22%;
- податок на додану вартість (ПДВ) – 20%;
- екологічний податок.[1]

Для деяких видів діяльності кількість податків збільшується. Перевагою українського податкового законодавства для підприємців загальної системи оподаткування є те, що зі збільшенням доходу податок залишається незмінним, хоч країни Європи податкову ставку збільшують зі збільшенням доходу.

Що стосується країн Європи, то тут податкове законодавство в кожній країні відрізняється. Найбільш прийнятними розмірами податків є в: Естонії, Польщі, Литві, Латвії, Словаччині, Чехії, Угорщині.[2]

Розглянемо податкову систему Польщі.

Польща – це країна, яка увійшла до складу ЄС і тому податкову систему модернізовано під європейські стандарти. Там створено оптимальні умови для збільшення кількості підприємців.[2]

В податковому законодавстві Польщі розрізняють:

- прямі податки;
- непрямі податки;
- податки на окремі операції.

Податки які сплачує підприємець в Польщі:

- ПДВ – 23%;
- ПДФО – від 18% до 32%;
- пенсійний внесок – 9,76% від заробітної плати працівника;
- страховий внесок у зв'язку з інвалідністю – 6,5% від заробітної плати працівника;
- страховий внесок від нещасного випадку – від 0,40% до 3,60 %. [3]

Викладені вище податкові відсотки можуть змінюватися в залежності від діяльності підприємства і суми річного обороту коштів. Недоліком такої системи є те, що чим більше розвивається

підприємство тим більше накладається податків на нього, але в цьому є вигода для держави, адже, збільшується кількість грошей для державного бюджету.

Українська податкова система – це система, яка в Європі знаходиться на середньому рівні. Є країни в Європі, які дають для своїх підприємців ще більше податкове навантаження, такою країною є Швеція. Стосовно країн Європи, то податки там різняться, в одних країнах вони більші в інших менші. В багатьох країнах Європи в тому числі і ЄС податкова система так працює щоб зменшити або й взагалі звести до нуля податки для підприємців початківців, а для розвинених фірм збільшити відсоток певних податків. Тому наша країна в плані податків, які є на даний час може конкурувати із країнами Європи, але все ж таки модернізувати податкову систему необхідно й надалі, щоб повністю відповідати країнам ЄС.

Список використаних джерел:

1. <https://buhplatforma.com.ua/article/7066-fop-na-zagalny-sistem-opodatkovannya>
2. <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-naibolee-vygodnye-s-tochki-zreniya-nalogov-strany-evropy>
3. <http://www.findbiz-pl.com/opodatkovannia/>

Микитин Іванна

Гр. БО-65-III ІФФКТБ

Науковий керівник: Коржев І.В.,

викладач циклової комісії обліково-економічних дисциплін

ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Держава у пошуках нової форми організації виробництва, шляхи підвищення розвитку економіки та зменшення податкового тягара, що лягає на плечі підприємств під час воєнного стану. Тому для покращення стану малого бізнесу було запровадження спрощену систему оподаткування. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що передбачає їх заміну на сплату єдиного податку, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Аналізуючи розвиток малого бізнесу за останні три роки можна підсумувати, що в поточному році незважаючи на війну, завдяки

внутрішньо переміщеним особам малий бізнес став інтенсивніше розвиватися. На даний момент в Україні працює 1,9 млн. ФОПів, це значно більше, ніж в попередніх роках під час пандемії COVID-19. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну спостерігається значне зростання малих підприємств. Зареєстровано майже 150 тисяч нових бізнесів, з яких 132 тисяч – фізичні особи-підприємці, та понад 14 тисяч – юридичні особи. [1]

В останні роки в Україні відбуваються зміни в регулюванні бухгалтерського обліку в малому бізнесі, зокрема із змінами до Податкового кодексу України і до інших законодавчих актів були скоректовані правила сплати податків у воєнний час. 1 квітня 2022 року Верховна Рада прийняла законопроект щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану, який передбачає:

1) для платників платників єдиного податку третьої групи (2%) не застосовується обмеження щодо обсягу доходу на рік;

2) додано можливість перебування на цій системі оподаткування суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з роздрібною торгівлі підакцизними товарами, з видобування підземних та поверхневих вод та надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення;

3) врегульовано наслідки з оподаткування податком на прибуток підприємств при переході платників податків із загальної системи оподаткування на спрощену із застосуванням ставки 2% і навпаки. [2]

Уряд схвалив законопроект про скасування спрощеної системи за ставкою 2% який увійде у дію з 01 липня 2023 року. [3]

Можливість для ФОП та юридичних осіб обрати спрощену систему оподаткування при граничному розмірі календарного доходу не більше 10 мільярдів гривень на рік.

Окрім обсягу доходу, суб'єкти господарювання мають відповідати таким вимогам:

1) є резидентом України;

2) не здійснюють діяльність з організації, проведення азартних ігор, парі, лотерей; обміну іноземної валюти; експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів; видобуток, реалізацію корисних копалин;

3) не є фінансовою установою або реєстратором цінних паперів;

4) не є представництвом чи відокремленим підрозділом юридичної особи, яка не є платником єдиного податку. [2]

Не менш важливими і позитивними наслідками спрощеної системи оподаткування є те, що вона:

- забезпечила динамічний розвиток малого підприємництва та стабільні надходження до бюджету;
- дозволяє підприємцям легально працювати;
- дає можливість започаткувати власну справу без додаткової спеціальної економічної та бухгалтерської освіти;
- особливим механізмом державної політики сприяння розвитку малого підприємництва було запровадження саме спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва яка стала справжнім спасінням малого бізнесу від доволі на загальній системі оподаткування.

Підсумовуючи усе вищевикладене, можна зробити висновок, що нові правила застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності є позитивним кроком для розвитку малих суб'єктів підприємницької діяльності. Та на мою думку, дані зміни призведуть до збільшення кількості малих підприємців та позитивно вплине на розвиток малого та середнього бізнесу в галузі соціально-побутового обслуговування, торгівлі.

Список використаних джерел

1. <https://opendatabot.ua/analytics/brave-business-in-war>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. <https://www.ukr.net/news/details/economics/95450749.html>

Омелянюк Ангеліна

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Трофимчук Наталія,
*викладач економічних дисциплін вищої
категорії, викладач-методист*

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ МОТИВАЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ ПЕРСОНАЛУ

Задля прибуткового розвитку будь-якого підприємства необхідна відповідна та правильно організована його робота. Одним зі складових аспектів такої організації є стимулювання працівників підприємства, оскільки саме від їхньої зацікавленості та сумлінної праці залежать результати роботи. Під стимулюванням праці розуміється управлінська діяльність, яка забезпечує процес

спонукання себе та інших працівників до дій, спрямованих на досягнення власних цілей чи цілей організації.

Мотивація – це емоційний стан і втратити його дуже легко. Тому керівники мають постійно пам'ятати про це та підживлювати мотивацію співробітників, якщо вона починає знижуватися [1].

Стимулювання потрібне для ефективного виконання робіт і реалізації управлінських рішень. Стимулювання на пряму взаємопов'язане з мотивацією працівників. Варто також зазначити, що мотиви різних категорій працівників підприємства можуть кардинально відрізнятися. Також доцільним є стимулювання як штатних, так і позаштатних працівників. Найкращим стимулом для працівників усіх рівнів є різні види винагород.

Основні винагороди для стимулювання ефективної роботи штатних працівників можна поділяти на:

1) внутрішні: самостійність у роботі; участь у прийнятті рішень; більша відповідальність; можливості професійного зростання; цікавіша робота; різноманітність діяльності;

2) зовнішні: прямі виплати (заробітна плата; участь у прибутку; дивіденди з акцій; виплата за понаднормову працю; премії; оплата за працю у вихідні дні); непрямі виплати (наявність програм соціального захисту; оплата фірмою харчування; оплата неробочого часу; безплатний дитячий садок; врахування послуг та випадкових доходів); нефінансові компенсації (назва посади; візитна картка; надання особистого секретаря; індивідуальний режим роботи; престижний кабінет; перевага під час розподілу роботи; можливості навчання; визначене місце для паркування автомобіля) [2].

Для стимулювання персоналу корисними можуть бути наступні дії: регулярне оцінювання якості виконаної роботи, обов'язкове наголошування на досягнутих успіхах; фіксування етапних моментів у досягненнях персоналу (закінчення проекту, річниця організації тощо); проведення загальних зборів організації, на яких необхідно обговорювати місії, цілі, завдання організації, залучати до обговорення усіх працівників, незалежно від терміну роботи та посади на підприємстві; оплата робочих днів, коли персонал проходить навчання, або разом бере участь у запланованих заходах [3].

Перелічені внутрішні та зовнішні винагороди можна з успіхом застосовувати для стимулювання сумісників: що менше сумісники будуть відчувати різницю у ставленні керівництва до штатних працівників і ставленні до себе, то краще і впевненіше почуватимуться в організації, отже, більшої віддачі від них можна очікувати.

Важливим також є врахування індивідуальних особливостей працівників (вік, стать, темперамент, належність до різних етнічних груп, релігійних конфесій, характер, фізичні можливості, здібності тощо).

Не менш важливою проблемою для організації є вирішення гендерних питань в оплаті праці та пільгах. Безперечно, премії, зарплата, заохочення мають бути однаковими для жінок і чоловіків. Однак жінкам необхідно забезпечити певні додаткові пільги: виділення коштів для придбання «представницького одягу»; надання оплачуваної відпустки на народження та догляд за дітьми; надання можливості працювати неповний робочий день; надання можливості працювати вдома; надання можливості отримання відпустки влітку; створення гнучкого графіка роботи; забезпечення збільшеної обідньої перерви (щоб забрати дітей зі школи, нагодувати їх тощо).

Вищевказані та інші пільги можуть бути додатковими (інколи і найважливішими) стимулами для заохочування працівниць до ефективної роботи в організації чи підприємстві.

Отже, різні категорії працівників мають певні відмінності за багатьма параметрами, проте вплив стимулювання на працівників різних категорій, безперечно, однаковий. Найбільш дієвими стимулами є індивідуально підібрані стимули, які сприяють та актуалізують індивідуальну мотивацію.

Методи стимулювання персоналу можуть бути найрізноманітнішими й залежать від пропрацьованості системи стимулювання на підприємстві, загальної системи керування й особливостей діяльності самого підприємства. Та розглядаючи таке питання, як ефективне використання мотивації в менеджменті персоналу, можна зробити висновки, що під впливом сучасних методів мотивації в провідних фірмах нині склалася нова філософія менеджменту персоналу, де знайшли відображення як традиційні, так і нетрадиційні підходи щодо впливу на поведінку людей.

Список використаних джерел

1. Власенко М. О., Швайка А. О. Сучасні методи мотивації персоналу. URL:https://www.confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/2_vlasenko.htm (дата звернення: 20.01.2023).
2. Поліщук П. В. Матеріальне стимулювання як основа ефективного управління підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. №2. С. 85-87.
3. Дороніна М. С. Соціально-економічний механізм мотивації трудової поведінки. Економіка розвитку. №2. 2006. С. 18-22.

Остапюк Світлана

Відокремлений структурний підрозділ

*«Фаховий коледж технологій бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Півнюк Майя,

викладач фінансів

ФУНКЦІЇ ФІНАНСІВ

Сутність фінансів детально проявляється в їх функціях. Призначенням фінансів є виконання двох основних їх функцій – розподільної та контрольної, які виконуються одночасно. Кожна фінансова операція передбачає розподіл національного доходу, суспільного продукту та контролю за процесом розподілу.

Під час розподілу національного доходу, коли утворюються основні, первинні доходи, проявляється розподільна функція. Сума цих доходів і буде дорівнювати національному доходу. Процес формування основного доходу відбувається під час розподілу національного доходу між учасниками матеріального виробництва. Доходи поділяються на 2 групи: 1 група – заробітна плата працівників, службовців, доходи селян та фермерів, які беруть участь у сфері матеріального виробництва; 2 група – доходи підприємств у галузі матеріального виробництва.

Проте первинних доходів недостатньо для створення необхідної кількості державних коштів для розвитку ключових сфер національної економіки таких як задоволення матеріальних і культурних потреб населення та забезпечення обороноздатності держави. Для цього і потрібен подальший розподіл та перерозподіл національного доходу [1].

Метою перерозподілу є створення та використання централізованих фондів. За ступенем централізації вони діляться на відомчі, корпоративні, загальнодержавні та регіональні. Відомчі – це фонди, які створюють міністерства і відомства. Корпоративні фонди централізують у корпоративних об'єднаннях частини доходів структурних підрозділів. Загальнодержавні – включають бюджет держави та цільові фонди, а регіональні – це місцеві бюджети та позабюджетні фонди місцевого самоврядування.

У кінцевому результаті циклу перерозподілу, одна частка перерозподілених грошових ресурсів знову переходить у сферу

матеріального виробництва через механізм бюджетного фінансування, для того щоб розпочати новий цикл первинного розподілу та можливості наступного перерозподілу, а інша частина переходить у сферу споживання.

Наступною з основних функцій фінансів є контрольна функція. Її сутність полягає у контролі за розподілом ВВП у відповідні фонди та витрачанням їх за цільовим призначенням.

Під час переходу до ринкових відносин, метою контрольної функції є забезпечення активного розвитку приватного та суспільного виробництва, пришвидшення науково-технічного прогресу та різного роду покращення умов праці у всіх галузях народного господарства. Фінансовий контроль охоплює виробничу та невиробничу сфери та спрямований на покращення економічного стимулювання, раціонального та економного використання матеріальних, фінансових, трудових та природних ресурсів. Окрім того, контрольна функція фінансів забезпечує дотримання законодавства з фінансових питань та зобов'язань організацій та підприємств за податками та платежами.

Саме завдяки контрольній функції фінансів відбувається на належному рівні безперервний процес забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання і держави [2].

Список використаних джерел

1. Функції фінансів / Lib-Net.com. Електронна бібліотека онлайн Lib-Net.com. URL: http://lib-net.com/content/9387_Fynkcii_finansiv.html.
2. Дистанційне навчання ХНУМГ. URL: https://dl.kname.edu.ua/pluginfile.php/150995/mod_resource/content/1/Tema11/11.3.pdf.

Перфун Анна

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Денисюк Наталія Володимирівна, викладач вищої категорії, старший викладач

МОДЕРНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Розвиток інформаційних та комп'ютерних технологій, модернізація системи управління економічними процесами зумовлює трансформацію змісту теорії бухгалтерського обліку і облікових практик. Участь України в європейських інтеграційних процесах та чіткий пріоритет державної політики на повноправне членство у Європейському Союзі вимагають від суб'єктів господарювання всіх рівнів володіння глибокими і всебічними знаннями про нормативно-правове забезпечення та організацію електронного документообігу.

Цифровізація — це один із головних факторів зростання світової економіки в найближчі 5–10 років. Крім прямого підвищення продуктивності, яке отримують компанії від цифрових технологій, є ланцюг непрямих переваг цифровізації, як економія часу, створення нового попиту на нові товари й послуги, нова якість та цінність тощо.

Проте є досить багато проблем, які перешкоджають розвитку в Україні цифрових трендів та загальній трансформації української економіки в цифрову:

1) інституційні: низька включеність державних установ щодо реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства; невідповідність профільного законодавства глобальним викликам та можливостям (прогресивні розроблені законопроекти досі не стали законами); невідповідність національних, регіональних, галузевих стратегій та програм розвитку цифровим можливостям;

2) інфраструктурні: низький рівень покриття території країни цифровими інфраструктурами; відсутність окремих цифрових інфраструктур; нерівний доступ громадян до цифрових технологій та нових можливостей;

3) екосистемні: слабка державна політика щодо стимулів та заохочень розвитку інноваційної економіки; незрілий ринок

інвестиційного капіталу; застаріла система освіти, методик викладання, відсутність фокусу на STEM-освіту, soft skills та підприємницькі навички, недосконалі моделі трансферу технологій та закріплення знань та умінь; дефіцит висококваліфікованих кадрів для повноцінного розвитку цифрової економіки та цифровізації взагалі;

4) у сфері електронного уряду та урядування («держава у смартфоні»): низький рівень автоматизації та цифровізації державних послуг через слабку мотивацію урядових установ (немає повного розуміння потенційної вигоди від тотальної цифровізації) [1].

Робота бухгалтера побудована на сотнях повторюваних процесів, які виконуються з помилками та без інтересу. Вона забирає багато часу і стомлює співробітників. При використанні штучного інтелекту буде виконано ряд завдань, що мають рутинний повторюваний характер. Відповідно це надасть можливість підвищити якість інвентаризації, формування звітності для стратегічних цілей, аналіз змін цін постачальників, підвищення якості результатів аналізу неструктурованої інформації, що надходить з різних джерел та інше.

Цифровізація бухгалтерського обліку має на меті мінімізацію людського фактору в прийнятті рішень та вчасне надання якісної інформації про процеси. А отже, це дозволить суттєво скоротити час на виконання усіх операцій, забезпечить постійний доступ до даних та дозволить здійснити автоматичне коригування помилок

Досить обмеженими для застосування ІТ-інструментарію будуть оцінка та калькулювання. Бо такі питання вимагають власного судження бухгалтера або аудитора, тому і в майбутньому вони будуть вимагати пильної уваги. Проте аналітичний та технологічний ІТ-інструментарій нададуть можливість прискорити здійснення облікових процедур, прискорить документування та обробку окремих операцій, забезпечить оперативний внутрішній контроль.

ІТ-модернізація облікових процедур вирішує наступні завдання: збір, угруповання і впорядкування інформаційних потоків (бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу); швидкий доступ та видача інформації (обмін електронними даними – від первинних до звітних); скорочення інтервалу між отриманням інформації та її занесенням в базу даних; зниження ризиків виникнення помилок в обліку та в процесах прийняття рішень, що дозволяє підприємству уникати перекручення інформації в бухгалтерському обліку; інтеграція всіх рівнів обліку для створення єдиної інформаційної бази (розширена мова фінансової,

управлінської, податкової звітності різних сфер бізнесу); автоматичне формування звітів («хмарні технології» обчислення, облікові операції, що базуються на хмарах); забезпечення ефективного оперативного контролю (штучний інтелект, модернізація математичного моделювання сучасними інноваціями) [2].

Практика введення чогось нового потребує серйозних змін, не виняток і цифровізація у сфері бухгалтерського обліку.

Власники підприємств будить стикатися з проблемою впровадження цифрового обслуговування, а це досить непросто. Впровадження цифровізації вимагає комплексних і послідовних дій. Загальний механізм цифровізації бухгалтерського обліку стане синергетичним поєднанням елементів:

1) політики модернізації бухгалтерського обліку (інформаційно-цифрова політика, політика зв'язку);

2) створення сприятливого середовища (структура облікового та управлінського персоналу, коригування принципів діяльності);

3) розгалуження цифрової інфраструктури (інтернет, телекомунікації, електронна ідентифікація і аутентифікація, інформаційна безпека, хмарна інфраструктура);

4) впровадження та об'єднання в єдиний кіберфізичний простір цифрових рішень (електронний облік, електронна комерція, електронна логістика, цифрові фінанси, інтероперабельність, ІТ-стандарти);

5) інтеграція внутрішніх процесів з зовнішніми платформами (державними реєстрами, сервісами, системою ProZorro і майданчиками, акредитованими в ній) [2].

Модернізація у сфері бухгалтерського обліку є неминуча. Цифровізація у цій сфері запобігає виникненню ряду проблем, проте разом з ним виникають нові, але незначні. Цифровізація бухгалтерського обліку є незворотним процесом, який лише набирає обертів.

Список використаних джерел

1. Україна 2030E — країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL:<https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>

2. Шишкова Н. Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. НТУ «Дніпровська політехніка». 2019. С.146-159.

Шеменюк Богдана

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледжтехнологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Дацюк-Василюк Г.Я.,
*викладач облікових дисциплін, спеціаліст
першої категорії.*

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

В умовах війни з Росією банківська система України працює з обмеженнями, встановленими Постановою Правління Національного банку України № 18 від 24.02.2022 року «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану». Вистояти в умовах воєнного стану допомагають регулятивні заходи Національного Банку України. Завдяки цьому, а також новим підходам, принципам і заходам, які знайшла банківська система України, в країні утримується відносна стійкість національної валюти та забезпечується ділова активність.

Функціонування банківської системи України широко досліджувалось вітчизняними вченими-економістами. Особливої уваги заслуговують роботи Халімона Т. М., Рекіянова С. О., Нагайчук Н. Г. та інших. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, що так чи інакше стосуються функціонування банків, недостатньо дослідженими залишаються основні засади функціонування банківської системи в умовах війни, що і зумовило актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є визначити основні засади функціонування банківської системи в умовах війни як досвід, який може бути адаптованим іншими країнами, що стикаються із кризовими ситуаціями в економічному та політичному середовищі.

Робота банківської системи під час війни є дуже важливою, адже саме банки забезпечують платежі населення та бізнесу. Як і в мирний час, діяльність банківської системи в умовах воєнного стану повинна здійснюватися на принципах законності, економічної самостійності, незалежності, відповідальності за своїми зобов'язаннями, легальності банківських операцій, дотримання нормативів НБУ, забезпечення

права вибору банківської установи фізичними особами та забезпечення виконання взятих на себе зобов'язань [1].

Однак основним принципом функціонування банківської системи є збереження довіри громадян. Завдяки довірі клієнтів – фізичних та юридичних осіб, вдається забезпечити безперервність надання послуг навіть попри проблеми, з якими зіткнулась банківська галузь під час війни. До них варто віднести передусім брак трудових ресурсів, загрозу кібератак, завислі платежі, перевищення лімітів касових залишків, арешт банківських рахунків, втрати за попередньо наданими кредитами тощо [2].

Для вирішення цих проблем було Національним банком було запроваджено низку відновлюючих заходів:

- підтримка стабільної роботи банків; як було зазначено вище, НБУ запровадив ряд заходів, які забезпечують стабільну виплату пенсій, заробітних плат, а також державної допомоги;

- переведення інформації в електронний формат (діджиталізація); ще в 2020 році було оголошено про розвиток «безготівкової економіки» і запровадження системи BankID. Сьогодні ж, громадяни без проблем можуть відкрити рахунок у банку, не виходячи з дому. Завдяки використанню таких сервісів зберігаються всі дані навіть за умови руйнування інфраструктури [3];

- розширення сфери здійснення безготівкових розрахунків; питання браку готівки розпочалося в перші дні війни, коли населення почало масово знімали готівкові кошти зі своїх рахунків, що й спричинило їх тимчасову відсутність. Наразі, ситуація стабілізувалася, проте в «гарячих точках» все ще відчувається проблема наявності готівки, оскільки виникають труднощі із її транспортування до банківських відділень і банкоматів. Ці фактори свідчать про те, що безготівкові розрахунки в умовах війни, все-таки, є більш ефективними аніж готівкові платежі;

- забезпечення безперебійної роботи Системи електронних платежів (СЕП) НБУ; безготівкові розрахунки можливі лише за стабільної роботи СЕП, тому НБУ забезпечує умови безперешкодного використання платіжних карток; для фізичних і юридичних осіб;

- надання Україні фінансової підтримки з-за кордону; під час війни, коли більша частина фінансових ресурсів спрямована на забезпечення оборону країни, функціонування банківської системи України багато в чому залежить від міжнародної фінансової

підтримки, яка, в першу чергу, необхідна суб'єктам економічної діяльності в нашій країні.

Окрім вищевказаного, задля забезпечення безперервності роботи банківської системи в умовах війни Національний банк спільно з банками реалізує проєкт Power Banking. Він являє собою мережу банківських відділень, що надаватимуть клієнтам фінансові послуги за тривалої відсутності електропостачання [1].

Ці напрацювання стали в пригоді й зараз, коли через руйнування енергетичної інфраструктури внаслідок ракетних ударів значно збільшилися як ризики тимчасових перебоїв в обслуговуванні клієнтів, так і загроза повної неможливості банків працювати через тривалу відсутність електропостачання.

Отже, підсумовуючи, можемо сказати, що функціонування банківської системи України в такий нелегкий час є дуже важливим не лише на рівні держави, але й особливо для простих громадян. Завдяки злагодженим діям, українські банки продовжують працювати достатньо стабільно в умовах воєнних дій. Обмеження щодо операцій в іноземній валюті та зняття готівки, а також фіксація курсу гривні були необхідними для забезпечення стабільного функціонування фінансової та банківської систем, а також для безперебійної роботи критичної інфраструктури країни.

Список використаних джерел:

1. Прокопенко Н. С., Мирончук В. М., Шепель І. М. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни/ Н. С. Прокопенко, В. М. Мирончук, І. М. Шепель// Економіка та суспільство, 2022. № 41. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1556>.
2. Редчук Д. Як захистити свої дані і не стати легкою здобиччю для віртуальних злочинців? Д. Редчук. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/4/690011/>.
3. Швайко М. Л., Микиша А. М. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України/ М. Л. Швайко, А. М. Микиша// Соціальна економіка, 2022. № 63. С. 145-155. URL: <https://periodicals.karazin.ua/soceconom/article/view/20864>.

4.ТОВАРОЗНАВСТВО ТА ЛОГІСТИКА

Бикирюк Марк

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права ВНУ імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Світлана Крапостіна,
викладач вищої категорії

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМЕРЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Комерційні зв'язки – це економічні відносини обміну з приводу найбільш повного задоволення попиту покупців на товари та сервісні послуги, отримання на цій основі максимально можливого чистого прибутку за найменший період з найменшими витратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів.

Формування комерційних зв'язків — цілеспрямований процес, який здійснюється у часі та просторі, змінних ринкових умовах та при певних інформаційних, організаційних і ресурсних потенційних можливостях підприємства.

Організація господарських зв'язків з постачальниками товарів та їх правове регулювання займає особливе місце серед інструментів комерційної діяльності торговельного підприємства, тому що ця система представляє сукупність форм, методів і важелів взаємодії підприємства зі споживачами продукції.

Комерційні зв'язки торговельних підприємств формуються з метою найбільш повного задоволення попиту покупців на товари та сервісні послуги, одержання на цій основі максимально можливого чистого прибутку при найменших витратах часу, трудових, фінансових і матеріальних ресурсів.

Ці зв'язки формуються і здійснюються шляхом укладання та виконання угод купівлі-продажу товарів, основними елементами яких є: товар, оптова ціна товару, цінові дисконти, товарні кредити та умови їх надання, обсяг закупівлі товару, обсяг та періодичність поставки товару, базисні умови поставки товару, форми розрахунків за товар, комерційний ризик та його страхування, відповідальність сторін та інше.

На сьогодні благополуччя й комерційний успіх торговельного підприємства цілком залежать від того, наскільки ефективна його діяльність, і вона повинна бути орієнтована тільки на прибуткове, рентабельне господарювання, тому що підприємство несе всю повноту економічної відповідальності за свої рішення й дії.

Підприємства вступають у відповідні економічні відносини з приводу купівлі й продажу товарів, реалізації своїх економічних інтересів через задоволення попиту покупців на товари та сервісні послуги.

Всі операції по організації торгово-оперативних процесів і керуванню ними з метою досягнення високої економічної ефективності роботи торговельного підприємства зв'язані, насамперед, з раціональною організацією господарських зв'язків з постачальниками товарів, які сприяють планомірному розвитку економіки, збалансованості попиту та пропозиції, своєчасній поставці продукції й товарів народного споживання покупцям.

У дотриманні комерційних зв'язків підприємств реалізуються економічні відносини суб'єктів споживчого ринку, кожен з яких має і реалізує певні інтереси. Незбалансованість цих інтересів призводить до зниження ефективності комерційних зв'язків.

З іншого боку, ефективність цих зв'язків залежить від ступеня задоволення попиту населення в товарах, а також від ступеня впливу діяльності підприємств на якість життя населення. Тому комерційні зв'язки підприємств мають формуватися згідно з принципом пріоритету інтересів покупців та продавця товарів.

Список використаних джерел

1. Балабан П.Ю. Комерційна діяльність: підручник. – Харків: Світ книг, 2015. – 452 с.
2. Біловодська О.А. Маркетинговий менеджмент: навч. посіб. – К. : Знання, 2010. – 332 с.

Ішук Поліна

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права

Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Світлана Крапостіна,
викладач вищої категорії

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ КОСМЕТИКИ В УКРАЇНІ

Косметика сьогодні – продукт щоденного вжитку і навіть соціальний, бо без неї сучасна людина не уявляє свого життя. Існує велика кількість класифікацій косметичних засобів. В основному косметика ділиться на види за призначенням і по області

застосування. Більшість косметологів ділять косметичні засоби за призначенням на декоративні та доглядові.

Декоративна косметика призначена для зміни зовнішнього вигляду. В основі цієї косметики колірний пігмент, що забарвлює волосся, шкіру, губи, вії.

Доглядові косметичні засоби підтримують здоров'я волосся, шкіри та інших частин тіла.

Протягом десяти років поспіль увесь косметичний ринок, зокрема й український, демонструє підвищення обсягів виробництва й реалізації продукції.

Завдяки попиту, який зростає з року в рік, експерти зазначають стійку тенденцію до збільшення ринку косметики. Єдиним винятком став 2020-й, коли обсяг ринку знизився на 8%. Причини очевидні – карантин через пандемію COVID-19. Водночас категорія дерматокосметики в той самий період розширилася на 2,2%. До слова, дерматокосметика становить 4,4% усього світового косметичного ринку.

Останнім часом на ринку косметики в Україні спостерігаються наступні тенденції:

1. Зростання сегмента онлайн-продажів. Українські споживачі продовжують купувати косметичні засоби гігієни в спеціалізованих магазинах, супермаркетах і т.д., проте останнім часом популярним стало купувати дану продукцію онлайн.

2. Розвиток ринку б'юті-послуг. Останнім часом активно розвиваються такі види б'юті-послуг, як візаж, манікюр, укладання брів, епіляція, масаж і багато іншого, причому не тільки в спеціалізованих закладах – переважно салонах краси – а й за рахунок поодиноких підприємців: багато представників професій, які пов'язані з б'юті-індустрією, закінчують курси за цими напрямками, щоб забезпечити собі додатковий заробіток.

3. Зростання частки корейської косметики на ринку. У світі корейська косметика має імідж високоякісної, що виготовляється з натуральних компонентів. В цілому, це пов'язано з трендом на природність і наближеність до природності.

4. Екотренд в сфері краси. Мода на здоров'я присутній в тому числі і на ринку косметики. Такі виробники «здорових» БАД, як Гербалайф, Дуолайф і інші, крім харчових добавок, виробляють також здорову косметичку, попит на яку зростає.

5. Розширення цільової аудиторії ринку. В епоху цифрових технологій і популярності серед молоді таких соціальних мереж, як

Instagram і TikTok, в яких одними з популярних видів контенту є відео-тutorіали по макіяжу, тест-драйвів різних косметичних продуктів, даний фактор впливає на попит на косметику серед підлітків і навіть дітей.

7. Зменшення обсягів споживання декоративної косметики в зв'язку з карантинном та війною (актуально з весни 2020 року). При відсутності необхідності/можливості залишати житло, а також при необхідності носити маску, яка закриває значну частину обличчя, багато споживачів, переважно жінки, скоротили використання декоративної косметики, що не може не відбиватися на продажах.

9. Не дивлячись на спад народжуваності в Україні, який спостерігається в останні роки – на обсяг реалізації засобів по догляду за дітьми це не відбилося, так як поняття «догляд за тілом» набирає все більше обертів і відбивається на різних віках, в тому числі на немовлят і дітей дошкільного віку.

10. Зберігається переважання імпорту на ринку косметики.

11. Зберігається сезонність: зростання продажів в період перед святами, в холодну пору – зростання попиту на поживні, захисні, зволожуючі креми, в тепле – на кошти для засмаги, дезодоранти.

За прогнозами, до 2027 року ринок косметики буде рости не менш ніж на 5% щорічно. Найбільш сприятливі світові прогнози відносяться до сегменту парфумерної косметики (очікується, що він буде рости більш ніж на 7% в рік), який, як правило, найбільше страждає від пандемії і пов'язаної з нею зміною споживчих звичок.

У контексті гармонізації технічного регулювання з європейським законодавством Україна вибудовує власну систему регулювання обігу косметики відповідно до такої, як у країнах ЄС. Вона передбачає впровадження циклу контролю за якістю та безпечністю косметичного продукту на всіх етапах його обігу на споживчому ринку.

Список використаних джерел

1. Інфраструктура товарного ринку: непродовольчі товари [Текст] : підручник / за ред. О. О. Шубін . – К. : Знання, 2009.

2. Крикавський Є. та ін. Маркетингова товарна політика: Підручник / Є. Крикавський, І. Дейнега, О. Дейнега, Р. Патора. Третє видання, доповнене і перероблене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 360 с.

3. Сєногонова, Л. І. Дослідження переваг споживачів косметичних засобів для тіла [Текст] / Л. І. Сєногонова, О. С. Шлапак // Товарознавство та інновації. – 2009. – N1. – С. 102-107.

Крапостін Дмитро

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Вікторія Шух, голова циклової комісії, викладач вищої категорії

ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИН, ЯК ЗАСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГУ ПРОДАЖУ ІГРАШОК

Гра являється основною діяльністю дітей дошкільного віку і основним засобом всебічного гармонійного розвитку дитини. Вона активно впливає на дітей тому, що дуже легко проникає у світ дитячих почуттів.

Змістом і значенням ігор визначається роль іграшок. Більшість дитячих ігор організовуються і проводяться з допомогою іграшок. Іграшка являється матеріальною базою, на якій будується гра.

На іграшку дитина переносить всі свої почуття і своєю фантазією та уявою відводить їй ту чи іншу роль. Головне, що привертає дитину в іграшці, – це її ігрові властивості. Від того, наскільки ці властивості відповідають вимогам дитини, залежить його прив'язаність до іграшки і той вплив, який вона надасть його вихованню.

Серед промислових товарів іграшки займають особливе місце, так як являються важливим засобом виховання, формування особистості дитини і дитячого колективу в цілому. Їх називають одним з найцікавіших явищ культури і побуту. Поряд з виховною функцією іграшки виконують функцію розваги, забави, створюють у дітей радісний настрій, розвивають почуття гумору.

Іграшки різноманітні за призначенням, розміром, зовнішнім оформленням. Асортимент їх неперервне змінюється, натомість застарілих моделей вводяться нові.

Зараз в Україні працює менше сотні підприємств, зайнятих виробництвом іграшок. Левову їх частку становлять малі приватні підприємства. Великих спеціалізованих фабрик буквально одиниці. Частка імпорту на ринку іграшок залишається високою – більше 85%, причому в окремих сегментах (наприклад, у конструкторах, іграшках, що супроводжують мультсеріали, і деяких інших) вона може наближатися до 100%.

Провідне місце серед виробництва м'яких та пластмасових іграшок в Україні займає компанія «Тигрес» – виробник

м'яконабивних та пластмасових іграшок та ексклюзивний представник в Україні світових брендів Wader, Canpol babies та LOVI.

ТОВ «Тигрес» виготовляє м'які та пластмасові іграшки для дітей віком від трьох років і виробничий асортимент ТОВ «Тигрес» налічує більше 500 найменувань м'яких та пластмасових іграшок.

Вся продукція підприємства «Тигрес» сертифікована згідно вимог чинного законодавства України, пройшла санітарний контроль та відповідає стандартам якості, вимогам технічного опису та збірцям-еталонам, затвердженим в установленому порядку.

Класифікацій асортименту в аналітиків підприємства існує декілька: за розміром, за видом основної сировини, за типом виробу, за складністю технології (нормою виробництва), за цільовим ринковим сегментом, за ціною.

Специфічною особливістю асортименту м'яких іграшок ТОВ «Тигрес» є його швидкозмінність. Підприємство свідомо обрало такий шлях розвитку, хоча з технологічного боку це потребує додаткових зусиль, а отже, і затрат. Однак, з точки зору маркетингу дозволяє підприємству успішно конкурувати на ринку, постійно (щотижня) пропонуючи клієнтам поряд із позиціями, які надійно закріпилися на ринку, цікаві новинки.

Для збільшення обсягів продажу іграшок компанія «Тигрес» використовує такий сучасний інструмент електронної торгівлі, як інтернет-магазин. Це дає змогу значно розширити контингент потенційних і реальних покупців та є дієвим засобом реклами.

Електронна торгівля — це значна кількість різноманітних систем, починаючи від простої передачі замовлення і закінчуючи проведенням комплексу торговельних операцій (повного торговельного циклу) з використанням електронних засобів.

Одне з найважливіших завдань сучасної електронної комерції — заміна традиційного механізму торгівлі між підприємствами. При цьому передбачається, що клієнт попередньо вибирає товар, а з допомогою Інтернету проводиться операція продажу.

Найвідомішим прикладом здійснення електронної комерції є Інтернет-магазин, який являє собою веб-ресурс з каталогом продукції та можливістю замовлення і оплати товарів, які сподобались покупцю.

Переваги інтернет-магазину компанії «Тигрес»:

- усі товари в наявності на складі, що забезпечує швидку доставку;

- доставка по Україні при замовленні на суму від 1000,00 грн – безкоштовна;
- легка й зручна форма замовлення товарів онлайн
- можливість придбати товари в один клік: для цього виберіть товар та натисніть кнопку «купити».

Онлайн-торгівля є одним з найбільш динамічних ринків і входить в невелике число тих сегментів економіки, які продовжують рости і розвиватися, незважаючи кризи, стрибки валюти та інші проблеми, з якими країна зіткнулася в останні роки.

Список використаних джерел:

1. Байдакова І. М. Товарознавство непродовольчих товарів, ч.1, 2 / Губа Л. М., Кожушко Г. М., Передрій О. І., Ягелюк С. В.. К. – Луцьк: Редакційно – видавничий відділ Луцького національного технічного університету, 2014. – 672 с.
2. Балабан П.Ю. Комерційна діяльність: підручник. – Харків: Світ книг, 2015. – 452 с.
3. Парсяк В.Н. Маркетинг. Сучасні концепції та технології. Підручник – Херсон: Олді-плюс, 2015 – 276с.

Lieshchuk Kateryna

Separate structural unit «Professional College of Technology, Business, and Law of Lesia Ukrainka Volyn National University»

Scientific supervisor: Bultina Dariia, specialist

SUPPLY CHAIN MANAGEMENT

The concept of supply chain management (SCM) is a modern scientific direction of organizing relationships between enterprises and ensuring customer orientation of the modern business. At the initial stage of its formation, SCM was interpreted as some addition to logistics, but today it is an independent scientific discipline that includes logistics as the most important component.

Let's start with the active development of network forms of business organization. Back in,2001, the world-famous research company Forrester Research predicted that shortly linear supply chains will be replaced by networks of specialized organizations interacting with each other using the Internet. Networks are the fundamental material from which new organizations are built and will be built. The emergence of new network forms of business organization is connected, first of all, with the crisis of

the old vertically integrated form of oligopolistic big business, characteristic of an industrial society. [1]

In the conditions of the dynamic development of economic processes, the general vector of the development of electronic commerce is aimed at deepening service specialization. Active promotion of the electronic business system is the basis for the formation of a highly efficient economy and its compliance with the conditions of today's globalization trends. The realization of the final product directly from the manufacturer to the consumer in e-commerce is actively developing. It remains relevant to study the logistical aspects of this business model in the conditions of the active development of the Internet environment, taking into account the specifics of dropshipping and the multi variability of its use schemes. The latest approaches to conducting business in the conditions of transformation of economic processes also require new approaches to the formation of the logistics system and supply chains, which is caused by the activation of the processes of ordering and selling goods via the Internet. Such trends actualize the need for the development of new methods of electronic logistics and applied aspects of their application in the business processes of enterprises. Dropshipping is the process of selling a product, during which an intermediary (dropshipper) first finds a client, and receives an advance payment and an order for a specific product from him. In the future, the intermediary reissues the buyer's order on the seller's website and pays for it, specifying the buyer as the recipient. So, during dropshipping, the product is purchased directly under the order, the order and customer data are transferred to the supplier, and he sends the product. Under the conditions of dropshipping reduction of costs for transportation and storage of goods and, accordingly, lower retail price of goods. At the same time, with this approach, the issue of risk management during the implementation of sales under the Dropshipping scheme needs to be clarified.

The fundamental factors of the emergence and effective development of dropshipping in the Internet trade system are as follows:

- wide availability and active development of Internet technologies enable suppliers and manufacturers to abandon the traditional wholesale retail trade.

- a sharp drop in consumer incomes and the standard of living of the population under the influence of structural crisis phenomena in the economy led to a reorientation of consumers to the purchase of goods in Internet;

- the emergence of low-cost marketplaces contributes to the active development of Internet trade without initial capital;
- as a result of the protectionist policy of the PRC authorities to promote domestically produced goods on the domestic and international markets, a significant price gap has arisen between selling and retail prices.

Based on this, the network form of the organization is a natural form of market interaction of business entities and a completely natural step in economic and social development. Thus, the modern customer-oriented economic paradigm is characterized by an evolutionary transition from chains to supply networks and from chains to value creation networks. Arguments for this position:

- Modern information and communication technologies have greater efficiency and adaptability to changing market requirements and user interests, accelerate time products on the market, and reduce the level of distortion of information and solutions conflicts.
- Supplier networks allow participants to move from a simple linear connection of the supply chain to an electronic business community focused on integrated business processes. In such a network, business partners have a vital interest in a high level of productivity and efficiency of all chain participants. By strengthening cooperation, supplier networks are evolving into an extended virtual enterprise. Thus, the organization of network interaction of the participants of the supply chain, focused on the changing interests of users, transforms the chain of value creation into a network of value creation and emphasizes, firstly, the strategic importance of interconnected business processes of network participants, and secondly, the central role of the consumer. [2]

References

1. Dmytro Oleksandrovich Prunenکو SUPPLY CHAIN MANAGEMENT lecture notes for the 5th course of 2014. Pg.49; Pg.50-55.
2. <http://surl.li/erjuc>
3. 2. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University . Pg. 20-21 <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/46-2020/5.pdf>

Матюк Ангеліна

Відокремлений структурний підрозділ

«Любешівський технічний фаховий коледж

*Луцького національного технічного
університету»*

Науковий керівник: Кравченко Т. Ф.,

викладач спецдисциплін,

спеціаліст вищої категорії, старший викладач

ЯКІСНІ ВЛАСТИВОСТІ КУРКУМИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ

Історія куркуми розпочинається з Індії, саме там понад 5000 років тому її почали використовувати для різних цілей. Індуси цінували її за неймовірний аромат та корисні властивості. Користуватися популярністю вона також почала і в Індонезії, та на Шрі-Ланці. У I столітті куркума потрапила до Стародавньої Греції, де отримала назву «жовтий імбир». Згодом у V столітті куркуму завезли до Китаю. Саме в Китаї її почали культивувати і згодом виростили велику кількість різних видів куркуми, які вирощують і до сьогодні. Під час своєї подорожі по Китаю Марко Поло зазначив, що куркума за своїм ароматом та кольором схожа на шафран.[1]

Куркума належить до тропічних спецій. В кулінарії, серед великого різноманіття куркуми, використовується лише чотири види:

- куркума кругла – з цього виду куркуми виготовляють крохмаль для виробництв;

- куркума ароматна – цей вид куркуми використовують для приготування кондитерських виробів;

- куркума довга – найбільш поширений вид куркуми, її можна додавати до будь-яких страв та напоїв;

- куркума цедоарія – відрізняється від інших видів куркуми яскравим пряним смаком з ноткою гіркоти та комфортним ароматом. До страв її можна додавати у меленому вигляді або шматочками.

Спеція куркума має легкий приємний аромат та пряний смак схожий на імбир. Куркума є головним компонентом приправи каррі яка є основою індійської кухні. В європейській кухні куркума широко використовується лише в Англії, а США вона має таку ж популярність, як і в країнах Азії.

Куркума чудово підходить для приготування будь-якого виду м'яса, особливо пасує до птиці. Її можна додавати для приготування риби та морепродуктів, різних каш та картоплі. Куркума додає страві апетитного золотистого кольору. Також її використовують у якості природного барвника для десертів та макаронних виробів. У стравах куркума чудово поєднується з такими спеціями як: імбир, часник,

цибуля, різні види перцю, кардамон, коріандр, тмин. Нема причин не тримати куркуму на кухні – вона універсальна, без специфічного смаку і безмежно корисна. Ця спеція здатна виводити з організму важкі метали і радіонукліди. Своєю антиоксидантною дією допомагає також уповільнити процеси старіння, що робить її найкориснішою антивіковою спецією.[2]

Також куркума відновлює організм на клітинному рівні, нормалізує рівень холестерину в крові та зменшує ризик виникнення серцево-судинних захворювань і атеросклерозу, покращує роботу кишківника й допомагає справлятися з хронічною діареєю, метеоризмом, виразковим колітом та іншими захворюваннями шлунково-кишкового тракту, зміцнює імунну систему, допомагає помітно підвищити імунітет і навіть боротися з раковими захворюваннями, покращує роботу мозку, допомагає під час схуднення, знижуючи тягу до солодкого та активно спалюючи жири.[3]

Отже, куркуму необхідно використовувати для приготування їжі, оскільки вона має багато корисних властивостей.

Список використаних джерел

1. <https://igel.com.ua/bkyrkym>
2. <https://minspec.in.ua/articles/1300093-kurkuma-zagalna-informaciya/>
3. <https://www.ukrinform.ua/rubric-yakisne-zhyttia/3254047-likuvalni-specii-so-take-i-z-cim-ih-isti.html>

Назарук Діана

Відокремлений структурний підрозділ

«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права

Волинського національного університету імені
Лесі Українки»

Науковий керівник: Радченко Олена

майстриня виробничого навчання

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ТРАДИЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КЕРАМІКИ

Гончарство – це мистецтво створення найрізноманітніших виробів – посуду, іграшок, кахлів, предметів декору – з опаленої гончарної глини. Одним з перших, освоєним людством, ремеслом, і незмінний супутник розвитку його цивілізованої історії. Протягом багатьох століть і до нинішнього дня з глини виробляли і виробляють декоративні елементи, прикраси, плитку, іграшки, але, безумовно, головний продукт – це посуд.

Поява гончарства, як вид мистецтва, на території сучасної України датується ще часами мезоліту, але прародителькою саме української кераміки справедливо вважається Трипільська культура.

Історична «колиска» української кераміки – культура Трипілья і стародавньої Русі. Згодом в різних регіонах країни стали з'являтися центри виробництва посуду з глини, які використовували не тільки різні технології, але і різні сорти глини, що і послужило причиною отримання ними своїх особливих назв.

Процес виробництва кераміки, в тому числі й посуду, складається з таких етапів: приготування м'якої глиняної маси (шлікера); надання виробу готової форми – формування; сушка заготовки; покриття спеціальним захисним слоєм – глазур'ю; випалювання; декорування.

На даний момент, українська традиційна кераміка має кілька загальноприйнятих видів та назв:

1. Гаварецька кераміка. Батьківщина цього унікального різновиду керамічного посуду, який ще називають «сивий», «закурений», «задимлений» «чорнолощений» – Гавареччина, на Львівщині. Властивий їй неповторний «темний, як ніч» або непередаваний сріблястий колір є результатом особливої технології виготовлення. Її секрет – в особливій техніці випалювання. Тривалість процесу складає 12 годин, а температура, при якій відбувається випал, досягає 1000 °С. Відповідно до технології, піч під час випалу, щоб уникнути проникнення в неї кисню, щільно засипають землею. Посуд, що знаходиться в такій печі, сильно розжарюється і вбирає в себе кіптяву.

2. Молочна кераміка. Цей різновид відноситься до одного з найдавніших серед тих всіх, що дійшли до наших днів, технологій виробництва кераміки. Особливістю процесу виступає «молочення» – занурення майбутнього виробу в молоко, після чого його обпалюють при високій температурі (від 270 °С до 350 °С). Така обробка сприяє набуттю глиною більш м'якого відтінку, який може варіюватися, залежно від жирності молока і рівня вмісту в ньому білка, від світло-коричневого до насиченого темного і навіть чорного. Якщо ж в молоці розмішати цукор, то можна домогтися цікавого червонуватого відтінку. Безумовна перевага цієї техніки: виняткова екологічна чистота готової посуду, відсутність в ній токсичних речовин, чудові властивості зберігання продуктів.

3. Косівська кераміка. Місто Косів в Івано-Франківській області, від якого і пішла назва цього неймовірного різновиду керамічних виробів, на сьогоднішній день вважається центром гуцульської культури. У грудні 2019 року Косівська кераміка була удостоєна внесення в Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО. Косівська кераміка, її ще називають

«мальованої» – є одним з автентичних видів гуцульської народної кераміки. Для неї характерне використання складних технологій виготовлення і унікального декорування у вигляді орнаменту. Традиційна косівська кераміка включає в себе всі класичні різновиди гончарної продукції: посуд, побутове начиння, сувеніри, дитячі іграшки, облицювальну плитку для печей та інших типів поверхонь.

4. Опішнянська кераміка – одна з найбільш відомих в Україні. Її батьківщина – село Опішня на Полтавщині. Опішнянська кераміка доволі молода, її коріння сягає у XIX сторіччя. Місцева глина має сіруватий колір, а при випалюванні стає не червоною, а світло-жовтою. Від початку до повного закінчення, кераміка проходить 40-денний термін виготовлення. Замішавши глину на спеціальному обладнанні, гончар дає їй “відпочити» впродовж декількох днів, а потім формує виріб і випалює його у печі за температури 850 до 900 °С. Після цього керамічні вироби покривають ангобами (поливами) й знову відправляють у піч. Для опішнянського розпису характерні рослинні орнаменти – квіти, листя, грона ягід, колосся, букети та віночки. Також цій кераміці притаманна характерна колористика розписів. Бежевий, коричневий, зелений та блакитний – основні кольори розпису, а відтінки їх найрізноманітніші. Для опішнянського розпису використовують техніку фляндрування, коли лінії малюнка “тягнуть» металевим писачком, створюючи візерунки.

Декорування гончарних виробів розвивалося й виокремилося у декілька мистецьких технік: ритування, глянсування, ріжкування, фляндрування, штампик і ліплення.

На сьогоднішній день українська кераміка представлена в неймовірному асортименті. Українська кераміка ручної роботи високо цінується у всьому світі за її унікальну історію, неповторну естетику, екологічну чистоту, і в той же час, за неперевершені практичні якості та довговічність.

Список використаних джерел

1. Байдакова Л. І. Товарознавство. Непродовольчі товари: товари господарські та будівельні: підручник/ С. В. Ягелюк, І. М. Байдакова. – К: Видавничий Дім «Слово», 2013.
2. Войнаш Л. Г. Товарознавство непродовольчих товарів. ч.1: Підручник/ І. О. Дудла, Д. І. Козьмич, Н. В. Павловська, М. В. Приходько – К: НМЦ «Укоопосвіта», 2004.
3. Зрезарцев М. П. Товарознавство непродовольчих товарів: Навчальний посібник/ Зрезарцев В. М., Параніч В. П. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
4. <https://zgarda.com.ua/ua/blog/ukrainska-traditsijna-keramika>

Поліщук Микола

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Прищепа Інна,
*викладачка товарознавчих дисциплін,
першої категорії*

КАРАМЕЛЬ, АБО «ІДЕАЛЬНІ СОЛОДОШІ»!

Кондитерська промисловість є однією з найрозвинутіших галузей в харчовій промисловості України, підприємства якої виготовляють кондитерські вироби. Ефективність розвитку кондитерської промисловості забезпечується зростаючим попитом населення на кондитерську продукцію і конкурентним потенціалом галузі в умовах жорсткої конкуренції. Кондитерські вироби - як борошняні, так і цукристі - є продукцією повсякденного попиту. Карамельні вироби є найбільш масовим видом цукристих кондитерських виробів – на їх частку приходить близько 35 % від загального виробництва виробів цієї групи.

Основними конкурентами на вітчизняному ринку карамельних виробів є близько 30 спеціалізованих кондитерських компаній, що випускають широкий асортимент солодошів. Це, зокрема, вищезазначені лідери: корпорація «Roshen», ТОВ «АВК конфекшінері», нині ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» та ТОВ «АВК Київ», ВО «Конті», а також ПРАТ «Харківська бісквітношоколадна фабрика», ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», ТОВ «Світ ласощів», ПАТ «Полтавакондитер», ТОВ «Торговий дім «Житомирські ласощі», ЗАТ «Одеса», ПРАТ «Запорізька кондитерська фабрика», ПРАТ «Монделіс Україна» KraftFoodsUkraine, ТОВ «Малбі фудс», ТОВ «Херсонська кондитерська фабрика», ПП ВТК «Лукас» та ін. Крім того, в Україні працюють близько 600 дрібних виробників кондитерської продукції.

Карамельні вироби – це кондитерські вироби, виготовлені з карамельної маси з начинкою або без неї. Карамельну масу одержують уварюванням висококонцентрованого розчину цукру (карамельного сиропу), з додаванням патоки або інвертного сиропу. Сировина, з якої виготовляють карамель поділяється на основну і допоміжну: основна сировина – цукор, патока, інвертний

сироп; допоміжна – мед, шоколад, горіхи, жири, молоко, алкогольні напої, харчові кислоти, ароматичні есенції, харчові барвники.

Карамельна маса складається, в основному, з вуглеводів. Начинки є більш різноманітними за складом і властивостями: крім цукрів вони містять ароматичні речовини, харчові кислоти, можуть містити також білки та жири (молочні продукти, горіхи, олійне насіння), вітаміни, мінеральні й пектинові речовини. Більшість видів карамелі є, безумовно, бідними на вітаміни, оскільки вони практично відсутні у основній сировині й, до того ж, руйнуються під дією високих температур у процесі виробництва. З метою підвищення біологічної цінності, до рецептури карамелі вводять різноманітні білкові збагачувачі, фруктово-ягідні та овочеві добавки, вітаміни.

Карамельні вироби класифікують за кількома ознаками: за способом виготовлення; за способом обробки карамельної маси розрізняють; за рецептурою карамельної маси; за видом начинки; за наявністю або відсутністю обгортки; за способом обробки поверхні, та інші.

Асортимент карамелі різноманітний: льодяникова карамель: загорнута – «Барбарис», «Дюшес», «М'ятна»; таблеткова – без добавок «Спорт», «Спорт м'ятна», «Веселка», з добавками: «Спорт з крупкою арахісу», «Соняшникова»; фігурна – «Фігурна», «Фігурна молочна», «Півники на паличці»; монпансьє льодяникове.

Карамель з начинкою: з фруктовими/фруктово-ягідними начинками – «Груша», «Малина», «Слива», «Абрикос», (поліпшений склад – «Вишневий сад», «Виноградинка»; глазурована шоколадною глазур'ю – «Ягідка»); з лікерними начинками – «Арктика», «Вітерець»; з фруктово-лікерними начинками – «Вишня лікерна», «Малина лікерна»; з медовими начинками – «Бджілка», «Золотий вулик»; з посадковими начинками – «Ритм у цукрі», «Апельсинова», «Лимонна»; з масляно-цукровими начинками – «Сніжок», «Білосніжка», «Хмарка»; з марципановими начинками – «Золота рибка», «Марципан»; із шоколадно-горіховими начинками – «Рачки», «Бон-бон»; із збивними начинками; з подвійними начинками – «Лісовий горішок»; з молочними начинками – «Молочна крапля», «Пташка» (+ з горіхом, «Дубок»; з молочно-ягідною начинкою «Полуниця з вершками»).

Якість карамельних виробів оцінюється органолептичними і фізико-хімічними показниками. Найпоширенішими дефектами карамелі є: наявність сторонніх присмаків і запахів – карамелізованих або підгорілих для фруктово-ягідних начинок, прогірклих, осалених для

жировмісних начинок, різкого смаку есенції; липка поверхня або налипання обгортки свідчать про підвищений вміст редукуючи цукрів, підвищену вологість карамельної маси або про те, що вироби зберігали за підвищеної вологості, при перепадах температур; тріщини на поверхні, відбиті кути, сколи.

Зберігання карамельних виробів повинно відбуватись в добре вентильованих приміщеннях, сухих, опалювальних, не заражених шкідниками за температури $18\pm 3^{\circ}\text{C}$ і відносної вологості повітря не більше 75%. Карамель не повинна піддаватись дії сонячного світла, і порушуванню правил товарного сусідства. Терміни зберігання: 6 місяців – льодяникова, загорнута з фруктовими-ягідними, медовими начинками, вітамінізована; 4 місяці – глазурована шоколадною глазур'ю з начинками; 3 місяці – молочна; з лікерними, молочними, масляно-цукровими начинками; 2 місяці – з горіховим, злаковими начинками.

Список використаних джерел

1. Сирохман, І.В. Товарознавство цукру, меду, кондитерських виробів: підручник / (2 -ге видання, перероблене та доповнене. – К. : Центр навчальної літератури, 2008, 616 с.
2. Сирохман, І.В., Лебединець Т. В. Асортимент і якість кондитерських виробів: підручник – К. : Центр навчальної літератури, 2020, 634 с.

5. ПРАВО

Желєзнова Тетяна

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Кравчук Галина Юрївна,
викладач вищої категорії, старший викладач

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО»

Ст. 3 Сімейного кодексу України визначає сім'ю як первинний та основний осередок суспільства [1]. Про розвиток країни та суспільства свідчить ставлення держави до сім'ї, особливий захист сім'ї державою. Небезпека домашнього насильства полягає не лише у руйнуванні нормальних міжособистісних стосунків, а й у посяганні на суспільні відносини, що склалися у державі. Небезпеку домашнього насильства як передумови вчинення інших кримінальних злочинів довгий час недооцінювали. На нашу думку це пов'язано із недостатнім усвідомленням громадськістю та самими потерпілими того, що насильство є протиправним явищем, а часто і злочином.

З метою запобігання домашньому насильству потребує окремого дослідження термін «домашнє насильство».

Загальна декларація прав людини 1948 р. [3] проголосила заборону дискримінації за будь-якими ознаками, у т.ч. за ознаками статі. У Декларації про ліквідацію дискримінації щодо жінок 1967 р., яка пізніше, у 1979 р., була замінена однойменною Конвенцією, зазначається, що мають бути вжиті всі належні заходи з метою підготовки громадської думки на напрямки національних прагнень до викоренення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, заснованих на ідеї неповноцінності жінок [4].

Стамбульська конвенція забезпечує комплексну низку заходів з запобігання та протидії насильству над жінками і домашньому насильству та визнає насильство стосовно жінок водночас, і порушенням прав людини, та видом дискримінації. Вона передбачає встановлення кримінальної відповідальності за конкретні злочини. В конвенції також йдеться про підхід, необхідний для ефективного припинення насильства стосовно жінок та домашнього насильства,

що закликає всі відповідні залучені органи, установи та громадські організації до координованої співпраці

Україна, як одна з країн-авторок Стамбульської Конвенції, підписала її 07 листопада 2011 року, а ратифікувала тільки 20 червня 2022 року, ухваливши Закон України від 20.06.2022 № 2319-IX «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» [5]. Згідно Стамбульської конвенції «домашнє насильство» означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства [2].

У законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство визнається як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [6].

Стаття 126¹ Кримінального кодексу України визначає, що домашнє насильство – умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи, карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років [7].

Отже, бачимо різну інтерпретацію цього терміну «домашнє насильство» у положеннях Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та у Кримінальному кодексі України. Такий підхід певною мірою ускладнює практику застосування відповідних положень Кримінального кодексу України; не сприяє адекватному плануванню заходів у напрямі протидії.

Вважаємо за необхідне імплементацію положень Стамбульської конвенції в українське законодавство відповідно до національних особливостей з метою напрацювання відповідної термінології.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III URL: – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 02.02.2023)
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
3. Загальна декларація прав людини 1948 р. Комітет економічних, соціальних і культурних прав : Документ ООН E/C.12/1995/15 від 8 груд. 1995 р. – П. 25.
4. Конвенція про ліквідацію дискримінації щодо жінок 1967 р., Міжнародний документ від 18.12.1979 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
5. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» від 20.06.2022 № 2319-IX – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#n2> (дата звернення 02.02.2023)
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
7. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 02.02.2023)

Лєсна Богдана

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Ніна Новосад,

викладач іноземної мови, спеціаліст I категорії

СУДОВО-ПОЧЕРКОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА

Мова набуває все важливішого значення в сучасному суспільстві, в якому вона служить не лише універсальним засобом спілкування, але є засобом для встановлення відомостей про особу, яка цією мовою володіє. В сучасній криміналістиці мова, а саме навички письма, є об'єктом дослідження судово-почеркознавчої експертизи. В криміналістиці під письмом розуміють як писемну мову, так і почерк. Почерк є об'єктом вивчення почеркознавчої експертизи, в той час як писемну мову досліджують експрети-авторознавці.

Судове почеркознавство пройшло тривалий еволюційний шлях. В історії розвитку дослідження письмово-рухової навички виділяють

різні напрямки становлення судового почеркознавства: каліграфічний, прикметоописовий, вимірювальний, графометричний або графологічний.

Сучасний етап характеризується як природно-науковий, на якому графологічний напрям виокремився в незалежну дисципліну – графологію, яка оцінює почерк людини для визначення рис характеру, а також її схильність до тих чи інших вчинків.

Проблемою дослідження почерку та писемної мови займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: С. М. Вул, З. С. Меленевська, А. О. Селіванов, В. Ю. Шепітько, Н. Г. Шпакович.

Судове почеркознавство – це самостійна галузь криміналістики та науки про судову експертизу, яка являє собою систему знань про закономірності почерку як феномену функціональної людської природи, а також про закономірності дослідження почерку[1].

Біленчук П.Д. стверджує що наукові основи судового почеркознавства складають:

- психофізіологічне вчення академіка І. П. Павлова про вищу нервову діяльність людини та її динамічний стереотип;
- вчення про навик писма, їх стійкість та відносну незмінність;
- вчення про індивідуальність писма, яка відображена у сукупності ознак писма, що фіксуються на матеріальних носіях [3].

Під предметом вивчення судового почеркознавства розуміють аналіз закономірностей формування, функціонування та змінення письмово-рухового функціонально-динамічного комплексу навиків; вивчення закономірностей експертного дослідження почерку та створення на основі встановлених закономірностей методів та методик вирішення питань судово-почеркознавчої експертизи з метою встановлення фактів, які мають відношення до кримінальних, цивільних або адміністративних справ.

Судово-почеркознавча експертиза – це наукове дослідження, яке має встановлену законом процесуальну форму, проводиться експертом на базі спеціальних знань у галузі судового почеркознавства відповідно до норм процесуального законодавства, які визначають її призначення та проведення, з метою встановлення фактів, що мають доказове значення у правах. Судово-почеркознавча експертиза вирішує три основні завдання: ідентифікаційні; діагностичні; класифікаційні [3].

Судово-почеркознавча експертиза використовує різні методи дослідження. Метод судової експертизи – це система логічних та інструментальних прийомів (операцій, способів) отримання даних для вирішення питань, поставлених перед експертом. Методи в

судовому-почеркознавстві поділяють на: загальні, загальнонаукові та спеціальні методи.

У структуру судового почеркознавства входять такі поняття, як: письмо, почерк, навик, ознака.

Розглянемо детальніше поняття «почерк». Почерк – це система звичних рухів при виконанні письмових знаків, для якої характерні індивідуальність і відносна стійкість, що дозволяють ідентифікувати виконавця рукопису. Почерк є носієм не тільки ідентифікаційної інформації про особу, що пише, а в ньому і відображаються й психофізіологічні властивості особи й умови, в яких протікає процес письма. Діагностичними дослідженнями в почеркознавчій експертизі необхідно вважати такі дослідження, які направлені на встановлення зовнішньої обстановки і умов письма (факт виконання тексту у незвичній позі, викривленим почерком, з наслідуванням чужому почерку або підпису), а також внутрішнього стану виконавця (втома, стан збудження або гальмування, психічне захворювання). Експерт повинний вміти відрізнити такі зміни від стабільно збережених ознак, а для цього необхідно знати ступінь стійкості ознак почерку в залежності від дії різних обставин.

Основними ознаками почерку є: розмір інтервалів між словами; розмір та нахил букв, поля. Важливими для графології є лінії письма та розділові знаки, точність в розставленні розділових знаків є ознакою акуратності та точності; жирно наведені коми вказують на легку збуджуваність особи, що пише. Надмірне використання знаків пунктуації спостерігається в підозрілих людей.

Отже, судове почеркознавство є галуззю криміналістики, об'єктом дослідження якого є почерк та його властивості. Під час проведення експертизи вирішують три типи задач: класифікаційні, діагностичні та ідентифікаційні. Окремі ознаки почерку, такі як будова літер, способи з'єднання літер є підставою стверджувати, що аналізований рукопис належить певній особі.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: Збірник матеріалів засідання «круглого столу», присвяченого 85-річчю створення Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. проф. М. С. Бокаріуса. – Х., 2008. – 368 с.
2. Бірюков В. В. Криміналістичне дослідження документів/ Бірюков В.В., Коваленко В. В. – Луганськ: РІШЛІВ, 1999. –162 с.
3. Біленчук П. Д. Криміналістика: Підручник. / Біленчук П. Д., В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.

Сахнік Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Головачук Наталія,
викладач, вища категорія, старший викладач

ОСКАРЖЕННЯ НЕЗАКОННИХ ДІЙ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЇХ ПОСАДОВЦІВ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ

Нерідко внаслідок рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування порушуються права та охоронювані законом інтереси фізичних і юридичних осіб.

Одним із способів відновлення порушених таким чином прав є оскарження, яке, в свою чергу, може реалізовуватися наступними способами:

- у досудовому порядку шляхом звернення до:
- вищестоящого в порядку відомчої підлеглості органу;
- вищестоящої посадової чи службової особи;
- у судовому порядку [1].

Існує відповідна нормативна база як джерело регулювання питань, пов'язаних з оскарженням (запереченням) незаконних дій (бездіяльності) органів публічного адміністрування та посадових осіб. Серед них: Конституція України, Кодекс адміністративного судочинства України, Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Закон України «Про звернення громадян», Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» тощо.

У сучасній системі взаємодії фізичних та/або юридичних осіб і органів державного управління нерідко трапляються непорозуміння, причини яких досить багатогранні. Наприклад, недостатня компетенція або зловживання службовими повноваженнями органів державного управління та їх посадових осіб. Трапляються й випадки винесення неправомірних рішень, викликані підкупом посадовців тощо.

Скарга на дії чи рішення органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, засобів масової інформації, посадової особи подається у порядку підлеглості вищому органу або посадовій особі, що не

позбавляє громадянина права звернутися до суду відповідно до чинного законодавства, а в разі відсутності такого органу або незгоди громадянина з прийнятим за скаргою рішенням – безпосередньо до суду [2].

Відповідно до статті 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Громадянин може подати скаргу особисто або через уповноважену на це іншу особу. Скарга в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб подається їх законними представниками.

Згідно ст. 17 Закону України «Про звернення громадян» строки оскарження наступні: скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадової особи вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються.

Громадянин, який звернувся із скаргою до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, засобів масової інформації, посадових осіб має право:

1. особисто викласти аргументи особі, що перевіряла скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;
2. знайомитися з матеріалами перевірки;
3. бути присутнім при розгляді скарги;
4. користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію;
5. одержати письмову відповідь про результати розгляду скарги тощо.

Органи державної влади і місцевого самоврядування, у свою чергу, зобов'язані об'єктивно, всебічно і вчасно перевіряти скарги; письмово повідомляти громадянина про результати перевірки скарги і суть прийнятого рішення; у разі визнання скарги необґрунтованою роз'яснити порядок оскарження прийнятого за нею рішення тощо.

Законотворча функція української системи права повноцінно реалізувала забезпечення, захист та охорону законом невід'ємних конституційних прав осіб. У випадку порушення законних прав чи інтересів фізичні особи (або їх представники) та юридичні особи можуть звертатися за оскарженням (опротестуванням) у досудовому або судовому порядку.

Враховуючи вищесказане, щоб уникнути необхідності оскарження рішень органів державної влади та їх посадовців, необхідно побудувати чітку систему підготовки фахівців у сфері публічного управління, яка сприятиме високому рівню їх компетентності та свідомому утриманню від перевищення (зловживання) службовими повноваженнями. Особам, які звертаються до органів державної влади та місцевого самоврядування, необхідно пам'ятати про законодавство, яке є загальнообов'язковим для всіх, незалежно від статусу чи посади.

Прагнення жити в країні, де одним з провідних правових принципів вважається законність, є природнім бажанням кожної людини. Тому, оскарження незаконних дій органів державного управління та їх посадових осіб можна вважати способом забезпечення законності, оскільки метою такого оскарження є виправлення допущених прогалин та засвоєння чинних акцій.

Список використаних джерел

1. Адміністративне право: Навч. посібник / За заг. ред. Т. П. Мінки. – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. – 278 ст.
2. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.01.2023)

Стрелюк Яна

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: МАРКЕЄВА Тетяна,
юрисконсульт, викладач вищої категорії

ЕВТАНАЗІЯ ЯК ПРАВО НА ПРИПИНЕННЯ ВЛАСНОГО ЖИТТЯ

Інститут особистих немайнових прав фізичної особи вдосконалювався на всіх історичних етапах розвитку суспільства. Розширюючи межі правового регулювання щодо сфери особистих немайнових прав фізичної особи, нормотворець повинен знайти оптимальну межу між автономією людини, потребою закріплення людської гідності та свавіллям прояву її індивідуальної волі, яка нерідко суперечить нормам законодавства.

Теоретичним підґрунтям дослідження даного питання є вчення класиків світової філософської та правової думки, серед яких: Арістотель, Г. Гегель, Ш.-Л. Монтеск'є, та ін. Значний внесок в сучасне осмислення питання евтаназії здійснили З.Ромовська, О. Скакун, О. Скрипнюк.

Актуальність теми зумовлена відсутністю у межах науки теорії держави і права узгоджених наукових позицій щодо праворозуміння розвитку інституту прав людини, які регулюють право на евтаназію. Таким чином, можна, можливо відзначити проблемність правової регламентації в даній сфері відносин.

Евтаназія це один зі способів позбавити життя невиліковно хвору фізичну особу. Можна виокремити два види евтаназії – активну і пасивну. Активна евтаназія передбачає введення людині, що помирає, ліків або застосування інших дій, що викликають швидку смерть. Активною евтаназією часто вважають і самогубство з лікарською допомогою (надання хворому на його прохання препаратів, які вкорочують життя). Пасивна евтаназія передбачає припинення здійснення медичного догляду та лікування особи з метою подовження тривалості її життя, що впливає на фактичне прискорення настання смерті безнадійно хворої особи природним шляхом. Якщо здійснення пасивної евтаназії, в деяких випадках не суперечить українському законодавству, то здійснення активної – заборонено. Адже для здійснення активної евтаназії все ж необхідні певні дії не лише самого хворого, але й інших осіб. Так, пацієнт, навіть якщо він фізично спроможний вимкнути спеціальний прилад, який прискорить його смерть, спочатку має отримати цей прилад, який мають надати інші особ, а це згідно з п. 3 ст. 52 Основ законодавства про охорону здоров'я України [1], а також ч. 4 ст. 281 ЦК України [2] буде вважатися активною евтаназією.

Українськими цивілістами нечасто розглядаються питання правого регулювання проведення евтаназії. Варто також відмітити, що міжнародно-правові документи, спрямовані на захист права людини на життя, зазвичай не втручаються у сферу, де традиційно мають перевагу національні, культурні й релігійні традиції (приміром, щодо можливості обмеження цього права). Неоднозначною залишається й практика міжнародних судових і конвенційних органів щодо евтаназії.

Складність проблеми евтаназії полягає у неможливості відшукати якісь загальні наукові критерії стосовно її розв'язання, на підставі

яких можна було б розрізняти, що є благом для людини, а що ні. Тому єдиним критерієм, на підставі якого маємо дійти висновку про те, що є корисним, бажаним для людини, є право, тобто її власний вибір.

Ми вважаємо, що існують переваги прийняття еутаназії в Україні, оскільки вона застосовується з метою допомогти хворій особі позбавитися страждань та болю. Проте сучасне суспільство не завжди поділяє дане твердження і усвідомлено прирікає таку людину на жорстоке, нелюдське існування, що принижує її людську гідність.

При вирішенні проблеми еутаназії в Україні варто враховувати досвід країн, які легалізували інститут еутаназії, і використати цей досвід з метою недопущення можливих зловживань.

Варто приділити увагу правовим доктринам, які обґрунтовують, що право на еутаназію залежить від волі людини. Відповідно до цих правових доктрин найголовнішим є права фізичної особи самій розв'язувати всі питання, що стосуються її організму, психіки, емоційного стану. Всі різновиди процедур повинні здійснюватися за поінформованої згоди особистості. Згідно з цією доктриною захист прав пацієнта проявляється в тому, що хворій особі надають всю інформації щодо захворювання, а також в обов'язку лікаря реалізувати вибір хворого, з послідовним інформуванням його про хід лікування та можливі ускладнення й інші наслідки.

Підсумовуючи, варто все ж визнати, що проблема еутаназії – насамперед проблема етична, і від її розв'язання залежить доля багатьох безнадійно хворих людей, які останні роки перебувають у лікарнях, фізичний стан яких діагностується як проміжний – між життям та смертю, а психічний стан – безпорадність, стан глибокого відчаю; ці люди позбавлені вибору, вони законом приречені на повільну і болісну смерть, однак це суперечить загальним принципам права – справедливості та гуманності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» 19 листопада 1992 року № 2801-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 20.01.2023).
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 20.01.2023).

6. БІОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Криштапюк Дарина

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права олинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії

ДОРЕЧНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНИХ ПІДСОЛОДЖУВАЧІВ ПРИ ЦУКРОВОМУ ДІАБЕТІ

Підсолоджувачі бувають натуральні та штучні. Перші – це замінник цукру рослинного походження. Синтетичні – це продукт, що виготовляється у хімічних лабораторіях. Натуральні та штучні цукри мають свої особливості. Останні безкалорійні і повністю виводяться з організму, а рослинні – мають різний ступінь калорійності, але їхнє розщеплення, на відміну від цукру, відбувається набагато повільніше, без різкого викиду в кров інсуліну [1].

Розробники багатьох продуктів останнім часом занадто активно користуються штучними підсолоджувачами. Відповідно до статистики, непоживні замінники цукру застосовують в якості некалорійного методу для підвищення тяги до солодкого у більш ніж 40% дорослого населення планети. Однак досі вчені так і не прийшли до одного рішення щодо впливу підсолоджувача на апетит і метаболізм.

Фахівці зі школи Кека в Південній Каліфорнії організували масштабне дослідження. Вони вивчили вплив ненатурального підсолоджувача на активність людського мозку і реакцію апетиту у всіх людей незалежно від віку, статі і статури.

Кетлін Пейдж, яка керувала дослідженням, зазначила, що багато людей вживають замінники під час перебування на дієті. Деякі експерименти демонструють, що підсолоджувачі можуть бути дієвими, а інші доводять, що вони навіть провокують збільшення ваги і розвиток діабету [2].

Фахівці детально вивчили різні групи людей, щоб дізнатися причини таких результатів. Добровольці були поділені на три частини. Протягом трьох сеансів одна група пила напій зі звичайним цукром, інша з замінником, третій групі дісталася проста вода. Після того, як учасники випивали рідину, вони потрапляли в поле спостереження фахівців. Протягом двох годин їм вимірювали три параметри:

– активність сфер мозку, які несуть відповідальність за апетит;

- рівень глюкози та інсуліну;
- кількість їжі, яку учасники дослідження з'їли в буфеті.

У групах була однакова кількість представників обох статей. Візуальні дослідження, які були проведені за допомогою МРТ, продемонстрували, що після вживання напоїв і штучних підсолоджувачів, тяга до їжі була більшою у представників обох статей.

У представників другої групи виявили зменшення рівня гормонів, які посиляють сигнал про ситість в порівнянні з учасниками інших груп. Зрештою після кожного сеансу вони стали брати більше їжі в їдальні.

Фахівці озвучили думку, що штучні замінники цукру негативним чином впливають на людину: зростає апетит, з'являється додаткове відчуття голоду, особливо, у представниць слабкої статі і дітей, які страждають від зайвої ваги та/або цукрового діабету [2].

Висновки:

Експерти вважають, що синтетичні цукрозамінники однозначно шкідливі. Вони порушують мікрофлору кишечника, кислотну рівновагу крові та провокують запалення.

Використання, як альтернатива звичайному цукру для хворих на цукровий діабет, до цього часу має масовий характер, оскільки вони повільніше розпадаються, тому не відбувається різкого стрибка глюкози в крові, хоча користь від використання не доведена, на відміну від шкідливої дії.

Які цукри найактуальніше вживати при цукровому діабеті?

Наша думка, з огляду останніх даних по дієтичному харчуванні схиляється до застосування наступних речовин:

– Фруктоза, яка міститься в овочах, меді і фруктах. Вона має більше солодкості, ніж цукор — майже удвічі. Фруктозу можна вживати навіть при діабеті, але лише у невеликій кількості.

– Сорбіт. Він міститься в горобині, яблуках, абрикосах. Він не такий солодкий, як звичайний цукор. Однак якщо його вживання надмірне, може проявитися проносний ефект.

– Стевія. Листя рослини, яка росте в Азії і Південній Америці. Це повністю натуральний замінник цукру, який не містить калорій. Він безпечний навіть для людей, які страждають від цукрового діабету. Стевія повністю нешкідлива і не має ніяких протипоказань до вживання, до того вона зовсім не містить калорій.

Список використаних джерел

1. <https://tea.ua/blog/article/shcho-krashche-tsukor-abo-zaminnik-tsukru-yakiy-tsukrozaminnik-krashche/>
2. <https://ukr.media/medicine/437542/>

Куш Вікторія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Голуб Людмила

викладач, спеціаліст вищої категорії

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ДІАБЕТУ У ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Цукровий діабет – це хронічне ендокринне захворювання, що прогресує, при якому організм людини не здатний засвоювати вуглеводи, отримані з продуктами харчування. При цьому порушується не тільки обмін речовин, а й вражаються інші життєво важливі органи та системи, що призводить до їхньої дисфункції. Цукровий діабет розвивається за несправності будь-якої ланки безперервного ланцюга перетворення – глюкози: дефіциту інсуліну (гормону, що синтезується бета-клітинами підшлункової залози), синтезу неправильного інсуліну, резистентності рецепторів органів-мішеней до інсуліну [1].

Розрізняють цукровий діабет 4 типів. 1-го типу – пов'язаний з масовою деструкцією гормонопродукуючих клітин підшлункової залози (pancreas) та формуванням абсолютної інсулінової недостатності (інсулінозалежний діабет); 2-го типу – розвивається за нормального рівня інсуліну в крові або незначної його зміни на фоні резистентності рецепторів органів-мішеней до цього поліпептидного гормону; специфічні типи цукрового діабету, що пов'язані з інфекційними хворобами, генетичними дефектами, аутоіммунними процесами, іншими патологічними хворобами підшлункової залози, прийманням деяких фармакологічних препаратів і речовин. До цього типу належать також ендокринні та вроджені захворювання, що призводять до вторинного утворення цукрового діабету; гестаційний діабет, або цукровий діабет вагітних, який має вагому відмінність від усіх попередніх форм – це транзиторний перебіг.

Для дітей та підлітків найбільш актуальним є цукровий діабет 1-го типу, що складає більше ніж 90% випадків цього захворювання. Він може проявитися у будь-якому віці дитини, але пік маніфестації припадає на два «критичних» періоди: 5–6 та 11–13 років. Однак існують прецеденти формування у дітей цукрового діабету 2-го типу. Інсулінова резистентність у таких випадках частіше діагностується у представників африканської та азійської рас, мексиканців,

північноамериканців, (як правило, населення з харчуванням із недостатньою кількістю білка).

Симптоми, на які варто звернути увагу: – постійна спрага, часті позиви до сечовипускання, втрата ваги, хронічна втома, вовчий апетит, порушення зору, туман в очах.

Причини розвитку цієї хвороби не однозначні: спадковість, стресові ситуації, перенесені вірусні захворювання, не здорове харчування. Захворювання на цукровий діабет закладається генетично, коли хтось із батьків чи з родичів хворіє на це захворювання. Але, щоб і в дитини розпочався цей процес захворювання, потрібний поштовх. Найчастіше – це сильний стрес або перенесені вірусні захворювання (краснуха, віспа, свинка, вірусний гепатит, ін.). До того ж, від моменту стресу (захворювання) до початку захворювання мусить пройти певний час – місяць, півтора. Відомі випадки, коли за місяць після інцидентів з укусами собак чи ДТП в дітей виявляли цукровий діабет I-го типу [2].

Як відомо, цукровий діабет – не виліковна хвороба, проте із нею можна жити, вести активний спосіб життя, виконуючи певні правила.

Необхідно періодично вимірювати рівень глюкози в крові та здійснювати уколи інсуліну, дієтичне харчування. Якщо цукровий діабет у дітей тільки розпочався, то при введенні інсуліну на період від місяця до півроку пацієнти почувають себе помітно краще, і здається діабет минув назавжди. Таке явище називають «медовим місяцем цукрового діабету». Насправді ж, діабет залишається і необхідно продовжувати лікування. Також потрібно чітко зазначити, що «народні методи» лікування цукрового діабету – неефективні та, навіть, шкідливі.

Розвиток цукрового діабету найлегше попередити. Поради з профілактики діабету: збільшити фізичну активність, дотримуватись здорового харчування, споживати більше клітковини та цільнозернових продуктів, стежити за вагою, утримуватись від куріння та зловживання алкоголю, вчасно звертайтеся до лікаря.

Потрібно розуміти, що повноцінне життя з цукровим діабетом цілком можливе! Необхідно правильно усвідомити що сталося та дещо підкорегувати спосіб життя. Дуже важливим є навчання дітей та батьків правилам життя з діабетом. Адже, нестача спеціального навчання більше небезпечна ніж нестача інсуліну [3].

Список використаних джерел

1. <https://into-sana.ua/enc/cukrovij-diabet-u-ditej-ta-pidlitkiv/>
2. <https://oculus.lviv.ua/blog/endocrinology/cukrovij-diabet-u-ditej/>
3. <https://www.phc.org.ua/news/poradi-z-profilaktiki-diabetu>

Лавришик Ольга

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії

ПРОБЛЕМА ЙОД ДЕФІЦИТУ НА ВОЛИНІ

Дуже актуальною є для України проблема нестачі йоду, адже вона призводить не тільки до збільшення щитоподібної залози, а й впливає на інтелектуальний, освітній і професійний потенціал нації. За статистикою, у регіонах з йод дефіцитом, а такими є сім західних областей, в тому числі й Волинська, мешкає 14,6 мільйона чоловік.

Спектр йод дефіцитних захворювань дуже широкий і добре відомий. Найпоширенішим з них є зоб, а найбільш значимим в соціальному плані – порушення репродуктивної функції у жінок і вроджені вади розумових здібностей у дітей. Недостатність йоду зумовлює зниження інтелектуального, освітнього і професійного потенціалу всього населення, що проживає в умовах йодної недостатності, дисгармонійність фізичного розвитку дітей, погіршення репродуктивного здоров'я підлітків і жінок дітородного віку, зниження народжуваності в регіоні і як наслідок погіршення прогнозу економічного розвитку держави [1].

Йод – один із мікроелементів, який вкрай необхідний організму. Добова його потреба становить 100-200 мікрограмів. За все життя людина споживає близько 3-5 грамів чистого йоду. Недостатність надходження йоду викликає порушення вироблення основних гормонів щитоподібної залози, для яких йод – це головний компонент. Спочатку щитоподібна залоза збільшується у розмірах – формується зоб, а потім розвивається гіпотиреоз – зменшується її гормональна функція.

Найбільш несприятливі наслідки йод дефіциту виникають на ранніх етапах формування організму, розпочинаючи з внутрішньоутробного віку і завершуючи віком статевого дозрівання. Профілактика йод дефіцитних захворювань і контроль за йодною забезпеченістю населення у регіонах з нестачею йоду – постійна медико-соціальна проблема.

Особливу увагу адекватній кількості йоду в раціоні потрібно приділити вагітним, жінкам, які годують та дітям. Кількість йоду, яку отримує дитина в материнській утробі та новонароджений

малюк, залежить від того, чи достатньо цього мінералу у матері. Дефіцит йоду під час вагітності і в ранньому дитинстві може стати причиною різних патологій.

У дорослих дефіцит йоду може погіршувати розумові функції, впливати на продуктивність та послаблювати імунну систему. Важливо включати в раціон продукти, багаті йодом кожного дня, тому що цей мінерал не накопичується в організмі.

Добова потреба: дорослим – близько 150 мкг; вагітним жінкам – близько 250 мкг; дітям – близько 90 мкг [2].

Найзручнішим варіантом забезпечити себе йодом є вибір на користь йодованої солі. Хорошими і доступними варіантами додати до раціону йод є морська капуста, оселедець, скумбрія. Кількість йоду в молочних продуктах залежить від того, чи містив його корм, який отримувала тварина, а також від ступеня обробки молока. А вміст йоду в зернових – від ґрунту, на якому зростали посіви. А найбільше йоду міститься в морепродуктах, а також в їстівних водоростях.

Список використаних джерел

1. <https://www.volyn.com.ua/news/6665-defitsit-yodu-zagroza-dlya-intelektu.html>
2. <https://zmdl5.zp.ua/jod-navishho-vin-organizmu-i-de-jogo-vzyaty/>

Лавришик Ольга

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Савчук Роман,
викладач фізики та астрономії

ТЕЛЕСКОП ДЖЕЙМС ВЕББ ДОСЯГЕННЯ ТА МАЙБУТНЄ

Космічний телескоп ім. Джеймса Вебба — американський орбітальний інфрачервоний космічний телескоп. Призначений для широкого спектра спостережень в астрономії і космології, зокрема, спостереження найвіддаленіших об'єктів і подій у Всесвіті, як-от утворення перших галактик.

Проект здійснюється шляхом міжнародної співпраці 17 країн, на чолі з НАСА, зі значним внеском Європейського та Канадського космічних агенств. Розробкою керував Центр космічних польотів

імені Годдарда, головний підрядник початкова назва якого : «Космічний телескоп нового покоління».

Телескоп успішно запущено о 12:20 UTC 25 грудня 2021 року ракетою-носієм Аріан-5 Він прибув до точки Лагранжа Сонце — Земля L2 у січні 2022 року. Перше зображення від JWST було опубліковано на прес-конференції 11 липня 2022 р. Уже в перші тижні своєї роботи JWST вдалося зробити відкриття, можливо, найвіддаленішого астрономічного об'єкта за історію спостережень — галактики GLASS-z13. Головні завдання нового телескопа: пошук і вивчення найдавніших галактик; пошук землеподібних екзопланет; виявлення зіркових населень третього типу; дослідження «зіркових колисок»

Запуск і подальша робота космічного телескопа Джеймса Вебба (Webb або JWST) є однією з найцікавіших наукових подій за десятиліття. Але хоча цей перший рік роботи — це лише початок для телескопа, він уже сприяв багатьом науковим відкриттям. За кілька днів після того, як телескоп запрацював наприкінці червня 2022 року, дослідники почали відкривати тисячі нових галактик, більш далеких і древніх, ніж будь-які раніше задокументовані — деякі, можливо, на 150 мільйонів років старші за найдавнішу, ідентифіковану Хабблом.

Більше того, телескоп здатний збирати достатньо світла від астрономічних об'єктів — від народжуваних зірок до екзопланет — щоб виявити, з чого вони зроблені та як вони рухаються в космосі». Ці дані вже почали розкривати атмосферний склад планет на відстані сотень світлових років від Землі у великих деталях, пропонуючи натяки на їх здатність потенційно підтримувати життя.

Тепер за допомогою інфрачервоного зображення Вебба вдалося зафіксувати його у формі численних протозірок. Виглядаючи у вигляді крихітних червоних крапок на задимленому тлі стовпів, ці скупчення пилу й газу, кожне у багато разів більші за нашу Сонячну систему, є зірками, що народжуються.

Ці молоді зірки, які ще не спалюють водень — сказав у жовтні Дерек Уорд-Томпсон, керівник школи природничих наук Університету Центрального Ланкаширу у Великобританії. «Але поступово, коли все більше і більше матеріалу потрапляє, середина стає все щільнішою і щільнішою, а потім раптом вона стає настільки щільною, що вмикається горіння водню, а потім раптово їхня температура підскакує приблизно до 2 мільйонів градусів Цельсія 3,5 мільйона градусів.

У 1990-х роках вчені відкрили перші екзопланети, і сьогодні існує понад 3000 відомих світів, що обертаються навколо далеких

зірок. Більшість екзопланет знаходяться так далеко, що їх можна виявити лише через занурення в світло зірки, навколо якої вони обертаються, коли ця планета проходить перед своєю зіркою. Але Вебб міг це змінити. У вересні він зробив перше пряме зображення екзопланети. («Фантомна галактика»), зроблене космічним телескопом Джеймса Вебба, показує сяючий пил. Хоча Галактику Фантом важко знайти на нічному небі, її яскравість далеко не непомітна. У липні Вебб зробив зображення далекої зірки, що називається зіркою Вольфа-Райє, на якому була характерна дифракційна картина Вебба, артефакт зображення.

Вебба змусили спостерігати за найвіддаленішими галактиками у Всесвіті, і в середині грудня вчені підтвердили, що їм це вдалося. Телескоп офіційно спостерігав чотири найдальші відомі галактики, що також означає, що вони є найстарішими. Завдяки Веббу планета, що обертається навколо зірки в сузір'ї Діви, тепер є найбільш дослідженим світом за межами нашої Сонячної системи.

Супутник Сатурна Титан є дивним і інтригуючим місцем. Це також єдиний супутник у нашій Сонячній системі, який має густу атмосферу — туманну, усіяну хмарами метану. Вчені побачили деякі з цих хмар у листопаді, коли Вебб зняв атмосферні дані з дивного місяця.

У рамках свого першого випуску зображень і даних Вебба NASA опублікувало перший спектр атмосфери екзопланети з планети. Спектрографи Вебба аналізували світло зірки планети, фільтроване крізь атмосферу планети, коли вона перетиналася попереду, отримуючи спектр, свого роду «штрих-код» довжин хвиль світла, поглиненого атмосферою планети.

Однією з сильних сторін Вебба як інфрачервоного телескопа є його здатність вдивлятися крізь пил, відкриваючи речі, приховані від таких телескопів, як Хаббл, які використовують переважно видиме світло. Коли Вебб зробив знімок двох галактик, що стикаються, він побачив те, що Хаббл упустив — область інтенсивного зореутворення, яка, за словами вчених, створює зірки в 20 разів швидше, ніж у нашій власній галактиці.

Список використаних джерел:

1. <https://www.sciencedirect.com/topics/engineering/james-webb-space-telescope>
2. <https://www.nasa.gov/feature/goddard/2021/nasa-s-james-webb-space-telescope-general-observer-scientific-programs-selected>

Левчик Вероніка

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки*

**Науковий керівник: Дубік Л. Р., викладач,
вищої категорії, старший викладач**

ЧИ БЕЗПЕЧНІШІ ЕЛЕКТРОННІ СИГАРЕТИ ТА КАЛЬЯН ЗА ЗВИЧНЕ КУРІННЯ?

А чи знали ви, що Україна знаходиться в рейтингу з найбільшою кількістю курців? В Україні щоденно курить 45% дорослих чоловіків і 9% дорослих жінок, а серед молоді – 45% юнаків і 35% дівчат. Всього в країні нараховується близько 9 мільйонів активних курців, що складають третину всього працездатного населення країни, а ті хто вже не курять або намагаються кинути, заміняють звичайне паління на кальян або електронні сигарети. [1] Але чи шкідливо це, чим вони небезпечні, і чи варто взагалі намагатися замінити звичайні сигарети?

Перша з речовин, яка нам шкодить це звісно ж нікотин. Оліїста рідина, яка діє на нашу центральну нервову систему, викликає звикання і змушує нас курити протягом довгого часу, а також призводить до різноманітних розладів. Водночас нікотин не є найшкідливішою речовиною, це тільки так звана «вершина айсбергу».

Друга речовина, яка міститься в димі, це чадний газ, тому що куріння це процес не повного згоряння палива і очевидно чадний газ там присутній. Чадний газ зв'язується з гемоглобіном, гемоглобін, це молекула, яка міститься в еритроцитах нашої крові і вона транспортує кисень по нашому організмі, тобто гемоглобін зв'язав кисень і відніс до нашого мозку, а чадний газ зв'язується необоротньо з гемоглобіном і блокує його, внаслідок цього потім гемоглобін не може зв'язатися з киснем і транспортувати його до нашого мозку, тобто він банально викликає кисневе голодування організму. Лише цього одного компоненту буде достатньо для того, щоб ми не почували себе здоровим.

Третій компонент – смоли. В сигаретах їх дуже багато, і саме вони містять біля 4000 різноманітних речовин, більшість які шкідливі, вони обволікують наші легені, перешкоджають доступ до

кисню, подразнюють, а ще у смолах міститься – бензопірен. Бензопірен – це один з найсильніших в світі кагцирогенів, тобто речовини які викликають рак, і одного кристалику бензопірену буде достатньо, якщо він потрапить на шкіру людини, щоб через декілька років розвинувся рак. Курці в свою чергу з кожною затяжкою сигарети все більше і більше вживають цього бензопірену – добровільно, і не дивно, що в курінні вони підвищують шанс розвитку раку легень, горла та інших типів раку. [2]

Також під час паління відбувається так звана денатурація білка. Організм людини на 54% складається з білків, тому провівши дослід я побачила, що сигарети впливають на їх денатурацію, а при вмісті спирту ця реакція відбувається ще швидше. Тому сигарети є безсумнівно дуже шкідливими, іншими словами «бомба уповільненої дії».

Один із заміників звичайного паління є кальян, його дуже часто пропонують в будь-який закладах, і багато людей думають, що це зовсім нешкідлива річ. Нікотину, смол і бензопірену там набагато менше ніж у звичайних сигаретах, здається ніби не шкідливо, але в одному сеансі куріння кальяну виділяється у 25 разів більше чадного газу, ніж при курінні одної сигарети, через тривалий час куріння кальяну, людина поглинає величезну кількість чадного газу, і запаморочення, яке вона відчуває після того, як покурила зумовлене гіпоксією, простими словами курець – вчадів. Гемоглобін отруєний, він нормально не транспортує кров до нашого мозку. Тому і кальян, в жодному разі не є менш шкідливою заміною сигарети.

Наступний заміник – електронні сигарети, це вже більш технологічний пристрій, в середині якого знаходиться батарея, нагрівальний елемент та ватка просочена курильною рідиною. Нагрівальний елемент нагрівається, курець робить затяжку і рідина, основа якої гліцерин, випаровується і курець випускає пар у вигляді білих клубів. З хімічної точки зору, це реальний технологічний прорив, тут відсутнє горіння, іде випаровування гліцерину. Через відсутність горіння, немає чадного газу, смол, бензопірену, але якщо курець курить суміш з нікотином, то встановлено, що час куріння електронних сигарет довший, і кількість затяжок більша ніж у звичайних сигаретах, тому нікотину курець поглинає більше саме з електронних сигарет. Також відбувається канцерогенний вплив на клітини організму. Його спричиняє речовина, що міститься в електронній сигареті, а саме – пропіленгліколь. При нагріванні він

перетворюється в пропіленоксид – сильний канцероген, що сприяє переродженню (мутації) здорових клітин у злоякісні (ракові). Скільки часу потрібно палити, щоб отримати рак? Деколи достатньо й однієї затяжки. Настільки сильний канцерогенний вплив на організм.

Електронні сигарети містять ще й акролеїн – сполуку, що утворюється при нагріванні гліцерину. Акролеїн може спровокувати астму та хронічні захворювання легень. Якщо говорити про суміші без нікотину, то в будь-якому разі багато хто чув, як розмовляють курці після куріння електронники, вони хриплять тому, що навіть цей пар подразнює дихальні шляхи, вони натомість звужуються і кисню в наш організм потрапляє менше.

Пристрої часто є неякісними, вартість їх доволі дешева, і сировина для їх виготовлення – не найкращого гатунку. Вони є вибухонебезпечними. Вейпи та електронки – не стерильні. Тому якщо ви користуєтесь одним вейпом із кимось ще, то просто обмінюєтесь флорою один одного. Та й навіть у сумці на вейп осідають бактерії. Тому електронні пристрої для куріння можуть стати джерелом карієсу, пародонтозу, ковіду, герпес вірусної інфекції.

Від вживання вейпів можна померти? Так, лише в США станом на 2019 рік зафіксовано 34 випадки смерті від опіків дихальних шляхів після паління вейпів. [3] Наші легені та організм створенні для того, щоб вдихати чисте повітря, але в жодному разі не гліцериновий пар, ароматизатори, які там містяться, і сигаретний дим.

Отож, можна зробити висновок, що безпечного куріння не існує, навіть в будь-які замітники звичайних сигарет не є корисні. До того ж куріння, це проста витрата грошей, купуючи сигарети і подібне, ми самі ж себе повільно вбиваємо себе, за свої ж власні кошти.

Список використаних джерел

1. <https://vingudpss.gov.ua/news/tyutyunova-statistika-ukrayini> «Тютюнова статистика України».
2. <https://konkurent.ua/publication/104190/patologoanatom-ne-rekomendue-pro-elektronni-sigareti-ta-kalyani/>
3. <https://youtu.be/Py4G23pjql0>

Мороз Дмитро

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий
коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день, в умовах вторгнення росії на територію України, важливим аспектом життя людей є впевненість у своїй безпеці. Але не менш важливим є забезпечення екологічної безпеки, негативний вплив на яку здійснюється під впливом війни. Саме тому важливо розуміти наскільки небезпечною є війна не тільки для життя людини, але й для екологічної ситуації в світі.

Надзвичайно важливі екологічні проблеми, які виникають у світі внаслідок бойових дій – це порушення екосистем, загроза радіоактивного забруднення, руйнування екологічно небезпечних промислових об'єктів, погіршення санітарно-гігієнічних показників питної води, порушення діяльності природоохоронних територій. Внаслідок бойових дій утворюється багато шкідливих та небезпечних речовин, які важко утилізувати та зберігати. Якщо врахувати, що багато хімічних речовин не розпадаються сотнями років, а радіоактивні – сотні тисяч, мільйони і навіть мільярди років, то стає зрозумілим, що військова промисловість закладає міну уповільненої дії під генофонд людства. Під час військових дій ніхто не задумується про збереження нашої планети та її багатств, діє принцип якнайшвидше, якнайдієвіше, якнайдешевше. І саме він призводить до летальних наслідків для всього людства [3].

Якщо говорити про екологічні проблеми, які пов'язані з військовими діями на території України, то серед головних проблем можна виділити: підтоплення шахт внаслідок підняття ґрунтових вод, забруднення атмосферного повітря різними газами, які виділяються внаслідок спалювання вугілля у промислових підприємствах. Необхідно звернути увагу на основні забруднювачі атмосферного повітря та їх небезпеку при перевищенні гранично допустимої концентрації. Серед них можна виділити такі: оксиди Карбону, Нітрогену, Сульфуру, сірководень, сполуки Флуору та Хлору [2].

При надлишку хлору в організмі накопичується рідина, і це провокує підвищення кров'яного тиску. Можуть з'явитися: сухий кашель і біль у грудях, слезотеча і ураження очей, головний біль, а також розлади. Крім цього, може розвинутися бронхопневмонія з високою температурою і токсичним набряком легень – в таких випадках врятувати людину можна, але це залежить від ступеня тяжкості його стану. Надмірне споживання хлору, на жаль, сьогодні стосується майже кожного з нас, адже питна вода, особливо у великих містах, дезінфікується саме хлором. У воді хлор утворює безліч з'єднань різного ступеня токсичності, що мають канцерогенні та іншими руйнівними властивостями, а також негативно впливають на генетичний апарат людини [1].

Серед найбільш резонансних злочинів російської армії в Україні – витік амоніаку на підприємстві Сумихімпром, влучання снаряду в склад з пінополіуретаном на Київщині, обстріл очисних споруд Василівського експлуатаційного цеху водопостачання та водовідведення, Авдіївського коксохімічного заводу і нафтопереробного заводу у Луганській області. Найбільше екозлочинів здійснено в Харківській (30), Київській (26), Луганській (26), Запорізькій (21) областях. З кожним днем війни збільшуються екологічні втрати. [3].

Отже, війна має катастрофічний вплив як для України так і для світу загалом. Щодо впливу на екологію, то злочини проти довкілля у довгостроковій перспективі спричинять збільшення смертності та важких хвороб, адже люди гинуть не лише від видимих проявів війни, а й від забруднення навколишнього середовища. Тому головним пріоритетом є збереження незалежності та суверенності України, а також мінімізація екологічних втрат.

Список використаних джерел:

1. Болбас М.М. Основи промислової екології. Київ: 1993. – С. 258-261.
2. Корсак К.В., Плахотнік О.В. Основи екології, – К.: МАУП, 2000. – С. 191.
3. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39028.html>

Пертак Ірина

*Відокремлений структурний підрозділ
«Волинський фаховий коледж Національного
університету харчових технологій»*

Науковий керівник: Лотиш Людмила,
викладач географії I категорії

ЯК РОСІЙСЬКА ВІЙСЬКОВА АГРЕСІЯ ВПЛИВАЄ НА ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ

Говорити про вплив війни на екологію – важко. Це занадто складна система, в якій неможливі точні цифри й розрахунки, особливо під час активних воєнних дій. Але це необхідно знати й обговорювати. Адже злочини проти довкілля теж є частиною воєнних злочинів.

Аналітики вже характеризують нинішній конфлікт поняттям «екоцид». Це означає навмисне руйнування довкілля, яке може спричинити екологічну катастрофу – фактично, використання природи в якості зброї [2].

Внаслідок російського вторгнення в Україну за 2022 рік на її території зафіксовано 2 278 фактів шкоди довкіллю на 1,69 трильйона гривень (46 млрд дол.) та зареєстровано 792 екологічних злочинів (найбільша їх кількість в Дніпропетровській – 179, Харківській – 113 та Миколаївських областях – 101) [1; 3].

Нижче проаналізуємо негативні екологічні наслідки військових дій росії на окремі об'єкти довкілля: атмосферне повітря, водні ресурси, ґрунти, біорізноманіття та екосистеми.

Забруднення атмосферного повітря. Ведення бойових дій поглиблює кліматичну кризу, викликаючи значні викиди вуглекислого газу та інших парникових газів в атмосферу. За останніми підрахунками фахівців Міндовкілля та міжнародних експертів, внаслідок війни зафіксовано щонайменше 33 млн тонн викидів CO₂.

З них:

- від бойових дій (активне використання військового транспорту і техніки) – близько 8,9 млн т CO₂;
- від пересування внутрішньо переміщених осіб – близько 1 млн т CO₂;
- від пожеж (на нафтобазах, складах паливно-мастильних матеріалів, екологічно небезпечних інфраструктурних, промислових,

цивільних об'єктах; горіння техніки; лісові пожежі й т. д.) – понад 23,4 млн т CO₂.

За підрахунками екологів, під час горіння нафти виділяється приблизно стільки ж атмосферного забруднення, скільки виробляє весь транспорт Києва за місяць [3].

Забруднення води. Найбільшого забруднення, збідніння біорізноманіття, порушення гідробалансу басейну та руйнування гідросистеми зазнали такі річки як, Дніпро, Дністер, Сіверський Донець.

Ситуація в акваторії Чорного та Азовського морів критична. Внаслідок великої кількості робочих і затоплених військових кораблів, а також замінувань, вибухів і виливу токсичних речовин, якість води суттєво впала. Цього року дельфінів масово викинуло на узбережжя України, Болгарії, Румунії та Туреччини – і однією з можливих причин є вплив на них корабельних радіочастот. Існує загроза повного вимирання Азовського моря через тривалі обстріли й пошкодження споруд заводу Азовсталь [2].

Забруднення ґрунтів. Понад 2,3 млн м² земель засмічено, близько 183 тис. м² ґрунтів забруднено небезпечними речовинами. Всього 174 тис. км² території України залишається потенційно небезпечною через мінування, що становить 30 % від загальної площі держави.

Внаслідок бойових дій українські ґрунти забруднені марганцем, нікелем, кадмієм, цинком, свинцем і міддю. Згідно з оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, за час повномасштабної війни в Україні суттєво zdegradovaniх сільськогосподарських земель побільшало на 13 %. Площі ґрунтів, що нашіпиговані мінами та боєприпасами, забруднені нафтопродуктами та хімічними сполуками, розорені вирвами, збільшуються щодня. Іноді це робить ґрунт непридатним для подальшого сільськогосподарського використання [3].

Втрата біорізноманіття та порушення екосистем. Війною охоплено близько 3 млн га лісу в Україні. Приблизно 23,3 тис. га лісів випалено, частину з них втрачено. Ліси на сході та півдні України, де тривають активні бойові дії, виконують захисні функції. Їх знищення та пошкодження позначиться на кліматі цих регіонів, може призвести до значних ерозійних процесів та негативно вплине на сільське господарство.

У зоні ризику опинилися 2,9 млн гектарів Смарагдової мережі – територій, які потребують охорони на загальноєвропейському рівні.

За словами екологів, ці території відіграють важливу роль у захисті біорізноманіття та збереження клімату.

Згідно з інформацією від Міністерства охорони довкілля, 20 % всіх природоохоронних територій України уражено війною. Майже мільйон гектарів заповідних площ потерпають від конфлікту, а 812 заповідників перебувають у небезпеці. Під окупацією зараз залишаються 8 заповідників та 10 національних природних парків. Серед них Чорноморський біосферний заповідник, біосферний заповідник «Асканія-Нова», Азово-Сиваський національний природний парк, парк «Олешківські Піски», парк «Джарилгацький» (Херсонська область, частково Миколаївська).

Через бойові дії служби охорони природно-заповідних територій часто не можуть виконувати свої функції та забезпечувати збереження рідкісних видів, а деякі заповідники та національні парки опинилися на межі гуманітарної кризи [2; 3].

Ведення екологічної війни – це намагання знищити майбутнє людей і здатність країни відновитися. Відсутність чистої води та забруднення ґрунтів унеможливорює вирощування сільськогосподарських культур і економічне відновлення держави. Токсичні речовини провокують хвороби у цілих поколінь, а викиди парникових газів прискорюють кліматичну кризу та ставлять під загрозу людей всього світу, не тільки України. Саме тому людство повинно прийняти курс на існування без будь-яких військових конфліктів.

Зараз є дуже важливо, щоб уся шкода довкіллю була максимально зафіксована та надалі компенсована агресором. План відбудови України має включати заходи з відновлення та збереження екосистем, природоорієнтовані рішення та заходи з адаптації до зміни клімату населених пунктів держави [2].

Список використаних джерел

1. Випадки потенційної шкоди довкіллю, спричинені російською агресією [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/warmap.html> – Назва з екрана.
2. Вплив війни на навколишнє середовище [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://rubryka.com/blog/impact-war-ecology/> – Назва з екрана.
3. Дайджест ключових наслідків російської агресії для українського довкілля за 22 грудня 2022 року – 11 січня 2023 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://merp.gov.ua/news/41091.html> – Назва з екрана.

Сизюк Антон

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Веснянка Валентина,
викладач біології і хімії, викладач – методист

РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКІВ

За даними статистики, близько 1 мільярда людей страждають від психічних розладів, тобто кожна десята людина на планеті, у тому числі кожен п'ятий хворий – дитина. Одним з таких психічних розладів є розлад харчової поведінки [1].

Розлад харчової поведінки (скорочено РХП) – проблема психологічного характеру, яка пов'язана із порушенням споживання їжі. Люди з такими розладами або недоїдають, або переїдають. Деякі хворі після прийому їжі викликають блювоту чи виснажують себе надмірними фізичними навантаженнями. Ці процеси супроводжуються тривогою і депресією, що призводять до тяжких наслідків для організму, погіршення якості життя, а іноді навіть до смерті.

Розлад харчової поведінки виникає, коли нормальна мотивація отримати задоволення від смачної їжі перетворюється на метод зняття напруги. Мало хто звертає на це увагу, коли відчувається засмученням чи ображенням. В цей момент хворий намагається послабити свій біль та переживання за допомогою їжі. В таких ситуаціях людина їсть не тому, що відчуває голод, а тому, що не здатна контролювати свої переживання.

А от функція їжі, пов'язана з відчуттям контролю, може призводити до обмежувальних розладів. Для людей з анорексією контроль за тим, що і як вони їдять – це спосіб досягти відчуття контролю над своїм життям та собою.

Окрім того, що в деяких людей може існувати генетична схильність до РХП, існують і певні фактори, які можуть спровокувати це захворювання в цілком здорової людини. Одним з таких факторів є соціальний тиск. У суспільстві стандартизовано вважають, що краса та успішність залежить від стрункості та підтягнутості тіла. Людина, яка піддається соціальному тиску та прагне успіху чи визнання, може спровокувати виникнення розладу харчової поведінки, виснажуючи себе суворими дієтами та надмірними навантаженнями задля схуднення.

Ще одним фактором є підлітковий вік. Це період формування дитини, як окремої та цілісної дорослої особистості. В підлітковому віці велику роль відіграє оточення підлітка, його спілкування з однолітками. Та на жаль бувають випадки, коли підліток стає жертвою булінгу. Підлітки можуть цькувати за недостатню або надлишкову вагу, за високий чи низький зріст, тому деякі підлітки намагаються скорегувати свою фігуру не раціонально, виснажуючи себе дієтами, що може призвести до харчового розладу [2].

Розлади харчової поведінки відносно непоширені. У середньому в розвинених країнах світу 1-4 % людей хворіють на анорексію, 2 % – на булімію, 3-4% жінок і 2% чоловіків – на психогенне переїдання. Щодо захворювання на анорексію, ця хвороба найпоширеніша у людей у віці від 14 до 19 років. Анорексія займає третє місце у рейтингу хронічних захворювань у дівчат-підлітків [3].

Від розладів харчової поведінки можна позбутися, для цього потрібно постійно працювати над своїм фізичним та психічним станом, аби симптоми захворювання не повернулися. Тож необхідно створювати нові здорові звички, що стануть профілактикою рецидивів.

Список використаних джерел

1. У світі сотні тисяч людей з психічними розладами заковані у кайдани/ URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/news-human-rights-watch-people-in-chains/30878323.html> (дата звернення: 25.01.2022 р.).
2. Заїсти проблему. Що таке розлади харчової поведінки й чим вони небезпечні. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/food/healthy-food/313873-scho-take-rozladi-harchovoyi-povedinki> (дата звернення: 25.01.2022 р.).
3. Харчові розлади. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Харчові_розлади (дата звернення: 25.01.2022 р.).

Сокоринська Юлія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного університету
імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Веснянка Валентина,
викладач біології і хімії, викладач – методист

АТМОСФЕРА

Атмосфера – газова оболонка Землі, яка обертається разом з нею. Чіткої межі атмосфера немає, вона плавно переходить в космічний простір, а також захищає нашу планету від астероїдів, метеоритів та

ультрафіолетового випромінювання. Якби її не існувало б, то денна температура сягала б 200 градусів за шкалою Цельсія, що суперечить існуванню життя. А отже, завдяки її складу існує життя на планеті Земля.

Сучасний розвиток суспільства характеризується великою чисельністю населення, що приводить до зростання економічних та енергетичних потреб. Внаслідок чого зростають викиди в атмосферу, що призводять до її забруднення. Забруднення атмосфери характеризується результатом викидів забруднювальних речовин з різних джерел. А ступінь забруднення атмосфери, залежить від числа та маси викидів. Основними джерелами забруднення атмосфери є природні, промислові та побутові процеси. Які об'єднують у групи: забруднювачі природного походження; забруднювачі, які утворюються при згорянні палива для потреб промисловості, опалення житлових будинків, тощо; забруднювачі, які утворилися в результаті промислових викидів; забруднювачі зумовлені згорянням і переробленням побутових і промислових відходів.

Клімат Землі протягом усієї історії, періодично змінювався: було і значне потепління і похолодання. Але останні кілька років метеорологи налякані та звертають увагу населення на зміни в кліматі, адже Земля розігрівается значно швидше, ніж-будь коли у минулому. Наслідком цього є діяльність людини. По-перше, це обумовлено розігріванням атмосфери шляхом спалювання великої кількості вугілля, нафти, газу, а також безпосередньо роботами атомних станцій. А по-друге, спалювання органічного палива та знищення лісів приводить до великої кількості вуглекислого газу в атмосфері. Вуглекислий газ діє як скло в парнику: він вільно пропускає до поверхні Землі сонячні промені, але втримує тепло нагрітої Сонцем поверхні Землі. Що й викликає розігрівання атмосфери, або як ще його називають парниковий ефект.

Останнім часом учені спостерігають над зниженням вмісту озону в озоновому шарі атмосфери. Над Антарктидою виявлена «діра» у тому шарі, де вміст озону менше звичайного на 40-50%. Ця озонова діра з кожним роком стає все більшою, нині її площа уже більша материка Антарктида. Проте вчені повідомляють про те, що за 2022 рік збільшення діри не відбулось, але вона і не зменшилась, за графіками де відображені всі дані, видно, що площа озонової діри близька до останніх років. Озонові діри посилюють потік сонячної

радіації на Землю і викликають захворювання у людей. Рослини та тварини також страждають від цього.

Людством уже були вжиті міри з обмеження викидів фреонів шляхом переходу на інші речовини, які не так шкодять озоновому шару, процес відновлення триватиме декілька десятиріч. Перш за все це зумовлено уже наявною досить великою дірою. Тому за даними учених затягування озонової діри не відбудеться раніше 2048 року. Зараз, щоб захистити атмосферу ми можемо скоротити викиди власними силами: обмежити спалення пального вдома, не палити листя, сухостій (це погано впливає не тільки на атмосферу, а й на здоров'я населення), обмежити користування автотранспортом (в теплу пору надавати перевагу екотранспорту) та пам'ятати, що навіть маленькими кроками ми обов'язково дійдемо до спільної мети.

Список використаних джерел:

1. Балацький О.Ф. Охорона навколишнього середовища. – К.: Знання – 13–14 с.
2. Національний антарктичний науковий центр. — Озонова діра у 2022 році.
3. О.М.Яворська О.В. Іконніков . Статистичний аналіз якості атмосферного повітря в Україні – НЛТУ України.

Тричева Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Савчук Роман,
викладач фізики та астрономії

НАСЛІДКИ АВАРІЇ НА ЗАЕС

Запорізька атомна електростанція (ЗАЕС) — атомна електростанція в Україні, у степовій зоні на березі Каховського водосховища в Запорізькій області, поруч із містом Енергодар. Це найбільша в Європі й третя у світі за сукупною потужністю атомна електростанція. Вона складається з шести атомних енергоблоків по 1 млн кВт кожен.

Коли у березні російська армія захопила Запорізьку АЕС було зрозуміло, що у них немає розуміння, що таке радіаційна небезпека і що АЕС є ядерно небезпечним об'єктом. Бо з першого дня були обстріляні будівлі адмінкорпусу, знищили частину тренажерної зали,

обстріляли енергоблоки, пошкодили естакаду. Зараз знову загострення. Енергоблоки Запорізької АЕС є доволі безпечними, якщо порівнювати російські енергоблоки такої ж серії, оскільки Україна впровадила цілу низку заходів з підвищення безпеки наших енергоблоків з 2011 року. Але вони проєктувалися ще у 70-х роках минуло століття і не передбачалося, що АЕС працюватиме в умовах воєнних дій, війни, окупації. У них не передбачено якихось захисних систем чи механізмів від обстрілів і тому пошкодження важливих систем може призвести до негативних наслідків. ЗАЕС з'єднана з енергосистемою України чотирма лініями. Зараз три з них не функціонують через пошкодження. Важливо розуміти, що АЕС це не теплова станція, вона не працює за принципом «чайника» – виключив газ, перестала кипіти вода і все зупинилося. Це об'єкт, який потребує довготривалої роботи систем для відведення енергії від активної зони реактора. Якщо ця система не працює, то це може призвести до розплавлення активної зони, як це сталося на АЕС у Фукусімі. Такий сценарій з розплавленням активної зони ймовірний і на Запорізькій АЕС. Якщо будуть продовжуватися військові дії на ЗАЕС і відбудеться пошкодження останньої лінії, якою Запорізька АЕС з'єднується з енергосистемою України, то єдиний шлях охолодження енергоблоків буде робота штатних систем, заживлених від дизель-генераторів. Але час роботи цих дизель-генераторів обмежена кількістю пального, на якому вони працюють. На АЕС його зберігається достатньо, але на місяць не вистачить. При цьому не відомо, чи російські війська вже не злили це дизельне паливо. За умовами найкращого-сценарію: при пошкодженні живлення, повному знеструмленні енергоблока, якщо персонал не буде втручатися, то через три години працюючий енергоблок може повторити долю Фукусіми. Якщо інформація про замінування енергоблоків відповідає дійсності, то сценарій може бути набагато гіршим. Раніше виконувалися розрахунки, які не були пов'язані з військовими діями, а робилися в рамках обґрунтування безпеки енергоблоків, то вони показували, що у випадку повного знеструмлення при важкій аварії, якщо відмовить захисна оболонка, то умови евакуації будуть виконуватися на доволі великі відстанях. Евакуйовувати треба буде як мінімум населення Енергодару і міст, які знаходяться неподалік. Я припускаю, що у випадку знеструмлення та пошкодження гермооболонки навіть на одному енергоблоці може відбутися транскордонний викид радіаційного забруднення, тобто забруднення сусідніх держав, зокрема Європи. Окрім шести енергоблоків, які знаходяться на майданчику Запорізької АЕС, там ще знаходиться

сховище відпрацьованого ядерного палива, де зберігається паливо, вивантажене з басейнів витримки ЗАЕС. Це 170 контейнерів, у кожному контейнері по 24 збірки, це близько 4 тисяч збірок відпрацьованого ядерного палива. Це приблизно 2 тисячі тонн діоксиду урану. Це більше, ніж палива у всіх шести реакторах станції. Пошкодження всього цього може привезти до дуже негативних наслідків, і наслідки в залежності від ситуації можуть бути, як одна Фукусіма, так і шість Фукусім або декілька Чорнобилів. Фахівці рекомендують застосовувати «холодну зупинку». У стані «холодної зупинки» реактор може перебувати безкінечно довго, якщо він, звичайно, під'єднаний до енергоживлення. Енергоблок потребує електроенергії, аби працювали всі його системи та механізми. Перебуваючи в стані «холодний зупин», енергоблок має набагато більший запас часу, впродовж якого персонал може ліквідувати надзвичайну ситуацію, якщо така раптом виникне, й упередити важке пошкодження активної зони реактора. Так, у разі зникнення електроживлення енергоблоку, що працює на потужності, процес плавлення може розпочатися вже за три години, якщо нічого не робити; якщо ж реактор перебуває в стані «холодного зупину», то персонал матиме на відновлення електроживлення 57 годин. Тому «холодний зупин» – це більш безпечніше, ніж робота реактору на повну потужність. Але рішення про «холодний зупин» має приймати експлуатуюча організація.

Міністр захисту довкілля та природних ресурсів зазначив, що для оцінки можливих наслідків катастрофи на ЗАЕС фахівці відштовхувалися від наслідків аварії 1986 року на ЧАЕС. На 4-му реакторі ЧАЕС було 2 дві тисячі паливних збірок, на ЗАЕС у шести реакторах й у сховищі відпрацьованого ядерного палива міститься до 18 тис. паливних збірок (у 9–10 разів більше). Тобто наслідки аварії на ЗАЕС можуть бути вдесятеро потужніші, ніж у 1986-му на ЧАЕС. Площа потенційної зони відчуження складе до 30 000 км² (як 10 Чорнобильських зон відчуження). Запорізька область фактично буде втрачена для проживання та господарства. Площа потенційної забрудненої території – до 2 млн км² (площа трьох Україн). Від вітру залежить ступінь зараження інших територій України та Європи, росії та білорусі. Кількість ліквідаторів може становити від 1 млн осіб, а загиблих – десятки тисяч, залежно від поточної кількості людей на території Запорізької області, кількість евакуйованих/відселених осіб – від 2 млн осіб. Також на неосяжну кількість років буде забруднена ріка Дніпро. Аварія може спричинити викид радіоактивного цезію-137 у кількостях, небезпечних для здоров'я

людей, ґрунтів, водойм. Також зазначають, що викид радіоактивного цезію під час можливої аварії у Запоріжжі буде одноразовим, і те, куди він попрямує, залежатиме від метеорологічних умов.

Список використаних джерел:

1. <https://infoatom.news/2022/08/10/100820221628>
2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3546692-naslidki-avarii-na-zaporizkij-aes-mozut-buti-vdesatero-potuznisi-niz-na-caes-mindovkilla.html>

Хавщ Мар'яна

*Відокремлений структурний підрозділ
«Горохівський фаховий коледж Львівського
національного університету
природокористування»*

Науковий керівник: Войтович Леся,
*викладач хімії і біології, спеціаліст вищої
категорії, викладач-методист*

ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ: ЗМІНА РОДЮЧОСТІ ҐРУНТУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Одним із найбільших природних багатств України завжди були та залишаються родючі ґрунти, адже третина світових чорноземів – це наша земля. Життя людства завжди було нерозривно пов'язане з ґрунтом, варто лише згадати, що першими технологіями людської цивілізації були тваринництво і землеробство – найбільш ефективні способи використання ресурсів землі. Ми ж, українці, до родючості своєї землі завжди ставились як до чогось такого, від чого залежить життя і рослин, і тварин, і кожного з нас.

На превеликий жаль, природа України сьогодні стала ще однією жертвою російської агресії. Війна уже вплинула і продовжує залишати свій огидний слід на кожному компоненті довкілля. Все це є справжнім екоцидом і для ґрунтів України у тому числі.

Насправді, ґрунт відчуває і реагує на брак поживних мінеральних речовин, меліоративні процеси, необґрунтоване і безвідповідальне спалювання стерні, соломи, трав та іншої вторинної продукції рослинництва, зменшення обсягів і норм внесення органічних та мінеральних добрив та багато інших факторів, що можуть негативно вплинути на його родючість. Але сьогодні ґрунти України зазнають ще й впливу війни, як потужного дестабілізуючого та руйнівного фактору [1].

Як же проявляється цей екоцид? Внаслідок вибухів ракет, артилерійських снарядів різних типів, фугасних авіабомб, безпілотників, снарядів різних типів РСЗО, «вакуумних» бомб відбувається активне знищення верхнього родючого шару ґрунту, який формувався протягом століть. Це при тому, що з різних причин за останнє століття ґрунти України і так втратили близько 30% гумусу. Війна ж прискорює цей процес. Ґрунти швидко починають втрачати родючість через зміну фізичних, хімічних та фізико-хімічних властивостей.

Проаналізуймо ж детальніше ці процеси. Вибух снаряду будь-якого типу – це завжди попадання ряду токсичних сполук у ґрунт. Під час детонації ракет та артилерійських снарядів утворюються чадний газ, вуглекислий газ, водяна пара, оксиди Нітрогену, формальдегід, пари ціанистої кислоти, азот, а також велика кількість токсичної органіки. Фахівці вказують на систематичне перевищення в 6-8 разів показників ртуті, цинку та кадмію на територіях ведення бойових дій. Отруйні речовини також можуть надходити в ґрунт з опадами [2]. Наприклад, сірка є компонентом значної частини боєприпасів. Змішуючись з опадами, вона перетворюється в ґрунті на небезпечну сульфатну кислоту. В атмосфері оксиди Сульфуру та Нітрогену спричиняють кислотні дощі, які змінюють рН ґрунту та викликають опіки рослин. Також у місцях бойових дій важкі метали можуть перевищувати фонові значення у десятки разів.

Значну небезпеку являє собою і знищена військова техніка. Згодом вона перетворюється на тони металобрухту. А що ж це, як не канцерогенне сміття. По закінченню війни, утилізація величезної кількості металобрухту стане ще одним викликом, у тому числі і для екологів.

Варто згадати і ще про одну жахливу та неприємну проблему, що унеможливить використання ґрунтів після війни – поховання вбитих та мінування сільськогосподарських угідь, які подекуди перетворюються на великі могильники. Очевидно, що вирощувати агрокультури на таких землях буде в подальшому суворо заборонено. Вже на сьогоднішній день більше як 80 тисяч квадратних кілометрів території України потребують очистки від мін та вибухонебезпечних залишків. Згідно даних ООН, Україна – одна з найбільш замінованих країн світу поруч з Афганістаном, Сирією та Боснією[3].

Всі вищезгадані токсичні речовини, що потрапляють до ґрунту та мігрують до ґрунтових вод, як наслідок, потрапляють до харчових

ланцюгів, а отже, впливають на здоров'я населення. Тобто отруєний вибухами ґрунт буде повільно вбивати нас в перспективі. На жаль, стає очевидним, що вирощувати будь-що на таких ґрунтах буде неможливо протягом довгого часу. Для прикладу, після Першої світової посівні площі в Європі скоротилися на 22,6% [3]. А ось що чекає Україну після завершення воєнних дій, зараз поки дуже важко прогнозувати.

Звісно, говорити про рекультивацію та відновлення постраждалих внаслідок військових дій ґрунтів наразі рано. Але все ж варто виділити основні шляхи вирішення проблеми забруднення земель України в подальшому. Вважаємо актуальним створення так званих «червоних зон» на територіях, де велися інтенсивні бойові дії. Іншими словами – це консервація, тобто виведення земель із господарського використання. Досвід створення таких зон має, наприклад, Франція, де після Першої світової війни постраждалі зони були звільнені від проведення сільськогосподарських робіт, а люди відселені. Така можливість ґрунту «відпочити» та «загоїти рани» виявилась досить ефективним методом відновлення його родючості [2].

На жаль, доступу для повноцінного аналізу стану ґрунтів у межах ведення воєнних дій немає. Звісно ж, актуальною для України в подальшому буде наукова підтримка провідних країн Європи. Також необхідним є та залишатиметься також системний моніторинг стану ґрунтів. Варто пам'ятати, що відновлення ґрунтів, а також їх родючості – процес тривалий, і навіть із людською допомогою він не буде швидким.

Список використаних джерел

1. Булигін С.Ю., Вітвіцький С.В. Агрофізика ґрунту . Підручник . Київ: Видавництво, 2021.- 315 с.
2. Докучаєва В.В. Ґрунтознавство в Україні : монографія. Харків : Майдан, 2016. – 407 с.
3. Поля у вогні. Суспільне новини. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://suspilne.media/307620-pola-u-vogni-eksperti-rozpovili-ak-vplivae-vijna-na-rodust-ukrainskih-zemel/>

Хазанюк Софія

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий
коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ МАКАРЕВИЧІВСЬКОГО ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ

Моє рідне село Омельне, в якому я народилася і проживаю, має давню і непересічну історію. Тут є Михайлівська церква, яку побудовано 1776 року поміщиком Велігорським і парафіянами на місці колишньої старої (до речі, церкву зрублено сокирою, всі деталі були з'єднані без жодного цвяха), тут відбувалися заручини всесвітньо відомого композитора, без імені якого не можливо уявити історію музики ХХ ст., Ігоря Стравінського з його дружиною Катериною, тут є залишки парку-пам'ятки, який був висаджений польським письменником Юзефом Крашевським. Знати історію рідної місцини необхідно. Та не менш важливим і гострим питанням для мешканців нашого села є збереження парку-пам'ятки.

Наш Макаревичівський парк – це пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення в Україні. Його площа – 0,9 га. Статус надано згідно з рішенням облвиконкому № 272 від 26.07.1983 року для збереження залишків парку маєтку Юзефа Крашевського. У 2010 році Макаревичівський парк ввійшов до складу національного природного парку «Цуманська Пуща». [1]

Також парк є важливим елементом культурного середовища, оскільки є місцем відпочинку та дозвілля місцевих мешканців. Сюди приходять відпочивати сім'єю, влаштовують екскурсії та пікніки школярі, проходять концерти художньої самодіяльності місцевого БК.

До тепер тут окремими осередками збереглися вікові насадження кленів несправжньо-платанового (явору) *Acer pseudoplatanus* і гостролистого *A. platanoides*, липи серцелистої *Tilia cordata*, що доповнюють колоритність і неповторність зеленої зони. [2] Зелені насадження оздоровлюють повітряний басейн міста чи села, поліпшують його мікроклімат. Вони поглинають вуглець і виділяють кисень, знижують температуру в спекотну погоду (за

рахунок випаровування вологи), знижують рівень шуму, запиленість і загазованість повітря, захищають від вітрів.

Головними забруднювачами навколишнього середовища ми звикли вважати промисловість та транспорт, але відомо, що не менш шкідливого впливу довкілля завдає сільське господарство, яке впродовж останніх років стрімко розвивається. Наслідками негативного впливу сільськогосподарської діяльності на навколишнє природне середовище є забруднення ґрунтів, ґрунтових та поверхневих вод, а також і питної води залишками мінеральних добрив та засобів захисту рослин, забруднення навколишнього середовища відходами тваринницької ферми.

Парк є не лише окрасою та історичною пам'яткою нашого села. Тут створюється сприятливе середовище для існування та розмноження фауни, що особливо важливо для птахів. Лелечі гнізда є й своєрідною родзинкою скверу.

У парку переважають липові насадження. Про лікувальні властивості цієї рослини знають усі. А ще липа – важливий літній медонос, який дає продуктивний взяток. Саме тому чимало місцевих домогосподарств мають свої пасіки, що є досить прибутковою справою.

Макаревичівський парк важливий не лише для нашої громади! Це екологічно-лікувальна місцина із національно-патріотичним, історико-культурним значенням. Потрібно докласти зусиль для його відновлення і збереження. Створення навіть невеличкої ділянки парку є кропітка, відповідальна робота, особливо у трагічних обставинах сьогодення. Результат збереження та реконструкції матиме неоціненне значення для нас, наших нащадків.

Список використаних джерел

1. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Макаревичівський_\(парк-пам'ятка_садово-паркового_мистецтва\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Макаревичівський_(парк-пам'ятка_садово-паркового_мистецтва))
2. <http://eco.voladm.gov.ua/category/park-pamyatka-sadovo-parkovogo-mistectva-makarevichivskiy/>

Хазанюк Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Савчук Роман,
викладач фізики та астрономії

ТЕХНОЛОГІЯ SAR У «НАРОДНОМУ СУПУТНИКУ»

Останнім часом підвищився інтерес до радарних супутників. Багато хто запитує: «Як працюють супутники?», «Що таке технологія SAR?», «На що здатні супутники ICEYE та чим можуть допомогти українським бійцям на фронті?»

В наш час є багато видів штучних супутників і кожен з них має своє призначення. Наприклад, астрономічні супутники призначені для дослідження галактик, планет та інших об'єктів. Біологічні – необхідні для вивчення і проведення наукових експериментів над живими організмами в космічних умовах. Навігаційні – дозволяють визначити місце розташування водних, наземних і повітряних об'єктів. Супутники дистанційного зондування Землі дозволяють вченим спостерігати за поверхнею планети і робити знімки, тощо.

У зв'язку з повномаштабним вторгненням рф, перед Україною постала потреба контролю кількості та руху транспорту ворога, стеження за кораблями, тощо. Для цього підходять супутники компанії ICEYE.

18 серпня на гроші, які збирали на Bayraktar, придбали супутник. За словами ініціатора збору коштів, Сергія Притули, за 600 млн грн благодійний фонд купив супутник, який надасть доступ до бази даних супутникових знімків компанії ICEYE на понад рік, що дозволить військовим планувати оперативні операції.

Супутники компанії ICEYE працюють над спостереженням Землі з космосу – так званим радаром. Це технологія SAR, яка передбачає активне спостереження. Радар надсилає сигнал на поверхню Землі, він відбивається від об'єктів і повертається в космос. Його вловлює спеціальна антена, яка й називається синтезованою апертурою. Ці дані опрацьовуються за допомогою спеціального системного забезпечення й ідентифікуються об'єкти, які відбили цей сигнал на поверхні Землі.

Таким чином радар дозволяє ідентифікувати багато речей, які не може ідентифікувати оптика більшості комерційних супутників. На

відміну від оптичного супутника, який може працювати тільки вдень та у чистому небі, супутники ICEYE проводять зйомку за допомогою синтезованої радіолокаційної апертури (SAR), яка дозволяє в будь-який час доби та за будь-яких погодних умов сканувати об'єкти. SAR супутник діє як ліхтар — він «підсвічує» поверхню землі власними радіохвилями.

Системи SAR завдяки автоматичному розпізнаванню об'єктів із застосуванням розподіленого радіолокаційного зображення та цифрової обробки сигналів здатні бачити крізь різноманітні перешкоди (тому для зйомки неважливі перешкоди, ніч, хмари, дощ, туман, задимленість). SAR супутник «пробиває» все своїми радіохвилями.

Отож, за допомогою даного супутника ми маємо доступ до бази знімків супутників ICEYE — це десятки високоякісних зображень різних місцевостей, які ми відтепер зможемо бачити у режимі реального часу, наша армія зможе максимально швидко отримати супутникові знімки, що допомагатимуть нам із оперативним плануванням операцій зі звільнення від агресора.

Список використаних джерел

1. <https://www.youtube.com/watch?v=U9EvshOFvm0>
2. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-62603951>
3. <https://forbes.ua/inside/fond-sergiya-prituli-kupiv-suputnik-shcho-ukrainski-viyskovi-zmozhut-pobachiti-iz-kosmosu-18082022-7788>

Ярмолюк Олександра

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права

Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Веснянка Валентина,

викладач біології і хімії, викладач – методист

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ НА СТАН ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ

росія — країна-терорист, яка лишає після себе зруйновані міста, скалічені долі людей та повне знищення природи. Війна вплинула на кожний компонент довкілля — рослинний і тваринний світ, повітря, воду, ґрунт. Наслідки цього негативного впливу будуть довгостроковими та матимуть не лише локальний, а й глобальний характер.

Знімки з космосу жахають всіх, хто бачить на них понівечені снарядами українські поля на окупованих територіях. Тисячі броньованих машин, танків після пошкодження залишаються на землі, забруднюючи її паливо-мастильними матеріалами, а спалені – завдають шкоду екосистемі, як металобрухт. Це канцерогенне сміття, яке отруює навколишнє середовище важкими металами, які потрапляють в ґрунтові води. Лісові пожежі та незаконні рубки у регіоні спричиняють втрату лісових масивів та лісозахисних насаджень, завдається шкода об'єктам природно-заповідного фонду, порушується баланс екосистем.

В цілях захисту Києва була підірвана гідропоруда на дамбі біля Козаровичів, що допомгло зупинити наступ росіян. Тисячі гектарів родючої землі було затоплено, знищено рослинний і тваринний світ. Критичною на сьогодні залишається проблема забруднення поверхневих та підземних вод на окупованих територіях. Через непоодинокі порушення роботи систем водопостачання і водовідведення відбуваються аварійні скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти.

Чорне море також зазнає катастрофічних наслідків війни. Активні бойові дії призвели до масової загибелі флори та фауни. Очевидно, що вони будуть зростати і зростати та вплинуть не лише на Україну та довкілля а й на весь регіон.

Через вторгнення збільшились в рази викиди парникових газів, створивши ажітаж навколо вуглецевого палива, підставивши під сумніви мету досягнення кліматичної нейтральності.

Поки світ з жахом міркує про те чи застосує росія ядерну зброю, Україна вже майже рік живе під загрозою ядерної катастрофи. На початку повномасштабної війни росія почала захоплювати Атомні електростанції, перетворивши їх на зони воєнних дій. Це призвело до збільшення рівня радіації на окупованих територіях. Радіоактивне забруднення у разі руйнування Атомної електростанції зробить непридатним для життя багато територій. Якщо росія застосує тактичну ядерну зброю, можуть бути великі наслідки а саме: проникаюча радіація та радіоактивне зараження місцевості призведе до смерті усього живого діапазоном ураження 25-30 км.

Країною терористом була неодноразово застосована хімічна зброя, яка має страшенно негативний вплив на всю екосистему в радіусі ураження, як наслідок – критичний стан навколишнього середовища, та ускладнена життєдіяльність людини.

Майбутнє довкілля залежить від того, як саме українці будуть відбудовувати країну після війни. А саме через відбудову та матеріалів будівельного виробництва можуть збільшитись масові

викиди. Також з'явилися нові сміттєзвалища з залишків зруйнованих будівель. На жаль, для повного відновлення нашої екосистеми потрібно буде не одне десятиліття. та ми обов'язково переможемо, а країна терорист буде знищена.

Список використаних джерел

1. Природа та війна: як військове вторгнення росії впливає на довкілля України. URL: <https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html?amp> (дата звернення: 29.01.2023 р.).

2. Природа та війна: як російська агресія вплинула на довкілля. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/11/08/infografika/suspilstvo/pryroda-ta-vijna-yak-rosijska-ahresiya-vplynula-dovkillya> (дата звернення: 29.01.2023 р.).

3. Екологічні наслідки війни. Пів року болю України. URL: <https://eco.rayon.in.ua/blogs/536709-ekologichni-naslidki-viyni-piv-roku-bolyu-ukraini> (дата звернення: 29.01.2023 р.).

Яровой Роман

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Валентина Веснянка,
викладач-методист

ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗАБРУДНЕНІСТЬ ВОДОЙМ ТА ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ УКРАЇНИ

Вода – це найпоширеніший природний ресурс. В багатьох людей виникає примітивна та хибна думка про невичерпність і загальнодоступність водних ресурсів, але це не є так. Придатної для споживання населенням води є зовсім небагато, її частка у загальних водних запасах становить приблизно до 3%.

Україна за показником забезпеченості водними ресурсами серед 20 європейських країн посідає 17 місце (за даними 2014 року). Прогнози на майбутнє не є оптимістичними, адже численні дослідження свідчать про значний негативний вплив зміни клімату на водні ресурси України. До того ж, дослідження свідчать, що у період наступних декількох десятиліть зменшення водних ресурсів на півдні України може досягнути до 70%, а на півночі – до 40%. Найменш забезпеченими водними ресурсами є Донбас, Криворіжжя, АР Крим та південні області України, де також зосереджені найбільші споживачі води (промисловість і сільське господарство). Наразі ці регіони опинилися на лінії зіткнення, або окуповані росією. Очевидно, що війна, яку росія розв'язала в Україні, безпосередньо зачіпає і питання водної безпеки нашої країни [1].

Міжнародні дослідження зазначають, що війни, починаючи з Першої Світової, чим далі більше впливають на екосистеми. Це пов'язано зі збільшенням потенціалу сучасної зброї, яка завдає більшої шкоди навколишньому середовищу. Як приклади називають розлив нафти у водні ресурси Кувейту під час Перської війни, або ж пошкодження каналізаційних ліній та очисних споруд в Ізраїлі під час війни у Лівані у 2006 р., що призвело до відкладання мулу у Середземному морі. Бойові дії можуть відбуватися на морських шляхах. Ціллю військових операцій може стати водна інфраструктура (водопровідні труби, очисні споруди, дамби тощо). Ці дії класифікуються як водний тероризм.

За місяць повномасштабного вторгнення стратегічною ціллю окупантів стали нафтобази (у Харкові, Чернігові, Луганську, Житомирі, Калинівці, Львові, Дубно, Луцьку та інші), такі вибухи призводять до забруднення як ґрунту, так і водних ресурсів.

Тому окрім питання нестачі водних ресурсів, важливо розглядати також питання доступу до чистої води. Сільське господарство не випадково згадується у частині дефіциту води у Криму. Північно-Кримський канал був основним постачальником води з Дніпра до Криму. До 2013 року у Криму з Північно-Кримського каналу використовувалися в аграрному секторі, зокрема йшли на зрошення. Після перекриття Північно-Кримського каналу з 2013 по 2015 рік об'єм води, що використовувався для зрошення зменшився у 40 разів, а площа зрошуваних земель — майже у 13 разів. Без води Крим перетворюється на напівпустелю, де займатися сільським господарством просто неможливо.

Пошкодження водопостачання та каналізації може позбавити людей права на доступ до води. Станції і мережі водопостачання та очищення стічних вод, системи моніторингу та інша важлива інфраструктура можуть повністю перестати функціонувати через фізичне руйнування внаслідок обстрілів, перебоїв з електропостачанням, брак матеріалів або ж ситуації, коли обслуговуючий персонал втрачає контроль чи доступ до інфраструктури або вимушений покинути відповідні об'єкти [2].

Доступ до водопостачання та каналізації на українських територіях, безпосередньо зачеплених військовими діями, є однією з ключових проблем, що викликають стурбованість. Українські міста в окупації переживають надзвичайну гуманітарну кризу: Червоний Хрест охарактеризував ситуацію в Маріуполі в 2022 році як «апокаліптичну». Сотні тисяч мирних жителів втратили доступ до питної води. За повідомленнями ЗМІ, через припинення постачання їжі, води та електрики жителі Маріуполя були змушені розтоплювати

сніг, щоб отримати питну воду, та готувати їжу на багатті. Ця ситуація – доказ порушення права людини на воду та санітарію, яке було визнано ООН ще у липні 2010 року. У таких умовах ризик інфекційних захворювань, що передаються через воду є максимальним. Одним з таких інфекційних захворювань є холера.

Війни збільшують забруднення річок, озер, водно-болотних угідь і водоносних горизонтів. Наприклад, авіаудари та обстріли можуть знищити промислові об'єкти, сміттєзвалища та сховища відходів, у тому числі водосховища. Це може призвести до витоку небезпечних речовин [3].

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) наголошує на важливості запобігання розвитку та поширенню захворювань, що передаються через воду, в умовах, коли ці захворювання можуть легко набути масштабів епідемії, особливо в постраждалих від війни або стихійних поселеннях. За потреби слід забезпечити аварійне водопостачання (наприклад, розфасовану воду, чи воду в цистернах та пересувні установки для очищення, дезінфекції та зберігання води). Біля туалетів завжди повинні бути пристосування для миття рук і достатня кількість мила.

Отже, вода — це є дуже цінний, але все ж таки обмежений ресурс, особливо в південних і східних регіонах України. Закономірно, що новою глобальною тенденцією сучасного розвитку є перетворення водних ресурсів на головні стратегічні ресурси, які дедалі частіше стають предметом міжнародних конфліктів, збройних сутичок і навіть війн. На жаль, ця ситуація не оминула й Україну. Наша країна потребує термінового доступу до безпечної питної води для регіонів, ізольованих війною; підтримки, щоб відновити та відбудувати країну, включаючи водне та екологічне врядування, а також менеджмент та моніторинг.

Список використаних джерел

1. Вода як джерело життя чи зародок війни: як крадіжка води окупантами впливає на водозабезпеченість України і Криму. URL: <https://ecoaction.org.ua/voda-iak-dzherelo-zhyttia.html> (дата звернення: 23.01.2023 р.).

2. Випалена земля і забруднена вода: катастрофічні екологічні наслідки війни Росії проти України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ekolohichna-katastrofa-cherez-vijnu-rosiyi/31921705.html> (дата звернення: 23.01.2023 р.).

3. Що росія робить з українськими річками під час війн: 6 мільйонів людей через війну не мають води. URL: <https://dnister.in.ua/articles/239825/scho-rosiya-robit-z-ukrainskimi-richkami-pid-chas-vijni-6-miljoniv-lyudej-cherez-vijnu-ne-mayut-vodi> (дата звернення: 23.01.2023 р.).

7 ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА

Бороденко Соломія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Шостак Дмитро,
*викладач інформатики першої кваліфікаційної
категорії*

ПОДОЛАЙ РУТИНУ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ З POWER AUTOMATE

Щоб позбутися від рутини, можна автоматизувати деякі процеси. Вибір програм та сервісів автоматизації надзвичайно широкий, є велика кількість як платних так і відкритих сервісів для вільного використання. Типовим прикладом такого програмного забезпечення є нові програми Microsoft Power Platform, такі як Power Automate Desktop безкоштовно доступні для користувачів Windows 10 і Windows 11.

Power Automate Desktop містить сотні вбудованих з'єднувачів, тисячі шаблонів та помічника з елементами штучного інтелекту, які автоматизують повторювані завдання.[1] З легкістю можна запускати процеси у додатку з допомогою кнопок, дій і форм введення даних. Ці процеси можуть виконуватися в автономному режимі або повертати дані назад у додаток для відображення інформації користувачу.

Типові можливості, що доступні у Power Automate:

- Автоматизація повторюваних завдань;
- Ведення користувача через процес виконання завдання, щоб він міг завершити різні етапи;
- Підключення до зовнішніх джерел даних;
- Автоматизація процесів за допомогою можливостей роботизованої автоматизації процесів (RPA).

Power Automate дозволяє отримувати повідомлення, синхронізувати файли, збирати дані та виконувати різноманітні рутинні операції. Це програмне забезпечення може надсилати нагадування про завдання, переміщувати дані між системами за

розкладом, під'єднуватися до більш ніж 600 джерел даних або загальнодоступних API і виконувати завдання на вашому локальному комп'ютері, на зразок обчислення у Excel. При цьому інформація зберігається у так званому Dataverse – інструменті для зберігання даних та керування ними.

Наприклад замість ручного пошуку вкладень у електронних листах можна створити потік, котрий зберігатиме всі вкладення електронної пошти у вказаній папці. Або можна за розкладом виконувати копіювання файлів між папками.

Загалом Power Automate працює, створюючи потоки автоматизації процесів, котрі дозволяють записувати дії, які ви виконуєте на робочому столі або у веб-браузері. Такі потоки можуть запускатись за розкладом, вручну або автоматично. Ви також можете передавати дані в процес або отримувати дані з процесу, дозволяючи автоматизувати навіть «ручні» дії. Кожен потік складається з двох основних складових: тригера – події, котра ініціює запуск процесу, та однієї чи кількох дій, котрі ми бажаємо запустити на виконання. Далі відбувається передача даних хмарними або локальними додатками.

Усе це може створювати користувач будь-якого рівня навичок, без програмування коду за допомогою підходу low-code. З Microsoft Power Platform співробітники компаній можуть створювати власні застосунки без використання коду та з мінімальними знаннями програмування, оскільки low-code платформа містить вбудовані форми та інструменти, які з легкістю автоматизують повторювані, повсякденні завдання.

Платформи low-code, або ж платформа з низьким рівнем кодування, – це середовища розробки, які використовуються для створення прикладного програмного забезпечення через графічний інтерфейс користувача. Платформа з низьким рівнем кодування може створювати робочі програми без кодування інструкцій для конкретних ситуацій. Такі платформи зазвичай можуть скоротити кількість витрат часу на розробку програм традиційними засобами, забезпечуючи прискорення результатів роботи. Інша перевага полягає в тому, що ширше коло людей може вкласти свій внесок у розробку програми, а не лише ті, хто володіє навичками кодування. Підхід low-code також може знизити початкову вартість налаштування, навчання, та обслуговування програм. Дослідницька компанія Forrester оцінила, що загальний ринок платформ розробки з низьким кодом становить близько 15,5 мільярдів доларів у 2020 році.

Microsoft Power Automate є частиною Microsoft Power Platform, яка містить такі сервіси, як Power Apps, Power BI та Power Virtual Agents. Платформа дозволяє легко отримувати всю необхідну інформацію із суміжних сервісів Microsoft 365 та об'єднувати її у застосунки, візуалізувати та структурувати дані. [2] Microsoft Power Platform працює не лише з інструментами та застосунками Microsoft 365, а й багатьма іншими сервісами, якими користуються у багатьох компаніях, як-от Dropbox, Google Tasks, Slack, Trello та інші.

Сучасні компанії розуміють, наскільки важливо переосмислювати бізнес-процеси і трансформуватися, щоб зберегти лідерство на ринку. Зокрема, «Тойота Україна», у постійному прагненні поліпшити обслуговування клієнтів на різних етапах, виявила необхідність автоматизації ряду процесів, оскільки багато процедур співробітники робили вручну. За допомогою інструментів Power BI, Power Apps і Power Automate завдання виконуються автоматично – те, що займало 2-3 дні, тепер можна зробити однією кнопкою. [3]

Фінансовий сектор, виробництво, високі технології, торгівля, охорона здоров'я чи будь-яка інша індустрія – не витрачаймо часу дарма, використовуймо сучасні підходи до автоматизації процесів!

Список використаних джерел:

1. Автоматизуйте рутинні завдання з Power Platform [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://www.konicaminolta.ua/uk-ua/software/process-automation/power-platfrom>.
2. Академія Microsoft. Зосередьтеся на головному. Автоматизуйте все інше. [Електронний ресурс] / Академія Microsoft – Режим доступу до ресурсу: <https://powerautomate.microsoft.com/uk-ua/>.
3. Редакція AIN.UA. 20 історій цифрової трансформації в Україні [Електронний ресурс] / Редакція AIN.UA – Режим доступу до ресурсу: <https://ain.ua/special/20-ukrainian-stories-about-digital-transformation-ua/>.

Данелюк Ольга

*Відокремлений структурний підрозділ
«Рожницький фаховий коледж Львівського
національного університету ветеринарної
медицини та біотехнологій імені
С. З. Гжицького»*

Науковий керівник: Черняк Оксана,
*викладач інформатики, спеціаліст першої
категорії*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВЕТЕРИНАРІЇ

Комп'ютерні технології проникли у життя людини в усіх його площинах, допомагаючи та сприяючи розвитку. Яскравим прикладом цього стала розробка штучного інтелекту – нової форми розуму, ряду алгоритмів та програмних систем, відмінною властивістю яких є здатність вирішувати завдання так, як це робила б людина, що роздумує над їх вирішенням. Основні властивості штучного інтелекту – розуміння мови, здатність до навчання, мислення і дій, спроможність імітувати розумну поведінку людей, уміння орієнтуватися в мінливому контексті і приймати оптимальні рішення з урахуванням цих змін. Використання штучного інтелекту сьогодні дозволяє найбільш ефективно, швидко, якісно керувати всіма технологічними процесами. Зі слів Білла Гейтса, саме штучний інтелект має найбільший потенціал змінити наше життя: зробити його «продуктивнішим, ефективнішим та загалом легшим» [1].

Різкий стрибок розвитку технологій штучного інтелекту вплинув на позитивну трансформацію всіх галузей без винятку. Не виключенням стала і сфера медицини, ветеринарної – зокрема. Штучний інтелект сьогодні – незамінний помічник ветеринарному спеціалісту при діагностиці хвороб. Наприклад, програма «IBM Watson for Oncology» – це суперкомп'ютер, що вміє відповідати на питання, має доступ до енциклопедій, баз наукових статей, антологій знань. Обробивши джерела, він видає максимально точну відповідь на поставлене запитання, відтак ветеринар встановлює правильні діагнози і набагато швидше приймає рішення щодо лікування тварин. Онлайн-сервіс Sofie, розроблений IBM спільно з компанією LifeLearn на платформі штучного інтелекту, має у базі даних інформацію про 1500 недугів тварин та сотні тисяч кейсів з історіями хвороб. На основі цієї інформації Sofie видає на запит лікаря рекомендації щодо

пацієнта. Програма Sense.ly працює на телефоні як «електронна медсестра», яка запитує про проблему. Відповідати можна вголос – штучний інтелект розпізнає мову і надсилає інформацію ветеринару. «Медсестра» нагадає про прийом ліків чи процедури, запропонує зв'язатися з лікарем, за потреби з'єднає вас по відеозв'язку. Програми на основі штучного інтелекту забезпечують умови домашнього стаціонару. Це пристрої, що стежать за пульсом, тиском, диханням і, відповідно до отриманої інформації, сповіщають власників про дії, які необхідно здійснити в даний момент (прийняти ліки, змінити тип фізичної активності тощо). Показники, зняті цими приладами, передаються через смартфон безпосередньо лікарю, щоб той надав рекомендації щодо подальшого лікування. Плюс таких систем – ветеринар може надати допомогу тварині на відстані.

Штучний інтелект забезпечує ведення системи електронного обліку пацієнтів, товарообігу, медикаментів та послуг. Сьогодні у роботі ветклінік використовують системи «Андіаг», «Ветменеджер», «Е-note». Їх переваги: ведення електронних медкарт; планування прийому у ветеринарній клініці; залучення нових клієнтів за допомогою SMS та E-mail-розсилок; нагадування про вакцинацію, дегельментизацію; отримання в медичні карти результатів аналізів; виставлення рахунків клієнтам за виконані послуги та придбані товари; економія часу при підрахунку заробітної плати тощо.

Сучасні молочні ферми, використовуючи системи штучного інтелекту на базі рішень Microsoft, все більше нагадують високотехнологічні виробництва. За допомогою таких систем керівник стежить за усіма процесами і бачить проблеми у господарстві з будь-якої точки в режимі онлайн, а працівники дотримуються певних показників ефективності в роботі. Відтак, усі важливі ланки господарства знаходяться під автоматизованим контролем.

Сучасні ветеринарні клініки використовують штучний інтелект для раннього виявлення захворювань молочних корів (кетоз, мастит, проблеми з травленням). Це сприяє економії коштів на лікування тварин та скорочує час відновлення після хвороб [2]. Голландські фахівці застосовують штучний інтелект для виявлення проблем з отеленням у корів ще до запліднення, що допомагає оцінити ризик конкретного спарювання перед заплідненням. У Великобританії штучний інтелект у поєднанні з інфрачервоною термографією застосовують для раннього діагностування респіраторних хвороб

телят, які є смертельними за пізнього виявлення і відсутності вчасного лікування.

При лікуванні домашніх тварин для оцінки і діагностики синдрому дефіциту уваги і гіперактивності у собак англійські та французькі вчені застосовують обчислювальний засіб на основі штучного інтелекту, який автоматично аналізує рух собаки за відеозаписами. Це захворювання виявляється в імпульсивності та агресивності тварин і ставить під загрозу якість життя як собаки, так і її господаря. Проведені за допомогою даного засобу вимірювання допомагають практикуючим ветеринарам, що займаються діагностикою і лікуванням синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у собак.

На основі штучного інтелекту вчені Каліфорнійської лікарні ветмедицини розробили алгоритм для виявлення хвороби Аддісона у собак з точністю більше 99%. Він складався з результатів понад 1000 аналізів крові собак, тому штучний інтелект використовував встановлену закономірність, щоб визначити, чи розвивається хвороба у пацієнта. При лікуванні лептоспірозу у домашніх тварин використовують інструмент із технологією штучного інтелекту, який допомагає ветеринарам зробити прогноз даного захворювання. Штучний інтелект успішно застосовується і в рентгенології [3]. За дослідженнями Американської національної медичної академії, технології штучного інтелекту дають дуже точні результати при порівнянні поточних та попередніх зображень, що дозволяє радіологам зосередитися на знімках, які є нетиповими.

Використання штучного інтелекту у ветеринарії зростає. Дослідники вважають, що ці новітні технології є майбутнім ветеринарної медицини, вони зроблять революцію у практиці та методах роботи. Проте, вчені не нехтують проблемами, які можуть виникнути при використанні штучного інтелекту, оскільки «це майже незаймана територія, тому що про неї написано дуже мало» [3]. Ветеринарні лікарі стверджують, що необхідно мати план, аби зрозуміти та спрямувати у необхідне русло штучний інтелект і його вплив у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Тетяна Савчук. 10 прикладів, як штучний інтелект може змінити ваш спосіб життя. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29015231.html> (дата звернення: 05.01.2023).

2. Технологія штучного інтелекту сприяє економії коштів на лікування антибіотиками молочних корів. URL: <https://www.vetfactor.com/ua/news/tekhnologiya-shtuchnogo-intelektu-spriya-ekonomii-koshtiv-na-likuvannya-antibiotikami-molochnikh-koriv/> (дата звернення: 05.01.2023).

3. Використання штучного інтелекту у ветеринарії. URL: <https://cutt.ly/g2Gv7nX> (дата звернення: 05.01.2023).

Крицька Ліза

Черкаський фаховий коледж харчових технологій та бізнесу

Науковий керівник: Іващенко Я. О.,
викладач математики

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Одним із завдань сучасної системи освіти України є математизація освіти, що і включає в себе вільне користування комп'ютером та його використання під час навчання. Необхідність якісного вивчення вищої математики, вміння креативно мислити лежить в основі формування особистості.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі вивчення курсу вищої математики підвищує якість засвоєння навчального матеріалу та сприяє подальшому використанню комп'ютерних засобів у навчанні. Головною ціллю використання ІКТ в математиці є полегшення обчислень у вирішенні поставлених задач та успішне засвоєння навчального матеріалу із врахування індивідуальних особливостей студента. Навчання з ІКТ характеризується доступністю, гнучкістю, легкістю, розвиває у студента пізнавальний інтерес, творче мислення, виховує комп'ютерно грамотну людину.

Сьогодні в закладах вищої освіти особливо актуальним є використання різних пакетів програм під час вивчення математичних дисциплін. Серед існуючих математичних пакетів можна виділити такі програмні продукти, як Maple, Mathematica, Mathcad, Advanced Grapher, GeoGebra, Cabri Geometry та інші. Наприклад, в якості віртуального середовища під час вивчення курсу вищої математики можна застосовувати програму Advanced Grapher, яка дозволяє будувати графіки на площині і досліджувати функції. Цю програму зручно використовувати під час вивчення таких розділів вищої математики: аналітичної геометрії, математичного аналізу, теорії

ймовірностей та математичної статистики. З допомогою Mathcad можна знаходити границі, похідні, інтеграли, розв'язувати диференціальні рівняння, виконувати дії з матрицями і векторами.

Особливої популярності набула система GeoGebra, що працює на великій кількості операційних систем і перекладена на багато мов. Отримати основні відомості про систему GeoGebra можна на сайті <http://www.geogebra.org/> [1]. Система динамічної математики GeoGebra є універсальним програмним засобом, що використовується для підтримки навчання геометрії, алгебри, математичного аналізу, теорії ймовірності, математичної статистики та інших розділів математики [2]. Використання GeoGebra актуально при вивченні таких розділів математики, в яких, окрім обчислень, необхідно виконати і геометричні побудови математичних об'єктів, які вивчаються.

У програмі можна створювати різноманітні конструкції з точок, векторів, відрізків, прямих, будувати графіки функцій, серединні перпендикуляри, дотичні, визначати довжини відрізків тощо. Не менш важливим є і те, що середовище GeoGebra дозволяє відтворити покрокову побудову об'єкта. Можливо персоналізувати виконані побудови шляхом адаптації інтерфейсу (наприклад, змінити розмір шрифту, колір, координати, товщину лінії, стиль лінії та інші функції). Окрім побудов, в програмі можна виконувати дії над матрицями, працювати із комплексними числами, виконувати статистичні обрахунки.

Використання інтерактивної системи динамічної математики GeoGebra в ході розв'язання задачі, а також під час вивчення лекційного матеріалу сприяє кращому розумінню нового матеріалу, прискорює розв'язання задач та спрощує обчислення. Таким чином, використання GeoGebra при розв'язанні математичних задач забезпечує керування процесом на всіх етапах розв'язання. Отже, ефективне використання ІКТ полегшує рішення складних завдань у процесі вивчення вищої математики, робить цей процес простішим і цікавішим.

Список використаних джерел

1. GeoGebra [Electronic resource]. – 2010. – Mode of access : <http://www.geogebra.org>.

2. Гриб'юк О.О. Система динамічної математики GeoGebra як засіб активізації дослідницької діяльності учнів / О. Гриб'юк, В. Юнчик // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. пр.. К.-Л., 2015. Вип.4. Ч.1. С. 163-167.

Курноскіна Оксана

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Щебет Р.М., викладач математики, вища категорія, викладач – методист

ЗАСТОСУВАННЯ ВИЗНАЧЕНОГО ІНТЕГРАЛА В ЕКОНОМІЧНИХ ЗАДАЧАХ

Інтеграл – одне з найважливіших понять математичного аналізу, що виникло у зв'язку з потребою, з однієї сторони відновлювати функції по їхніх похідних (наприклад, знаходити функцію, що виражає шлях, пройдений точкою, що рухається, по швидкості цієї точки), а з іншого боку – обчислювати площі, об'єми, довжини дуг, роботу сил за певний проміжок часу. Але використання визначеного інтеграла не обмежується лише математикою та фізикою, він також широко застосовується для моделювання й дослідження процесів, що відбуваються в економіці.

Серед задач, які розв'язуються з використанням визначеного інтеграла, задачі:

1) визначення запасу Q деякого товару за проміжок часу $[t_1 ; t_2]$ за відомою функцією надходження товару $f = f(t)$:

$$Q = \int_{t_1}^{t_2} f(t)dt; \quad (1)$$

2) визначення обсягу випущеної продукції Q за відомою функцією продуктивності $f = f(t)$ за проміжок часу $[t_1 ; t_2]$:

$$Q = \int_{t_1}^{t_2} f(t)dt; \quad (2)$$

3) визначення приросту капіталу ΔK за відомими інвестиціями $f(t)$ за період часу $[t_1 ; t_2]$:

$$\Delta K = K(t_2) - K(t_1) = \int_{t_1}^{t_2} f(t)dt; \quad (3)$$

4) максимізація прибутку за часом: якщо $V(t)$, $D(t)$, $P(t)$ – загальні витрати, дохід та прибуток, що змінюються з часом, $V'(t)$, $D'(t)$, $P'(t)$ – маргінальні (граничні) витрати, дохід та прибуток. Тоді $P(t) = D(t) - V(t)$ або $P'(t) = D'(t) - V'(t)$. Максимум загального прибутку буде тоді, коли $P'(t) = 0$ або $D'(t) = V'(t)$.

Загальний прибуток за час t_1 можна знайти за формулою:

$$P(t) = \int_0^{t_1} P'(t)dt = \int_0^{t_1} (D'(t) - V'(t))dt; \quad (4)$$

5) обчислення і аналіз споживчих надлишків S_H :

$$S_H = \int_0^{q_0} f(q) dq - p_0 q_0, \quad (5)$$

де $f(q)$ – функція попиту деякого товару, p – ціна одиниці товару; q – обсяг товару; p_0 – рівноважна ціна; q_0 – обсяг товару, який реалізується за ціною p_0 . [1]

Наведемо деякі приклади задач.

1. На складі запас деякого товару дорівнює 100 одиниць. Щоденне надходження товару описує функція $f(t) = 22 - 0,5t + 0,06 t^2$, де t – кількість днів. Визначити кількість товарів на складі через 40 днів.

Розв'язання. Скориставшись формулою (1), отримаємо

$$Q = \int_{t_1}^{t_2} f(t) dt = \int_0^{40} (22 - 0,5t + 0,06 t^2) dt = (22t - 0,25t^2 + 0,02t^3) \Big|_0^{40} = 1760 \text{ (од.)}$$

Загальна кількість товару на складі становитиме:

$$100 + 1760 = 1860 \text{ (од.)}$$

Відповідь: 1860 од.

2. Продуктивність праці робітника протягом дня задається функцією $f(t) = 8t - t^2$ (одиниць продукції), де t – час в годинах від початку роботи, $0 \leq t \leq 8$. Знайти обсяг виробленої продукції за робочий день. [2]

Розв'язання. Скориставшись формулою (2), отримаємо:

$$Q = \int_{t_1}^{t_2} f(t) dt = \int_0^8 (8t - t^2) dt = (4t^2 - \frac{t^3}{3}) \Big|_0^8 = \frac{256}{3} \approx 85 \text{ (од.прод.)}$$

Відповідь: 85 од.прод.

3. Знайдемо надлишок споживача, якщо крива попиту визначається функцією $f(q) = 45 - 4q^2$, а рівноважний обсяг товару $q_0 = 3$. [1]

Розв'язання. Підставивши значення $q_0 = 3$ у функцію попиту, дістанемо рівноважну ціну: $p_0 = 45 - 4 \cdot 3^2 = 9$. Використавши формулу (5), отримаємо:

$$S_H = \int_0^{q_0} f(q) dq - p_0 q_0 = \int_0^3 (45 - 4q^2) dq - 9 \cdot 3 = (45q - \frac{4q^3}{3}) \Big|_0^3 - 27 = 72 \text{ (грош.од.)}$$

Споживчий надлишок становить 72 грош.од., отже за даний товар споживачі готові заплатити на 72 грош.од більше за реальні витрати на його придбання.

Розглянувши приклади лише кількох економічних задач, можемо зробити висновок, що застосування інтегрального числення, значно спрощує можливість обчислень економічних показників та

економить час. Тому використання визначеного інтеграла на практиці в економічних розрахунках є доцільним та необхідним.

Список використаних джерел

1. Вища математика у прикладах і задачах для економістів: навч. посіб. / Алілуйко А.М., Дзюбановська Н.В., Лесик О.Ф., Неміш В.М., Новосад І.Я., Шинкарик М.І. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 148 с.
2. Математика для економістів: Методи й моделі, приклади й задачі: Навч. посіб. / Грисенко М.С.– К.: Либідь, 2007. – 720 с.

Романчук Максим

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Савчук Роман,
викладач фізики та астрономії

ГРАНИЦЯ МІЖ ЖИВОЮ ПРИРОДОЮ ТА ЦИФРОВОЮ СФЕРОЮ

Три роки тому в Університеті Тафта в штаті Массачусетс США (англ. Tufts University) вперше з'явилась інформація про перших живих роботів[1], які складаються з кількох тисяч клітин. Самі клітини були взяті з ембріонів Південноамериканської жаби Ксенопус Левіс (англ. *Xenopus levis*), і названі на честь амфібій – Ксеноботами.

Вони не мають звичайних для нас органів, таких як шлунок, мозок, статеві органи та навіть подібностей нервової системи, але вони постійно прагнуть рухатися, вміють лікуватися, відновлюючи себе, навіть коли їм відсікли половину тіла. Але найголовніше, їх поведінку можна програмувати та для цього вчені використовують комп'ютери, без жодного впливу на гени й самі клітини. Біороботи можуть бути різних форм та всі вони розроблені робототехніками за допомогою комп'ютерного моделювання, використовуючи фізичні двигуни, схожі на ті, які присутні у відеоіграх, таких як Fortnite та Minecraft[2].

Комп'ютерна нейронна мережа розраховує, яка форма тіла є необхідною для виконання вказаної функції. Вона будує чисто фізичні моделі майбутнього біоробота та визначає взаємодію форми з поведінкою [2; 3].

У моделі тіла можна застосувати елементи на зразок ніг, щоб воно повзало по дну чашки петрі. Якщо залишити пухирчастий виступ, то тіла будуть коливатися в різних напрямках та зіткнуться одне з одним, а потім розірвуться в різні сторони. Такі біороботи не програмуються за звичайним способом – перед створенням в реальному світі, спочатку у віртуальному світі симулюються різні форми, визначається програма, яку кожна з форм відображає. Тільки потім, в реальному світі, віртуальні форми передаються на клітини у справжній чашці петрі, що дозволяє тілу робити конкретні дії [2].

Захоплення об'єктів навколо себе враховується у моделях ксенобота. Наприклад, якщо взяти більше клітин, які в ембріона жаби відповідали за створення серця, то ксенобот буде мати більш активне тіло. А якщо взяти клітини, які відповідають за створення шкіри холонокрової, то ксенобот буде мати війки, якими може рухатись у воді [2].

В результаті досліджень вчені встановили, що ксеноботи здатні до створення похідних собі, не за допомогою відомих методів, таких як ділення, брунькування чи спарювання. Це вимагає нового дослідження. Раніше вчені помічали, що грудки у чашці петрі можуть створювати купки з випадково розкиданих клітин.

У новому експерименті біологи вирішили додати своєму створенню більше рухів, тобто більше клітин шкіри. Однак, все пройшло без сенсацій, бо боти отримали занадто багато війок, які зібрали купи із клітин, які просто існували у чашці петрі. Через 5 (п'ять) днів купки раптово розпочали рухатись, біологи тоді виявили, що це новонароджені ксеноботи, які складаються з близько 50 (п'ятдесяти) клітин. Учені навіть не могли подумати, що такої малої кількості клітин буде достатньо для початку їх життя.

Цей метод розмноження можна було б назвати «Реплікацією» (копіюванням та відтворенням собі подібних), але унікальність цього способу дала йому особливу назву – «Кінетична самореplikація»[2], тому що відбувається в русі. Але цього не було достатньо щоб знову ж таки продовжити рід. Вчені запропонували нейромережі змодельовати форму, яка буде ефективніше справлятися із самореplikацією біороботів, і комп'ютер запропонував форму Пакмена [3].

Учені зібрали нову колонію клітин Пакмена, та виявилось, що вони збирають набагато більше клітин після кінетичної самореplikації нового покоління, яке стає набагато більше в розмірах

та стає здатним знову продовжити свій рід. Це можна повторювати, доки вчені не перестануть їх «годувати», аж до межі Хейфліка. Учені контролюють біороботів, оскільки зовнішнє середовище, в якому ми живемо, може легко вбити їх, а може й дати шанс розвинутись в організм Ксенопус Левіс, тому що гени не змінювались, та можливо в ще якийсь інший організм, доки учені не знають відповідь на це питання.

Автори дослідження заявляють, що це тільки початок. Вони мають намір реалізувати дану технологію до промислового рівня, тобто створення біороботів з необхідних клітин, що дозволить розв'язувати складні медичні задачі, наприклад боти створені з людських стовбурових клітин, які можуть проникати до пошкоджених судин та тканин серця та лікувати їх собою.

Список використаних джерел

1. <https://www.nytimes.com/2020/04/03/science/xenobots-robots-frogs-xenopus.html>
2. <https://www.nytimes.com/2020/04/03/science/xenobots-robots-frogs-xenopus.html>
3. <https://www.sciencefriday.com/segments/self-reproducing-xenobots/#segment-transcript>

Хазанюк Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Таранчук Оксана,
*вчитель математики, вища категорія,
старший викладач*

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДСОТКІВ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

Відсотки – це математичне поняття, яке дуже часто зустрічається в повсякденному житті, тому розуміння відсотків і вміння здійснювати відсоткові розрахунки необхідні для кожної людини. Область застосування відсотків широка: у господарських та фінансових розрахунках, статистиці, науці та техніці. [1] Зупинимось на використанні відсоткових розрахунків у фінансовій сфері життя.

Важливим є вміння розв'язувати найпростіші задачі на відсотки та розуміння основних понять. Слово «відсоток» має латинське походження: «pro centum» – це «на сто». Часто замість слова «відсоток» використовують це словосполучення. Тобто відсотком називається сота частина числа.

Знак «%» походить від італійського слова cento (сто), яке в процентних розрахунках часто писалося скорочено сто. Існує й інша версія виникнення цього знака. Передбачається, що цей знак стався в результаті безглуздої помилки, вчиненої під час друку. У 1685 році в Парижі була опублікована книга – «Керівництво з комерційної арифметики», де помилково замість сто надрукували %. [2]

Раніше відсотки застосовувалися тільки в торгових і грошових угодах. Потім область їх застосування розширилася, відсотки зустрічаються в господарських і фінансових розрахунках, статистиці, науці і техніці. Нині відсоток – це вид десяткових дробів, сота частка цілого (прийнятого за одиницю).

Розглянемо кілька задач на використання відсоткових розрахунків. Зокрема задача на розрахунок прибутку емітента – особи (установа або підприємство), що випускає в обіг цінні папери, банкноти або паперові гроші. Емітент відкрив депозит у розмірі 25 000 грн. у банк під виплату 15% річних. Яку суму він одержить через 8 місяців. [3]

Розглянемо два способи розв'язання цієї задачі:

1 спосіб. Відсоткова ставка $r=15\% \cdot \frac{8}{12} = 1,25\%$ за місяць. Тоді кінцева сума нагромадження P_n за умови початкового вкладу $P_0 = 25\,000$ грн обчислимо $P_n = 25\,000(1 + 1,25 \cdot 8 : 100) = 25\,000 \cdot 1,1 = 27\,500$ (грн).

2 спосіб. Згідно умови відсоткова ставка на рік $r=15\%$, термін вкладу $n=8 \cdot \frac{1}{12} = \frac{2}{3}$, тоді кінцеву суму нагромадження P_n при початковій $P_0=25\,000$ грн, знайдемо $P_n = 25\,000(1 + 15 \cdot \frac{2}{3} : 100) = 25\,000 \cdot 1,1 = 27\,500$ (грн).

Відповідь. Емітент одержав 27 500 гривень.

Задача на розрахунок кількості грошей кредиту. Клієнт сплатив банку 500 грн. відсоткових платежів за кредит, наданий на 10 місяців під 0,1% річних. Яку суму грошей отримав клієнт цього банку як кредит? [3]

Позначимо K – сума відсоткових платежів за кредит, тобто відсоток з економічної точки зору (сума коштів яку виплачують за користування грошовими засобами). За умовою $K = 500$ грн.,

відсоткова ставка $r = 0,1 \%$ річних, термін кредиту $n = 10$ місяців $= 10/12$ року $= 5/6$ року. Суму відсоткових платежів розраховується за формулою $K = P_0 \cdot n \cdot r$, де P_0 – сума кредитних грошей, що отримав клієнт банку. Тоді $P_0 = K : (n \cdot r)$, тобто $P_0 = 500 : (5/6 \cdot 0,1) = 6000$ (грн) .

Отже, робимо висновок, що клієнт отримав у банку кредит 6000 грн.

Відсотки творять чудеса. Знаючи їх, бідний може стати багатим. Ошуканий учора у торговельній угоді покупець сьогодні обґрунтовано вимагає відсоток торгової знижки. Вкладник заощаджень навчається жити на відсотки, грамотно розміщуючи гроші у прибуткову справу. [2]

Введення відсотків було зручним для визначення змісту однієї речовини в іншій; у відсотках стали вимірювати кількісну зміну виробництва товару, зростання та зниження цін, зростання грошового доходу тощо.

Розв'язування задач фінансового характеру на відсоткові розрахунки ознайомлюють нас із застосуванням формул відсоткових розрахунків у сфері фінансів та банківській справі, розкривають можливості математики у економічній теорії, сприяють розвитку та активізації математичного мислення, зацікавлюють у вивченні даних предметів, озброюють знаннями щодо здійснення операцій з фінансовими інструментами, стимулюють самостійне опрацювання додаткових джерел.

Список використаних джерел

1. <http://surl.li/epfui>
2. <http://surl.li/epfuu>
3. Межейнікова Л.С. Математичні задачі з фінансовим змістом в основній школі./ В.О.Швець. – Харків. Видавнича група „Основа”, 2005. – ст.13

8. ВИРОБНИЦТВО, ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

**Артемюк Едита, Овдійчук Марія,
Обухова Валерія**

*Рівненський фаховий коледж економіки та
бізнесу*

Науковий керівник: Шевчук Катерина,
*викладач туризмознавчих дисциплін,
I кваліфікаційна категорія.*

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК СПОСІБ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Впровадження інноваційних технологій і управління інноваціями безумовно сприяє ефективності діяльності організації і забезпечує її конкурентоспроможність та стійкість на ринку послуг готельного господарства. Тому, управління інноваційною діяльністю повинно перейти в розряд провідних елементів стратегічного управління підприємствами готельного господарства.

В сучасних умовах готельні підприємства України функціонують в середовищі багатовимірної конкуренції, при якій ефективно господарювання залежить від своєчасного впровадження інновацій. Зростання конкуренції у сфері готельного господарства потребує використання інноваційних методів управління персоналом, матеріальними ресурсами, інформацією, впровадження інфраструктурних і технологічних та інших інновацій в діяльність готельних підприємств.

Крім того, останніми роками готельна індустрія характеризується зростанням пропозиції при одночасному скороченні попиту на готельні послуги, що також призводить до значної конкурентної боротьби на ринку готельних послуг. Саме тому одним з напрямків формування конкурентних переваг в індустрії гостинності стало надання послуг більш високої якості у порівнянні з конкурентами. Ключовими елементами тут повинно бути надання таких готельних послуг, які б не тільки задовольняли, а і перевершували очікування клієнтів.

Готельний бізнес є високонасиченою інформаційною галуззю. Відомо, що успіх бізнесу деяких галузей економіки прямо залежить

від швидкості передачі та обміну інформацією, від її актуальності, своєчасності отримання. Це стосується і будь-якого засобу розміщення. Успішний розвиток готельного бізнесу передбачає широке використання новітніх технологій як у сфері введення нових готельних послуг, так і в їх просуванні на ринок. Цілком очевидно, що введення інноваційних технологій стає невід'ємною умовою підвищення конкурентоспроможності готельного підприємства, а також сприяє поліпшенню якості обслуговування.

Завдяки сучасним формам управління, таким, як франчайзинг і управління за контрактом та комбінуванню цих форм, готельні компанії змогли знизити витрати при виході на ринок, більш централізовано розпоряджатися своїми фінансовими ресурсами, мінімізувати поточні витрати, проводити більш ефективну цінову політику. У підсумку розвиток сучасного готельного сектору характеризується зростанням питомої ваги і ролі в ньому міжнародного бізнесу. Міжнародні готельні корпорації, що створюють готельні мережі, домінують на ринку засобів розміщення.

За результати вчених та досліджень сучасного стану готельної сфери в Україні можна зробити висновок, що саме від підвищення її розвитку, інвестування, в значній мірі залежить реальний стан туристської інфраструктури в державі. Важливою інновацією розвитку готельного господарства в Україні є поява міжнародних готельних операторів, які вважають туристський ринок України перспективним. Подальший розвиток сектору розміщення значною мірою залежить від створення сприятливих умов щодо залучення інвестицій для будівництва нових і реконструкції старих будівель.

На конкурентоспроможність готельних підприємств впливає безліч факторів: розташування, номерний фонд, зірковість, інфраструктура, матеріально-технічний стан, вартість номера, наявність пам'яток тощо. Але всі перераховані вище фактори забезпечують лише оперативний і тактичний рівні конкурентоспроможності. Необхідною ж умовою стратегічної конкурентоспроможності закладу є впровадження інноваційних рішень.

Війна в Україні триває вже майже рік, і за цей час російські окупанти завдали значних збитків нашій державі. Попри такі похмурі очікування, економічна активність в Україні з кожним днем продовжує відновлюватись. За допомогою індустрії гостинності, яка надає послуги які мають попит у туристів, може значною мірою

допомогти Україні в розбудові після війни. Наша країна має багату історію, різноманітні історичні пам'ятки та смачну національну кухню. На нашу думку, саме цю сферу потрібно розвивати, так як в високорозвинених країнах, туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення, оскільки він:

- збільшує місцеві доходи;
- створює нові робочі місця;
- розвиває всі галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг;
- розвиває соціальну та виробничу інфраструктури у туристичних центрах;
- активізує діяльність народних промислів і розвиток культури та сприяє їм;
- забезпечує зростання рівня життя місцевого населення;
- збільшує валютні надходження.

Про нашу країну говорить весь світ, іноземці переспівують наші пісні, блогери активно ведуть блоги українською мовою, деякі знаменитості навіть приїжджали до України, або навіть робили концерти за кордоном підтримуючи нас. Враховуючи всі факти, та звернувши увагу на тенденції 2022 року, можна повернути велику кількість іноземних туристів, тим самим покращити економіку України.

Список використаних джерел

1. Кожухівська Р. Використання міжнародного досвіду впровадження інновацій у сферу готельного бізнесу / Р. Кожухівська // Науковий журнал «Вісник Донецького національного університету». Сер. В: Економіка і право. 2015. Вип.1. С.160-164.
2. Малюга Л.М. Формування конкурентоспроможності підприємств готельного господарства / Л.М. Малюга // Вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка і суспільство». 2016. №5. С.216-219.
3. Аналіз готельного бізнесу України. URL: <http://prohotelia.com/2011/04/hotel-business-in-ukraine/>.

Бручко Тетяна

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Кисляк С. В., викладач вищої категорії

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВИРОБІВ ІЗ ПІСОЧНОГО ТІСТА

Під якістю продукції розуміють сукупність властивостей продукції, що обумовлюють її придатність задовольняти певні потреби відповідно до її призначення.

Властивості характеризують певні особливості продукції, показники – їхні кількісні характеристики.

Варто пам'ятати, що не можна властивості зводити в оцінку, а показники включати у властивості.

Оцінку якості називають простою, якщо оцінюється одиничний показник; і комплексною, якщо розглянуто хоча б один з комплексних показників.

Інтегральна оцінка якості характеризує усі властивості, у тому числі економічні (сукупність функціональних і економічних, витратних, показників).

Під якістю нормативної документації маємо на увазі створення раціональної і продуманої рецептури, що включає визначені сировинні компоненти, послідовність технологічних операцій, умови їхнього проведення, що рекомендуються, параметри контролю процесу одержання якісної продукції.

Істотну роль відіграє якість використовуваної у виробництві сировини, технічна оснащеність підприємства, досвід і майстерність персоналу, впровадження прогресивних технологій, рівень санітарно-гігієнічного стану підприємства, дотримання умов реалізації і збереження готової продукції.

Харчові виробництва пов'язані з переробкою численної і різноманітної сировини. Поряд із проблемами вивчення й обліку унікальних властивостей сировинних ресурсів фахівці вирішують питання по використанню різних способів, прийомів їхньої обробки, видів технологічного обладнання.

Регульоване формування функціональних властивостей харчових продуктів, створення ринку лікувально-профілактичних продуктів харчування, пошук нових джерел харчових речовин, розробка

маловідходних і безвідходних екологічно чистих технологій – це коло проблем, що у сучасних умовах визначає тенденції наукового і практичного пошуку в переробних галузях.

Підприємства харчування і харчової промисловості випускають різні харчові продукти, що являють собою композиції органічних і неорганічних речовин, здатних задовольняти природні потреби людини в їжі і володіють низкою властивостей. До них відносять органолептичні властивості (смак, запах, зовнішню привабливість), харчову і біологічну цінність, хімічну і мікробіологічну нешкідливість.

Основною сировиною для приготування пісочного тіста є борошно, жир (масло вершкове або маргарин), цукор у співвідношенні 3:2:1. Наявність у тісті великої кількості жиру, цукру та відсутність рідини (окрім яєць) сприяють отриманню виробів, які при розламуванні розсипаються на дрібні «пісочні» крихти (звідси й назва тіста – пісочне).

Вимоги до сировини для приготування пісочного тіста.

Борошно просіюють крізь сито з отворами 1,5–2 мм. Використовують борошно з вмістом клейковини 28–34 %. Занадто малої кількості клейковини у борошні тісто буде сильно кришитися, а від великої кількості клейковини – затягуватися, внаслідок чого вироби будуть твердими.

Масло вершкове або маргарин повинні мати пластичну консистенцію та температуру 10–12 °С. Якщо для замішування використати розтоплений жир, то тісто буде рватися, а готові вироби будуть твердими.

Цукор рекомендовано використовувати з дрібними кристалами, оскільки великі кристали погіршують якість готових виробів – утворюють темні плями на поверхні. Недостатня кількість цукру робить вироби затяжними, блідими, не крихкими. Якщо цукру забагато, готові вироби стають твердими та склоподібними. Деякі рецептури передбачають заміну цукру-піску на цукрову пудру (наприклад для десертного пісочного тіста).

Яйця надають тісту в'язкості. При недостатній кількості яєць вироби мають більш щільну консистенцію та гірше пропікаються. Хімічні розпушувачі: вуглекислий амоній і питна сода у співвідношенні 1:1, карбонат амонію, гідрокарбонат натрію.

Есенцію бажано використовувати ванільну та ромову для надання тонкого приємного смаку. Есенція з більш вираженим запахом (наприклад цитрусова) надає пісочному напівфабрикату

нехарактерного для нього аромату.

Сіль має бути найтоншого помелу, щоб під час замішування вона легко розчинялася в тісті.

Уміння надійно оцінювати якість, у тому числі і кількісно, дозволяє цілеспрямовано нею керувати – у заданому напрямку, межах і в заданий термін.

Властивості класифікують різним чином:

- складна властивість – це властивість, що може бути розділена на інші, менш складні властивості;
- проста властивість – це властивість, яку не можна підрозділити на інші властивості;
- група властивостей – це сукупність властивостей, на які розподіляють складні властивості.

Отже, застосування інтегральної оцінки якості виробів із пісочного тіста дозволяє встановлювати залежність між якістю продукції і її вартістю, кількісно оцінювати перспективність технологічних розробок на ранніх стадіях їхнього проведення, здійснювати більш обґрунтований вибір найкращої продукції з декількох видів альтернативної або однотипної.

Список використаних джерел

1. Архіпов В. В. Ресторанна справа: Асортимент, технологія і управління якістю продукції в сучасному ресторані: навч. посіб. / В. В. Архіпов, А. В. Архіпова, Т. В. Іванникова – К.: Фірма «ІНКОС», Центр навчальної літератури, 2007. – 387 с.
2. Харітон Т.Я., Прядко Т.П. Інноваційні технології у виробництві борошняних кондитерських виробів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/8168>.

Величко Анна

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: Сухецька Анна, *голова циклової комісії харчових технологій та готельно-ресторанної справи*

ВИКОРИСТАННЯ ЇСТІВНОГО ПОСУДУ: ЕКОЛОГІЧНО СТІЙКІ ПРАКТИКИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Їстівний посуд, виготовлений з харчової сировини, можна вживати разом з напоєм або стравою. Створення їстівного посуду не нова ідея, але він виготовляється у невеликій кількості та має високу вартість. В останні роки саме ідея безпечної і, до того ж, їстівної альтернативи пластику є перспективним напрямом дослідження. Виробництво їстівного посуду для харчових продуктів більш екологічне, ніж існуюча полімерна упаковка, оскільки сировиною для такого посуду є органічні натуральні компоненти, а не пластик. І навіть якщо після вживання їжі цей посуд буде викинутий, він не забруднить навколишнє середовище, а стане поживним середовищем для мікроорганізмів. Європейська комісія вже схвалила заборону виробництва одноразового посуду з полімерних матеріалів. В Україні також закликають зменшити користування пластиковим посудом. Метою дослідження є аналіз проблеми накопичення полімерних матеріалів та шляхи її вирішення.

Об'єктами дослідження обрано найрозповсюдженіші види їстівного посуду. У роботі розглянуто сучасний асортимент їстівного посуду. Проаналізовано основну сировину, що використовується для виготовлення їстівного посуду. Перспективною сировиною для виготовлення їстівного посуду є природні полімери різного походження: крохмаль, агар-агар, казеїн тощо. Науково обґрунтовано актуальність і перспективу заміни синтетичних полімерних матеріалів на біорозкладний їстівний посуд. Охарактеризовано склад їстівного посуду й обладнання для його виготовлення. На основі аналізу літературних джерел сформовано класифікацію їстівного посуду залежно від сировини, способу виготовлення, функціональних властивостей, розміру та призначення. Систематизовано технології виготовлення їстівного посуду залежно від сировини. Розглянуто основні вимоги до якості їстівного посуду.

Постановка проблеми. Їстівний посуд — це вироби, виготовлені з харчової сировини, які можна вживати разом з напоєм або стравою. Розробленням такого посуду займаються провідні науковці розвинених країн світу, оскільки на сьогодні наша планета страждає від мільярдів тонн пластику (більше 80% усього сміття в світовому океані), який розкладається роками. Вчені встановили, що на нині на Землі знаходиться 6,3 млрд тонн пластикового сміття, кількість якого подвоїться до середини століття. Запропонована заміна — це шлях до зменшення екологічного навантаження на довкілля [1].

Європейська комісія схвалила заборону одноразових виробів з полімерних матеріалів, зокрема одноразового посуду, столових приладів, трубочок-соломинок для напоїв, ватних паличок і пластикових кріплень для повітряних кульок. Їх замінять на більш екологічно альтернативні варіанти, наприклад, паперові соломинки, водяні контейнери, чашки та ложки з печива. Використання одноразових пластикових пакетів і упаковок, які пропонують супермаркети, також планується істотно обмежити, що призведе до зниження викидів вуглекислого газу в атмосферу на 3,4 млн тонн. Крім того, пропозиції сприятимуть збереженню довкілля, адже обсяг шкоди до 2030 року може скласти 22 млрд євро (за рахунок зменшення засмічених площ, витрат на фільтри) [2]. Використання їстівного посуду, на відміну від синтетичного, покращить екологічну ситуацію у світі, оскільки заміна 1% разового посуду збереже понад 2 млн м² лісових насаджень, дасть змогу уникнути забруднення понад 10 млрд м³ води, а найголовніше — зникне понад 10 млн кг сміття, яке потрібно переробляти. Паралельно з розробленням і впровадженням їстівного посуду набуває популярності «природний бренд», оскільки замість наклеювання марки її тепер наносять лазером на шкірку фруктів та овочів, що немає шкідливого впливу на продукти. Компанії Rewe і Penny провели випробування лазерної техніки, призначеної для нанесення тексту і зображень безпосередньо на продукти (першими такими продуктами стали авокадо та батат). Прогнозують [3], що вже в 2025 році «біопластики» стануть конкурентоспроможною альтернативою нафтовим пластикам, які виробляються з органічних матеріалів (кукурудза, пшениця, цукрові буряки та навіть томати) та після утилізації стають добривом. Метою роботи є аналіз проблеми накопичення полімерних матеріалів, встановлення доцільності заміни синтетичного разового посуду на

їстівний, оскільки посуд з харчової сировини екологічний і простий у виробництві, та формування класифікації їстівного посуду.

Список використаної літератури

1. Легонькова О. Биоразлагаемые материалы в технологии упаковки / О. Легонькова, О. Сдобникова // Тара и упаковка. – 2003. – № 6. – С. 78-80.
2. Власова Г. М. Биоразлагаемые пластики в индустрии упаковки / Г. М. Власова, А. И. Макаревич // Технологические переработки и упаковки. – 2001. – № 8. – С. 28.
3. Власов С. В. Биоразлагаемые полимерные материалы / С. В. Власов, А. А. Ольхов // Полимерные материалы. – 2006. – № 7. – С. 23–26.
4. Шериева М. Л. Биоразлагаемые композиции на основе крахмала / М. Л. Шериева, Г. Б. Шустов, Р. А. Шетов // Пластические массы. – 2004. – № 10. – С. 29–31.

Гережун Олександра

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Волкова Анастасія,
майстер виробничого навчання

НОВІТНЄ УСТАТКУВАННЯ – ГАРАНТІЯ ЯКОСТІ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Ресторанна індустрія має неймовірно багату історію. Невірно вважати, що інновації в цій сфері неможливі. Це не правда! Сучасні інновації в такій діяльності надзвичайно різноманітні. Так, майже всі вони потребують інвестицій, але швидко окупляють себе. Ресторатори інвестують в автоматизацію, а отже, інвестують в майбутнє свого закладу. Можна стверджувати, що головне завдання впровадження таких інновацій – це залучення нових клієнтів, але це не так. Подібні «фішки» дозволяють утримувати постійних клієнтів. На думку професійних експертів, близько 20% постійних гостей забезпечують закладу аж до 80% прибутку.

Також завдяки інноваціям:

- Вибір напоїв і страв значно полегшується;
- Є можливість підрахунку калорійності страв;
- Остаточні чеки замовлень можна прорахувати.

Електронні меню. Багато ресторанів вже запровадили електронні меню, щоб гостям, які відвідують ресторан, не доводилося морочитися з десятками сторінок паперових меню, акціями та

винними картами. Це нововведення гарантує вигоду як для рестораторів так і для відвідувачів. Електронне меню виступає ефективним каналом комунікації між двома сторонами і дозволяє працівникам координувати та передавати замовлення на кухню якнайшвидше.

Скорочення часу очікування на замовлення. Багато ресторанів не в змозі дотримуватися стандартів приготування їжі та отримувати швидке обслуговування. Виходом з цієї ситуації є запровадження спеціальних управлінських програм. Це спеціальна дошка з оптимальним часом приготування. Як тільки офіціант отримує замовлення, він вносить його в програму. Кухарями відзначається готовність замовлень на екрані. Автоматизація закупівель – ще один корисний винахід, який допомагає скоротити витрати часу. Окрема програма дозволяє ресторанам закуповувати товари у постачальників.

Ще один великий прорив у ресторанній індустрії – це QR-код. Вони пропонують необмежені можливості для взаємодії з гостями онлайн. У перекладі з англійської аббревіатура QR означає «швидкий доступ» і призначена для доставки величезних обсягів даних споживачам. Це можуть бути календарі, діаграми, зображення, текст і т.д. Що стосується швидкості розпізнавання QR-кодів, то вони надзвичайно швидкі. Самі коди можуть бути розміщені на різних носіях, від касових чеків до білбордів і банерів. Інформація зчитується за допомогою камери смартфона або ноутбука.

Інтерактивні столи для ресторанів: унікальна технологія, розроблена в Україні. Багато хто стикався з ситуацією, коли роблять замовлення офіціантові, а офіціант записує все в блокнот і приносить іншу страву. Таких ситуацій можна уникнути, якщо активно використовувати функцію інтерактивної таблиці або столу. Це сучасне про нього, оформити замовлення і відправити його безпосередньо на кухню.

Впровадження інноваційних технологій у ресторанному бізнесі є кардинальною зміною. Вони необхідні для підвищення ефективності роботи та отримання більш солідного прибутку. Ресторанна індустрія активно переходить на новітні технології обслуговування, пов'язані з прийомом замовлень та взаємодією з офіціантами.

Список використаних джерел

1. Сервіс оплати рахунку через QR-код в Україні: <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/317675-v-ukrayini-zapustili-dodatok-dlya-oplati-rahunku-v-restoranh-cherez-qr-kod>
2. Інтерактивні столи URL: <https://ukrainianpeople.us> інтерактивні-столи-для-ресторанів-ун

3. Шляхи підвищення якості ресторанних послуг в Україні електронна версія журналу URL: http://tourlib.net/statti_ukr/teodorovych.htm

4. Про використання електронного меню URL: <https://vertex.co.ua/articles/6-elektronne-menju-v-restorani>

Денисюк Юлія

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: Омельчук Марія Леонідівна, викладач

РЕСТОРАННІ ТРЕНДИ В УКРАЇНІ

У наш час ресторанна індустрія дуже ширитися проте є багато факторів, які не сприятливо впливають на її розвиток . Наприклад, у 2019 році на ресторанну індустрію сильно вплинула пандемія, оскільки заклади зменшили обсяг свого виробництва, а дуже велика кількість взагалі закрилися. У 2022 році в Україні почалась війна . Багато людей повиїджали за кордон, багато міст стерті з лиця Землі і заклади не мають змоги працювати . Та не зважаючи на ситуацію в країні, відключення світла, постійні повітряні тривоги люди знаходять виходи з ситуацій, адже зараз нікого не здивуєш генератором. Наш народ не занепадає духом і продовжує підтримувати економіку нашої країни.

1. Діджиталізація в найбільш широкому сенсі цього слова

Базовий рівень: можливість взаємодіяти та отримувати послуги поза простором ресторану. І хоча зараз лише 10% людей в Україні реально користується діджитальними інструментами, це ключовий вектор розвитку. Межі між офлайном та онлайн будуть дедалі більше розмиватися .

2. Оплата: валютою/криптовалютою/бонусами, накопиченому в додатку

Причому цифровий простір, в якому буде відбуватися взаємодія, його дизайн, зручність, емоційність, гейміфікація будуть важити не менше, ніж інтер'єр закладу або пакування.

3. Швидкість

Тисячі стартапів та компаній по всьому світу працюють над тим, аби люди все швидше та швидше отримували бажане. 5 хвилин – для очікування замовлення в закладі, якщо не йдеться про вечерю в fine dining ресторані. Доставка – 30 хв і цей проміжок часу постійно скорочується. ІТ-компанії, що створили сервіси доставки,

відкривають власні фуд-холи та dark kitchens. Ресторани розвивають власні сервіси доставки та експериментують з виходом в рітейл.

4. Більше різноманітних вражень

Раніше головною цінністю були матеріальні блага, зараз – миттєві враження. А їжа – доступний для всіх спосіб отримати задоволення. Люди хочуть їсти більш різноманітно. Врешті-решт, ресторани продають не їжу, а емоції, враження та спогади, що ця їжа викликає.

5. Метавсесвіт

Вже скоро ми будемо доставляти не просто страви, а той мультисенсорний досвід, який людина отримує в ресторані: з візуалізацією простору в метаверсії, відповідною музикою, тощо. Звісно, це прогноз не на один рік, а на 5–10. Однак окремі інструменти дуже активно використовуються вже, і тим більше будуть актуальними в наступному році.

6. Персоналізація

Люди хочуть, аби їх потреби не просто задовольняли, але й передбачували. На ресторанному ринку з'являється талановита молодь – шефи, кондитери. Інвестори почнуть виводити їх з тіні та розвивати бренди. Люди не хочуть отримувати типові пуш-повідомлення у додатках – вони хочуть використовувати мобільні додатки, як зручне, адаптоване саме під їхні смаки та потреби середовище.

7. Стійкий розвиток та соціальна відповідальність

Доступність, відкритість, інклюзивність, запровадження zero waste принципів тощо – це вже рівень базових очікувань, що мають люди. Пандемія та війна трохи стерла цей момент, адже у людства, крім далекосяжних проблем виникли цілком нагальні, однак щойно вона вщухне, питання стійкого розвитку знову будуть в центрі уваги.

8. Невизначеність та зміни – єдина константа

Світ пришвидшився, зміни стають все більш непередбачуваними та різноплановими, і наразі чи не найперша функція власників та ТОР-менеджерів бізнесу – побудувати систему управління, яка буде достатньо гнучкою, аби не просто адаптуватися під ці зміни, а завжди мати кілька варіантів розвитку за будь-яких зовнішніх умов.

Список використаних джерел:

1. <http://knukim.edu.ua/restoranni-trendy-svitu-i-ukrayiny-2022/>

Додик Анна

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник: Косова Іванна,
викладач технологічних дисциплін

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Готельно-ресторанний бізнес є галуззю з високим рівнем конкуренції, що має за мету максимально задовольнити потреби споживачів, забезпечити високий рівень комфорту, задовольнити різноманітніші побутові, господарські і культурні запити гостей. З кожним роком вимоги до рівня цих послуг зростають. Чим вища культура та якість обслуговування відвідувачів, тим вищий імідж готелю й ресторану, тим привабливіші вони до для клієнтів.

Готельно-ресторанна справа – це надання таких послуг, які б задовольнили і навіть перевершили очікування споживачів.

Основним завданням фахівців, які працюють у сучасних готелях і ресторанах, є створення і впровадження новітніх прийомів роботи, що забезпечуються колективними зусиллями працівників усіх служб, постійним і ефективним контролем, удосконаленням форм і методів обслуговування, вивченням і впровадженням передового досвіду, нової техніки і технології. Актуальним завданням є впровадження технологій, що сприятимуть поліпшенню якості обслуговування при одночасному скороченні обслуговуючого персоналу.

Інновації в готельному бізнесі розвиваються дуже швидко. Причиною цьому є два основних, цілком закономірних бажання готельєрів: роздобути максимальну кількість клієнтів, при цьому продавши їм найбільшу кількість послуг, розташувати споживача до себе, до свого бренду, готелю або ресторану так, щоб зробити його постійним гостем. А для того щоб ці два завдання виконати потрібно застосовувати інновації в готельному бізнесі.

В готельно-ресторанному бізнесі широко використовуються мультимедійні технології. Фірма «Адаптивні технології» випускає CD-довідники «Готелі світу» в яких міститься довідкова, інформативна та рекламна інформація.

Мультимедійні технології впровадженні і при розробці телефонів. Американська фірма Teledex – світовий лідер індустрії готельних телефонів вивели на ринок новий тип готельних

телефонних апаратів, оснащених кольоровим сенсорним 5,6 дюймовим дисплеєм на який може бути виведена інформація про роботу служб готелю, реклама місцевих пам'яток, зроблено замовлення в ресторані при готелі, отриманий доступ в Інтернет.

Існують і електронні системи управління закладами харчування при готелі. Ресторан – важлива складова засобу розміщення. Візитною картою ресторану є його меню, тобто перелік страв, напоїв, закусок. Сучасне електронне меню являє собою сенсорний екран, планшет, наприклад iPad, на якому можна отримати вичерпну інформацію про кожну страву на різних мовах: про зовнішній вигляд, ціну, список інгредієнтів, енергетичну цінність, час приготування, докладний опис процесу приготування страви.

Переваги впровадження електронного меню: збільшення прибутку; відвідувачем зручніше і простіше зробити замовлення; як наслідок – збільшується кількість замовлених страв; підвищення якості обслуговування; зменшується час приймання та обробки замовлення; підвищений інтерес до обслуговування; зручність в оновленні асортименту і цін.

В закладах харчування встановлюють спеціальне обладнання, що дозволяє зменшити кількість працівників і збільшити оборотність підприємства. Наприклад обладнання «Momentum machines» дозволяє готувати 360 бургерів на годину, при цьому нарізка овочів, а також прожарювання м'яса здійснюється без участі людини.

Отже, підводячи підсумки можна сказати, що найвищою метою ділової активності готелів та ресторанів у сфері індустрії гостинності є, перед усім, задоволення потреб клієнта, і тільки потім – підвищення доходів підприємства.

Не всі готелі та ресторани адаптовані для останніх технічних інновацій, але всі, незалежно від давності їх побудови, можуть знайти можливість використовувати інноваційні технології. Впровадження новітніх технологій в обслуговуванні готелів і ресторанів можна розцінювати, як позитивний фактор розвитку готельно-ресторанного ринку країни загалом. Адже розвиток готелів та ресторанів міжнародного класу з міжнародними стандартами якості, сприяє розвитку національної туристичної індустрії.

Список використаних джерел

1. Інновації у готельному бізнесі. Сенс застосування та вигода. – Режим доступу: <http://www.innoros.ru/publications/interesting/13/innovatsii-v-gostinichnom-biznese-smysl-primeneniya-i-vygody>

2. Hotellin. Портал готельного бізнесу. – Режим доступу: http://www.hotelline.ru/-technology_article.php?news_cid=540&news_id=641

3. Інновації в готельному бізнесі. – Режим доступу: <http://www.horeca-consulting.biz/publication/647-innovaciivgostinichnombiznese.html>

4. Електронне меню ресторану. – Режим доступу: <http://mir-restoratora.ru/?p=2322>

Жовтко Анастасія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права

Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Новосад Т. І., викладач технологічних дисциплін, викладач вищої категорії, методист

РЕСТОРАННИЙ БРЕНДИНГ

Бренд та брендинг в галузі ресторанного бізнесу на сьогодні досліджений недостатньо системно, оскільки в ньому присутня інтеграція пропозицій споживачу як власне брендovаних товарів (ресторанних страв та гарячих напоїв, виготовлених із сировини різних виробників різного ступеня попередньої обробки, та готових напоїв зовнішніх виробників), так і брендovаних ресторанних послуг (атмосфера, стиль ресторану та обслуговування, участь персоналу в обслуговуванні, створення художньо – артистичних стилів впливу оточуючого середовища ресторану на споживачів). При цьому окремі ресторани страви і їх інгредієнти складають особливу систему власних брендovаних товарів (фірмові страви), які захищені товарними знаками, при цьому унікальність їх приготування позиціонується тільки бренд-кухарем у брендovanому ресторані з особливим брендovаним стилем ресторанного обслуговування, або в мережі брендovаних ресторанів з захищеним корпоративним товарним знаком (комплекс інтегрального брендovanого продукту «страви + ресторан + обслуговування»).

Ідея бренду зазвичай приходить безпосередньо перед його створенням. Ухвалюється рішення, що об'єкт стане брендом. І далі всі кроки вживаються з точки зору маркетингу, розвитку, піару. Починається все з визначення цілей і завдань. Потрібно розуміти, до чого йдеш, чого хочеш. І ці цілі, завдання у всієї управлінської команди мають бути єдиними. Коли створюєш бренд – не буває

дрібниць. Бренд повинен бути присутнім у всьому. Бренд – це точно не підвищення прибутковості ресторану, це скоріше іміджева історія. Керівник розуміє, що у ресторану є душа і щось, що не вимірюється грошима і відрізняє його від інших закладів. Так, у кінцевому рахунку, це веде до прибутковості. Коли щось робиш якісно і красиво, воно само по собі починає приносити інший вид заробітку. Навіть той, на який не очікуєш. Бренд – це ще і підкреслення статусу проєкту. Імідж – це частина бренду, одна з його складових. Не можна сказати, що імідж десь починається, а десь закінчується. Його основ потрібно дотримуватися постійно. Усередині ресторану завжди повинен розвиватися імідж поведінкових правил.

Лояльність – це одна з форм поводження споживача-покупця, на яку впливає безліч різних факторів. Наприклад, лояльність у ресторанному бізнесі може залежати, по-перше, від самого ресторанного продукту, що містить у собі такі елементи, як [1, с. 52]:

- інженерне рішення в оформленні залів;
- оформлення ресторану й запропоновані послуги ресторану;
- висвітлення холу, залів, інших приміщень загального користування;
- сервування стола;
- оформлення меню;
- запропонований перелік страв;
- якість страв;
- додаткові зручності й особливі форми обслуговування;
- атмосфера, аура гостинності.

Сукупність всіх цих індивідуальних рис створює уявлення про якість ресторанної послуги.

На лояльність у ресторанному бізнесі також впливають [2, с. 124]:

- співвідношення між ціною ресторанного продукту й уявленням споживачів про справжню його цінність;
- характеристики ресторанного продукту й того, у якому ступені вони відповідають потребам і бажанням споживачів;
- характеристики обслуговування споживачів і того, у якому ступені вони відповідають їхнім потребам;
- співвідношення між цінами, продуктами або послугами закладу і його конкурентів;
- економічні фактори, такі, як періоди економічного спаду, коли споживачі не схильні до зайвих видатків і міняють своє купівельне поводження;

– імідж бренда.

При будь-якому мотиві відвідування підприємства ресторанного бізнесу відвідувачам необхідно забезпечити високий рівень задоволеності, що приведе до формування лояльності споживачів, а лояльність, у свою чергу, веде до фінансового росту й благополуччя підприємства.

Список використаних джерел

1. Архіпов В. В. Організація обслуговування в закладах ресторанного господарства: Навч. пос. / В.В. Архіпов, В. А. Русавська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 342 с.
2. Кендюхов О. В. Стратегія ефективного брендингу: Монографія / О. В. Кендюхов, О. М. Азарян, С. М. Димитрова, Л. А. Радкевич // Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Таган-Барановського. – Донецьк: ДонУЕП. – 2009. – 285 с

Ковальчук Оксана

*Відокремлений структурний підрозділ
«Любешівський технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного
університету»*

Науковий керівник: Кравченко Т. Ф.,
*викладач спецдисциплін, спеціаліст вищої
категорії, старший викладач*

КАВА – НЕЗРІВНЯННИЙ НАПІЙ

Каву почали готувати ще в далекому IX столітті. Згодом цей смачний і ароматний напій поширився по всьому світу, добрався навіть у найвіддаленіші його куточки.

Асортимент сучасних кавових напоїв рясніє розмаїттям. До цього дня гурмани прагнуть винайти нові рецепти, щоб зробити напій ще більш ароматним та насиченим. Розглянемо найпопулярніші з них.

Еспресо – (espresso – «вичавлений», «спресований») – міцна чорна кава, зварена за допомогою кавомашини. Еспресо вважають «королем» серед кави. Основу його смаку складають приємний баланс кислоти і гіркуватості та відчуття свіжості і закінченості смаку. Еспресо має однорідну, рівну, щільну золотисто-горіхову пінку (крем). Товщина крему має бути не менше 2 мм. Подають еспресо протягом перших півтора хвилин після приготування, п'ють

швидко, декількома ковтками, смакуючи пінку. Також важливо зазначити, що еспресо готується завжди окремими порціями об'ємом 25–30 мл. Служить базою для основної маси інших напоїв. Виділяють кілька різновидів еспресо:

Ристрето – «маленьке» міцне еспресо. Його обсяг всього 20 мл за рахунок зменшеної кількості води, тому ця кава більш концентрована.

Допіо – еспресо в подвійному обсязі, в чашці його близько 60 мл.

Лунго – порція дорівнює 50 мл (в процесі приготування в напій додають більше води).

Американо – крім 30 мл еспресо містить 70–120 мл води. Традиційна подача – окремо еспресо в чашці об'ємом 150 мл, гаряча вода і, за бажанням клієнта, молоко. Відвідувач має можливість самостійно приготувати свій улюблений напій, регулюючи кількість складових.

Лате – складається з еспресо і збитого молока в співвідношенні 1:2. Має пінку висотою близько сантиметра, смак ніжний, молочний. Класичний лате не має шарів.

Капучино – теж кава з молоком, але в пропорції 1:1. Крім цього, він має більш високу піну.

Макіато – кавовий напій, який виготовляють із порції еспресо та невеликої кількості молока. Обсяг напою становить 60–80 мл.

Флет-вайт (flat white – «плоский білий») – кавовий напій, який готується шляхом додавання спіненого молока з мінімальною кількістю піни в подвійну порцію еспресо.

Кава по-віденськи – при її приготуванні зверху на еспресо викладають збиті вершки.

Раф-кава – готується на підставі еспресо, вершків і ванільного цукру. Все це змішують за допомогою пітчера і збивають в кавомашині.

Фрапе (frappé – охолоджений) – це охолоджений кавовий напій, часто покритий густою молочною пінкою. Фрапе придумали у Греції і найбільшу популярність цей напій також має в середземноморських країнах, зокрема у тій же Греції та на острові Кіпр.

Еспресо допіо (espresso doppio) – це подвійне еспресо, збивається в міксері з льодом і холодним молоком.

Глясе (glacé – крижаний, заморожений) – холодний напій на основі кави з додаванням морозива. Як посуд зазвичай використовується скляний стакан або фужер.

Афогато (affogato – потонулий) – десерт на основі кави, який готується з ванільного морозива, яке заливають порцією гарячого еспресо. Існують різновиди десерту з додаванням амарето або іншого лікеру.

Айріш або кава по-ірландськи – до її складу входить допію, віскі або бренді чи коньяк, збиті вершки, цукор. Каву і алкоголь додають в напій в співвідношенні 2:1. Найчастіше, беруть 45–50 мл спиртного і 90–100 мл еспресо допію, а зверху викладають збиті вершки. [1]

Ці та інші види, смачної та ароматної кави ми можемо зустріти в асортименті кав'ярень. Крім класичної чорної кави, яку ми звикли бачити, є ще зелена кава.

Зелена кава – кавові зерна, які отримують із плодів кавового дерева, які не проходили жодну термічну обробку. За смаком зелена кава трішки схожа на звичну нам обсмажену, проте особлива суміш притаманних тільки їй ароматичних масел надає їй неповторного насиченого трав'янистого аромату та терпкого смаку. Зерна якісної кави повинні бути цілими, однотонними, без плям або вкраплень будь-яких інших кольорів, без цвілі і слідів комах. Повинен відчуватися характерний аромат кави. [2]

Для багатьох людей чашка кави стала особливим ритуалом. Каву п'ють на сніданок, на обід і навіть увечері. Звичайно, у всьому потрібно знати міру. Кава приносить користь нашому організму, якщо вживати її не більше 2–3 чашок, вибирати тільки якісну продукцію і дотримуватися правильної рецептури приготування. Насолоджуйтесь кавою!

Список використаних джерел

1. <https://zfc.in.ua/blog/vidy-kofejnyh-napitkov>
2. <https://rada.kr.ua/zelenyj-kofe-polza-i-vred/>

Кундас Ірина, Вакулко Вікторія

«Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу»

Науковий керівник: Шевчук Катерина

ВСТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

За місяць війни український бізнес втратив більше, ніж за два роки пандемії. Обсяг завданої шкоди та довгострокові наслідки оцінити важко, адже бойові дії на території країни тривають. Чимало підприємств опинилися в районах активних бойових дій і змушені були евакуюватися в більш безпечні регіони або припинити роботу. Так і розвиток готельного господарства втрачає свою актуальність під час війни тому, що більшість людей виїжджає за кордон і там починають жити.

Нині стан готельного ринку в Україні залежить від регіону: те, як працюють такі об'єкти, і чи відкриті вони взагалі визначається тим, у якій області вони розташовані, наскільки віддалені від місць бойових дій. Найкраща ситуація у західній частині України: Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській і Закарпатській областях. Там готелі працюють у повному обсязі, передумов для закриття чи зупинення їхньої роботи немає. Зараз робота деяких готелів призупинена, усі зусилля докладають на волонтерську підтримку у війні проти агресора.

Нині момент працює 5-зірковий готель «Bristo» в Одесі, який перебуває в управлінні Vertex Hotel Group. Також відновили свою роботу в Києві та Київській області готель-конгрес «Пуща», готельно-ресторанний комплекс «Джинтама-Бриз», дачний готель «Глібівка». Наданий момент у столиці відновили роботу міжнародні готелі, такі як Hilton Kyiv, InterContinental Kyiv, Fairmont Grand Hotel Kyiv, Mercure Kyiv Congress, Holiday Inn Kyiv та інші.

Відомо, що в Ірпені (Київської області), зазнали руйнувань 28 готелів.

За підтримки Державного агентства розвитку туризму України до проєкту «Росія заплатить» приєдналась команда UHRA, метою якого є перевірка, аналіз та оцінка втрати інфраструктури України, завданих війною. Проєкт «Росія заплатить» зможе повернути інвестиції та дати змогу відновити об'єкти, які були зруйновані або

зазнали невеликих втрат. Міста України зможуть змінити свій туристичний статус, міста-герої будуть цікавими для іноземців та туристів, щоб відвідати відновлені готелі.

Готелі, які припинили працювати вимушені були перейти на новий формат роботи. Деякі приміщення готелів надавали укриття, гуманітарну допомогу, приймали переселенців тощо. Всі допомагали як могли, також співробітники та небайдужі люди долучалися до лав ЗСУ.

Комендантська година – принесла зміни в роботу закладів готельного господарства. Через це ускладнюється процес поселень і виселень гостей. Іноді через комендантську годину чи повітряну тривогу працівники змушені проживати на території готелю, обмежено працюють ресторани, бари, кафе, їдальні та інші заклади ресторанного господарства.

За перші чотири місяці війни у 2022 році у деяких областях був підвищений туристичний збір. Найбільше було зафіксовано у Львівській області – 268 %, Закарпатській області – 144 %, в Києві – 98 %, Хмельницькій області – 65 %, Івано-Франківській – 48 %.

За період вторгнення в Україну відкрилося два готельні об'єкти. Перший з них це Ribas Rooms Bila Tserkva в Білій Церкві від компанії Ribas Hotels Group. Також відкрився комплекс із готелем Emily Resort у Львівській області. Готель Best Western Plus Market Square Lviv у Львові, який на той момент був не відкритий, до кінця зроблений і укомплектований приймав людей, що евакуювалися з різних міст України.

У компанії Ribas Hotel Group продовжують реалізацію проєктів, які розташовані у безпечних зонах – на заході. Це готелі в Тернопільській області, Львівській, Івано-Франківській, а також на курортах Микуличин і Буковель які знаходяться в Івано-Франківській області.

Коли велика війна закінчиться перемогою для України, ми сподіваємося на повноцінне відновлення ринку протягом 2–3 років, яке допоможе повернути іноземних туристів.

Кучімова Анна

Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі

Науковий керівник: Барська Наталія Михайлівна, викладач I категорії

ІННОВАЦІЇ У ВИРОБНИЦТВІ ДІЄТИЧНИХ ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ

Певні групи покупців мають потребу в хлібних výroбах із зміненим складом і енергетичною цінністю. Це люди хворі, одужуючі, діти, спортсмени та ін. Відповідно до рекомендацій лікарів створюються хлібні výroби цільового призначення. В їх рецептуру вводяться компоненти, які необхідні особам із певними захворюваннями. Збільшуючи частку одних речовин (білків, клітковини та ін.) і зменшуючи частину інших, регулюють харчову і енергетичну цінність хліба. Хлібні výroби дієтичного призначення випікаються у вигляді хлібців і булок масою 100-200г та сухарів. Вyroби супроводжуються барвистою бандероллю, на якій вказуються їх назва та призначення. Строк зберігання дієтичних výroбів не перевищує 16 годин. Під час розроблення рецептури таких výroбів ставлять за мету зменшити глікемічність та калорійність, використовуючи спеціальну сировину, яка не повинна псувати якість виготовленої продукції. При výroблянні не допускається заміна однієї сировини на іншу.

Важливим є використання продуктів, що містять жири, багаті на поліненасичені жирні кислоти. До таких жирів належать, у першу чергу, рослинні олії. До них відносять: арахісову, кукурудзяну, бавовняну та інші олії.

Науковцями розроблено широкий асортимент хлібобулочних výroбів дієтичного призначення, а за призначенням – поділяються на вісім груп. Самий асортимент дієтичних výroбів представлений хлібом білково-висівковим (клейковина 80%, висівки 20%), білково-пшеничним (клейковина, пшеничне борошно в/с, олія, сахарин, сорбіт), житнім діабетичним (житнє оббивне борошно, висівки пшеничні), булочки з сорбітом – (пшеничне борошно 1-го сорту, сорбіт, молоко незбиране, ахлоридний хліб (без солі на сироватці).

Найчастіше хлібопекарська промисловість випускає:

- Хліб «Зерновий» випікають з пшеничного борошна вищого сорту (40%), дробленого зерна пшениці (60%), води і солі.

Рекомендований хворим, які страдають на в'ялість кишечника, ожирінням, мають залишкову вагу.

- Хліб «Барвихінський» випікають з пшеничного борошна вищого сорту (50 %), дробленого зерна пшениці (50%), з додаванням цукру і яєць. Запропонований для людей, які страждають на в'ялість кишечника.

- Хліб «Ахлоридний» випікають з пшеничного борошна 1-го сорту або житнього обдирного на молочній сироватці без солі. Смак його кислуватий, форма у вигляді батону. Рекомендується хворим на серце й нирки.

- Хліб «Білково-пшеничний» виробляють з суміші сирої клейковини і пшеничного борошна вищого сорту, запропонований хворим на цукровий діабет.

- Хліб «Білково-отрубний» готують з суміші сирої клейковини і пшеничних висівок для хворих на діабет.

- Хліб «З морською капустою» випікають з житнього обдирного борошна і пшеничного борошна 1-го сорту з додаванням морської капусти. Потрібний для людей з дисфункцією щитовидної залози.

- Хліб «З йодистим калієм» виготовляють для попередження базедової хвороби.

- Булочки «Зі зниженою кислотністю» випікають з борошна 1-го сорту з додаванням цукру (25%), їх кислотність не більше 2,5°. Рекомендовано особам, хворим на гастрит з підвищеною кислотністю.

- Булочки «З підвищеною калорійністю» виготовляють з пшеничного борошна 1-го сорту з додаванням цукру (25 %), жиру (18 %), молока (20 %), яєць, ізюму, солі. Надають округлої форми, зверху посипають рубленим мигдалем або дробленими горіхами. Рекомендовано людям, які потребують посиленого харчування.

- А ще при дотриманні дієти найчастіше покупці воліють замість хліба купляти дієтичні цільнозернові хлібці. Особливістю технології є виготовлення на екструдері за допомогою вибуху та пресування цільного зерна. При цьому в них зберігаються всі елементи зерна: зародковий шар та оболонки з усіма цінними складовими. Також часом виробники додають висівки, проросле зерно та сухофрукти. Цільнозернові хлібці – багате джерело складних вуглеводів, клітковини, вітамінів групи В та мікроелементів. Наприклад, у 100 грамах хлібців міститься стільки ж клітковини,

скільки у шести буханцях хліба. Тільки важливо пам'ятати, що борошна, дріжджів та цукру у складі бути не повинно.

Отже, дієтичні хлібобулочні вироби відзначаються високими гігієнічними та споживчими властивостями і повинні мати спеціальний дозвіл органів охорони здоров'я. А при аналізі виробництва дієтичних хлібобулочних виробів можна зробити висновок, що реально в продажі буває не більше п'яти найменувань. Так як виготовлення дієтичних виробів нерентабельно і, крім того, в розпорядженні хлібо заводів не буває всього набору добавок, необхідних для випікання повного асортименту. Тому для задоволення потреб певного виду покупців необхідне вдосконалення технології виробництва і популяризації дієтичних хлібобулочних виробів

Список використаних джерел

1. <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/26563/1/hlib.PDF>
2. https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%AF%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%202/page5.html

Логвіс Дарина

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: Сухецька Анна, голова циклової комісії харчових технологій та готельно-ресторанної справи

РОЗВИТОК ВЕГАНСТВА

Що таке веганство, хто такі ветеріанці?

Термін «вегетаріанство» з'явився ще у XIX ст. І він означає спосіб харчування, коли людина не їсть м'ясо, рибу та морепродукти, але споживає яйця, молоко, сир та мед. Вегетаріанство було вкрай популярним серед буддистів та індуїстів. Вони дотримувалися принципу ненасильства, різноманітних постів та поваги до тварин. У деяких куточках світу таке ставлення збереглося й досьогодні.

Види вегетаріанства

Вегетаріанство – загальна назва систем харчування. Воно може бути різним. Наприклад, класичне вегетаріанство передбачає повну відмову від риби і м'яса. Однак при цьому можна вживати яйця, молоко, мед. Розрізняють також лактовегетаріанство – харчування

молочної і рослинної їжею, овегетаринство – харчування яєчної і рослинної їжею.

Ще один вид харчування – **веганство** — це повна відмова від продуктів тваринного походження (ПТП). Термін «веган» було введено в 1944 році невеликою групою вегетаріанців з Вестерн-Товариства Лестера в Англії. Окрім відмови від м'яса та риби, група вирішила виключити з раціону молочні продукти, яйця, будь-які інші продукти тваринного походження та їх похідні. Термін «веган» було сформовано шляхом поєднання перших та останніх літер слова «вегетаріанець». Сьогодні веганство тлумачать як спосіб життя, метою якого є намагання виключити всі форми експлуатації та жорстокого поводження з тваринами, чи то в їжі, одязі або будь-якій іншій діяльності. Серед них виділяються сиріїди – це люди, що вживають тільки термічно необроблений рослинну їжу. Фрукторіанці харчуються тільки плодами рослин (фрукти, овочі, горіхи, насіння).

Основна ідея, закладена в усіх зазначених напрямках – це незаподіяння страждань тваринам, відсутність необхідності вбивати їх для задоволення харчових потреб.

Веганство в Україні

За статистикою, станом на 2021 рік загальна кількість веганів по всьому світу становить близько 79 мільйонів. Щороку ця цифра стрімко росте відповідно до того, як все більше й більше людей відкривають для себе веганство.

Наразі понад 2 мільйони українців усвідомлено уникають споживання м'яса та близько 1,1 % повністю відмовилися від продуктів тваринного походження, тобто дотримуються веганського способу життя. Кількість веганських продуктів і альтернатив на ринку невпинно зростає: як імпортованих, так і місцевого виробництва. І хоча світові тренди вочевидь впливають на поширення веганства деінде, Україна видається однією з тих країн, де воно поширюється особливо стрімко.

Освічена молодь є основою веганського руху в усьому світі.

Більшість веганів – люди до 40 років (переважно жінки), котрих вразили умови утримання тварин на промислових фермах чи переконали переваги рослинного харчування. Багато людей, що переходять на рослинну дієту – волонтери й волонтерки зоозахисних організацій та екологічних ініціатив, котрі нарешті зрозуміли культурну обумовленість нашого ставлення до різних тварин. Майже всі популярні заклади мають рослинні позиції в меню, котрі не обмежуються тільки салатом чи картоплею фрі, тож вечеря поза

домом перестала бути проблемою, принаймні для жителів великих міст. Також в Україні є досить багато спеціальних закладів з меню для веганів. Одним із них є кафе One Planet, яке називають « першим веганським кафе України».

В Україні є достатня кількість закладів з вегетаріанською кухнею. Ось декілька з них :

«Скульптура»- заклад вегетаріанського харчування в Києві . Кожного дня тут готують кілька видів супів на вибір, самоси, фалафель, веганські солодоші. Картоплі у переважній більшості супів немає, та й взагалі вони доволі дієтичні. Звичайно ж, ніякого м'яса та риби.

Кафе «Dogs Like Ducks», яке відкрили у Львові у листопаді 2017, цьогоріч увійшло до списку кращих веганських закладів у світі. Власники кафе свідомо відмовилися від продуктів тваринного походження. І у власному кафе формують меню за своїми уподобаннями. Головні страви в «Dogs Like Ducks» – авторські веганські хот-доги з пшеничними сосисками та особливими соусами. Відвідувачам запропонують хот-доги з незвичними назвами: Пітбуль, Коллі,спаніель, Чау-чау, Хаскі.

Кафе для вегетаріанців та прибічників здорового харчування — «Аюрведа», яке знаходиться в столиці. Його головні принципи: лише свіжозготована їжа, сезонність страв, тільки корисні для організму поєднання продуктів та невикористання маргарину, дріжджів, цибулі, часнику, оцту й желатину.

Головні плюси веганства

ПРИШВИДШЕННЯ ОБМІНУ РЕЧОВИН

М'ясо – ситний продукт. Якщо ви вирішили прибрати його з раціону, м'ясо варто замінити на альтернативні джерела енергії. Частіше всього вегетаріанці роблять це за допомогою їжі рослинного походження, що містить достатньо клітковини та вітамінів. Крім цього, овочі та фрукти не дають відчуття ситості надовго, що мотивує вегетаріанців їсти частіше, проте меншими порціями.

КОРИСТЬ ДЛЯ СЕРЦЯ ТА СУДИН

Учені довели, що радикальна відмова від м'яса та м'ясних виробів знижує рівень поганого холестерину у людей з підвищеними показниками. Це пов'язано з відсутністю в раціоні тваринного жиру, що впливає на рівень холестерину та закорковує судини.

БОРОТЬБА ПРОТИ ЗАЙВОЇ ВАГИ Вегетаріанський набір продуктів містить мінімум жирів і шкідливого холестерину. Отже, на такому харчуванні можна легко боротися із зайвою вагою.

ЗМІЦНЕННЯ ІМУНІТЕТУ

Рослинна їжа добре зміцнює імунітет

НЕ ШКОДИТЬ ТВАРИНАМ І ПРИРОДІ

Якщо говорити про світоглядні переваги вегетаріанства, то багато людей вважають своїм особистісним досягненням те, що вони «нікого не їдять» і не приносять шкоди тваринам і природі.

Мінуси веганства

НЕСТАЧА ВІТАМІНУ B12

Нестача вітаміну B12 – головна проблема, з якою зіштовхуються вегетаріанці. Цей елемент відсутній у рослинах, тому вегетаріанці автоматично потрапляють до групи ризику. Між тим нестача вітаміну B12 загрожує анемією та різними неврологічними захворюваннями.

ПРОБЛЕМИ ЗІ ШЛУНКОМ

Безумовно, ця проблема частіше виникає у людей, які відмовляються від м'яса. Це пов'язано з радикальною зміною харчування та надлишком клітковини в раціоні. Уникнути таких ускладнень можна, якщо поступово змінювати своє харчування та замінювати тваринну їжу рослинною.

ДЕФІЦИТ БІЛКУ

Якщо людина вирішує відмовитися від м'яса, вона має шукати альтернативні джерела білку, аби підтримувати його норму. Білок є будівельним матеріалом для всього організму. З рослинних продуктів його можна знайти у бобах, горіхах, зелені, грецькому йогурті та цілісному зерні.

ПІДХОДИТЬ НЕ ВСІМ

Вегетаріанська дієта не завжди може підійти вагітним і годуючим жінкам, в цьому випадку потрібен індивідуальний підхід.

ПОГАНЕ ЗАСВОЄННЯ БІЛКА

Надмірне вживання клітковини може спровокувати погане засвоєння білка

Список використаною літературою:

1. <http://vidpoviday.com/plyusi-i-minusi-vegetarianstva>
2. <https://www.5.ua/dv/medinfo/225381>
3. <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/08/1/241826/>
4. <https://www.veganexpress.org/post/veganstvo-koryst-chy-shkoda-dly-zdorovya>
5. https://galinfo.com.ua/articles/veganstvo_i_vegetarianstvo_koryst_dlya_zdorovya_chy_pytannya_etyky_365269.html

Максимів Вадим

Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі

Науковий керівник: Барська Наталія Михайлівна, викладач I категорії

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ШОКОЛАДУ

Протягом багатьох століть шоколад є одним з найулюбленіших ласощів мільйонів людей по всьому світу і найпопулярнішим компонентом кондитерських виробів у світі. Шоколадні вироби, відлиті у різноманітні форми, стали традиційними атрибутами свят, зокрема шоколадні зайці (наприклад у США) та шоколадні яйця популярні на Великдень, шоколадні Святі Миколаї і багато інших. Шоколад також є частим компонентом гарячих та холодних напоїв, зокрема шоколадного молока та гарячого шоколаду. Усі знають шоколад і вживають його у будь-якому вигляді (цукерки, печиво із шоколадом, ізіум і горіхи у шоколаді тощо).

Шоколад (в перекладі означає «гірка вода») – це цукровий кондитерський виріб з тертого какао з какао-маслом та цукром. Основною сировиною для виробництва шоколаду і какао-порошку є какао-боби — насіння какао-дерева. Какао-боби знаходяться в м'якоті плоду какао-дерева по 30-50 шт. Мають мигдалеподібну форму, довжину близько 2,5 см. Какао-боби свіжозібраних плодів не мають смакових і ароматичних якостей, характерних для шоколаду і какао-порошку, мають гірко-терпкий присмак і бліде забарвлення. Для поліпшення смаку і аромату на плантаціях їх піддають ферментації і сушці. Під час збору плодів кожен стручок розтинають за допомогою мачете і він може містити до 40 какао-бобів, оточених солодкою білою плівкою. Після розсічення боби і білу м'якоть виймають з стручка, а потім накривають їх листям бананового дерева. Протягом 1-2 тижнів відбувається процес бродіння. Це дуже важливий процес, і його неправильне проведення може негативно позначитися на смаку шоколаду. Після бродіння какао-боби містять приблизно 60 % вологи. Її потрібно зменшити як мінімум до 7,5 %, щоб виключити можливість псування при перевезенні. Тому зброжені боби розкладають під сонцем на спеціальних матах або піддонах, які відразу накривають на випадок дощу.

Процес сушіння сприяє усуненню гіркоти і появі специфічного аромату какао. Процес виробництва шоколаду починається з випалювання бобів. Їх очищають і смажать, щоб усунути залишки

вологи і досягти властивого для какао смаку. Після підсмажування какао-боби охолоджують, а потім відправляють у віяльну машину, яка їх рафінує, відокремлює від оболонки і дробить на частинки розміром у декілька міліметрів. Лушпиння відділяється через сито потоком гарячого повітря. Боби сортують за їх походженням, підсмажені і відвіяні, вони підбираються за точним рецептами, змішуються і поміщаються в машини для перемелювання какао. Підсмажені та перемелені боби, так зване «пір'я», нагрівають і ретельно мелють до утворення какао-пасти. Вона є головним інгредієнтом для приготування різної шоколадної продукції і складається з какао-олії (натуральний жир какао) і сухої складової бобів. Потім какао-масу викладають під гідравлічний прес для вичавлювання жиру (какао-олії). Залишок (макуха), що містить ще 20 % жиру, перемелюють в порошок, який потім ретельно просівають та отримують чистий не підсолоджений какао-порошок. Какао олію фільтрують, пом'якшують, формують і відправляють на зберігання. А какао-пасту змішують з цукром (і сухим молоком у разі виготовлення молочного шоколаду), і паста інтенсивно розтирається і рафінується від розміру крупинок від 50 мікрон до 17. Для приготування шоколаду в какао-масу необхідно додати какао олію, цукор, ваніль. Ці інгредієнти змішують і місять до одержання гладкої, однорідної маси. Наступним етапом є конширування. Його викладають у баки де розкатують і місять. Під час цього процесу він нагрівається до різних температур. Для отримання шоколаду високої якості додається какао олія разом з лецитином (добутим із соєвих бобів), що сприяє зниженню в'язкості. Процес конширування усуває вологу і сприяє утворенню гладкого, однорідного шоколаду з поліпшеним смаком і ароматом. У попередніх процесах температура шоколаду постійно підтримувалася на рівні температури плавлення какао-олії. Тепер необхідно охолодити масу таким чином, щоб забезпечити належну кристалізацію какао олії та однорідний розподіл суміші. Темперований шоколад застигає швидко, має гарну текстуру і блиск, з ним легко працювати.

Кувертюр, який має високий вміст какао олії, є темперований, тому що з'єднання жирових молекул стабільні в різних точках плавлення. Насправді, розчинення відбувається як при низьких температурах, так і при високих. Але перше, що необхідно, це довести кувертюр до високої температури, достатньої для повного розчинення всього жиру (якщо шоколад занадто гарячий, то відбудеться знищення його тонкого смаку). Друге: охолодження або

перекристалізація розплавленого шоколаду відбувається, коли шоколад за зовнішніми ознаками густий і в'язкий. У цей момент формуються чисті жирові молекули. На цьому етапі шоколад надто густий для широкого використання. Його необхідно трохи нагріти, не відхиляючись від рекомендованих температур.

Аналізуючи іновачії у технології виробництва шоколаду можна зробити висновок, що існує багато видів шоколаду. Він за сотні років перетворився з гірких ліків у солодкий десерт. Шоколад — кондитерський виріб, що складається з шоколадної маси, начинки або без неї, сформований у вигляді плиток, батонів або фігур різних обрисів. Але в основі виробництва будь-якого виду шоколаду лежить класична технологія виробництва — основою якої є переробка какао бобів, виготовлення шоколадної маси із какао тертого, цукрової пудри, какао масла і з додаванням ароматизаторів, речовини, що поліпшують органолептичні властивості, також додавання горіхів смажені терті і подрібнені, молока і вершків сухих, молока згущеного, ізюму, фосфатидів, глюкози, вафлів, коньяк, лікер.

Список використаних джерел

1. <https://harch.tech/2021/01/30/chocolate>
2. <https://sites.google.com/site/shokoladinstinkt/tehnologia-virobniictva-sokoladu>

Максимович Лілія

ВСП «Львівський фаховий коледж харчових технологій та бізнесу НУХТ»

Науковий керівник: Юфим Любов, *викладач спеціалізації, методист*

СЬОГОДЕННЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Сучасний розвиток туризму відіграє важливу роль у вирішенні соціально- економічних проблем сьогодення економіки держави. В багатьох країнах світу туризм забезпечує економіку новими робочими місцями, формує високий рівень життя населення та стандарти добробуту, створює основу для фінансової стабільності держави. Сучасний туризм, без сумніву, інтегрує практично всі галузі.

Щорічно, туристична індустрія забезпечує до мільярд туристичних подорожей, тому туризм є безумовно, одна із високодохідних галузей. Адже потреби туриста з кожним роком

зростають, що спонукає до розширення можливостей галузі і зростання прибутковості [1]. Туризм формує до 10% сукупного ВВП країн ЄС та високорозвинених країн світу.

За прогнозами ВТО, в продовж наступних п'ять років зросте кількість подорожуючих до 1,8 млрд. чоловік за рік, високого розвитку набуде внутрішній туризм ЄС, США, Канади та Китаї. За розрахунками аналітиків, щоденні витрати туристів, зростуть приблизно до п'яти мільярдів доларів у день, не враховуючи транспортні витрати.

Існує чіткий зв'язок між тенденціями розвитку туризму і загальним економічним розвитком. На міжнародний туризм впливають будь-які економічні зміни. При зростанні споживання на 2,5% витрати на туризм зростають на 4%. У випадку, якщо споживання зменшується на 1%, то в туризмі відчувається спад. Але в кожній окремій країні така реакція на економічні зміни проявляється у різному відхиленні від середнього показника, який також виступає в різних формах [2].

Зацікавити туриста українським туристичним ресурсом та залучити інвестиції в туризм України можна за умови комплексної розбудови туристичної інфраструктури та розвитком існуючих транспортних систем, а також будівництвом нових об'єктів і вдалого використання маркетингових елементів.

Складна політична та економічна ситуація в Україні стримує розвиток туристичної індустрії. Ситуація невизначеності відлякує потенційних іноземних туристів. А отже, для покращення ситуації потрібно, в першу чергу, вести грамотну інформаційну політику, спрямовану на створення позитивного іміджу країни.

У важкому, воєнному сьогоденні України, туризм переходить в стадію умовного стоп-ефекту, закритості та небезпеки на світовому туристичному ринку. Але Україна є доступна для кожного з нас, для кожного українця, відкрита своїми природними багатствами та історико-культурними надбаннями.

Україну можна віднести до таких територій, які володіють значним потенціалом в плані туристичного розвитку. Це і величні Карпати, мальовничі Товтри, магічні печери, і дивотворні ріки, чого тільки варта одна Бокота. У нас, кожен край має своє надбання та особливості, які спочатку треба донести до національного споживача, що дозволить у таку важку хвилину втримати на плаву туризм в сучасності.

Проте, слід відмітити, що туристична діяльність України далека

від принципів сталого розвитку та збереження екологічної рівноваги. В умовах економічної нестабільності туристична індустрія стикається з багатьма проблемами, зокрема:

- 1) невизначеністю ринкової ситуації;
- 2) сезонною нестабільністю попиту на туристичні послуги;
- 3) жорсткою конкуренцією у цій галузі;
- 4) недостатністю фінансових ресурсів тощо.
- 5) недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази у сфері екологічного туризму;
- 6) нераціональність використання історичної та культурної спадщини України і довкілля;
- 7) недостатній асортимент і низька якість туристичного продукту (туристичних послуг) на туристичному ринку.

Успішність розвитку індустрії туризму визначається перш за все збалансованістю різних напрямів її розвитку. При цьому важлива роль належить інфраструктурі, яку для туристичної галузі складають комунікації, транспортні послуги, інженерні споруди, дороги, суміжні підприємства, що забезпечують доступ туристів до туристичних ресурсів [3].

Вважаємо, пріоритетним напрямом вирішення проблеми конфлікту між природним середовищем та розвитком туризму, між потребами туристів у екологічно чистому середовищі та комфортних умовах відпочинку є ефективне використання природно-ресурсного потенціалу країни [4].. Це означає ведення зрівноваженої туристичної діяльності, яка буде в гармонії з потребами туристів та природним середовищем і одночасно буде сприяти збереженню довкілля та сталому розвитку туризму в Україні.

Список використаних джерел

1. Міжнародний туризм : навчальний посібник для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини» / С. О. Юрченко, О. Є. Юрченко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 328 с.
2. Городня Т. А. Пріоритети та стратегія розвитку туристичної індустрії України [Електронний ресурс] / Т.А. Городня. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vliet/2009_4/3/1_Horodnja.pdf.
3. Мельник Ю. Стратегічне управління туристичним підприємством на міжнародному ринку / Ю. Мельник, Л. Цетнар // Психологія і суспільство. — 2012. — № 2. — С. 58—63.
4. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні / Л. І. Гонтаржевська. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. — 180 с

Парфенюк Марія

*Студентка 3 курсу РФКЕБ, м. Рівне,
Рівненська область, Україна*

Науковий керівник: Шевчук Катерина,
*викладач туризмознавчих дисциплін РФКЕБ, м.
Рівне, спеціаліст 1 кваліфікаційної категорії*

ГУРБИ – МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ, СЛАВИ ТА ВІДВАГИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИСТИЧНОЇ АТРАКЦІЇ

Гурби́ — історичне село на південному заході Здолбунівського району Рівненської області. Урочище «Гурби» входить до складу Дермансько-Острозького національного природного парку. Урочище стало місцем паломництва тисяч патріотів України, місцем вшанування пам'яті полеглих Героїв. Адже в Гурбенському лісі в квітні 1944 року відбувся славетний Гурбенський бій УПА – один із найбільших боїв між вояками Української Повстанської Армії та загонами НКВС. Зійшлися частини Військової округи «Богун» УПА-Північ та УПА-Південь, яких було майже п'ять тисяч, з яких півтори тисячі були лише мобілізованими й до того ж ненавченими й неозброєними, протистояли понад тридцятитисячній армії радянських частин внутрішніх та прикордонних військ НКВС, які мали авіацію, бронепоезди, 15 легких танків, кінноту.

Українські повстанці вистояли, хоча зазнали величезних утрат (до півтори тисячі чоловік), переважно – з числа неозброєних і цивільних мешканців з навколишніх сіл. Командири частин УПА-Північ і УПА-Південь зуміли врятувати тисячі людей, вивівши з «Гурбенського котла» й двома великими групами з боями пройти сотні кілометрів однією колонною аж до Полісся, іншою – в напрямку Сходу. Унаслідок бою постраждали неозброєні, поранені, цивільні з жінками та дітьми з обозу, який перемістився в ліс під захист УПА. Цих утрат було дуже багато. Відтак, про бій під Гурбами розповідають переважно як про трагедію чи провокацію, ніж як про приклад бойової звитяги вояків УПА.

Гурби – це біль, це втрати, але не поразка. Це – звитяга Українського духу і зброї. Це – удар проти рабства народу. Гурби – це приклад для живих, це любов до своєї землі, свого народу. Віддаючи шану героям, за часів незалежності України в урочищі Гурби почав діяти Свято-Воскресенський чоловічий монастир на

повстанських могилах. На території монастиря побудовано музей-криївку УПА, Пантеон Слави із колоною Божій Матері-Покрові та унікальну дерев'яну церкву. Поруч з монастирем знаходиться джерело Святої Варвари. Дух незламності українського народу, первозданна природа та чисті джерела не залишають байдужими жодного паломника чи туриста, які відвідали цю історичну місцину Здолбунівщини.

Криївка

*Як їх криївку оточили,
Кричать: «Бандери! Руки вверх!»
Хтось крикнув: «Слава Україні!
Ми не здамося – краще смерть!»*

За головним храмом обителі, в землі, розташована криївка воїнів Української Повстанської Армії, така ж, яких сотні були по всій Україні. Саме у таких криївках не згасав вогонь свободи та незалежності, саме з таких криївок розповсюджувалась агітація та диверсії проти радянських окупантів, саме у таких криївках знаходили кінець свого життєвого бойового шляху сотні вояків УПА.

У 2006 р. відбулося перепоховання знайдених останків загиблих вояків і закладено перший камінь збірного Пантеону Слави, розпочато спорудження колони на честь Покрови Пресвятої Богородиці. 11 жовтня 2007 р. перепоховано останки ще двох вояків та урочисто відкрито другу чергу Пантеону Слави із колоною Божій Матері-Покрові. Колона являє собою шестиметрову вертикальну основу, обкладену сірим гранітом та встановлену на ній триметрову скульптуру Божої Матері. 2012 р. закладено перший камінь під будівництво на території Гурбенського монастиря храму Воскресіння Христового.

Скульптура Божої Матері передає символічність ідейно-художнього задуму всієї композиції Пантеону Слави Героїв Гурбенської битви : в розпростертих руках Богородиця тримає свій Покров і молитовно простягає його над усім урочищем Гурби, над останками тих, хто загинув за волю України, і тих, чийі останки ще потрібно знайти і перепоховати. Позаду колони на напівкруглому підніжжі розміщено під кутом плити-крипти прямокутної форми з чорного граніту, під частиною яких перепоховано віднайдені останки героїв битви. На плитах міститься зображення рівновеликого православного хреста, на частині плит написи : «Невідомий вояк УПА. Загинув в бою за волю України», прізвища, імена, по батькові,

псевдоніми та особисті дані тих вояків, чиї останки вдалось ідентифікувати. За Пантеоном Слави Героїв Гурбенського бою на вершині пагорба розміщено кілька повстанських поховань, біля яких споруджено меморіальний знак, складовими частинами якого є металевий хрест, а також композиція із чорного граніту, яка складається із гранітного хреста і трьох прямокутних гранітних плит із зрізаними з лівого боку верхніми кутами. На плиті справа зображено повстанця, що схилився в поклоні над могилами побратимів та міститься напис, що починається словами: «Людино! Зупинись і подумки вшануй пам'ять...». На гранітній плиті зліва від хреста зображено державний герб – тризуб; на нижній плиті зліва розміщено напис «Борцям за волю і незалежність України» та зображено постать скорботної жінки. Даний меморіальний знак знаходиться на невисокому земляному пагорбі, до якого ведуть шість бетонних сходинок.

«Вони загинули за волю України! Слава Героям!

І не вернувся син до хати

Став жертвою енкаведе.

Ще до сих пір старенька мати

Чекає сина, сина жде

Слава Україні!

Гурби – це наша перемога над ворогом, який переважав нас в багато разів. Перемога не тільки політична, а й мілітарна, і жодні звірства та мордування, при яких НКВД-исти, як спрути, накидалися на наших бійців, на цивільне населення не могли мати успіху. Минуло майже 80 років, а ворог повернувся, повернулися звірства, мордування. Сьогодні – це московський окупант. Але, як тоді в 1944 році, так і зараз – ворог нас не злякав, а навпаки, збудив вогненну ненависть до себе і згуртував до відкритої боротьби. Бо терором не можна знищити наш національний дух. Наш дух – незламний! Наше право – справедливе! Наша віра – непохитна! Слава Україні! Слава Україні! Україна понад усе!

Список використаних джерел

1. Ігор Марчук, Олег Тищенко / ГУРБИ: квітень 1944-го /Рівне, 2007;
2. Олег Тищенко, Юрій Кіреєв / Здолбунів на Волині /Рівне, 2007
3. Відділ культури і туризму Здолбунівської райдержадміністрації Здолбунівська районна рада /Керівник: Елеонора Стеценко /Здолбунівщина туристична /2017

Пахомей Софія

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: Омельчук Марія Леонідівна, викладач

ДОСТАВКА ТА ЇЖА НА ВИНІС. ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ ДОСТАВКИ З ЗАКЛАДІВ

Неймовірної популярності набула ще недавно невідома тенденція, доставка та їжа на виніс.

Спершу поговоримо про доставку їжі.

Особливо актуальним цей вид продажу став в умовах карантину: коли закладам заборонили приймати гостей у приміщеннях, багато хто перейшов на доставляння. Зараз в умовах війни, цей вид теж активно розвивається.

Попит на доставку продуктів показав вибухове зростання і виявився тією галуззю, в якій почали обертатися чималі гроші.

Формат Dark kitchen – це ресторан або кафе, де немає посадкових місць, і який працює виключно на доставку. Замовлення клієнт також може забрати самостійно, наприклад, дорогою додому або на роботу. Відповідно, там немає і офіціантів. Даний формат набагато зручніший, ніж класичний заклад харчування, адже окупається значно швидше.

Ще один тренд – доставка додому або в офіс збалансованого харчування. Тобто, харчування, направлене на: детоксикацію; схуднення; набір м'язової маси.

Залежно від того, яку мету переслідує людина, для неї готуються збалансоване меню, в якому є всі поживні необхідні речовини. Найчастіше це супроводжується еко-доставкою в стилі ZERO WASTE: без одноразового посуду; використання багаторазових контейнерів; сортування відходів.

Щодо останнього пункту – мається на увазі те, що кур'єр, доставляючи замовлення, може забрати пакет вторсировини на переробку.

Обсяг ринку доставки продуктів харчування в Україні становить майже \$100 млн, ємність всього європейського ринку – близько \$7 млрд.

Люди все більше цінують власний час, воліючи витратити його на щось корисне, саме тому активно користуються послугами

доставки їжі. Це набирає все більшої популярності. А віднедавна в Україні поступово почали запускатися нові міжнародні сервіси доставки їжі. Найпопулярніші – Glovo та Uber Eats.

У жовтні 2018 року вулиці Києва заповнили десятки кур'єрів з яскраво-жовтими рюкзаками Glovo. Через чотири місяці – в лютому 2019 року – до них приєдналися салатові сумки кур'єрів Uber Eats.

На початку лютого 2019 року Uber офіційно оголосив про початок роботи свого додатку для замовлення та доставки їжі в столиці України.

Uber Eats – це платформа для доставки їжі, створена компанією Uber. Під нинішньою назвою сервіс був запусканий у 2015 році, а на даний момент працює у десятках міст Європи, Азії, Північної та Південної Америки. Сервіс дозволяє доставляти їжу із закладів, у яких немає служби доставки. Є спеціальний додаток Uber Eats, у якому можна відсортувати ресторани за ціною, термінами доставки, рейтингом відвідувачів та популярністю закладів. Також у програмі є можливість обрати тільки дієтичні страви (без глютену, для вегетаріанців).

Міжнародний сервіс доставки Glovo офіційно працює в Києві з початку жовтня 2018 року. Glovo – іспанська компанія доставки товарів з ресторанів. Україна стала двадцять першою країною, де запускався сервіс. Glovo працює в 67 містах світу, серед яких Мадрид, Париж, Стамбул, Каїр та ін. У Glovo ресторани можна сортувати за типом кухні (українська, італійська, французька, мексиканська і т.д.) і по окремих продуктах (морепродукти, бургери, піца, суші та ін.).

Доставка здійснюється велосипедами, мопедами, мотоциклами та автомобілями.

Тепер поговоримо про їжу на виніс.

Популярний тренд і додаткова послуга закладу — їжа навинос. Надавати її значно легше, ніж організувати службу доставляння їжі. Не треба додаткових затрат, практично всього можна досягти вже наявними силами, без наймання додаткового персоналу й налаштування логістики.

До питання упакування страв із собою слід підходити максимально відповідально, адже вони повинні мати вигляд не гірший, ніж у вас у закладі. Тому краще вилучити ті позиції, які не можна упакувати й перенести без втрати зовнішнього вигляду або, що ще гірше, смаку та потрібної температури. Залиште їх як

ексклюзив, який можна спробувати тільки в закладі. Це теж додасть позиції унікальності. Для деяких страв вашого меню можна замовити спеціальне пакування й одноразові прилади, щоб їхнє транспортування не порушило задум кухаря.

Перш ніж збільшити продаж їжі навинос, подумайте, чи впораєтеся ви з великим обсягом замовлень, водночас зберігши якість страв? Якщо так, то спробуйте спочатку запускати спеціальні пропозиції та знижки для замовлень їжі навинос — це найпростіше й найефективніше вирішення. Знижка в разі покупки їжі з собою, акції «2 + 1» тощо. Дайте клієнту можливість замовити дешевше — і він замовить більше.

Список використаних джерел

1. <https://joinposter.com/ua/post/yizha-navynos-v-restoranax-i-kafe>
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Glovo>

Сова Єлисавета

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Науковий керівник: Сухецька Анна, голова циклової комісії харчових технологій та готельно-ресторанної справи

СУЧАСНІ ВИДИ ОБЛАДНЕННЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Фритюрниці RoFry

Призначені для приготування продуктів у фритюрі, без жиру. Принцип роботи фритюрниці RoFry заснований на обжарці гарячим повітрям, попередньо підготовлених заморожених напівфабрикатів. Не секрет, що для цієї мети можна використовувати найпростіші конвекційні печі.

Нові патентовані апарати RoFry німецької фірми UBERT із фронтальним завантаженням. Це обладнання для приготування картоплі, курки та інших продуктів у фритюрі без олії та жиру. Повністю виключаються витрати на зберігання, фільтрування та утилізацію фритюрної олії. Максимально знижено витрати на систему витяжки випарів. Апарати легкі в управлінні та економічні у споживанні електроенергії. Їх вирізняє висока продуктивність

Автоматизований трифазний процес приготування та термообробки. Продукти, приготовлені в апаратах RoFry, завжди м'які та соковиті, з апетитною золотистою скоринкою, вони містять менше жирів та холестерину.

RoFry має високу продуктивність. Одночасно можна приготувати 2 кг заморожених напівфабрикатів або 2,5 кг картоплі охолодженої за 2 хвилини.

Процес приготування складається із трьох фаз:

- розпізнавання кількості завантаженого продукту та автоматичний вибір оптимальних параметрів та часу термообробки.

- обробка паром. Через гарячу пару RoFry підігріває заморожений продукт в найкоротший час від -18°C до $+99^{\circ}\text{C}$. Пара запобігає пересиханню продукту ще на початковій стадії приготування.

- підсмажування. За допомогою двигуна відкривається канал для евакуації повітря, водяна пара видаляється. Щоб прискорити процес приготування, через впускний вентиль спеціально вдихається гаряче повітря. За кілька секунд параметри повітря усередині робочої камери кардинально змінюються. RoFry починає тепер фазу підрум'янювання. Продукт стає хрустким і піджаристим.

Всі процеси в RoFry управляються електронікою. Спочатку необхідно задати відповідну програму, потім завантажити продукт у кошик, засунути корзину та натиснути кнопку старту.

Функція STAND-BY дозволяє навіть при готовому до завантаження висунутому кошику залишати робочий простір апарата закритим і унеможливлувати втрати тепла. При цьому відбувається відключення вентилятора та нагрівача.

Кожен 30 секунд кошик у робочій камері повертається, щоб гарантувати оптимальну якість готового продукту.

Список використаних джерел

1. <https://naurok.com.ua/prezentaciya-suchasni-vidi-obladnannya-zakladiv-restorannogo-gospodarstva-98613.html>

2. <https://nevaps.ru/%D1%84%D1%80%D0%B8%D1%82%D1%8E%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0/102976-%D1%84%D1%80%D0%B8%D1%82%D1%8E%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0-ubert-rofry-asc-rf-300-tv.html>

Хвалько Михайло, Сидорчук Анастасія
Рівненський Фаховий коледж економіки та бізнесу

Керівник: Колодич Юлія Миколаївна,
*голова циклової комісії,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ТУРИЗМІ РІВНЕНЩИНИ

Культурна спадщина – сукупність успадкованих сучасниками від попередніх поколінь культурних цінностей.

У сучасному розумінні збалансований розвиток культурної спадщини – це складна система, що включає не тільки екологічні, а й соціальні, гуманітарні, економічні компоненти. Оскільки культура є невід’ємною складовою цієї системи, то збалансованість суспільного розвитку пов’язують безпосередньо з культурою. Однією з основ збереження культурного капіталу, з одного боку, і потужним інструментом для діалогу культур – з другого, є, безсумнівно, культурна спадщина.

Культурна спадщина відіграє особливу роль серед багатьох факторів і умов життя людства протягом усієї його історії. Значимість спадщини для розвитку цивілізації не просто важлива, а визначальна в умовах екологізації та гуманізації сучасного суспільства. Пам’ятки культури підтримують культурну різноманітність світу й роблять істотний внесок у збалансований розвиток країни й людської цивілізації в цілому, що й визначає відповідальність держави за збереження своєї спадщини й передачу її наступним поколінням.[1]

На території Рівненського району знаходиться велика кількість пам’яток архітектури як національного, так і місцевого значення. Крім того, в районі наявні 411 пам’яток археології, 414 пам’яток історії та монументального мистецтва.

Основними визначними пам’ятками Рівненській області є Державні історико-культурні заповідники в містах Дубно і Острог, історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви», Державний музей-заповідник «Козацькі могили», Троїцький монастир-фортеця XV-XVI ст., на території якого знаходиться могила Анни Андріївни, оспіваної А. С. Пушкіним, комплекс Свято-Миколаївського монастиря, комплекс Межиріцького Свято-Троїцького монастиря і безліч інших.

Активний розвиток туризму на Рівненщині спричинив збільшення кількості та протяжності туристичних маршрутів, що потребують маркування та знакування відповідно до державних стандартів.

Нині управлінням культури і туризму облдержадміністрації систематизовано інформацію про 1500 об'єктів та створено майже 30 міжрегіональних туристичних маршрутів різного спрямування. Також інвентаризовано 345 об'єктів туристичної інфраструктури.[2]

Програма розвитку туризму в Рівненській області на 2021 – 2023 роки спрямована на активізацію туристичної діяльності, що сприятиме розширенню можливостей для усіх соціальних груп у сфері професійної та самореалізації. Програма має на меті підтримку перспективних видів діяльності та розвиток нових напрямків, сприяння у реалізації проектів місцевого розвитку та маркетингову підтримку туристичних продуктів.

Схвалення Програми та виконання її заходів дозволить створити додаткові робочі місця, підвищити інвестиційну привабливість регіону та його конкурентоздатність на ринку туристичних послуг, а відтак – залучати та акумулювати необхідні ресурси для підтримки місцевих ініціатив.

У новій концепції «Рівненщини туристичної» на основі SWOT-аналізу виявили три основні блоки, які посилюють сильні сторони краю та впливають на розвиток туризму. Це – зміна балансу між виїзним та внутрішнім туризмом, інтерес міжнародних донорів до проектів туристичного спрямування, зростання попиту на креативний туристичний продукт.

Відтак, основними цілями визначено розширення асортименту туристичних продуктів, роботу над підвищенням потенціалу надавачів туристичних послуг, промоцію туристичних продуктів. За словами керівника Агенції регіонального розвитку Олександра Процюка, туристично успішними для розвитку Рівненщини можуть стати проекти-магніти.

Серед них – мультифункціональна арена на вулиці Макарова у Рівному, Міжнародний аеропорт «Рівне», туристичний комплекс «Дубенський замок», Тараканівський форт, науково-інноваційний парк INN CITY на базі Національного університету водного господарства. Вони дадуть змогу розвивати подієвий, історичний та спортивний туризм.

А поєднання духовного та фестивального туризму ще більше розкриє гастрономічний потенціал «Рівненщини туристичної».[3]

Список використаних джерел

1. Ashworth G.J. From history to heritage – from heritage to identity. In search of concepts and models. – London: Routledge. – 1994. – P. 13
2. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження / За ред. В.О. Горбика, С.І. Кота. – К.: НАН України; Ін-т історії України, 1998. – 400 с.
3. Про Програму розвитку туризму в Рівненській області на 2021 – 2023 роки

Хижун Олена

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права ВНУ імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: АВДЄЄВА Аліна,
*викладачка техніко-технологічних дисциплін
першої категорії*

ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

У сучасних умовах виробляти конкурентоспроможну продукцію неможливо без використання інновацій, які спонукають застосовувати нові методи та прийоми ведення бізнесу, формують перспективний стиль мислення щодо впровадження нових технологічних досягнень у виробничу діяльність.

До розробки та впровадження інновацій у ресторанній індустрії виступають такі мотиваційні цілі: збільшення відвідування закладів; підвищення якості продукції та забезпечення різноманітності послуг; зменшення витрат за виготовлення продукції із застосуванням досконаліших технологій виробництва та збуту.

Підприємницький підхід, новаторські рішення та реалізація інновацій можуть забезпечити успіх та конкурентоспроможність підприємств ресторанного бізнесу. Інноваційні підходи, які у ресторанній індустрії можна розглядати як окремі напрями.

Техніко-технологічні інновації. Вони передбачають використання новітніх технічних досягнень, апаратів та пристроїв, а також нових техніко-технологічних прийомів праці. Широке застосування

технологічних інновацій, постійне оновлення спектру послуг, що пропонуються, дозволяють підприємствам ресторанного сектора індустрії гостинності залучати нових клієнтів, особливо молодь. Це те покоління користувачів інформаційних технологій, що відчуває постійну нестачу часу, потребує зручності, простоти та доступності послуг підприємств харчування.

У світовій практиці інтерактивні технології досить швидко поширюються у сфері ресторанного бізнесу також. Існують ресторани, відвідувачі яких можуть самостійно керувати інтер'єром приміщення та сервісом: столи представлені величезними планшетами, а підлога, стіни та барна стійка є інтерактивними поверхнями, за допомогою яких можна замовити дизайн приміщення та внутрішню атмосферу. Використовуючи планшет відвідувачі отримують інформацію про кухню, самі вибирають страви, роблять замовлення, спостерігають за роботою кухарів, відправляють повідомлення, у момент очікування грають у комп'ютерні ігри.

Так у ресторанній індустрії Франції, нові функції виконує нейронний шолом Neugokiff, який раніше використовувався в медицині. Він допомагає вимірювати рівень смакових відчуттів у відвідувачів ресторану. Ці нові технології дозволяють дегустувати нові страви, підбирати склад інгредієнтів або підбирати напої до страв та відразу дізнатися, чи сподобаються страви гостям. Таке застосування Neugokiff дозволяє «читати в прямому ефірі» відчуття людини, яка споживає їжу чи випиває вино. Використання нейронного шолома значно полегшить та покращить роботу рестораторів, дегустаторів та енологів [1].

Використання інноваційних технологій – це комфорт гостей, це менше непорозумінь, це вища лояльність, це добре для бізнесу.

Запорукою успішного ресторанного бізнесу сьогодні є постійне розширення спектру пропонованих послуг. Особливо актуальна ця закономірність для підприємств ресторанного господарства. Але нині наклалися кілька факторів: прийшов ковід та війна. На сьогоднішній день кількість закладів харчування в Україні суттєво зменшилась внаслідок економічної кризи, що спричинена політичною ситуацією в країні. Ресторанний бізнес зазнав значних збитків, в результаті чого дуже велика частка закладів зникли з ринку.

Спочатку ковід з його самовиносами, доставками і розпробуваними дарк кітченами. Потім – війна, дуже спресований час на початку і зовсім інше відчуття цінності часу на цей момент.

Особливо складно в умовах війни і постійних змін, коли розвиток ресторанної індустрії в цілому може залежати від банальної партії генераторів. Так, саме у розпал економічної рецесії, коли відвідувачі припинили ходити в ресторани, ресторани почали приходити до них, на вулицях великих міст почали з'являтися так звані «темні кухні», «кухні на колесах». У час, коли чимало традиційних харчувальних закладів були вимушені зачинити свої двері, цей вид бізнесу працює. Кількість бізнесів пов'язаних з кейтерингом зростає. Якщо у великих містах переважає надання кейтерингових послуг шляхом ресторанного обслуговування святкового заходу, то нішу забезпечення замовнику приготування і доставки готової продукції ресторанного господарства у зазначене місце (додому, в офіс, на робоче місце або місце відпочинку) швидко захоплюють компанії із доставки їжі.

Цей ринок в Україні оформився саме завдяки якісним шаурмі/кебабу, піцам, але бачимо, що виникає хороший досвід з іншими продуктами (копченими ребрами, ковбасою, ароматною рибою чи птицею), і надіємось, що цих продуктів стане більше. Адже, є легка втома від «кебабів, які всюди», та існує широкий запит на їжу, котра економить час. Прикладом може бути використання SMOKERS.

Уявіть собі товсті стейки, що шиплять на дровах, або реберця, що повільно коптяться до тих пір, поки вони не стануть ніжними та соковитими. З пелетними грилями Yoder Smokers можна робити все це і навіть більше. Готувати на грилі, коптити, запікати або смажити і навіть керувати своїм грилем через Wi-Fi або Bluetooth прямо зі свого смартфона! [2].

Під словом «барбекю» прийнято розуміти процес приготування різних продуктів на грилі, завдяки чому вони набувають характерного димного аромату і хрумкої скоринки. Такий самий аромат мають копчені продукти, для приготування яких призначений спеціальний пристрій – смокер.

У перекладі з англійської smoke означає дим. Із самої назви стає ясно, що на таких пристроях продукти проходять обробку димом, тобто коптяться. Випаровуючись, ароматний дим надає стравам необхідних смакових відтінків. Сучасні коптильні працюють на різних видах палива: дрова, деревне вугілля, пелети, газ, електрика. У дров'яних коптильних для створення диму використовуються дрова ароматних сортів деревини, до яких може додатково додаватись

ароматна тріска, в решті тільки тріска. У більшості смокерів є ємність для води, що дозволяє підтримувати стабільну температуру всередині коптильні і запобігає пересушуванню продуктів. Також усі сучасні смокери обладнані датчиками для контролю температури всередині коптильні, що спрощує процес копчення.

Головна різниця між грилем та смокером – температура приготування їжі. У грилях вона висока (200°C і вище), а у коптильні температура підтримується лише на рівні 70-150°C. Через нижчу температуру процес приготування в смокері займає набагато більше часу, що багато хто вважає основним мінусом таких пристроїв. Коли страви готуються традиційним способом на грилі, вони матимуть певний димний смак, але вони не будуть такими насиченими, як у продуктах, приготовлених у смокері [3].

YODER SMOKERS випускають різні рішення для приготування їжі. У всіх їх простежується єдиний стиль, чи це звичайна барбекюшниця або, як у нашому випадку, «пересувна кухня», яку часто можна спостерігати біля торгового центру нашого міста.

Думаю, ми побачимо багато таких сюрпризів не лише у Луцьку біля ТРЦ ПортCity, який ще в часи ковіду перетворився на одну з найстабільніше відвідуваних локацій міста, але і в інших містах нашої області.

Підприємцям ресторанного бізнесу необхідно постійно удосконалювати існуючі види та напрямки сервісної діяльності, розробляти нові сервісні продукти, активно впроваджувати світові досягнення та інновації, удосконалювати форми обслуговування споживачів. Підприємствам, що працюють у сфері сервісу ресторанної індустрії, необхідно проявляти гнучкість і динамічність, швидко реагувати на споживчий попит, що постійно змінюється, і регулярно цікавитися новими технологіями, що з'являються.

Список використаних джерел

1. Neurokiff, le casque qui mesure le plaisir gustatif de vos clients.URL: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbiz.nethttps://www.restoconnection.fr/neurokiff-le-casque-qui-mesure-le-plaisir-gustatif-de-vos-clients/> (дата звернення: 02.02.2023).
2. <https://www.yodersmokers.com/wp-content/uploads/products/custom/frontiersman/hall/hero.jpg>(дата звернення: 03.02.2023).
3. Чим відрізняється гриль від смокера [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbiz.nethttps://www.aminy.lutsk.ua/a0974-chym-vidriznyayetsya-gryl-vid-smokera-smoker-vs-gryl/>(дата звернення: 03.02.2023).

Ціхоцька Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Бондарук Софія,
*викладач техніко-технологічних дисциплін,
вища категорія, старший викладач*

ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ РЕСТОРАННОЇ КУХНІ

Здорове харчування — це харчування, яке забезпечує ріст, нормальний розвиток і життєдіяльність людини, що сприяє зміцненню її здоров'я та профілактиці захворювань.

Дотримання правил здорового харчування в поєднанні з регулярними фізичними вправами скорочує ризик хронічних захворювань і розладів.

Найбільш важливою з тенденцій, що впливають на ресторанну кулінарію, є загальносвітовий тренд здорового способу життя. Правильне харчування має важливе значення для життєдіяльності здорового організму (1). При правильному харчуванні важливо зосереджуватись на загальному раціоні, а не на окремих речовинах. Жоден окремий поживний елемент не зробить людину здоровою, тому потрібно дотримуватись різноманітного та комплексного харчування.

Здорове харчування передбачає гармонійне споживання білків, жирів, вуглеводів, вітамінів, макро- і мікроелементів — основних речовин, які містяться в харчових продуктах.

Актуальна ресторанна кулінарія сьогодні — це полегшена кухня.

Мода на відкриті кухні також дозволяє продемонструвати натуральність і корисність страв закладів ресторанного господарства.

Загальносвітовий тренд, що набирає обертів і в нашій країні, — збільшення споживання овочів і зниження споживання жирного м'яса, перш за все свинини. Фактично сьогодні овочі витісняють м'ясні страви. Страви на основі бобових, відмінне джерело білків, — хумус, фалафель, сочевичний суп — зараз є в меню багатьох закладів ресторанного господарства, і популярність їх продовжує зростати.

Ці тенденції впливають і на нашу сучасну українську кухню (2). Традиційна українська кухня багато в чому складається з висококалорійної жирної їжі, тому її осучаснення — це рух в сторону полегшення, зменшення калорійності страв. В салатах продукти намагалися нарізати дрібно, то сьогодні в моді велика форма нарізки, що дозволяє бачити фактуру натурального продукту. Також в нашій

кухні з'являються осучаснені версії традиційних страв з використанням дієтичних і знежирених інгредієнтів – наприклад, вареники з морепродуктами, різні нові варіанти страв на основі гречки, червоного буряка, салати з додаванням насіння льону, соняшника, гарбуза, низькокалорійні кондитерські вироби, соєве і мигдальне молоко.

Новітній тренд світової кулінарії та здорового харчування — мікрозелень. Мікрогрін сприяє детоксикації організму, омолоджує клітини за рахунок вмісту в них антиоксидантів. Володіє регенераторними (відновлюючими) властивостями. Позитивно впливає на шлунково-кишковий тракт, обмінні процеси та зміцнює імунітет. В меню багатьох закладів ресторанного господарства є страви з додаванням мікрогріну – це різні салати, смузі, пасти, сендвічі, тости.

Зараз в моді легкі кондитерські вироби – мусові тістечка, низькокалорійні десерти на основі фруктів, натуральні сорбети. При цьому в деяких десертах цукор можуть замінювати на цукрозамінник, а також з'явилися такі нововведення як безглютенові десерти.

Безглютенові дієти стають все більш популярними, особливо завдяки зростанню обізнаності щодо шкоди глютену. Глютен – це група різних білків, що містяться в певних зернах. Він виконує різноманітні корисні функції у хлібних výroбах, проте його відсутність не значить, що їжа несмачна.

Все це надає куди більш широкі можливості для людей, що піклуються про своє здоров'я.

На сьогодні закладам ресторанного господарства необхідно пропонувати актуальні страви, потрібно пам'ятати про здоровий спосіб життя, пропонувати корисну їжу – продукти замінювати більш пісними варіантами, наприклад, курятиною, рибою чи бобовими, використовувати натуральні продукти від фермерських господарств, популяризувати страви із застосуванням таких видів теплової обробки, як варіння на парі, припускання, запікання.

Список використаних джерел

1. Ощипок І. М. Технологія продукції закладів ресторанного господарства: підручник / І. М. Ощипок, Н. З. Петришин, Р. О. Бліщ – Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2022. – 444с.
2. Новікова О. В. та ін. Технологія приготування їжі: українська кухня: навч. посіб. / О.В. Новікова, Л.Д. Льовшина, В.М. Михайлов. – 2-ге вид, випр. Та допов.– Харків: Світ книг, 2016. – 679 с.

Яремчук Дарина, Яцута Вікторія

Рівненський фаховий коледж економіки та бізнесу

Керівник: Шевчук Катерина Василівна,

викладач туризмознавчих дисциплін

ДІДЖИТАЛ-МУРАЛИ РІВНОГО, ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ ТУРИСТИЧНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ

Мурали це настінні розписи на архітектурній площині будівель у місті Рівне, створені художниками та ентузіастами. Монументальний живопис, мурал, стінопис — рід живопису, твори якого мають самостійне значення і сприймаються незалежно від оточення. Твір монументального живопису створюється на стаціонарній (на відміну від станкового малярства), а не на утилітарній (на відміну від декоративного живопису) поверхні. Настінне мистецтво у Рівному почало з'являтися з розквітом міста у середині 20-го століття [1].

Перший в Україні мурал з технологією доповнення реальності «Летюче місто» облаштували у Рівному на житловому 9-поверховому будинку. На ньому зображені особливі слони, які можуть літати.

Основну концепцію створення муралу визначали так — «Древні індійські легенди розповідають, що в часи Лемурії (гіпотетичний затонулий континент в Індійському океані) слони могли літати. Ми розвинули тему цих легенд і доповнили їх своїми вигадками. Так з'явилися літаючі міста, які будувались на спинах цих могутніх велетнів. Уявіть собі світ, в якому кожне місто було б на спині літаючого слона» [2].

Для того, аби малюнок рухався, потрібно скачати безкоштовний додаток «AR MURALS» з AppStore або PlayMarket на свій телефон чи планшет. Після чого навести камеру пристрою на мурал, де відтворюватиметься анімація. У додатку також буде меню з додатковою інформацією про авторів та картою інших муралів у Рівному.

Ескіз малюнку «Літаюче місто» розробила команда «Magic Art Group». Орієнтовна площа, на якій зображений мурал, — 13*28 м (354 м кв). Створювали цей малюнок волинські автори. Вони декілька тижнів наносили його на стіну житлової дев'ятиповерхівки. А от розробка мобільного додатку, який «оживляє» картину, тривала близько місяця, розповідав співвласник столичної компанії «Lookinar» Ара Кіракосян.

Організатори вважають, що для розвитку туристичного потенціалу нашого міста Рівне, де немає великої кількості історичних пам'яток чи архітектури, які б приваблювали туристів з різних куточків світу створення таких цікавинок та арт-об'єктів є дуже важливим.

«Дуже відповідально, аби те, що зображено у громадських місцях, посиляло позитив, вселяло надію і давало віру в майбутнє. Саме ці слоники це і роблять. Вони також символізують мир, дружбу і впевненість у завтрашньому дні» — розповідала про ідею унікального розпису член правління громадської організації «Платформа взаємодій «Простір» Надія Гладкевич.

Створювати наступний, яскравий мурал у Рівному взявся один із засновників стріт-арту у світі, французький майстер Marko93 ака DarkVapor, le french lighter на зупинці біля Рівненського міського Палацу дітей та молоді. Його роботи красуються у 35 країнах світу, в тому числі і на будівлі Міністерства культури Франції в Парижі.

Сьогодні можна подивитися на анімований мурал за допомогою доповненої реальності. Щоб малюнок рухався, потрібно скачати безкоштовний додаток «AR MURALS» з AppStore або PlayMarket на свій телефон чи планшет. Як користуватися додатком:

Завантажте додаток «AR murals» на свій пристрій (телефон, планшет).

Активуйте та увімкніть звук.

Станьте, щоб весь малюнок потрапляв в об'єктив камери.

Наведіть камеру на стіну з муралом.

Сам художник, котрий то відходив від малюнка, то активно працював балончиками із фарбою, задоволений своєю працею. У Франції він знайий як один із родоначальників стріт-арту, хоча у його доробку багато не тільки муралів, а й знаних картин.

Як зазначає Marko93, серед основних тем для малювання, на яких він сконцентрувався — це звірі, і зокрема сімейство котятих та ягуари –він дуже любить їх малювати, тому що вони символізують сонце, світло, а леопард зокрема символізує захист. Тут він намалював 2 леопарди, таких два захисники Рівного, які захищають місто від всього негативного [3].

У Рівному 6 травня відкрили новий патріотичний мурал під назвою «Сміливий народ сміливої країни». Автор малюнку — рівненський художник Костянтин Качановський, він зобразив сучасних героїв на стіні ТРЦ у центрі міста. Ідеєю було показати, що

справжні герої — вони знаходяться серед нас і кожен на своєму місці є героєм.

Важливими позитивними функціями муралів є підвищення привабливості міського простору: кольорові малюнки оживлюють одноманітні простори типової забудови у житлових масивах та промзонах. Такі зображення на великих будинках роблять їх більш комфортними, приємнішими для візуального сприйняття, ближчими до людського масштабу та сприйняття. І тепер це не глухі сірі стіни високих будинків, а неординарні масштабні мистецькі полотна, які стають новими символами звичних вулиць та міст.

Список використаних джерел

1. Гаврилаш І. С. Мурали та графіті в сучасній Україні: особливості та відмінності // Культура України. – ХДАК, 2018. – Т. 62 (31 жовтня).
2. Єгорова В. Настінний розпис як різновид декоративно-прикладного мистецтва // Вісник ПДАБА. – 2018. – Т. 11 (31 жовтня). – С. 58–59.
3. Литовченко Н. Віхи історії України у сучасному монументальному живописі // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. – Національна академія мистецтв України, 2015. – Т. 7 (31 жовтня). – С. 16–20

9. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКА

Julia Stolpiak

Zespół Szkół Ekonomicznych i Mundurowych

im. gen. Wł. Andersa w Chełmie

Opiekun: mgr Ilona Czernecka

EKOLOGICZNY KLIMATYZATOR – DRUGIE ŻYCIE BUTELKI PET

Praca „Ekologiczny klimatyzator – drugie życie butelki PET» jest pracą badawczą, której celem jest zaprezentowanie możliwości ponownego wykorzystania plastikowych butelek pozyskanych z wysypiska śmieci w korzystny dla otoczenia sposób, budując z nich proste, ekologiczne, a co najważniejsze – skuteczne urządzenie do obniżania temperatury powietrza.

Termoplastyczny poliester kwasu benzeno-1,4-dikarboksylowego i etano-1,2-diolu – poli- tereftalan etylenu (PET) został wynaleziony w latach 40. XX w. Po raz pierwszy wykorzystany został do wytwarzania włókien syntetycznych.[1] W latach 50 stosowany był do wyrobu cienkich folii, a następnie modyfikowany i wzmacniany poprzez dodatek włókna szklanego. Na początku lat 70. w procesie produkcji PET zastosowano nowe technologie umożliwiające uzyskanie tworzywa o trójosiowej orientacji struktury polimeru, dzięki czemu udało się otrzymać produkt z wyglądu przypominający szkło, lecz znacznie lżejszy i nietłukący. Zapoczątkowało to szerokie wykorzystanie tego tworzywa jako materiału opakowaniowego zastępującego opakowania szklane.[2] PET jest to związek wielkocząsteczkowy (polimer) o budowie liniowej otrzymywany w reakcji polikondensacji. W jej wyniku powstaje tworzywo termoplastyczne o licznych i różnorodnych zastosowaniach.[3] Politereftalan etylenu to jedno z najbardziej powszechnych tworzyw sztucznych. Najbardziej znane z tego surowca są butelki na napoje, stanowią aż ok. 80% wszystkich wyrobów PET. Z politereftalanu etylenu produkuje się także odzież, aby wyprodukować jedną bluzę z polaru, potrzeba około 35 butelek z PET.

W naszym kraju opróżnia się ponad 100 tys. ton butelek PET. Jedna tona materiału równa się 25 tys. butelek powstałych z tego tworzywa. Tymczasem wciąż relatywnie mało firm zajmuje się przetwarzaniem opakowań z plastiku na surowiec wtórny. To problem, bo butelka PET może leżeć na śmietniku nawet 400 lat.

Plastikowe odpady w błyskawicznym tempie zapełniają wysypiska. Do tego dochodzi bardzo długi okres ich rozkładu. Plastikowe butelki nie należą do najbezpieczniejszych opakowań – stanowią zagrożenie nie tylko dla środowiska, ale też dla naszego zdrowia. Starając się zmniejszyć ilość trudno rozkładanego tworzywa powinniśmy szukać alternatywnego wykorzystania plastikowych butelek. np. do budowy ekologicznego klimatyzatora.

W pracy wykorzystano 240 sztuk butelek PET. Opierając się o prawa fizyki zaprojektowano model ekologicznego klimatyzatora. Jego zadaniem było obniżenie temperatury w badanym pomieszczeniu. Urządzenie zamontowano w drzwiach pomiędzy badanym pomieszczeniem a korytarzem, gdzie węższy koniec przeciętej butelki skierowano do pomieszczenia badanego. Doświadczenie trwało 14 dni w warunkach wzmożonego ruchu powietrza na korytarzu. W badanym pomieszczeniu oraz na korytarzu umieszczono termometr, z którego codziennie odczytywano pomiary temperatur.

W wyniku przeprowadzonych badań wysunięto następujące wnioski: – ekologiczny klimatyzator umożliwia obniżenie temperatury w pomieszczeniu we wnętrzu, którego został zamontowany o $2,26^{\circ}\text{C}$.; – model jest ekologiczny i nie wymaga zużycia energii do efektywnego działania.; – wykorzystując butelki PET zmniejsza się ilość odpadów zalegających na wysypiskach śmieci; – ekologiczny klimatyzator spełnia swoją rolę wyłącznie wtedy, gdy w pomieszczeniu do którego skierowany jest szerszy koniec butelki uzyskamy największy możliwy przepływ powietrza; – średnia różnica temperatur uzyskana w pomieszczeniu dzięki wykonanej pracy jest zależna od siły z jaką przepływa przez butelkę powietrze, im ta siła jest większa tym większa średnia różnica temperatur jaką możemy uzyskać.; – niski koszt i łatwość wykonania urządzenia oraz prosta instalacja sprawia, że może być wykorzystywany na szeroką skalę.

W naszym kraju opróżnia się ponad 100 tys. ton butelek PET. Jedna tona materiału równa się 25 tys. butelek powstałych z tego tworzywa. Tymczasem wciąż relatywnie mało firm zajmuje się przetwarzaniem opakowań z plastiku na surowiec wtórny. To problem, bo butelka PET może leżeć na śmietniku nawet 400 lat, dlatego plastikowe odpady w błyskawicznym tempie zapełniają wysypiska. Do tego dochodzi bardzo długi okres ich rozkładu. Jeżeli nie zaczniemy poważnie przykładać się do segregowania odpadów z tworzywa PET, to w niedługim czasie zabraknie dla nas miejsca, bo zasypimy się górą śmieci. Plastikowe butelki nie należą do najbezpieczniejszych opakowań – stanowią zagrożenie nie tylko

dla środowiska, ale też dla naszego zdrowia. Starając się zmniejszyć ilość trudno rozkładanego tworzywa powinno się szukać alternatywnego wykorzystania plastikowych butelek np. do budowy ekologicznego klimatyzatora.

Bibliografia

1. <https://r.uek.krakow.pl/bitstream/123456789/221/1/171190135.pdf>
2. [http://wydawnictwa.pzh.gov.pl/roczniki_pzh/files/pzhissues/id404/Politereftalan_etylenu_\(PET\)_-_aspekty_zdrowotne_i_zastosowanie_do_pakowania_zywnosci.pdf](http://wydawnictwa.pzh.gov.pl/roczniki_pzh/files/pzhissues/id404/Politereftalan_etylenu_(PET)_-_aspekty_zdrowotne_i_zastosowanie_do_pakowania_zywnosci.pdf)
3. <https://opakowania.com.pl/news/pet-wlasciwosci-zastosowanie-recykling-64346.html>

Autor pracy: Kamila Okrasa, uczennica
Zespołu Szkół Ekonomicznych i Mundurowych w Chełmie

Promotor: mgr Celińska Katarzyna, nauczyciel

SKUTKI SPOŁECZNE I EKONOMICZNE PANDEMII COVID-19 NA ŚWIECIE

Pandemia zakaźnej choroby COVID-19 wywoływanej przez koronawirus SARS-CoV2 rozpoczęła się jako epidemia 17 listopada 2019 r. w mieście Wuhan, w środkowych Chinach, a 11 marca 2020r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) za pandemię. Oceniając skutki innych pandemii Rada Monitorowania Globalnej Gotowości (Global Preparedness Monitoring Board) przy Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) szacuje, że koszty spadku produktywności w wyniku epidemii SARS w 2003 r. wyniosły 40 mld USD, natomiast łączne koszty ekonomiczne i społeczne związane z epidemią Eboli w latach 2014 – 2016 oceniono na 53 mld USD[1, s.17-19]. Obecna pandemia, tak jak i jej poprzedniczki, wywarła olbrzymi wpływ na sytuację polityczną, ekonomiczną i społeczną zarówno w wymiarze narodowym, europejskim, jak i światowym. Z jej skutkami mierzą się organizacje międzynarodowe, rządy państw, wspólnoty samorządowe oraz pojedyncze osoby.

Kryzysy wywołane pandemią mają bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa, rynków, gospodarek szczególnie dziś, kiedy świat jest wysoce zglobalizowany. Skutkiem pandemii jest przede wszystkim wysoka zachorowalność i zwiększona umieralność (analizując statystyki zgonów w państwach mocno zainfekowanych np. we Włoszech

od początku epidemii do dziś odnotowano ponad 143 tysięcy zgonów – jest to najwyższa liczba zgonów od 1944 roku, czyli od II wojny światowej) [4]. Może również wywoływać negatywne skutki społeczno – gospodarcze, które już dziś po wielu miesiącach walki z pandemią zauważamy. Praktycznie wszystkie sfery życia zawodowego, społecznego i osobistego uległy zmianie, co w różnym stopniu wpłynęło na kondycję psychiczną i fizyczną ludzi, a także na poziom funkcjonowania wszystkich dziedzin gospodarki.

Epidemia oddziałuje na gospodarkę dwutorowo, następuje spadek wydatków konsumpcyjnych, ludzie są chorzy lub starają się unikać choroby. Sami poddają się kwarantannie i zostają w domu, zamiast podróżować czy chodzić do centrów handlowych. Branże turystyczne, transportowe i rozrywkowe będą zatem silnie dotknięte epidemią w krótkim terminie. Najlepszym przykładem efektu popytowego jest spadek popytu na ropę naftową (mniejsze zapotrzebowanie chociażby ze strony transportu) i spadek jej ceny. Równie ważnym, jeśli nawet nie ważniejszym skutkiem epidemii jest negatywny szok podaży. Przede wszystkim epidemia zmniejszają podaż siły roboczej. W większości wypadków tymczasowo, ponieważ niektórzy pracownicy chorują lub pozostają w kwarantannie. Gdy spada produkcja, koszty stałe, należy wciąż pokrywać, regulować długi, pojawiają się kłopoty i ryzyko bankructwa wzrasta. Według Banku Światowego koszty pandemii można podzielić na trzy główne kategorie: około 12 proc. całkowitych kosztów pochodzi ze śmiertelności, 28 proc. wynika z powodu dużej absencji pracowniczej, ale aż 60 proc. – ze zmian behawioralnych, czyli z tego, że ludzie starają się uniknąć zarażenia [1]. Oznacza to, że koronawirus nie musi być bardzo zabójczy i mieć współczynniki śmiertelności tak wysokie jak ebola, aby był ekonomicznie kosztowny. Ponadto podczas pandemii wszystkie sektory gospodarki doświadczają zakłóceń, co może prowadzić do niedoborów pewnych towarów, a to skutkuje wyższymi cenami. Ograniczona działalność gospodarcza generuje również niższe dochody podatkowe. Ponieważ dzieje się to właśnie wtedy, gdy rząd zwiększa wydatki, skutkuje to większym deficytem fiskalnym i zadłużeniem publicznym.

Pandemie mogą mieć również znaczne konsekwencje społeczne. Pierwszym potencjalnym negatywnym skutkiem może być rozrost rządu, który będzie zwiększał swoje uprawnienia i wydatki w celu zwalczania tej i przyszłych pandemii, a także kolejne interwencje banków centralnych. Będzie musiał zwiększyć się istotnie dług publiczny. Istnieje ponadto

ryzyko, że rządy nie wycofają w pełni nadzwyczajnych uprawnień przyznanych sobie na czas zarazy. Drugim zagrożeniem jest nasilenie tendencji ksenofobicznych oraz protekcyjnistycznych w postaci ograniczenia przepływu towarów i ludzi między krajami. Warto jednak spojrzeć na pandemię z nieco bardziej optymistycznej perspektywy. W pewnym sensie olbrzymie koszty ponoszone przez współczesne państwa na walkę z koronawirusem pokazują, jak bardzo świat się wzbogacił i jak wzrosła wartość ludzkiego życia w ostatnich dekadach. Dzięki wzrostowi gospodarczemu społeczeństwa mają środki na działania zaradcze, nawet tak drastyczne jak kwarantanna całych regionów. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu nikt nie myślał o tak radykalnych działaniach w odpowiedzi na pandemię o umiarkowanym wskaźniku umieralności. W tamtych czasach obywatele wielu państw nie mieliby wyjścia i musieliby chodzić do pracy, nie bacząc na ryzyko. Można też wyrazić nadzieję, że pandemia będzie miała kilka pozytywnych długoterminowych skutków i zwiększy świadomość społeczeństwa. Po pierwsze, epidemia powinna unaocznić kluczową rolę higieny dla zdrowia publicznego, a także zwiększyć ryzyka epidemii we współczesnym świecie. Po drugie, pandemia jasno pokazuje niewydolność państwowej służby zdrowia w wielu krajach. Po trzecie, odwołanie zajęć szkolnych skłania do refleksji na temat roli przymusowej edukacji w obecnych czasach. Największym problemem związanym z zamknięciem szkół nie jest brak lekcji, lecz fakt, że rodzice będą musieli opiekować się swoimi dziećmi. Jasno pokazuje to, że w wielu wypadkach państwowa szkoła uczy jedynie przy okazji, przede wszystkim zaś pełni funkcję placówki opiekuńczej, aby rodzice mogli pracować i płacić podatki. Po czwarte, gdy minie kwarantanna, podczas której rząd i uczelnie zachęcają do pracy i nauczania online, politycy i pracodawcy mogą w końcu przejrzeć na oczy i zrozumieć, że w nowoczesnej gospodarce nie zawsze niezbędne jest odbijanie karty zakładowej. W pełni produktywna praca, także nauczanie studentów, jest możliwe na odległość. Pozostaje mieć nadzieję, że obserwacja ta doprowadzi do większego uelastycznienia rynku pracy i do rozwoju zdalnych form nauczania. Po piąte, pandemia pokazuje, jak bardzo ważne są oszczędności – zarówno te prywatne, jak i publiczne „na czarną godzinę». Po szóste, epidemia powinna również pokazać ludziom i firmom potrzebę dywersyfikacji. Chodzi tutaj zarówno o źródła dochodów, jak i o źródła dostaw.

Podsumowując pandemia Sars CoV-2 uderzyła z niespotykaną w dziejach świata szybkością, siłą i rozległością, czemu sprzyja globalizacja, paraliżując życie społeczne, zawodowe i gospodarcze milionów ludzi i

przedsiębiorstw praktycznie na wszystkich kontynentach. Zamrożenie życia publicznego oraz wybranych dziedzin gospodarki w kilkumiesięcznej perspektywie czasowej obniżyło poziom bezpieczeństwa socjalnego Polaków oraz zachwiało ich kondycją psychiczną, czego wyrazem był wzrost zachowań patologicznych, zwłaszcza w środowisku rodzinnym.

Szczególnie trudna sytuacja zawodowa i materialna może utrzymywać się w grupie pracowników niskokwalifikowanych, bez lub z małym doświadczeniem zawodowym, zatrudnianych bez umowy o pracę, co może prowadzić do wielu niekorzystnych skutków społeczno-ekonomicznych, pogłębiających rozwarstwienie społeczne oraz zwiększających liczbę osób żyjących na krawędzi minimum socjalnego i bytowego.

Pamiętajmy, że wirus nie zniknął z naszego życia, dlatego postuluje się prowadzenie dalszych badań, w tym analiz jakościowych i ilościowych, w celu oceny wpływu pandemii w wymiarze globalnym, regionalnym i indywidualnym, we wszystkich aspektach życia społecznego, zawodowego, gospodarczego i wielu innych, tak aby jak najskuteczniej ochronić ludzkość przed skutkami tej wyniszczającej choroby.

Literatura

1. Aleksandra Skrabacz dr hab., Wojskowa Akademia Techniczna
„Wpływ pandemii koronawirusa na stan bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego Polaków»
2. https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/30421/SKRABACZ_Wplyw_pandemii_koronawirusa_na_stan_bezpieczenstwa_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. dr Arkadiusz Sieroń „Czy pandemia covid-19 spowoduje zapaść globalnej gospodarki?»
4. Newsroom 360, „Koronawirus w Europie». Statystyki na 23.01.2022 dla poszczególnych krajów. Ile osób zmarło? Ile zachorowań potwierdzono? Najnowsze dane
5. <https://stronazdrowia.pl/koronawirus-w-europie-statystyki-na-23012022-dla-poszczegolnych-krajow-ile-osob-zmarlo-ile-zachorowan-potwierdzono-najnowsze-dane/ar/c14p1-19913953>

Бороденко Соломія

*Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий коледж технологій, бізнесу та
права Волинського національного
університету імені Лесі Українки»*

Науковий керівник: Тесунова Оксана,

*викладач фізичної культури, вища категорія,
старший викладач*

СТАРТИ НАДІЙ

Спортивні результати кожного учня та студента залежать від того, яку мету він ставить перед собою, чим хоче займатися в майбутньому. Добре продумана програма змагань «Старти надій» дозволяє не тільки оцінювати результати учасників з легкоатлетичних вправ та плавання, але й залучати учнів до систематичних занять фізичною культурою і спортом та підвищення їх рухової активності.

«Гра – це не просто розвага, а весела школа життя» – говорить мудра народна приказка. Юність – найбільш сприятливий період росту і загартування організму, розвитку його функціональних і фізичних якостей, збагачення рухового досвіду дітей. Веселі, рухливі та спортивні ігри – це наше дитинство, протягом якого, ми пізнаємо світ та набуваємо навичок та вмінь.

Одним з основних методів та засобів фізичного виховання, спрямованих на розв'язання завдань всебічного розвитку і розумових здібностей дітей, є спортивна гра «Старти надій». Вона проводиться серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Головним її завданням є покращення спортивної та фізкультурно-оздоровчої роботи; виявлення кращої команди та кращого загальноосвітнього навчального закладу із спортивно-масової роботи; організація дитячого фізкультурно-спортивного руху в Україні; пропаганда та формування засад здорового способу життя серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів [1].

Під час організації та проведення спортивної гри «Старти надії» потрібно враховувати направленість на досягнення виховних, освітніх та оздоровчих результатів [2].

Адже, будь-яка спортивна гра повинна проводитися не епізодично, а регулярно, тим більше, така гра як «Старти надії». В ці змагання входить багато легкоатлетичних та силових вправ, тому учасник повинен бути всебічно розвинутим. «Старти надії» не просто

розвага чи забава – це гра, яка потребує хорошої фізичної підготовки, що є стимулом для систематичних тренувань, які сприяють зростанню спортивних результатів.

Під час гри «Старти надій» встановлюються тісні дружні стосунки у колективі. Завдання змагань виховувати любов до фізкультури та спорту загалом; розвивати руховий апарат дітей, фізичні уміння та навички; зміцнювати здоров'я; виховувати почуття дружби, єдності та колективізму, взаємовиручки [3].

Ігри, спортивні свята та розваги – це своєрідна школа фізичного гарту, пізнання власних нахилів та сил. Вони добре впливають на фізичний розвиток та здоров'я дитини, виховують найкращі риси характеру, задовольняють її потреби в ігровій та фізичній активності.

Список використаних джерел

1. Основні питання підготовки та організації спортивних заходів у школі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sdo.mgaps.ua/books/K19/M11/p1/5.pdf>
2. Рухливі і спортивні ігри в школі / А. О. Демчишин, В. М. Артюх, В. А. Демчишин, И. Г. Фалес. – Київ : Освіта, 2020.
3. Фащенко О. Здоров'язберігаючі технології: сутнісна характеристика / О. Фащенко, С. Свириденко // Здоров'язберігаючі технології в навчальному закладі. – К. : Шкільний світ, 2019. – С. 5–12.

Веснянка Анастасія

Луцький педагогічний фаховий коледж

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

Науковий керівник: Кравець Анатолій,

викладач-методист

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВОЛИНИ

Майже рік українці борються за право жити. Кожна хвилина несе в собі небезпеку: втрата життя, погіршення фізичного та психічного здоров'я. Сьогодні, як ніколи, актуальною є проблематика фізичної реабілітації громадян України, а особливо – захисників. Хоч війна триває вже дев'ятий рік, лише після повномасштабного вторгнення на державному рівні було затверджено Концепцію розвитку фізичної

підготовки і спорту в системі Міністерства оборони України. Цей документ, який охоплює і фізкультурно-реабілітаційний аспект військовослужбовців Збройних сил України, був затверджений Наказом Міністерства оборони України 28 грудня 2022 року.

Фізична реабілітація – невід’ємна складова соціальної та професійної реабілітації, що використовується як лікувальний і профілактичний метод. Фізичні навантаження в повній бойовій амуніції практично завжди лишають після себе наслідки, що можуть потягнути за собою проблеми з фізичним здоров’ям. Фізична реабілітація є одним з шляхів підтримки демобілізованих військовослужбовців Збройних Сил України.

Система охорони здоров’я за десятки років була практично знищена. Відповідно, реабілітація, як один із етапів лікування, на державному рівні також відійшла у минуле. Тільки завдяки відповідальним і професійним спеціалістам, а також завдяки приватним лікарням, які працюють на результат, реабілітація існує й досі [1].

За інформацією ЗМІ, загальну клінічну базу в Україні до повномасштабного вторгнення становило 11 лікарень відновного лікування – усього 1 тис. 888 ліжок, згодом до них долучилися обласні госпіталі для військових з інвалідністю – ще 7 тис. 248 ліжок, сім фізіотерапевтичних лікарень, понад 12 тис. ліжок ЗАТ «Укрпрофоздоровниці» та відомчих санаторно-курортних закладів [1]. Цілеспрямоване знищення ворогом українських міст значно змінило ці цифри, оскільки частина закладів, як і міста, повністю або частково зруйновані.

Зважаючи на ці всі труднощі, українські захисники мають можливість проходити реабілітацію за кордоном. Країни-партнери від самого початку готові приймати на лікування та реабілітацію українських захисників, надавати їм медичну допомогу у кращих закладах як Європи, так і світу. Нормативно-правовими актами, які контролюють цей процес з боку України є Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення організації направлення осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв’язку з військовою агресією російської федерації проти України, на лікування за кордон» від 5 квітня 2022 року [2].

Реабілітація військовослужбовців після поранень потребує тривалого часу, який може тривати від 1-2 до 5-6 місяців і більше. Це

потребує терпіння й наполегливості не лише самого пораненого, а й професіоналізму, чуйності та терпіння медичного персоналу.

Пройшовши лікування у шпиталі, військовослужбовці стикаються з проблемою відновлення своєї функціональності. Адже наслідки поранень та тривала прикутість до ліжка з обмеженням рухливості призводять до атрофії та ослаблення м'язів, формуються контрактури, які не дають можливості повноцінно рухатись. Навіть після врятування кінцівки, ефективної репозиції кісткових уламків чи фіксації переломів хребта, необхідна реабілітація. Це дуже важливе завдання, без якого неможливе повноцінне повернення військовослужбовця до мирного життя.

15 жовтня 2019 року у місті Луцьк було відкрито новий сучасний Центр реабілітації для ветеранів російсько-української війни. Метою діяльності якого є соціальна адаптація та інтеграція пацієнтів у суспільстві, шляхом здійснення комплексних реабілітаційних заходів медикаментозного та немедикаментозного характеру спрямованих на відновлення їх здоров'я та корекцію порушень стану здоров'я.

У цьому лікарняному закладі багато тих, хто побачив пекло війни, перед чийми очима гинули побратими, хто був на межі життя та смерті. Тому й медики у Центрі реабілітації учасників АТО, який створено на базі Волинського обласного госпіталю ветеранів війни, тут лікують не лише тіла, а й душі. Тут усі – неначе свої. Бо по пораді та підтримку сюди йдуть цілими сім'ями.

Фізична та психологічна реабілітація учасниками російсько-української війни здійснюється в Реабілітаційному комплексі «АГАПЕ», який активно та успішно функціонує у селі Боратин, Луцького району. У закладі працюють одні з найкращих лікарів Волині, які допомагають військовим не тільки покращити своє фізичне здоров'я, а й адаптуватись до цивільного життя. На базі комплексу військові проходять реабілітацію з іншими людьми з фізичними вадами здоров'я. Отож, мають можливість проводити дозвілля з відвідувачами комплексу, що також вагомо впливає на їхню психологічну реабілітацію [3].

Будучи свідомими громадянами, українці не можуть залишатись осторонь вирішення проблем реабілітації та адаптації до цивільного життя ветеранів російсько-української війни, які з 2014 року героїчно боронять територіальну цілісність Батьківщини та щоденно виборюють її незалежність. Воїни щохвилини жертвують своїм здоров'ям, ризикують життям задля мирного неба над Україною.

Список використаних джерел

1. Реабілітація військовослужбовців.
URL: <https://www.mednean.com.ua/uk/reabilitaciya-vijskovosluzhbovciv/> (дата звернення: 28.01.2023 р.).
2. Як отримати медичну реабілітацію військовому за кордоном? URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/yak-otrymaty-medychnu-reabilitatsiyu-vijskovomu-zakordonom> (дата звернення: 28.01.2023 р.).

Куць Зоя

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

науковий керівник: Ходорчук Олександр,
викладач фізичної культури ВСП «ФКТБП імені Лесі Українки»

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ ЗІ СКОЛІОТИЧНОЮ ПОСТАВОЮ

Одним з важливих показників здоров'я і розвитку дитини є постава. Поставою називають звичну позу невимушено стоячої людини, яку вона приймає без надмірного м'язового напруження. У випадках перенавантаження одних і тих самих м'язових груп і їх стомлення порушується рівномірна тяга м'язів, що може призвести до зміни величини лордозу або кіфозу, бокового викривлення хребта. При частому повторенні цих станів вони фіксуються, що викликає порушення постави і тягне за собою перерозподіл м'язового тону, ослаблення м'язів, зниження ресорної функції хребта, зміни в діяльності головних систем організму. У дітей з порушеннями постави понижена життєва ємкість легень, зменшена екскурсія грудної клітки і діафрагми, що несприятливо відбивається на діяльності серцево-судинної і дихальної систем. Порушенню нормальної діяльності органів черевної порожнини сприяє слабкість м'язів живота. Зниження ресорної функції хребта у дітей з плоскою спиною спричиняє постійні мікротравми головного мозку під час ходьби, бігу і інших рухів, що негативно позначається на вищій нервовій діяльності, супроводжується швидким настанням втоми, а нерідко і головними болями.

Відхилення від нормальної постави прийнято називати порушеннями, або дефектами постави. Порушення правильної постави виявляється вже у дітей раннього віку: у ясельному віці в 2,1%, в 4 роки у 15-17 % дітей, в 7 років у кожної третьої дитини, в шкільному віці відсоток дітей з порушенням постави продовжує зростати і досягає 80-90 % у віці 11-16 років, тобто у період посиленого росту кісток і статевого дозрівання.

При появі дефектів постави змінюється не тільки зовнішній вигляд дитини, а й виникають порушення діяльності її внутрішніх органів. Сутулість, запалі груди, знижена ємкість легень, схильність до простудних захворювань, швидка стомлюваність – ланки одного ланцюга.

У результаті тривалих порушень постави розвиваються стійкі викривлення хребта – сколіози. Сколіоз та порушення постави є найбільш поширеними захворюваннями опорно-рухового апарату у дітей та підлітків. Ці захворювання служать передумовою для виникнення ряду функціональних та морфологічних розладів здоров'я в дитинстві і надають негативний вплив на перебіг багатьох захворювань у дорослих.

Найважливішими завданнями фізичного виховання дітей є загальний їх розвиток. Зміцнення здоров'я, формування необхідних рухових навичок правильної постави та запобігання різних деформацій хребта. Але для того щоб запобігти різним деформаціям хребта чи сформувати правильну поставу, а може й виправити вже деформовану, насамперед треба знати, яка ж насправді правильна постава, коли вона розпочинає формуватися і в який період життя потрібно звертати особливу увагу на поставу. Таким чином, постава перш за все, функціональне поняття і її неможна розглядати як щось постійне, що не піддається змінам.

У різні періоди життя дітей під впливом оточуючого середовища (умови побуту, навчання), постава може змінюватись як у бік покращення так і в бік погіршення, тому різні порушення її, особливо на ранніх стадіях, можуть бути повністю виправлені.

Постава має нестійкий характер в період посиленого росту тіла дитини, що припадає на молодший шкільний вік. Це пов'язано з неодночасним розвитком кісткового, суглобово-зв'язкового апаратів і м'язової системи дитини. Кістки і м'язи збільшуються у довжині, а рефлекси статички ще не пристосувалися до цих змін. Створення загальноосвітніх шкіл нового типу веде до перевантажень дитячого

організму через збільшення тривалості занять і об'єму навчального матеріалу. Сумарний об'єм знань, який отримують учні у сучасній українській школі, набагато перевершує їх можливості його засвоєння, що в свою чергу веде до погіршення стану здоров'я дітей. Зокрема, це є причиною виникнення відхилень від нормальної постави. Вже через рік після початку навчання у школі кількість дітей з поганою поставою значно збільшується.

Лікування дефектів постави і деформації опорно-рухового апарату комплексне явище. Воно передбачає використання ЛФК разом з масажем, фізіотерапією, загартуванням, гігієнічними та оздоровчими заходами у режимі навчання, праці та відпочинку. Головним діючим чинником серед них є фізичні вправи. Необхідність їх застосування зумовлюється багатостороннім впливом на організм. Насамперед вони підвищують загальний тонус, активізують діяльність ЦНС, серцево-судинної, дихальної та інших систем організму, стимулюють обмінні процеси; забезпечують перерозподіл м'язового напруження, зміцнення м'язів, створення м'язового корсета. Систематичні заняття фізичними вправами тренують людину, сприяють виникненню і закріпленню нових умовних рефлексів, руйнують стереотип неправильного утримання тіла.

До засобів ЛФК належать суворо дозовані фізичні вправи, застосовані на фоні природних факторів, обов'язково масаж та мануальна терапія. Дозовані фізичні вправи розділяють на три основні групи: гімнастичні, прикладні та ігри.

Лікувальна дія фізичних вправ проявляється у складних психічних, фізіологічних і біологічних процесах, що відбуваються в організмі під час занять ЛФК. Відтак, ЛФК є не лише засобом підвищення функціональних і компенсаторних можливостей організму, але й біологічним стимулятором регулювальних систем, що підтримують і вирівнюють гомеостаз.

Механізми нормалізації функцій є провідними в забезпеченні повного відновлення здоров'я у дитини. Засоби ЛФК сьогодні розглядаються як найбільш дієві компоненти медичної реабілітації. Відновлення та нормалізація порушених функцій є більш ефективними при використанні активних методів лікування. Правильно підібрані та дозовані фізичні вправи допомагають ліквідувати наслідки гіподинамії, нормалізувати і розширити діапазон функціональних можливостей серцево-судинної і дихальної

систем, відновити судинні рефлекси, підвищити пристосованість і стійкість організму до м'язового напруження.

Спеціальні фізичні вправи сприяють руйнуванню сформованих під час хвороби патологічних умовних рефлексів і відновлюють адаптацію у дітей спочатку до звичних м'язових навантажень, а у подальшому – і до умов соціального середовища.

Список використаних джерел

1. Єфименко, М. Сколіозу – ні! Причини виникнення сколіотичної постави / М. Єфименко // дошкільне виховання. – 2007. – № 11. – С. 22-24.
2. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник / Г.І. Коляденко. – Київ: Либідь, 2009. – 384с.
3. Пешкова О.В. Комплексна фізична реабілітація при сколіотичній поставі /О.В. Пешкова, О.М.Авраменко//Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2019. –т С.84–88.
4. Футорний С., Носова Н., Коломієць Т. Сучасні підходи до оцінки рівня стану постави в процесі занять фізичними вправами. Вісник Прикарпатського університету. 2017.25-26: 296-302.

Маковська Богдана

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Голуб Людмила,
викладач, спеціаліст вищої категорії

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЧОРНИЦІ ТА БАДІВ, ВІТАМІННИХ КОМПЛЕКСІВ ІЗ ЧОРНИЦЕЮ У МЕДИЦИНІ

Із давніх-давен люди використовували ягоди чорниці: як лікарський засіб, фарбу, харчову ягоду. Я проживаю біля лісу, де щорічно відбувається заготівля чорниць. Кожен має можливість зібрати ці ягоди і використовувати їх як для лікування, так і для своїх цілей. Проте чорничники, в результаті неконтрольованого збору, щорічно зменшуються. Це питання надзвичайно актуальне, оскільки важко переоцінити значення цієї рослини.

Біологічно-активні речовини зосередженні в плодах і листках чорниці. Плоди містять невелику кількість фруктових кислот, харчові волокна, пектин, ефірні олії. Листя чорниці – ліки від цукрового діабету, які містять органічні кислоти, аскорбінову кислоту, різні макро – та мікроелементи і що особливо важливо – речовину яка діє подібно до інсуліну. Призначається вона в якості

цукрознижувального засобу. При легких формах захворювання чорниця застосовується як один з основних лікарських засобів завдяки вмісту глікозиду неоміртиліну, що знижує рівень цукру в крові (ліктрави пропонує чай із пагонів чорниці).

Чорниця містить вітаміни: А, С, групи В. Вона є протипроносним, кровоспинним, загальнозміцнювальним засобом. Допомагає при нічному нетриманні сечі та закрепі, активізує діяльність кишечника, У чорниці містяться речовини, які поліпшують мікрофлору кишечника.

Ягоди містять мікро- і макроелементи: фосфор, натрій, калій, магній, залізо, кальцій, сірка, цинк, хром. Вважається, що за кількістю марганцю чорниця лідер серед усіх ягід. Листя чорниці чинить судиннорозширювальну, в'язучу, кровотвірну, протизапальну, кардіотонічну, сечогінну, жовчогінну дію.

Екстракт чорниці збільшує кількість дофаміну, в основі дії якого лежить регуляція злагодженості нейромедіаторних процесів в головному мозку, а також комплексні процеси оновлення та омолодження клітин всього організму. Екстракт чорниці входить до складу оздоровчих програм, рекомендованих валеологами як полівітамінний комплекс в приготуванні лікувального чаю.

Відомі харчові добавки з екстрактом ягід чорниць: Чорниця Форте, Оковіт, Окювайт, лютеїн комплекс – вони значно покращують обмінні процеси в сітківці ока. Чорниця містить велику кількість антоціанів, тому значно підвищує гостроту зору, покращує здатність бачити в умовах недостатньої освітленості .

Вчені підтвердили, що екстракт чорниці зберігає корисні властивості ягоди – поліпшує циркуляцію крові в органах зору, зміцнюються кровоносні судини в очному яблуці, що призводить до кращого постачання сітківки киснем і корисними речовинами, що надзвичайно актуально у вік гаджетів та вірусів.

Лікування чорницями набуває актуальності сьогодні, як полівітамінний, протидіабетичний, імунозміцнюючий, зорокоригуючий засіб та цінна харчова ягода, особливо в дієтичному харчуванні.

Мої побажання кожному, за можливості, включити ягоди чорниці в свій харчовий раціон, а харчові добавки та вітаміни приймати за порадою сімейного лікаря.

Список рекомендованої літератури

1. <https://compendium.com.ua/dec/319741/>
2. <https://liktravy.ua/useful/articles/chym-korysna-chornytsya>

Мельничук Маргарита,

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий
коледж технологій, бізнесу та права*

*Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

**науковий керівник: Сидорук Іван, викладач
фізичної культури**

МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Охорона здоров'я дітей, поряд з освітою та доглядом за дітьми, є першим етапом у формуванні основ національної креативної економіки і, за умови правильного та своєчасного планування та впровадження, матиме найбільший ефект у майбутньому. З одного боку, задовільні показники захворюваності є викликом для українських дітей, а матеріально-технічне забезпечення діагностики та лікування хвороб потребує суттєвого покращення. З іншого боку, розвиток інформаційних технологій збільшив психологічне навантаження на дітей, створюючи ризик поширення гаджетів та інтернету. Пропонується постійно вдосконалювати політику охорони здоров'я дітей в країні, запроваджувати стандарти використання дітьми інформаційних технологій (обмежувальні технології, заборони та механізми відповідальності) та активізувати участь у різноманітних проектах, які дають можливість дітям та молоді реалізувати свої творчі здібності та розвивати інтелектуальні та трудові навички.

Поряд з освітою та доглядом за дітьми, охорона здоров'я дітей є першим етапом у формуванні основ національної креативної економіки, який, за умови правильного та своєчасного планування та реалізації, матиме найбільший ефект у майбутньому. Особливо в Україні, де дитяче населення значно скорочується, діти повинні стати однією з головних модернізаційних сил для трансформації економіки країни в майбутньому.

Громадське здоров'я (англ. Public health) — це наука та практика попередження захворювань, збільшення тривалості життя і зміцнення здоров'я шляхом організованих зусиль суспільства.

Система громадського здоров'я — комплекс інструментів, процедур та заходів, що реалізуються державними та недержавними інституціями для зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднаних зусиль усього суспільства.

Громадське здоров'я включає в себе міждисциплінарні підходи епідеміології, біостатистики і охорони здоров'я. Іншими важливими галузями є гігієна довкілля, здоров'я населення, психогігієна, безпека руху, економіка охорони здоров'я, державна політика, психічне здоров'я, страхова медицина, безпека та гігієна праці, тощо.

У центрі уваги громадського здоров'я є поліпшення здоров'я та якості життя шляхом профілактики і лікування захворювань та інших фізичних і психічних станів. Це робиться завдяки епідеміологічному нагляду за випадками та індикаторами здоров'я і шляхом пропаганди здорового способу життя. Прикладами загальних заходів громадського здоров'я є заохочення миття рук, грудного вигодовування, проведення вакцинації і розповсюдження презервативів для боротьби з поширенням захворювань, що передаються статевим шляхом.

Сучасне громадське здоров'я — це робота багатопрофільних бригад громадського здоров'я, включаючи лікарів, що спеціалізуються в галузі громадського здоров'я / комунальної медицини / інфекційних захворювань, психологів, епідеміологів, біостатистів, медичних мікробіологів, посадових осіб із санітарного стану навколишнього середовища / інспекторів громадського здоров'я, фармацевтів, стоматологів, медсестер за напрямком громадського здоров'я, дієтологів і нутриціологів, ветеринарів, інженерів громадського здоров'я, юристів у галузі громадського здоров'я, соціологів, спеціалістів з розвитку громад, експертів комунікації, спеціалістів з біоетики, тощо.

У листопаді 2016 р. Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку системи громадського здоров'я.

У 2018 році в Україні запроваджено принцип збереження здоров'я населення, за якого всі ухваленні урядом рішення аналізуватимуться з точки зору впливу їх реалізації на громадське здоров'я.

Громадське здоров'я, через місцеві системи охорони здоров'я та недержавні організацій відіграє важливу роль у зусиллях по профілактиці хвороб у країнах, що розвиваються і в розвинених країнах. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) — міжнародне агентство, яке координує і працює з глобальними питаннями громадського здоров'я. Більшість країн для реагування на внутрішні проблеми зі здоров'ям мають свої власні державні органи у сфері громадського здоров'я, які іноді називають міністерствами здоров'я. Наприклад у Канаді є Агенція з громадського здоров'я — національна агенція, що відповідає за громадське здоров'я, готовність до надзвичайних заходів та відповідь на них, контроль та

попередження інфекційних та хронічних хвороб. В Україні є управління громадського здоров'я в Міністерстві охорони здоров'я.

Висновок

Таким чином, стан здоров'я українських дітей має першочергове значення для стратегічної підтримки розвитку креативної економіки. Покращення здоров'я дітей є не лише економічною вигодою, але й національною демографічною, інтелектуальною, трудовою та безпековою вигодою. Вона відображає зобов'язання держави створювати сприятливі умови для життя та розвитку людини. дітям України. З одного боку, задовільні показники захворюваності є викликом для українських дітей, а логістика діагностики та лікування потребує значного покращення. З іншого боку, розвиток інформаційних технологій збільшив психологічне навантаження на дітей і створив ризик поширення гаджетів та інтернету. Важливо регулювати ці процеси.

- по-перше, проводити неперервне вдосконалення політики забезпечення дитячого здоров'я в країні;

- по-друге, впроваджувати стандарти використання гаджетів та Інтернету серед дитячого населення (обмежувальні технології, механізми заборони і відповідальності);

- по-третє, стимулювати залучення дітей і молоді у різні проекти, що дозволяють проявляти креативність, розвивати інтелектуально-трудова потенціал.

За умов послідовності заходів на перспективу нове покоління буде спроможним сформувати потужний креативний клас, який забезпечить глобальну конкурентоспроможність економіки України.

Список використаних літературних джерел

1. Шевчук А.В., Федоришина М.Л. Здоров'я дитячого населення як фактор розбудови креативної економіки України: наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична [зб. наук. пр. / гол. ред. Л. А. Янковська]. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – Вип. 19. – 272 с.

2. Чорна М.В., Бредіхін В.М. Місце креативної економіки в системі відтворення сучасних потреб суспільства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр. / відпов. ред. О.І. Черевко. Харків: ХДУХТ, 2016. Вип. 2(24). С.60-74.

3. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». Київ, 2017. 516 с.

Шахрай Олена

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Розтока Андрій,
керівник фізичного виховання

ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ, ЯК СКЛАДОВА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Для того, щоб можна було стверджувати думку про те, що фізична активність дійсно є одним із головних факторів формування гармонійної особистості на сучасному етапі розвитку суспільства, потрібно «розібрати» та проаналізувати саму суть терміну – фізична активність. Так, за означенням, **фізична активність** – будь-який довільний рух тіла, що виробляється скелетними м'язами та потребує енергетичних витрат організму. Таким чином бачимо, що під це визначення потрапляють як спорт і спеціалізована фізична діяльність людини, так і цілий рід інших занять, який пов'язаний із фізичною руховою активністю – ходьба пішки замість поїздки на автотранспорті, повсякденна робота по господарству, усілякі рухливі розваги та ігри з дітьми, активний відпочинок, тощо.

Спираючись на численні наукові роботи, можна з упевненістю стверджувати, що систематичні заняття фізичними вправами і висока фізична активність може суттєво поліпшити загальний функціональний стан організму людини і здійснити справжні дива зі здоров'ям та тілом. Фізична активність активізує ряд процесів у середині організму, які допомагають уникнути появи ряду хвороб та хворобливих станів. Зокрема це дозволяє запобігти хворобам серця, діабету, опорно-рухового апарату та численним іншим захворюванням. Є ключем та головною умовою для регулювання ваги тіла та психо-емоційних станів.

Унормована та достатня кількість рухової активності, в свою чергу є найкращим і найпростішим способом забезпечення сталого розвитку здорової, гармонійної особистості і суттєво сприяє: у збільшенні тривалості життя; у зміцненні м'язів, кісток та зв'язок; у зміцненні опорно-рухового апарату, розвитку гнучкості та спритності; у захисті від розвитку серцево-судинних захворювань та

захворювань органів дихальної системи; у захисті від гіпертонічних хвороб та їх наслідків; у захисті від підвищення рівня холестерину та нормалізації ваги; у захисті від окремих видів та форм раку; у покращенні координації рухів та зменшені побутового травматизму, особливо у людей старшого віку; у боротьбі із симптомами та проявами депресії і тривоги; у поліпшенні психо-емоційного стану; у розвитку творчого мислення.

Сучасні фізіологічні дослідження довели, що достатня рухова фізична активність безпосередньо впливає та покращує інтелектуальні здібності людини та/або запобігає їх погіршенню.

Проте, незважаючи на безліч переваг та значну користь для функціонування нашого організму, менше 5 % людей в Україні підтримують достатньо високий рівень фізичної активності.

Тривалі спостереження за станом здоров'ям та функціональною підготовленістю населення, а також окремі дослідження фізіологічних впливів фізичної активності на здоров'я сучасної людини, дають змогу прийти до однозначного висновку, що нинішній, переважно сидячий (неактивний) спосіб життя суттєво загрожує здоров'ю людини та збільшує ймовірність виникнення хворобливих станів, надмірної ваги, з усіма пов'язаними з цим наслідками та ризику розвитку ряду інших захворювань.

Отже, для запобігання утворенню певних видів хворобливих станів та мінімізації їх наслідків, потрібен усього лише достатній (оптимальний) рівень фізичної активності. Цей рівень фізичної активності для кожної людини звичайно є індивідуальним та залежить від численних факторів, як то вік, стать, функціональний стан організму, емоційний стан, тощо.

Через важливість даних процесів та попри очевидний взаємозв'язок, було проведено значну кількість відповідних досліджень, які на науковому рівні підтвердили очевидну користь від фізичної активності. Проте, актуальним залишається питання про оптимальне фізичне навантаження та рівень рухової активності для кожної окремої особи, та визначення універсальних рекомендованих норм для навантаженості організму.

Так, наприклад, якщо особа на даний час не займається жодним видом спорту та практично не отримує значного фізичного навантаження та ще й не активна на побутовому рівні протягом дня, то будь-яка достатня і унормована фізична активність принесе лише користь. Навіть без значних фізичних навантажень, використовуючи

лише окремі види, на перший погляд незначної і простої рухової активності, можна досягати значних результатів у покращенні функціонуванні організму. Наприклад, заняття здавалося б простою гімнастикою чи аеробікою, призводять до збільшення «серцевого ритму», що по своїй суті та на регулярній основі є надзвичайно корисним процесом для профілактики значної кількості серцево-судинних захворювань. Інші результати досліджень демонструють, що навіть звичайна ходьба протягом 20 хвилин на день більше 4 разів на тиждень, зменшує ризик «серцевого нападу» або інсульту, захворювання на діабет або передчасну смерть.

На сьогодні, важливу або навіть визначальну роль на нашу побутову рухову активність відіграє «спосіб життя». Завдяки «здобуткам» та рівню суспільного розвитку, а також через постійно зростаючий технічний рівень життя, змінюється і наш спосіб життя, який, на превеликий жаль, знижує нашу рухову активність.

Суть терміну «спосіб життя» досить місткий та охоплює різні сфери життєдіяльності людини та демонструє зв'язок об'єктивних процесів в житті суспільства під впливом еволюційних змін. Звичайно, спосіб життя не визначається лише характером поведінки людини, яка позитивно чи негативно впливає на її здоров'я та фізичну активність. Скоріше, характер такої поведінки (фізичної активності) зумовлений різними факторами, такими як: фізичне оточення, культурне середовище, виховання, матеріальна спроможність.

Варто зауважити, що одні складові способу життя зміцнюють наше здоров'я, розвивають нас як фізично так і розумово, захищають від негативних стресових впливів, а інші навпаки, негативно впливають на людський організм.

На сьогоднішній день, одним із пріоритетних завдань, які мають стояти перед освітою в Україні є виховання різних груп населення в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності на основі безумовного збільшення фізичної активності громадян.

Головним та напевне визначальним чинником створення саме гармонійно розвинутої особистості на сьогодні, є безумовно фізична культура, як прояв внормованої та систематизованої рухової активності. У свою чергу, достатня фізична підготовленість має прямий взаємозв'язок із економікою держави. Наприклад, на сучасному етапі розвитку суспільства зростають вимоги до фізичної підготовленості людей, як працівників, адже саме рівень здоров'я

безпосередньо є головним чинником працездатності в процесі життєдіяльності людини.

Висока фізична активність має насамперед особливо велике значення при формуванні здорового способу життя нашої молоді, її духовного та фізичного розвитку. Проте, такий позитивний ефект поширюється не тільки на нашу молодь, а й є корисним для різних груп населення.

Здоровий спосіб життя – це комплекс оздоровчих заходів, що забезпечують гармонійний розвиток, зміцнення здоров'я, підвищують продуктивність праці. Це такі форми і способи щодення, відмови від шкідливих звичок, загартування, оптимальний руховий режим. За таких умов стан здоров'я у різних груп населення змінюється і однозначно покращується. Фізіологічні можливості людини та її функціональний стан звичайно визначаються багатьма факторами, але до головних умов, що дозволяють зберегти та зміцнити здоров'я, без сумніву, необхідно віднести фізичну культуру, як цілком закономірний та логічний процес достатньої фізичної активності. Напевне не варто ототожнювати значні фізичні навантаження і спорт з обов'язковим гарантуванням міцного здоров'я та веденням здорового способу життя, адже слід також звернути увагу на відсутність шкідливих та згубних для організму звичок, як то тютюнопаління, алкоголь, наркотики, тощо.

Рівень самосвідомості, а подекуди і освіченості наших громадян на даний час, не достатній для забезпечення себе та оточуючих знаннями, принципами та переконаннями, щодо свідомого вибору на користь здорового способу життя та достатньої рухової активності. Хочеться відзначити, що інколи дотриманню вектора в бік здорового способу життя та достатньої рухової активності, нам заважають елементарні та напевно банальні речі, такі як шкідливі традиції та звички, що вкорінені у повсякденному житті та нашому побуті. Корисні звички допомагають у формуванні гармонійного розвитку особистості, шкідливі – навпаки, гальмують її становлення. Зважаючи, що звички мають дуже стійкий характер, тому їх фактор є надзвичайно важливим при формуванні особистості, яким не потрібно нехтувати.

Фізичну активність та кредо «здорового способу життя» не можна набути раз та на усе життя на якомусь конкретному етапі чи у якийсь конкретний вік. Цей процес, як і його вдосконалення, відбувається протягом усього життя людини та постійно

доповнюється та удосконалюється під впливом різних факторів та чинників, які є корисними для здоров'я елементами, звичкам. Здоровому способу життя потрібно постійно навчатись і вдосконалюватись, а руховій активності прогресувати та бути головним лейтмотивом на усіх етапах людського життя.

На думку багатьох науковців, рухова активність є обов'язковою та важливою складовою фізичної культури, яку слід розглядати в контексті того, що вона в першу чергу є основою та рушійною силою формування здорового способу життя людини та особистісного гармонійного розвитку.

Таким чином, можна з упевненістю стверджувати, що рухова активність відіграє значну роль при формуванні здорового способу життя, особистості людини, її духовного та фізичного стану, а також самосвідомості.

Список використаних джерел

1. Белавенцева Г.Н. Человек должен быть здоровым. – М.: Книга, 1996. – С. 9.
2. Выдрин В.М. Методологические проблемы теории физической культуры//Теория и практика физической культуры, 1984. – №6. – С.5–6.
3. Гавенко В.Л. Проявление нарушения психического здоровья студентов: концептуально – психологический подход/ Здоровый образ жизни и физическая культура студентов: Социологические аспекты. – Вып. 1.- Москва, Харьков, 1990. – С.74–77.
4. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи / За заг. ред. М. Лук'янченка, Ю. Шкретія, Е. Боляха, А. Матвєєва. – Дрогобич : КОЛО, 2005. – 124.

10. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ

Войтюк Софія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Бультіна Д.В.,
викладач іноземної мови, спеціаліст

«ХИБНІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

З прадавніх часів мандрівники з різних регіонів почали подорожувати та цікавитись культурою, звичаями та традиціями різних націй. Ці мандрівки сприяли вдосконаленню не лише торгово-економічних та дипломатичних відносин, а й культурного та лінгвістичного обміну. Проте, без відповідних знань іноземної мови та досвіду комунікації, уникнути непорозумінь не вийде, адже в будь-якій мові існують псевдо інтернаціоналізми – мовні омоніми, які «перегукуються» та асоціюються зі словами інших мов, проте мають зовсім інше значення. Саме такі «помилкові друзі» створюють плутанину та неясність.

Розрізняють кілька видів «друзів». До них відносять:

- Фальшиві друзі (false friends). Це слова або вирази з різних мов, що мають однакове звучання або написання, проте різне значення в різних мовах.

До прикладу:

- слово «magazine» українською мовою перекладається як журнал (але не «магазин»);

- англійське слово «intelligent» українською мовою перекладається як «розумний» ;

- іменник «matrass» має переклад «колба» (а не «матрац»);

- англійською мовою «data» на українську перекладається як «дані» (ні в якому разі не «дата»);

- слово «baton» при перекладі на українську не буде означати «батон» (як різновид хліба, а матиме значення «жезл» або «паличка»). [1]

- Частково правдиві друзі (partial false friends). В такому випадку значення слова в обох мовах подібні, але не тотожні.

До прикладу:

- іменник «mosquito» українською перекладатиметься як «комар», хоча при перекладі спочатку спаде на думку слово «москіт»;
- слово «student» може використовуватись у значенні як і учень, стипендіат або вчений, так і студент;
- дієслово «to discuss» може мати значення як «дискутувати», так і обговорювати;
- слово «operation» може перекладатись як «робота», так і «операція».

• Справжні друзі (true friends). Такі слова у двох або більше мовах мають рівнозначне або подібне значення, а також вимова практично ідентична.

Наприклад:

- іменник «lift» в перекладі на українську має значення «ліфт»;
- «progress» в перекладі на українську мову має значення «прогрес»;
- слово «hypothesis» українською мовою означає «гіпотеза»;
- «perspective» означає «перспектива»;
- «negative» – «негативний»;
- «literature» – «література».

Всі ці слова мають тотожні значення та семантичну структуру. [2]

Проте такий збіг на практиці зустрічається досить рідко, тож людина, яка недосконало знає іноземну мову може понівечити значення фрази або тексту. Наприклад, почувши англійське слово «insult» в значенні «Janny has insult», у людини через необізнаність може з'явитись думка, що у товариша стався інсульт, а виявиться, що друг просто образився.

Відомий український мовознавець та професор Е.Ф. Скороходько, який досліджував питання мовних омонімів протягом життя назвав основні причини виникнення «фальшивих друзів», серед них:

- 1) використання однакових слів у різних мовах при утворенні термінів шляхом перенесення назви;
- 2) асоціації первинного значення зі схожими ознаками різних об'єктів термінування;
- 3) надання переваги в різних мовах різним сторонам змістової структури міжнародних термінів. [3]

Той факт, що подібні слова в англійській мові відзначаються більш розгалуженою структурою, ніж відповідні слова в українській мові, має негативні наслідки для перекладачів, адже переклад омонімів з англійської мови на українську приховує у собі більше

можливих помилок, аніж переклад таких слів з української на англійську мову, тому що англійське слово може бути вжитим не у тому значенні, що омонімічне йому українське слово, це й викликає помилки. [2] Саме за вищевказаною причиною складають списки «хибних друзів».

Говорячи про міжмовні омоніми, не можна не згадати транслітерацію (передача тексту й окремих слів однієї мови літерами іншої), адже досить часто, подорожуючи українськими мальовничими вулицями, носії інших мов не можуть збагнути чому слово «prospect» написане на зупинці, адже воно має переклад «перспектива».

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що спілкуючись або перекладаючи з іншої мови слова потрібно бути мега пильним та обачним, щоб не потрапити до «пастки фальшивих друзів перекладача».

Список використаних джерел

1. <https://www.ukrainianlessons.com/false-friends/>
2. https://www.researchgate.net/figure/Types-of-false-friends-between-a-students-native-language-and-the-learned-target_fig1_323655545
3. <http://litmisto.org.ua/?p=22095>.

Кравецька Валерія

Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 15 Луцької міської ради»

Науковий керівник: Пукало Світлана,

вчитель англійської мови вищої категорії, старший вчитель

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу стали події, викликані збройною агресією РФ та оголошенням в Україні воєнного стану, згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Це вплинуло на звичний спосіб життя кожного з нас.

Екстремальний перехід усіх рівнів освіти до іншого режиму навчання призвів до створення унікальної ситуації, у якій саме дистанційні технології виявилися єдиною можливими засобами для

ефективного здійснення освітнього процесу. Усі учасники змушені організовувати навчання за допомогою дистанційних цифрових технологій і доступних комунікацій в електронному інформаційно-освітньому середовищі [1].

Відповідно до нормативних актів МОН України навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота, навчальні заняття, практична підготовка, контрольні заходи. Основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота [2]. Саме тому метою статті є вивчення можливостей самостійного засвоєння та удосконалення рівня володіння іноземною мовою засобами електронних веб-ресурсів та мобільних додатків.

На сьогодні існують уже готові платформи та мобільні застосунки з усіма необхідними вмонтованими інструментами для дистанційного навчання.

LinguaLeo <https://lingualeo.com/en> – ефективний безкоштовний сервіс для вивчення великої кількості іноземних мов. Доступні веб-версія, додаток ios, android. Програма підходить як для дітей, так і для дорослих.

Duolingo <https://uk.duolingo.com/> – безкоштовна платформа для вивчення мови, розвивають навички читання, слухання та говоріння. Кожен урок побудований у ігровій формі, надається перевірка правильних відповідей, відпрацювання розмовної мови, аудіювання, переклад, читання текстів. Доступна у вигляді додатків для iPhone і Android. Також надаються безкоштовні інструменти для вчителів.

Leonetwork <https://www.learnenglish.de/> – безкоштовна мережа пропонує до вивчення граматику та розширений словниковий запас британської англійської, а також англійський журнал, щоденник, ігри, уроки та тести, ознайомлення з культурою, традиціями та звичаями.

Words – додаток для вивчення слів. Програма підходить для користувачів будь-якого рівня англійської. Основні переваги: доступний офлайн, база програми містить понад 8000 слів і 330 уроків.

Learn English – мобільний додаток для вивчення англійської мови. Основний акцент зроблено на засвоєння граматики, є багато текстових матеріалів та аудіофайлів, а також тести для перевірки знань.

Prometheus <https://prometheus.org.ua/> – найбільша онлайн-освітня платформа в Україні, де створюють на найпопулярніші теми. Доступний мобільний додаток.

EdEra <https://www.ed-era.com/> – український освітній проект, який створює повноцінні онлайн-курси та супутні матеріали широкого профілю.

Одним із важливих етапів вивчення англійської є розмовна практика. В інтернеті доступно багато сайтів для спілкування англійською мовою, пропонуємо познайомитися з найбільш популярними.

Speaky <https://www.speaky.com/> – лінгвістична соціальна мережа, на кшталт лінгвістичного Facebook. Тут ви можете спілкуватися з людьми з усього світу, просто вибравши потрібну вам мову.

EnglishBaby <https://www.englishbaby.com/> – соціальна мережа та онлайн-курс для вивчення американського варіанту розмовної англійської та сленгу. Пропонують форуми, безкоштовні уроки, тести та вікторини, також можливість спілкуватися з іншими студентами та носіями мови.

Coffee Strap <https://www.coffeestrapp.com/> – цікавий ресурс, який працює як чат-рулетка. На бесіду відводиться 7 хвилин. Така схема корисна тим, хто соромиться говорити англійською через недосконале знання мови.

Lingbe <https://www.lingbe.com/> – сучасний цифровий додаток, де ви можете практикувати англійську безкоштовно, але натомість повинні навчати інших своєї рідної мови. Займатися можна будь-де і будь-коли, адже зазвичай розмови тривають близько 10-15 хвилин.

Отже, проведене дослідження вказує на те, що існують широкі перспективи для розвитку самостійного дистанційного вивчення іноземної мови. Перехід онлайн через зовнішні чинники допомагає усім учасникам освітнього процесу відкрити нові можливості та придбати новий позитивний досвід.

Список використаних джерел

1. Сердюк О. П., Леоненко М. П. Навчання іноземної мови в умовах воєнного стану: адаптація до нових умов [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://znayshov.com/News/Details/navchannia_inozemnoi_movy_v_umovakh_voiennoho_stanu_adaptatsiia_do_novykh_umov.

2. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. Вісник Національної академії Державної служби України. Педагогічні науки. 2015. Вип. 3. С. 5–25.

Михальчук Данило

*комунальний заклад загальної середньої освіти
«Луцький ліцей № 15 Луцької міської ради»*

Науковий керівник: Нечипорук Оксана

*вчитель англійської мови вищої категорії,
к. пед. н.*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ

Лексична система мови завжди є віддзеркаленням соціальних змін її носіїв.

Формування суспільно-політичної лексики відбувається у тісній взаємодії з виникненням певних реалій життя суспільства, політичних явищ і є вираженням світоглядної та ідеологічної позиції як окремих індивідів так і нації в цілому. Антитерористична операція, збройний конфлікт на Донбасі та повномасштабне воєнне вторгнення в Україну військ російської федерації суттєво вплинули на мову як вітчизняних, так й міжнародних засобів масової інформації. Це спонукає до вивчення та висвітлення питання розуміння специфіки військової лексики й особливостей мовлення учасників воєнних подій учнями при опрацюванні інтернет матеріалів та інформації суспільно-політичного змісту.

Основу військової лексики становлять терміни – слово або словосполучення, що виражає спеціальне поняття військової науки та техніки та має визначення, яке розкриває саме ті ознаки поняття, що відповідають цій галузі. Військовим термінам властиві загальні лінгвістичні особливості термінів: адекватність (відповідність поняття сучасному науковому знанню), однозначність у межах певної терміносистеми, точність, стислість, логізованість семантики, наявність дефініції, відсутність експресії та стилістична нейтральність, незалежність від контексту (з відхиленнями, що допускаються), системність [2].

У разі, коли термін є зрозумілим адресатові, найпоширенішим способом перекладу військових термінів є транслітерація та транскрипція, наприклад: артилерія – *artillery*, джавелін – *javelin*, байрактар – *bayraktar*, танк – *tank*, дрон – *drone*, геноцид – *genocide*, окупація – *occupation*.

Терміни-неологізми, представлені аббревіатурами й скороченнями, можуть мати в українських засобах інформації декілька варіантів, зокрема HIMARS передається як ХІМАРС, ГІМАРС, ХАЙМАРС. Зауважимо, що нові лексичні одиниці військової сфери (назви

озброєння тощо) можуть відтворюватися також в українській мові за допомогою прийому прямого включення, використання оригінального написання терміну: Javelin, Bayraktar, HIMARS, ATACMS, NASAMS.

Крім термінології, в англійську військову лексику входять й емоційно забарвлені слова і вирази. Загальноновживана частина емоційно забарвленого шару англійської військової лексики складається зі слів і словосполучень, які використовуються для вираження певних військових понять: наприклад, для такого поняття, як «просуватися», є наступні емоційно забарвлені синоніми: *to dash; to drive; to forge ahead; to pour; to push; to race; to roll; to spear-head; to steamroll; to surge; to sweep; to thrust* і ін.

«наносити удар, діяти», («просуватися з боями») – *to crush (forward); to fight one's way forward; to hammer (southward); to knife (ahead); to pound (forward); to slash (slice); to strike (west)* (зазвичай з прийменниками або іншими словами, що вказують напрямом) [2].

Військовий сленг є специфічною частиною емоційно забарвленого шару військової лексики. Він суттєво відрізняється від загальнонародної просторічної лексики: – використанням вузькоспеціальної військової термінології як в переносному сенсі, так і при словотворенні різного роду; – використанням скорочень; – запозиченням з гангстерського жаргону; – порівняно більш інтенсивним запозиченням з іноземних мов; – різко специфічним емоційним забарвленням (при переважанні елементів з негативною згрубілим забарвленням) [3]. Крім просторічної лексики, у складі військового сленгу слід особливо виділити вульгаризми, жаргонізми декласованих елементів.

Аналізуючи семантику військових жаргонізмів ми виокремили кілька перекладацьких трансформацій, наприклад: *плюс* – *plus*, *піксель*, *цифра* – *digicam, pixel* або *pixelated camouflage*; *на 12 годин*, *на третю* – *12 o'clock, 3 o'clock* *стрічка, ленточка* (колона військової техніки) – *string*. Те саме стосується жаргонізмів *вантаж-200* – *cargo-200*, *вантаж-300* – *cargo-300*, оскільки ці номени прийшли як в українську, так і в англійську мову ще за часів СРСР.

Абсолютна еквівалентність – надзвичайно рідкісне явище, зокрема тому, що багато військових жаргонізмів є неологізмами, які виникли в українській мові порівняно нещодавно й позначають специфічні реалії, або ж також запозичені з англійської мови, але в українській набули нового метафоричного значення. Так, за формою цілком можливо перекласти *аватар* – *avatar*, *НЛО* – *UFO*, *есемеска* -як *SMS*, а *кіборги* – як *cyborgs*, *укроп* – *UKROP*, *нацик* – *Nazis, nationalists*, але

англомовний реципієнт з огляду на відмінний культурний досвід не зрозуміє закладеного в ці лексеми переносного значення.

Найдоцільнішим способом перекладу досліджуваних жаргонізмів, особливо утворених лексико-семантичним способом, є добір семантико-стилістичних аналогів в англійській мові. Так, наприклад, жаргонізм *бепр* (БТР) можна перекласти більш образним еквівалентом *kangaroo carrier* (буквально «перевізник кенгуру»), *снот* (десантник) – більш нейтральною аббревіатурою *para* від літературного *paratrooper*; назви боєприпасів для РПГ *кабачки*, *огірки*, *морковки* – більш загальним і менш виразним за образністю жаргонізмом *hardware* (буквально в цьому значенні «залізяки»); *коридор* (зона для евакуації) – *window*, *котел* (оточення) – *mousetrap*, *нора* (бліндаж) – *funk-hole* (має найбільш близьку семантику), *хооч*; *передок* (передова) – більш образними *shooting gallery*, *sharp end*; *радеїка* (рація) – *walkie-talkie*, яке і зберігає наявний елемент пестливості, і водночас образно уточнює функціональність цього засобу. Такі відносні аналоги трапляються зазвичай у тих випадках, коли жаргонізм позначає реалію, що може існувати в діяльності й побуті як вітчизняних, так і англомовних військових формувань: *семисотий* – людина, що вживає алкоголь на фронті – *one over the eight*, *двохсотий* (убитий) – *KIA* (killed in action), *хавчик*, *сухнай* – *chow*, *ратпак* (від *ration packet*), *нічник* (прилад нічного бачення) – *night owl*, *маслята* (патрони) – *атто* (від *ammunition*), *поросята* (снаряди) – *bricks*, *гарматне м'ясо* – *meat*, *нічний бій* – *vampire work*, *нульова видимість* – *white-out*, *автозак* – *Z-car*.

Список використаних джерел

1. Василенко Д. В. Англомовні військові евфемізми. StattiOnlin. Бібліотека наукових статей / Д. В. Василенко. – 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/filologiya/31/1860-anglomovni-vijskovi-evfemizmi.html>
2. Герцовська Н. О. Роль сленгу у мовленні військовослужбовців (на матеріалі англійської мови) / Н. О. Герцовська, М. Р. Фаркош // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 60. – С. 111–113.
3. 3. Лисичкіна І.О., Лисичкіна О.О. Сучасний військовий соціолект як проблема міжкультурної комунікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 56. С. 272-274. doi: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.56.60>

Савюк Віталій

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий
коледж технологій, бізнесу та права
Волинського національного університету імені
Лесі Українки»*

Науковий керівник: Шутовська Л. В.,

викладач іноземної мови, спеціаліст

МАНІПУЛЯТИВНІ СТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНІЙ РЕКЛАМІ

Реклама стала повсякденністю для нас. Інтернет, телебачення, вивіски на вулицях – переповнені рекламою. Кожен, хто хоче привернути увагу покупця – зосереджується на рекламі свого продукту. У великій кількості реклами мало корисної інформації, але підсвідомо ми використовуємо товар про який вже чули, ніж той, що для нас є новим. Ми часто використовуємо рекламовані нам продукти та послуги, не помічаючи цього.

Проводились численні дослідження про вплив реклами на людину та ефективність реклами для торгівлі. Але в наш час, де реклама на кожному кроці, маркетологи застосовують психологічні прийоми, щоб маніпулювати нашими бажаннями.

Варто зазначити, що реклама не просто інформує, а й маніпулює людьми. Оскільки основною функцією рекламних текстів є функція впливу, вдало складена та продумана реклама із відповідними вербальними та невербальними компонентами має здатність змінювати свідомість й поведінку людини [1, ст. 21].

Реклама – це складна та багатогранна система психологічного впливу на людину. Основною метою будь-якої реклами є змусити споживача виконати дію, яка є бажаною та запланованою з точки зору рекламодавця, а саме: умовити покупця придбати товар, скористатися певними послугами, змусити аудиторію мислити так, як це необхідно в даній ситуації та інше [1, ст. 21-22].

Вважають, що феномен маніпуляції полягає саме у тому, що вона здатна піддавати деформації та змінювати світогляд людини, її погляди та соціальну поведінку [2, ст. 18].

Відокремлюють п'ять типів основної частини рекламного тексту:

1. Спонукальний, або реклама-заклик – цей тип реклами був розроблений 1896 року американським рекламистом Елмером Левісом. Тоді він впровадив першу і досі найпопулярнішу формулу промоції – *AIDA* (*attention – interest – desire – action*, тобто увага –

інтерес – бажання – дія). Саме вона лежить у основі побудови рекламних текстів спонукального типу реклами. Основним критерієм оцінки якого є привернення уваги реципієнта, утримання його уваги та спонукання придбати товар: *“Lady, look at me. And now – look at your man. Back to me. Again at your man. Now back to me. Now back to him», “try Camay rose effect»*.

2. Власне інформативний – найчастіше головною метою таких текстів є бажання викликати у споживача довіру, для чого уникають використання вищих ступенів порівняння, невизначеності, розповідаючи все повністю й правдиво. Створюючи текст оголошення такого типу, автор має на меті поінформувати адресата про основні характеристики пропонованих йому товарів чи послуг. Мета зумовлює, насамперед, великий за обсягом текст цих оголошень.

3. Контактний, або психологічний – повідомлення контактного або психологічного типу знаходяться якнайближче до потенційного споживача, спрямовані саме на нього. Таке наближення забезпечує використання особового займенника *you* або присвійних займенників *your, our*.

4. Експресивно-оцінний – відрізняються від інших широким використанням емоційно забарвлених мовно-стилістичних засобів, які значно увиразнюють зміст рекламного тексту, забезпечують його стислість та полегшують процес запам'ятовування. Оголошення цього типу призначені, як правило, для підкреслення якості, виключних можливостей рекламованого товару чи послуг. Тому частіше ключовим словом тексту є прикметник, зокрема, вищого або найвищого ступеня порівняння, або крилата фраза чи цитата з художнього твору.

5. Реклама-загадка – відносимо рекламні тексти, у яких зображення товару супроводжується завданням або загадкою, що його стосується. Така реклама зазвичай починається запитанням: *“What will you wear today?»* [2, ст. 19-21].

Нерідко рекламний текст вимагає стислості, лаконічності і тоді оголошення не містить даних про якість товару, не інформує про його особливості, а закликає придбати товар як такий, що вже відомий споживачу. Тому ключовим словом у подібних текстах є дієслово у формі наказового способу, наприклад: *“Meet the simply ageless family with OLAY Regenerist Serum! Go beyond clear skin. Break free of breakouts pore by pore»*.

Найпопулярнішими методами маніпулятивних технологій, які були використані рекламниками у промопродуктах є: «Розказана історія» і «Авторитет та голос народу». Для досягнення цього ефекту, використовують титрування, наприклад “*Selena Gomes*». Паралельно застосовують усне представлення. Варто зауважити форму використання подібного прийому в рекламі “*Gillette*», де відомий спортсмен Сайкон Берклі презентує себе у монолозі: “*Suquon, listen son. You never be the biggest kid. So you should be the smartest*» [2, ст. 21–22].

Помічено, що реклами чоловічих і жіночих продуктів відмінні.

– Так, у рекламі чоловічих продуктів важливим аспектом, до якого апелюють, є відчуття гордості, не бути гіршим: “*Be a man, as I*», “*Be the real man*».

– У рекламі жіночого продукту навпаки прослідковуємо ніжність, м’якість, материнство. При цьому успіх у жіночій рекламі – це вміле поєднання усіх сфер діяльності [2, ст. 23].

Отже, найефективнішими рекламно-маніпулятивними засобами є: – власне інформативний, де нам розповідають про товар та його корисні властивості (45%); – контактний, або психологічний, який наближений до нас як покупців (45%).

Проте, підхід до майбутнього покупця змінюється в залежності від: вікової категорії, місця роботи, професії, статі, фінансових можливостей, місця проживання та інше.

Список використаних джерел

1. Арешенкова О. Комунікативно-прагматичні та стилістичні параметри рекламного тексту: [монографія] / Олександра Арешенкова. – Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2018. – 176 с.

2. Лінгвістика і лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/13182/1/Bizyakina%20O.%202020.pdf>.

Сизюк Антон

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Устянчук Ольга,
викладач англійської мови вищої категорії

ФЕМІНІТИВИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Достатньо довгий період часу, жінки намагаються боротися за свої права та місце у суспільстві. Ця проблема виникла через те, що загальноприйнята модель «чоловік приносить гроші у сім'ю, а жінка – домогосподарка» не відповідає сьогоднішнім поняттям, щодо рівноправності у соціумі. І таким чином виникає нове поняття «фемінізм».

Отже, фемінізм – це рух за рівні права жінок та чоловіків, боротьбу із сексизмом та будь-якими проявами гендерної дискримінації. Як це питання відображається на мові? [1]

Останнім часом, у соціальних мережах можна часто побачити глузування чи обурення введеннями фемінітивів професій в українській мові, як от адвокатка, лікарка чи організаторка. І не менш часто кажуть, що ось в англійській мові цим не страждають, але це не так. Насправді, в англійській мові цей процес іде вже дуже давно і більш інтенсивніше, фактично процес вже майже завершено. Просто в англійській іменники не мають закінчень і через це фемінізація у мові відбувається інакше.

Звертаючись до молодої жінки, у багатьох англомовних країнах відтепер використовують нейтральну форму «*Ms*», замість традиційних «*Miss*» або «*Mrs*». Ці лексичні нововведення були зроблені задля того, аби уникнути «сексизму в розмові».

В англійській мові фемінітиви утворюються двома способами. По перше, до коренів додаються суфікси, найчастіше це *-ess*, *-ette*, *-ine*, *-rix* (*actress*, *astronette*, *heroine*). По друге, традиційне *-man* замінюють на *-woman*, що очевидно вказує на стать: *businessman* (підприємець) — *businesswoman* (підприємиця), *chairman* (голова) — *chairwoman* (жінка-голова (зборів, засідання); завідувачка). Якщо ж приклад є гіпотетичним, то в такому випадку вживається частка «особа», приміром *businessperson*. [2]

Деякі з професій не вказують на конкретну стать: *lawyer* (адвокат), *driver* (водій) чи *director* (директор). При перекладі

цих слів слов'янськими мовами ми все одно постанемо перед труднощами, адже вони будуть мати рід — і зазвичай це чоловічий, якщо не вказано інше. В англійській мові ці іменники вважаються нейтральними, не зачіпають людей різних груп. Тому при розмові рекомендують використовувати саме ці види слів, особливо, коли справа стосується людей, чию стать ви точно не знаєте. Наприклад: *bartender* замість *barman*, *barwoman* (бармен / барменка); *police officer* замість *policeman* / *policewoman* (поліцейський / поліцейська); *flight attendant* замість *steward* / *stewardess* (бортпровідник / бортпровідниця) та ін. [2]

Коли говорять, приміром, «Бариста повинен знати свій сорт кави. Якщо він недостатньо знайомий з продуктом, то не зможе порадити клієнту». Англійською мовою тепер треба казати «*Barista must know his/her type of coffee. If he/she doesn't know the product, he/she will not be able to advise the client*». Тобто, оскільки в англійській мові іменники не мають закінчень, а отже іменник не може бути чоловічим чи жіночим, то коли речення доходить до «він», то раніше можна було просто казати «він». Зараз же нормою є «він» або «вона» (*he or she*, *he/she*, або *s/he*).

Більшість англомовного співтовариства схиляється до використання фемінітивів або нейтральних слів для професій людей. На їхню думку, такі слова допомагають назавжди розправитися з існуючим в суспільстві упередженням ставленням до жінок, а також нерівним розподілом обов'язків. Крім того, прихильники й прихильниці таких лінгвістичних змін вважають, що подібні слова надихають жінок на кар'єрні досягнення.

Крім того, все більше в гіпотетичних прикладах вживають лише *she*. Тобто якщо мова ведеться про менеджера, вчителя, то все частіше ставлять «вона». У нон-фікшн книгах це тепер близько 70%, ще 30% пишуть «він/вона» і більше ніколи не пишуть «він». Загалом, в англійській мові рух до визнання фемінітивів йде інтенсивно, вже більше 20 років, а те, що відбувається в Україні – це ще дуже легка версія у порівнянні. [3]

Список використаних джерел

1. Фемінізм. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фемінізм> (дата звернення: 29.01.2023)
2. Фемінітиви. URL: https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/Фемінітиви.html#В_англійській_мові (дата звернення 29.01.2023)
3. Чи є фемінітиви в англійській мові. URL: <https://4vlada.com/chy-ye-feminityvy-v-anglijskij-movi> (дата звернення 29.01.2023)

Шепель Вікторія

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Мокриденко О.М.,
викладач іноземної мови першої категорії

РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНІЙ КОНЦЕПЦІЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

У сучасних умовах вивчення іноземної мови у вищих закладах освіти є важливим напрямком оптимізації підготовки нової генерації спеціалістів, максимального задоволення освітніх потреб особистості і суспільства, диференціації професійної підготовки, умовою, за якою наша країна входить до світового освітнього простору.

Цілком очевидно, що на тлі процесів глобалізації все більшого значення набувають іншомовні комунікативні здібності сучасних спеціалістів. При цьому все більшої актуальності набуває завдання удосконалення процесу формування іншомовної компетенції, що є невід'ємним компонентом повноцінної професійної підготовки та передумовою продуктивної діяльності фахівців. Варто зазначити, що сьогодні на Європейському континенті розмовляють на більш, ніж 225 мовах. Багато європейців вважають, що багатомовний спосіб життя є нормою. Не випадково статистичні дані свідчать, що майже половина громадян Європейського Союзу розмовляють принаймні ще на одній мові, окрім своєї рідної [3].

Навчання іноземній мові було й залишається невід'ємною складовою процесу формування сучасного фахівця. Щодо значимості виконання соціального замовлення свідчить той факт, що показник рівня володіння іноземною мовою включений у кваліфікаційну характеристику випускника вузу.

Більш того, новітня європейська мовна політика орієнтує громадян Європи на багатомовність. Без цього успішна інтеграція в сучасному світі просто неможлива. Вивчення в навчальних закладах більш ніж однієї іноземної мови, безумовно, знаходиться в інтересах загальної національної політики України.

Оволодіння іноземними мовами – тривалий процес, важлива передумова особистих, культурних, професійних та економічних контактів. Ефективна іншомовна підготовка фахівців вимагає якісно

нових підходів. При цьому не викликає сумніву, що основним, методичним принципом навчання іноземної мови має залишатися принцип комунікативності.

Сьогодні актуальною є розробка нової моделі гуманітарної освіти, формування мотивації навчання дає можливість впливати на оцінку структур навчання, які пропонуються здобувачу освіти; на визначення проміжної і кінцевої мети; на побудову педагогічного процесу, який відповідає інтересам, цілям, потребам студентів.

Для цього в процесі вивчення іноземної мови приділяється увага комунікативній функції здобувачів освіти, а також пізнавальній – в такому обсязі і співвідношенні, які були б необхідними і доцільними з точки зору кінцевих цілей навчання здобувачів освіти вузу [2].

При цьому, головними завданнями вищої освіти в сфері вивчення іноземних мов є: забезпечення фундаментальної наукової, професійної і практичної підготовки здобувачів освіти; здобування знань і навичок володіння іноземної мови студентами різних освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликання, інтересів і здібностей; удосконалення наукової і професійної підготовки. Успішне вирішення цих завдань в значній мірі залежить від того, як швидко та інтенсивно відбудуться процеси адаптації здобувачів освіти до навчального процесу у вищому навчальному закладі [1].

В ході постійних занять увага викладачів іноземних мов зосереджена на тому, що метою навчання є не тільки оволодіння здобувачами освіти певними знаннями, вміннями, навичками, а й вплив на формування основних якостей особистості студента.

В процесі навчання звертаємо увагу на створення умов самореалізації та самоствердження особистості, розвитку її вподобань та формуванню гуманності в повсякденних відношеннях. На досягнення цього впливає: чітке визначення мети та завдань вивчення іноземних мов у вузі; конкретизація їх за рівнями підготовки; визначення оптимального обсягу навчального плану кожного рівня; раціональний розподіл часу в межах навчального плану за видами діяльності між практичними, теоретичними та самостійними формами навчання; диференціація та індивідуалізація навчання.

Вивчення іноземних мов зорієнтоване на фундаменталізацію підготовки спеціалістів, яка здійснюється у двох взаємопов'язаних напрямках: профілювання фундаментальної підготовки, що передбачає оптимізацію змісту фундаментальних дисциплін з

ціннісними орієнтирами дисциплін професійного напрямку; фундаментальність професійного вивчення іноземних мов – підвищення світоглядно-методологічного рівня викладання спеціальних курсів з іноземних мов [1].

Резюмуючи вищесказане варто підкреслити, що вивчення іноземної мови тісно пов'язане з реалізацією принципів професійно-орієнтованого підходу до процесу навчання і специфікою викладання іноземної мови з визначеною метою підготовки фахівців.

Список використаних джерел

1. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/143.pdf>
2. Ізмайлова О.А. Формування іншомовної комунікативної компетенції як структурного компоненту комунікативної культури студентів мовних ВНЗ. – Херсон, 2010. – Вип. 17. – С. 66-72.
3. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9233/1/12Glotova.pdf>

Яровой Роман

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки»

Науковий керівник: Устянчук Ольга,
викладач з іноземної мови

РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ, БІЗНЕСІ ТА ТОРГІВЛІ

Англійська мова – це офіційна мова міжнародного бізнесу та торгівлі, Інтернету і техніки, науки і мистецтв. Володіння англійською мовою – вже не дивовижна навичка, а необхідність. Нині її вивчають у дитячих садках, школах, вузах, не кажучи вже про численні курси та тренінги. А в деяких країнах навіть математика і деякі інші предмети шкільної програми викладаються англійською мовою. Знаючи англійську мову ви можете з легкістю подорожувати по світу та вільно спілкуватися з людьми різних національностей. В цілому, політичне, економічне, наукове, спортивне життя всього світу «протікає» англійською мовою.

Мається на увазі, що будь-яка освічена людина, яка так чи інакше пов'язана бізнесом, зобов'язана володіти англійською мовою, тому

що саме вона є тим ключем до подальшої самоосвіти та самовдосконалення себе і своєї діяльності та кінцевого продукту.

Топові спеціальності на сьогоднішній день (менеджер в ІТ-компанії; SEO-спеціаліст; туристичний агент) усі вони потребують на сьогодні – знання англійської мови.

Можна виділити ряд переваг людини, яка знає англійську мову, перед тими, хто її не знає. По-перше, знаючи англійську мову ми можемо отримувати більше інформації з різних носіїв, це може бути комп'ютер, та інше різноманітне обладнання, де вся технічна інформація написана англійською мовою, також можемо читати документи в оригінальному варіанті, переклад не завжди об'єктивно повноту інформації і певні наміри.

По-друге, завжди є можливість розмовляти з іноземним партнерами на різноманітні теми стосовно того чи іншого спільного проекту англійською мовою. Міжнародні переговори, торги на біржах ведуться англійською мовою, а брати участь у міжнародних конференціях, спілкуватися з діловими людьми, читати міжнародні журнали, газети, ЗМІ, про бізнес, в цьому випадку просто необхідно знати англійську мову. До того ж усі найсвіжіші і передові висновки всесвітнього значення публікуються саме в англomовних журналах та газетах.

В англійській діловій мові надається перевага активному стану дієслів над пасивним станом. Активний стан має сильніший, більш жвавий ефект, підкреслює дію та заощаджує слова. Наприклад: The auditor inspected the books та The books were inspected by the auditor.

Проте існують й ситуації, коли вживання пасивного стану є можливим та необхідним, а саме:

1. коли автор не хоче називати виконавця дії.

Наприклад: Two complaints have been made about you;

2. коли не бажано визначати виконавця дії

Наприклад: Advertising is often criticized for being too aggressive;

3. для уникнення звинувачення безпосереднього виконавця дії.

Наприклад: The damage was caused by exposing the film to the day light.

Не бажаним також є вживання іменників, що утворені від дієслів. Наприклад: elimination замість eliminate. Такі іменники мають абстрактне значення, найчастіше вживаються з дієсловом у пасивному стані, що робить висловлення довшим та складнішим для розуміння.

Очевидно, що написання ділового документу залежить від знання мови, як рідної, так і особливо іноземної. Неприпустимим є рутинний та поверхневий підхід до мови. Для того, щоб правильно передавати інформацію на письмі іноземною мовою, необхідно знайомитися із прямим значенням слова, його відтінками у синонімах чи подібних за значенням словах. Наприклад, слова *weary*, *tired*, *pooped*, *fagged out*, *exhausted* близькі за значенням, але різниця між ними суттєва. У формальному документі вживання *weary* (втомлений) є більш доцільним, ніж *pooped* (вмотаний), або *fagged out* (виснажений).

Особливу увагу необхідно приділяти правильному вживанню англійських ідіоматичних виразів. Ділова англійська мова має багато сталих виразів, значення яких не впливає із значення їх складових. Наприклад, нам не зрозуміле вживання прийменника *up* в реченні *We looked up her name in the directory*. Правильною англійською ідіомою буде *independent of*, а не *independent from*. Фразеологічне дієслово *careful about* означає обережність у справах чи діях, в той час, коли *careful with* – обережність з грошима.

Отже, знання англійської мови в сучасному світі є своєрідним білетом у майбутнє. Володіючи мовою міжнародного спілкування, ви зможете досягти поставлених цілей за допомогою нових можливостей. До того ж бізнес комунікація завжди має на меті розв'язання певної проблеми. Меседж має бути переконливим, лаконічним та налаштованим на читача. Адаптація до читача ділового документу – складний, багатогранний та творчий процес, що вимагає розуміння структури та нюансів англійської ділової мови.

Список використаних джерел

1. <https://phm.gov.ua/>
2. <https://buki.com.ua/news/anhliyska-dlya-roboty-chy-potribni-pratsivnykam-tekhnichnykh-spetsialnostey-znannya-inozemnoyi-movy-v-ukrayini/>
3. <https://kneu.edu.ua/>

Яценко Наталія

Комунальний заклад загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 15 Луцької міської ради»

Науковий керівник : Зубаль Наталія,
вчитель німецької мови II категорії

СЛОВА НІМЕЦЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У час світової глобалізації словниковий запас різних мов постійно поповнюється. Зазнає впливу й українська мова. Німецькі слова в рідній мові посідають не останнє місце серед лексем іншомовного походження. З огляду на це питання функціонування німецьких запозичень в українському розмовному дискурсі є актуальним. Вивчати німецьку мову не легко через вимову деяких складних слів. Але інколи, коли ми читаємо не зовсім зрозумілий текст німецькою мовою, зустрічаємо знайомі слова. Наприклад: *der Motor, der Halstuch, der Schlagbaum, das Butterbrot, das Problem, der Zirkel*, ми одразу ж розуміємо про що іде мова. Чому ж так трапляється? Чому в німецькій мові так багато “наших» слів? Чи правильніше сказати, чому в українській мові так багато германізмів?

Багато німецьких слів прийшли в нашу мову через польську, литовську під час приєднання українських земель до Великого князівства Литовського, а згодом і до Польщі.

Західна Україна найдовше перебувала під владою Австрії і мала тісніші мовні контакти з німецькомовним населенням, у південно-західних говорах наявна велика кількість німецьких лексем [1].

Деякі слова були запозичені без будь-яких граматичних, морфологічних чи фонетичних змін, лише в графічному оформленні вони змінені відповідно до графічних особливостей української мови.

Це, наприклад, такі слова з нашого щоденного вжитку, як *вундеркінд, бухгалтер, ландшафт, рюкзак, шлагбаум, абзац, курорт, циферблат, полтергейст, айсберг, бутерброд, шніцель* [2].

Причини мовних запозичень :

– для позначення нової реалії, нового предмета, поняття, чи явища, що з'явилося у суспільстві;

– для позначення явищ, які раніше були присутні в суспільстві, але не мали відповідного позначення;

– запозичене слово є більш зручним для позначення того, що до певного часу називали словосполученням;

– запозичення нових слів спричинене впливом іншомовної культури або продиктовано популярністю вживання іншомовних слів.

Запозичена лексика охоплює такі сфери:

– ремісництво: штаба «смуга металу» (нім. Stab), рура «труба» (нім. Rohr), шина «рейка» (нім. Schiene), триб «шестірня» (нім. Trieb);

– будівництво: ганок (нім. Gang), льох (нім. Loch), фершлок «комора для зерна» (нім. Verschlag), гонт «покрівельний матеріал у вигляді дощечок» (нім. Gant), цегла (нім. Ziegel), кафель (нім. Kachel);

– сільське господарство: габлі «вила» (нім. Gabel), цвіга «батіг» (нім. Zweig), рептух «мішок, в якому дають коням корм» (нім. Refftuch), грасувати «рихлити землю перед чи після сівби» (нім. kratzen);

– хатні речі: таца «піднос» (нім. Tasse), друшляк (нім. Durchschlag), брадрура «духовка» (нім. Bratröhre), шухляда (нім. Schublade);

– одяг, взуття, аксесуари: камізелька «верхній чоловічий одяг» (нім. Kamizol), анцук «штани й жакет» (нім. Anzug), шляфрок «халат» (нім. Schlafrock), лаха «лахміття» (нім. Lache), обцас «закаблук» (нім. Absatz), шпіц «передня частина взуття» (нім. Spitze);

– кулінарію: зупа «суп» (нім. Suppe), кнідлі «галушки з тертої картоплі, начинені сливами» (нім. Knödel), цвібак «сухар» (нім. Zwiebak);

– флору і фауну: мореля «крупна черешня» (нім. Amarelle), блават «волошки» (нім. blau), гайстер «лелека» (нім. Heister);

– характеристику людей: швагер «чоловік сестри» (нім. Schwager), фраєр «зарозумілий парубок» (нім. Freier), гадра «сварлива жінка» (нім. Hader);

– ознаки і дії: файний «добрий» (нім. fein), варувати «берегти» (нім. wahren), пуцувати «чистити» (нім. putzen), фольгу вати «полегшувати» (нім. folgen) [3].

Українська мова протягом століть збагачувалася словами іншомовного походження, серед яких німецькі лексеми посідають

одне з провідних місць. У сучасному українському розмовному дискурсі існує понад 1000 німецькомовних лексем, повністю асимільованих українською мовою. Процес запозичення інших слів триває постійно, оскільки мова – це явище, що як живий організм: народжується, зростає, розвивається, вдосконалюється, частково мандрує, поповнюється та оновлюється.

Список використаних джерел

1. Акуленко В. В. Німецький вплив на розвиток української мови: проблеми методології// Мовознавство. – 1997. – № 1. – С. 12-18.
2. Германізми [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC>
3. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К.: Наук, думка, 2000. – 680 с.

Наукове видання

МОЛОДЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XVI МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ*

Укладачі О. П. Боярчук, І. В. Макарук, Р. Г. Савчук

Головний редактор – *Світлана Політило*

Обкладинка – *Людмили Терехової*

Верстка – *Анастасії Дідух*

Наклад 100. Зам. 02.

Ум.-друк. арк. 17,4.

ВОРВП «Надстир'я»

43016 м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7.

Тел.: +38 099 45 72509; +38 067 33 41 306.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.

М 75 **Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки:** *Збірник тез доповідей XVI Міжнародної студентської наукової конференції / Укладачі: О. П. Боярчук, І. В. Макарук, Р. Г. Савчук.* Луцьк: Надстир'я, 2023. 300 с.

ISBN 978- 966-517-973-3

До збірника включені тези доповідей студентів XVI Міжнародної студентської наукової конференції «Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки». Висвітлені актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки, запропоновані шляхи вдосконалення фінансової та маркетингової політики, підвищення мовної компетенції майбутніх фахівців, розглянуті політичні, соціальні та екологічних проблем сучасності на регіональних та глобальних рівнях.

УДК 33 (477) (06)

Для нотаток

